
ALMANACH PERA 1902
LA ESQUELLA DE LA TORRATXA
ANTONI LÓPEZ (EDITOR)
BARCELONA
1 PESSETA
T. Sala

ALMANACH

DE

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERA

PRIETO

ALMANACH
DE
LA
1902
ESQUELLA
DE
LA
TORRATXA
XIV
de sa publicacio
ANTONI LOPEZ (Editor) LLIBRERIA ESPANYOLA
Rambla del mitj - 20 -
BARCELONA

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8, Barcelona

TAULA PER AUTORS

Págs.

Págs.

FOTOGRAFÍAS:

Fotograbats de Pere Bonet.

1 Dimec. ✠ **La Circumsició de Nostre Senyor Jesucrist.**
2 Dij. s. Isidoro b. y s. Narcis mr.
3 Div. s. Daniel mr. y sta. Genoveva
4 Dis. s. Tito b. y cf. y sta. Dafrosa.
5 Dium. s. Telesforo p. mr.
6 Dill. ✠ **La Epifanía ó la Adoració dels tres sants reys.**
7 Dim. s. Ramón de Penyafort cf.
8 Dimec. s. Teófilo diaca y s. Eladi.
9 Dij. s. Juliá mr. y sta. Basilisa.
10 Div. s. Gonzalo de Amarante cf.
11 Dis. s. Higini p. mr. y s. Salvi mr.
12 Dium. sts. Arcadi y Modesto mrs.
13 Dill. s. Gumersindo cf.
14 Dim. s. Hilari b. y sta. Macrina.
15 Dimec. s. Pau primer hermitá.
16 Dij. s. Fulgenci b. y s. Marcelo.
17 Div. s. Antoni ab. y sta. Rosalina.
18 Dis. La Cátedra de s. Pere en Roma
19 Dium. Lo Dolcíssim Nom de Jesús
20 Dill. s. Fabiá p. y s. Sebastiá mr.
21 Dim. s. Fructuós b. y sta. Ignés.
22 Dimec. s. Vicens espanyol.
23 Dij. s. Ildefonso arq. de Toledo y sta. Emerenciana vg.
24 Div. s. Timoteo b. y s. Tirso mrs.
25 Dis. La Conversió de s. Pau ap.
26 Dium. La Sagrada Familia.
27 Dill. s. Joan Crisóstomo b. y dr.
28 Dim. s. Juliá de Cuenca y s. Cirilo
29 Dimec. s. Francisco de Sales dr.
30 Dij. sta. Martina vg. mr.
31 Div. s. Pere Nolasco cf. y fdr.

1 Dis. s. Ignasi bisbe y mr.
2 Dium. ✠ **La Purificació de Nostra Senyora.**
3 Dill. s. Blay b. mr. y s. Oscar.
4 Dim. s. Andreu Corsino b. cf.
5 Dimec. s. Felip de Jesús.
6 Dij. stas. Dorotea y Revocata.
7 Div. s. Romualdo ab. y s. Ricardo rey de Inglaterra.
8 Dis. s. Joan de Mata fdr.
9 Dium. sta. Apolonia vg. y mr. y s. Nicéforo mr.
10 Dill. sta. Escolástica vg.
11 Dim. Los set sants servents de Maria fundadors.
12 Dimec. *de Cendra.* sta. Eularia.
13 Dij. s. Benigme mr. y s. Fulcran.
14 Div. s. Valentí pbre. mr.
15 Dis. sts. Faustino y Jovita mrs.
16 Dium. *I de Quar.* s. Onésim b. y s. Honest mrs.
17 Dill. s. Policroni b. y s. Rómulo.
18 Dim. s. Simeó y la B.ª Cristiana v.
19 Dimec. s. Mansuet b. y s. Alvaro.
20 Dij. s. Sadot b. y s. Nemesi mrs.
21 Div. sts. Vérulo, Secundí y Sirici.
22 Dis. La Cátedra de s. Pere en Antioquía y sta. Eleonor vg.
23 Dium. *II de Quar.* s. Pere Damiá y sta. Margarida penitent.
24 Dill. s. Matías ap.
25 Dim. sts. Just, Serapi y Victorino.
26 Dimec. Ntra. Sra. de Guadalupe de Méjich y s. Porfidi.
27 Dij. s. Leandro arq. de Sevilla y s. Gelasi mr.
28 Div. s. Romá ab. y fdr.

1 Dis. s. Rosendo b. y cf.
2 Dium. *III de Quar.* s. Simplici p.
3 Dill. sts. Hemeteri y Celedoni mrs.
4 Dim. s. Casimiro rey.
5 Dimec. Lo Bto. Nicolau Factor.
6 Dij. s. Olaguer arquebisbe y bisbe de Barcelona.
7 Div. s. Tomás de Aquino dr. y santa Perpétua.
8 Dis. s. Joan de Deu fr. y sta. Erenia.
9 Dium. *IV de Quar.* s. Paciá b.
10 Dill. s. Melitó y 39 comps mrs.
11 Dim. s. Constantí cf. y s. Ramiro mr.
12 Dimec. s. Gregori lo Magno p.
13 Dij. sts. Ramiro y Rodrigo mrs.
14 Div. stas. Florentina y Matilde reyna.
15 Dis. sta. Madrona vg. y mr.
16 Dium. *de Passió.* s. Heribert b.
17 Dill. s. Patrici b. y s. Joseph de Arimatea cfs.
18 Dim. s. Gabriel y lo Beato Salvador de Horta.
19 Dimec. ✠ **S. Joseph,** espós de N.ª S.ª
20 Dij. s. Aniceto b. y sta. Fotina.
21 Div. Los Dolors de Nostra Senyora.
22 Dis. s. Nicolau de la Roca.
23 Dium. *de Rams.* Lo Bto. Joseph Oriol.
24 Dill. s. Timolao mr. y s. Agapito b.
25 Dim. ✠ **La Anunciació de N.ª S.ª** y s. Dimas lo bon lladre.
26 Dimec. s. Brauli b. y sta. Máxima.
27 Dij. *Sant.* s. Ruperto b.
28 Div. *Sant.* s. Sixto III p. y cf.
29 Dis. *Sant.* s. Eustasi y s. Bertoldo.
30 Dium. ✠ **Pasqua de Resurrecció.**
31 Dill. sta. Balbina vg. y mr.

ABRIL

1 Dim. sta. Teodora mr.
2 Dimec. s. Francisco de Paula f.
3 Dij. s. Benet de Palermo cf.
4 Div. s. Isidoro arq. de Sevilla.
5 Dis. s. Vicens Ferrer dominico.
6 Dium. I. s. Celestí p. y s. Celso b.
7 Dill. s. Epifani b. y mr.
8 Dim. s. Edesi mr. y s. Albert lo Magno cf.
9 Dimec. sta. María Cleofé.
10 Dij. s. Ezequiel profeta.
11 Div. s. Lleó lo Magno papa y dr.
12 Dis. s. Juli p. y s. Victor mr.
13 Dium. II. La Divina Pastora y s. Hermenegildo rey.
14 Dill. s. Pere Gonzalez, vulgo Telm
15 Dim. stas. Basilisa y Anastasia.
16 Dimec. s. Toribi b. y cf. y sta. Engracia v. y comps. mrs.
17 Dij. La Bta. Mariana de Jesús vg.
18 Div. s. Eleuteri b. y sta. Clara vg.
19 Dis. s. Lleó IX p. y cf.
20 Dium. III. El Patrocini de s. Joseph y sta. Ignés vg.
21 Dill. s. Anselm b. y dr.
22 Dim. sts. Sotero y Cayo pp. mrs.
23 Dimec. s. Jordi, pat. de Catalunya
24 Dij. stas. Bona y Doda vgs.
25 Div. s. March ev. y sta. Franca.
26 Dis. sts. Cleto y Marcelino papas.
27 Dium. IV. La Invenció de Nostra Senyora de Montserrat.
28 Dill. s. Prudenci b.
29 Dim. s. Pere de Verona mr.
30 Dimec. sta. Catarina de Sena vg.

MAIG

1 Dij. s. Felip y s. Jaume apóstols.
2 Div. s. Atanasi b. y dr. y sta. Zoe mr.
3 Dis. La Invenció de la Santa Creu.
4 Dium. V. sta. Mónica viuda.
5 Dill. La Conversió de s. Agustí.
6 Dim. S. JOAN ANTE-PORTAM-LATINAM.
7 Dimec. s. Estanislao b.
8 Dij. ✠ **La Ascensió del Senyor.**
9 Div. s. Gregori Nazianceni b. y dr.
10 Dis. s. Simplici mr. y sta. Beatriz vg.
11 Dium. VI. N.ª S.ª dels Desamparats.
12 Dill. s. Domingo de la Calzada cf.
13 Dim. s. Pere Regalat cf. y s. Mus.
14 Dimec. s. Bonifaci y sta. Corona mrs.
15 Dij. s. Isidro Llauradó p. de Madrit.
16 Div. s. Joan Nepomuceno mr.
17 Dis. s. Pascual Baylón cf.
18 Dium. ✠ **Pasqua de Pentecostés** y s. Félix de Cantalici cf.
19 Dill. s. Pere Celestí y s. Ivo advocat.
20 Dim. s. Bernardí de Sena cf.
21 Dimec. s. Secundí mr.
22 Dij. sta. Rita de Cassia viuda.
23 Div. La aparició de s. Jaume apóstol.
24 Dis. stas. Afra, Susana y Marciana.
25 Dium. La Santíssima Trinitat.
26 Dill. s. Felipe Neri y s. Eleuteri.
27 Dim. Lo venerable Beda pbre.
28 Dimec. s. Just b. y s. Just cf.
29 Dij. **SS. Corpus Christi** y sts. Alejandro mr. y Máxim b.
30 Div. s. Fernando rey d' Espanya.
31 Dis. s. Paulino mr. y sta. Petronila.

1 Dium. sts. Enecón ab. y Fortunat.
2 Dill. sts. Marcelí, Pere y Erasmo.
3 Dim. s. Isaac monjo.
4 Dimec. s. Francisco Caracciolo.
5 Dij. s. Sancho y sta. Valeria mrs.
6 Div. Lo Sagrat Cor de Jesús y sta. Paulina vg. y mr.
7 Dis. s. Sabiniá mr. y sta. Genivera.
8 Dium. s. Salustiá cf.
9 Dill. sts. Prim y Feliciá mrs.
10 Dim. sta. Margarida reyna.
11 Dimec. s. Bernabé apóstol.
12 Dij. sts. Lleó III p. y s. Onofre.
13 Div. s. Antoni de Pádua cf.
14 Dis. s. Basili lo Magno b. y dr.
15 Dium. sts. Vito, Modest y Crescencio mrs.
16 Dill. s. Francisco de Regis cf.
17 Dim. sts. Manel, Sabel é Ismael.
18 Dimec. sts. March y Marceliá.
19 Dij. sts. Gervasi y Protasi mrs.
20 Div. s. Silveri papa mr.
21 Dis. s. Lluis Gonzaga cf.
22 Dium. s. Paulino b. y cf.
23 Dill. sta. Agripina vg. y mr.
24 Dim. ✠ **La Nativitat de Sant Joan Baptista.**
25 Dimec. s. Guillem ab.
26 Dij. sts. Joan y Pau germ. mrs.
27 Div. sts. Zoilo mr. y Ladislao rey.
28 Dis. s. Benigne b. y mr.
29 Dium. ✠ **S. Pere y s. Pau ap.**
30 Dill. La Conmemoració de s. Pau apóstol.

1 Dim. s. Galo b. y sta. Leonor.
2 Dimec. La Visitació de N.ª S.ª
3 Dij. s. Trifó y comps. mrs.
4 Div. s. Laureano bisbe.
5 Dis. sta. Filomena vg.
6 Dium. La preciosíssima Sanch de Nostre Senyor Jesucrist.
7 Dill. sts. Fermí y Odó bisbes.
8 Dim. sta. Isabel, reyna Portugal.
9 Dimec. s. Zenon y sta. Anatolia.
10 Dij. s. Cristófol mr.
11 Div. s. Pio I p. y s. Abundio mr.
12 Dis. s. Joan Gualbert ab.
13 Dium. s. Anaclet y sta. Brígida.
14 Dill. s. Bonaventura card. bisbe.
15 Dim. s. Camilo de Lèlis fr.
16 Dimec. Ntra. Sra. del Carme.

17 Dij. s. Aleix cf. y sta. Marcelina.
18 Div. s. Federich y sta. Sinforosa.
19 Dis. s. Vicens de Paul fdr.
20 Dium. s. Elias y s. Geroni Emiliá.
21 Dill. sta. Práxedes vg.
22 Dim. sta. María Magdalena penit.
23 Dimec. s. Libori b. y s. Apolinar.
24 Dij. sta. Cristina vg. mr.
25 Div. ✠ **S. Jaume apóstol,** patró d' Espanya.
26 Dis. sta. Ana, mare de N.ª S.ª
27 Dium. s. Pantaleó y sta. Juliana.
28 Dill. sts. Nazari, Celso y Víctor.
29 Dim. stas. Marta y Beatris vgs.
30 Dimec. sts. Abdón y Senén mrs.
31 Dij. s. Ignasi de Loyola fdr.

1 Div. s. Pere ad vincula.
2 Dis. Nostra Senyora dels Angels.
3 Dium. La Invenció del cos del proto-mártir s. Esteve.
4 Dill. s. Domingo de Gusmán cf. y fr.
5 Dim. N.ª S.ª de las Neus y sta. Afra.
6 Dimec. La Transfiguració del Senyor y sts. Just y Pastor mrs.
7 Dij. s. Gayetá y s. Albert de Sicilia.
8 Div. s. Ciriach y comps. mrs.
9 Dis. s. Romá soldat y s. Rústich mr.
10 Dium. s. Llorens mr.
11 Dill. s. Tiburci mr. y stas. Filomena y Susana vgs. mrs.
12 Dim. sta. Clara vg. y fundadora.
13 Dimec. sts. Hipólit y Casiá mrs.
14 Dij. s. Eusebi mr. y sta. Limbania vg.
15 Div. ✠ **La Assumpció de N.ª S.ª**, y s. Tarcissi mr.
16 Dis. sts. Ambrós mr. y s. Roch abog.
17 Dium. s. Joaquim, pare de N.ª S.ª y s. Lliberat.
18 Dill. s. Agapito mr. y sta. Elena vda.
19 Dim. sts. Magí mr. y s. Mariano cf.
20 Dimec. s. Bernat ab. y dr. y s. Filibert
21 Dij. sta. Joana Francisca Fremiot.
22 Div. sts. Sinforiá y Fabriciá mrs.
23 Dis. sts. Claudi y Valeriá mrs.
24 Dium. Lo Puríssim Cor de María y s. Bartomeu ap.
25 Dill. s. Lluis rey de Fransa.
26 Dim. s. Ceferí p. mr. y s. Simplici mr.
27 Dimec. s. Joseph de Calasanz fr.
28 Dij. s. Agustí b. y dr.
29 Div. La Degollació de s. Joan Baptista
30 Dis. sta. Rosa de Lima.
31 Dium. N.ª S.ª de la Consolació y san Ramón Nonat card.

1 Dill. s. Gil ab. y s. Llop b.
2 Dim. s. Antolí mr. y s. Esteve cf.
3 Dimec. s. Nonito b. y s. Simó Estilita.
4 Dij. s. Casto mr. y sta. Cándia vg.
5 Div. s. Llorens Justiniá b.
6 Dis. s. Eugeni y s. Germán bs.
7 Dium. N.ª S.ª de la Cinta, en Tortosa, s. Anastasi y s. Paulino mrs.
8 Dill. ✠ **La Nativitat de N.ª S.ª** y s. Adriá.
9 Dim. s. Alejandro y s. Pere Claver.
10 Dimec. s. Hilari p. y s. Nicolau de Tolentí.
11 Dij. sts. Proto y Jacinto germ. mrs.
12 Div. sts. Leonci y Teódulo mrs.
13 Dis. s. Eulogi ob. y sta. Maura vg.
14 Dium. Lo S. Nom de María y La Exaltació de la Santa Creu.
15 Dill. s. Nicomedes mr.
16 Dim. sts. Corneli p. y Cebriá b. mrs.
17 Dimec. s. Pere de Arbués mr.
18 Dij. s. Tomás de Vilanova b.
19 Div. s. Genaro mr. y sta. Constancia.
20 Dis. sts. Agapito y Eustaquio mrs.
21 Dium. Los Dolors gloriosos de N.ª S.ª y s. Mateu ap. y evang.
22 Dill. s. Maurici y comps. mrs.
23 Dim. sta. Tecla vg. y s. Lino p. mr.
24 Dimec. ✠ **Ntra. Sra. de la Mercé.**
25 Dij. sta. María de Cervelló (v. Socós).
26 Div. s. Eussebi y sta. Justina vg. mr.
27 Dis. sts. Cosme y Damiá germs. mrs.
28 Dium. s. Wenceslao mr. y lo Beato Simón de Rojas.
29 Dill. La Ded. de S. Miquel Arcángel.
30 Dim. s. Geroni dr. y cf. y sta. Sofía.

1 Dimec. Lo s. Angel Custodi.
2 Dij. Los sts. Angels de la Guarda.
3 Div. s. Candí mr. y s. Grau ab.
4 Dis. s. Francisco de Asis fr. y s. Marcos mr.
5 Dium. Ntra. Sra. del Roser y s. Froilá.
6 Dill. sts. Casto, Emilio, Marcelo y Prudenci mrs. y Bruno fr.
7 Dim. s. March p. y s. August cf.
8 Dimec. stas. Brígida vda., Reparada vg. mr. y Benita vg. mr.
9 Dij. s. Dionís b. mr. y sta Publia ab.
10 Div. s. Francisco de Borja y s. Lluís Beltrán cfs.
11 Dis. s. Nicasi b. y s. Fermí b.
12 Dium. Ntra. Sra. del Remey y Nostra Sra. del Pilar de Saragossa.
13 Dill. s. Eduardo rey y cf. y sta. Celedonia vg.
14 Dim. s. Calisto mr. y sta. Fortunada.
15 Dimec. sta. Teresa de Jesús vg. y f.
16 Dij. s. Galo ab. y la Beata María de la Encarnació vg.
17 Div. sta. Eduvigis viuda.
18 Dis. s. Lluch ev., s. Pau de la Creu y sta. Trifonia mr.
19 Dium. La Puresa de Ntra. Sra. y s. Pere de Alcántara cf.
20 Dill. s. Joan Canci cf. y sta. Irene vg.
21 Dim. s. Cayo mr. y s. Hilarión ab. y sta. Ursula y comps. vgs. mrs.
22 Dimec. sts. Felip b. y Sevé pbr. y santa María Salomé vda.
23 Dij. s. Pere Pascual b. mr. y s. Joan Capistrá cf.
24 Div. s. Rafel Arcángel y s. Bernat Calvó b. y cf.
25 Dis. sts. Crispí y Crispiniá mrs., s. Hilari b. y Frutos erm.
26 Dium. s. Evaristo p. mr., sts. Lluciá y Marciá mrs.
27 Dill. s. Florenci mr., s. Vicens mr. y sta. Sabina mr.
28 Dim. s. Simó y s. Judas Tadeo ap. y sta. Anastasia vg.
29 Dimec. s. Maximiliano b. y s. Narcís.
30 Dij. Ntra. Sra. del Amparo y s. Claudi.
31 Div. sts. Froilá, Leonardo y Nemesi.

1 Dis. ✠ **La Festa de tots los Sants** y s. Benigne pbre.
2 Dium. s. Victorino mr. y s. Ambrós.
3 Dill. La Conmem. dels fidels difunts.
4 Dim. s. Carlos Borromeo b. y cf.
5 Dimec. Ntra. Sra. del Consol y s. Zacarias prof.
6 Dij. s. Sever b. de Barcelona mr. y s. Lleonart ab.
7 Div. s. Florenci b. y cf. y sta. Catarina mr.
8 Dis. s. Claudi y sta. Numancia mrs.
9 Dium. Lo Patrocini de Ntra. Sra. y s. Teodoro mr,
10 Dill. s. Andreu Aveli cf.
11 Dim. s. Martí b. y cf., s. Bonifaci mr. y s. Bartomeu ab.
12 Dimec. sts. Aureli b., Cristino y Mateo mrs. y Diego de Alcalá cf.
13 Dij. s. Estanislao de Koska cf.
14 Div. s. Serapi mr. y s. Rufo, primer bisbe de Tortosa.
15 Dis. s. Eugeni b. mr. y s. Leopoldo.
16 Dium. s. Elpidi y comps. mrs.
17 Dill. s. Gregori Taumaturgo, s. Iscle mr. y sta. Gertrudis vg.
18 Dim. s. Máximo b. y s. Bárulas mr.
19 Dimec. sts. Fausto, Feliciá y Severi y sta. Isabel reyna de Hungría.
20 Dij. s. Félix de Valois cf. y s. Octavi.
21 Div. sts. Albert b., Climent, Demetri y Honori mrs.
22 Dis. sta. Cecilia vg. y mr.
23 Dium. s. Climent I p. mr. y sta. Lucrecia vg. mr.
24 Dill. s. Joan de la Creu fr. y stas. Fermina y Flora vgs. mrs.
25 Dim. s. Mercuri soldat mr. y sts. Benito pbr. y Gonzalo b.
26 Dimec. s. Pere Alejandrino b. y s. Conrat b.
27 Dij. sts. Basileo b., Facundo y Sadurní mrs.
28 Div. s. Gregori III p. y cf. y s. Eustaqui b. y mr.
29 Dis. s. Sadurní b. mr. y s. Filomeno.
30 Dium. s. Andreu apóstol y stas. Justina y Maura vgs. mrs.

1 Dill. s. Eloy b. y cf. y sta. Natalia mr.
2 Dim. stas. Bibiana y Adria mrs.
3 Dimec. s. Francisco Xavier cf.
4 Dij. s. Pere Crisólech y sta. Bárbara.
5 Div. s. Sabas ab. y sta. Crispina mr.
6 Dis. s. Nicolau de Bari arq. de Mira.
7 Dium. s. Ambrós b. y dr.
8 Dill. ✠ **La Inmaculada Concepció de Nostra Senyora.**
9 Dim. sta. Leocadia vg. mr.
10 Dimec. Ntra. Sra. de Loreto.
11 Dij. s. Damás papa espanyol.
12 Div. s. Sinesi mr. y sta. Odila ab.
13 Dis. sta. Llucia vg. mr.
14 Dium. sts. Nicasi y Pompeyo bisbes.
15 Dill. s. Eusebi b. mr.
16 Dim. sta. Albina vg. mr. y sta. Adelayda emp.
17 Dimec. s. Llátzer b. y sta. Bibina vg.
18 Dij. N.ª S.ª de la Esperansa ó de la O.
19 Div. s. Nemesi mr. y sta. Fausta vg.
20 Dis. s. Domingo de Silos ab.
21 Dium. s. Tomás ap. y s. Severiá b.
22 Dill. sts. Zenon, Demetri y Fluviá mrs.
23 Dim. sta. Victoria vg. mr. y s. Sérvulo paralitich.
24 Dimec. s. Delfí bisbe.
25 Dij. ✠ **La Nativitat de N. S. J. C.**
26 Div. s. Esteve.
27 Dis. s. Joan ap. y evang.
28 Dium. Los Sants Ignocents mrs.
29 Dill. s. Tomás arq. de Cantorbery mr.
30 Dim. La Traslació de s. Jaume ap.
31 Dimec. s. Silvestre p. y sta. Coloma.

DEBUT DEL ANY NOU (per *G. Cornet*)

¿Qué 'n podém esperar d' un estornell
que al entrar ja atropella á un pobre vell?

INTROITO

Son els anys períodos de temps regulats pel curs de la terra alrededor del sol. Lo que tarda la bola del mon en donar una volta complerta en torn del astre de las flamas, sempre á una distancia prudent pera rebre son beneficiós escalf sense escalibarse: aquest período de temps just y regular constitueix lo que se 'n diu un any, ab sos 365 días y un petit pico, que dona per resultat la formació cada

quatre de un any ab un día mes: ab sas cinquanta dos senmanas y un día escadusser, y ab sos dotze mesos de dimensió desigual, com si 'ls haguessen distribuhit axís expressament al objecte de que poguessen servir d' exemple de la desigualtat á que fatalment viu condemnada l' especie humana.

Lley injusta será si 's vol; pero no queda mes remey que subjectars'hi.

Els mateixos anys, que amidats per medi del cronómetro semblan tenir igual duració, resultan curts ó llarchs, si se 'ls amida pel tich-tach de aquell rellotje de fibras que la naturalesa ens ha posat dintre del cos, al costat esquert, pera que servís de regulador de la vida.

No hi ha potser dos cors que senyalin la mateixa hora.

Per aquest motiu els anys marxan ab lentitut desesperadora per uns, mentres per altres corren desbocats com caballs sense fré. Las horas de dolor y sufriment son lentas, las de ansietat y d' esperansa no conseguida semblan encallarse en el séu curs, coneixentse tan sols per las batzegadas de frenesí y desesperació que tot sovint produheixen. En cambi las horas felissas, las horas de goig y satisfacció ¡qué depressa passan! Y las més de las vegadas sense deixar altre rastre, que la tristesa del bé perdut... de la felicitat esvahida pera sempre mes.

El moviment ascendent de la vida, la infancia, l' adolescencia, la joventut, l' edat viril ¡cóm els devoran els anys! ¡Y ab quína despreocupació 'ls veuhen transcorre y desapareixer! Cada any vé á ser per ellas lo que un nou plat apetitós en el banquet de la existencia, regalo del paladar y reconfort del cos, y sembla talment que un ápat tan deliciós no ha de acabar may mes!

Pero arriba 'l moment de la baixada, y desde aquell punt se comensa á perdre l' apetit y 'l bon humor. S' inicia la decadencia: després de la decadencia sobrevé la decrepitut... Ja no n' hi ha llavoras de menjars exquisits: els anys que passan ja no son plats de incitant perfúm, sino viandas insípidas de colació de dejuni y si en tan tristas condicións se troba que passan més depressa que may, es sols per apego irreflexiu á una vida á cada instant mes freda, al pobre escalf de una llar á cada moment mes apagada, pera remugar tot removentne las cendras las venturosas recordansas del bon temps.

Poch significa, després de tot, el decurs dels anys astronómichs, desde 'l punt que l' home ha trobat el medi de viure molt en poch temps y de passar una vida llarga sense casi gosar de l' existencia.

Viure y durar constituheixen la síntessis de dos métodos de vida molt distints y en certa manera contraposats. Optar per l' un ó per l' altre vá á gustos; treure'n bon partit depén dels medis psicológichs y fisiológichs de que cada hu disposa per dó de la naturalesa, per quant lo mateix descarrilan las locomotoras, que volcan las carretas, quan ni unas ni altras son ben conduhidas.

***

Per nosaltres la mida del temps es el present ALMANACH.

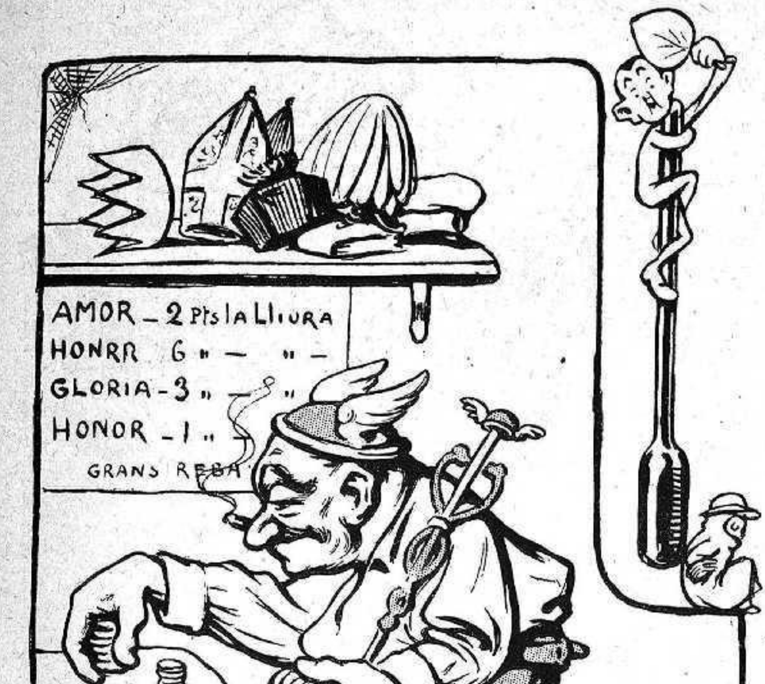
Sembla qu' era ahir que 'ns dirigíam á nostres estimats lectors, pera desitjarlos lo que avuy els desitjém també ab la mateixa sinceritat y baix las inspiracións de un mateix afecte:

Que la lectura y la inspecció del present álbum de notas y traballs literaris y artístichs deguts á un tan variat y nutrit esbart de autors de la terra, 'ls sigui ben agradable, y 'ls ajudi á matar las horas vagarosas del any en que aném á entrar.

Y que l' any 1902 els resulti á tots ells felís, com l' anhelém per nosaltres mateixos.

P. DEL O.

EL PLANETA DEL ANY (per *G. Cornet*)

MERCURI, comerciant, agent de negocis y contratista d' obras públicas.

LA CESSANTÍA DE DON FREDERICH (per *J. Llopart*)

Reculli 'ls seus quatre trastos,
aixugá 'l plor de sas galtas,
y aquí da fin el sainete.
¡Perdonad sus muchas faltas!

JO, MORT

Vaig quedar dormit y vaig somniar que 'm despertava.
Un cop despert vaig morirme.
¡Quín disgust á casa! tot anava en renou.
Mort y ben mort, no sé per quina rahó tot ho sentía, tot ho veya.
Posat entre quatre ciris de lloguer, parents, amichs y coneguts venían á visitarme per veurer si havía quedat bé.
Tothom me prodigava alabansas.
Fins una vehina de l' escala, que un día al trepitjarla va dirme:—¡Bestia!—en mon llit de mort va trobarme guapo y amable.
Tots els que venían á veurem al marxar deyan á ma familia:—L' acompanyo en el sentiment.
Frasses estereotipadas.
Sols un que anava depressa va equivocar las paraulas y digué:—Celebro, que per molts anys.
—Gracias—van contestarli també equivocadament.
Uns amichs que 'm devían diners van oferirse á vetllarme, potser per quedar convensuts de si estava ben mort.
A l' endemá soroll de cotxes sota 'l balcó de casa, amichs vestits de negre, parents que ploran y vehins que miran si la caixa es bonica.
Conversas en veu baixeta.
La gent s' acomoda dins dels cotxes.
Xechs de tralla dels cotxeros y ¡arri! al cementiri.
Durant lo curs, gent que 's descubreix perque no 's digui.
Una vella pregunta:—¿Quí es el mort?
—El que va dins de la caixa—respón un graciós, plagiant á Campoamor.
Ja som á puesto.
Del cotxe al bayart, del bayart al ninxo.

Un dels meus *íntims* intenta fer un discurs per lluhirse, pero no 's lluheix perque s' equivoca á la tercera paraula. Acaba com pot y ¡res! al prestatje.

Tothom gira espatlla.

Tothom emprén el camí de retorn parlant de negocis propis de la vida que un mort ha vingut á molestar per un moment.

Jo, mort dins mon ninxo ¡cosa estranya! me sentía viure. Tenía plé coneixement de tot.

Es més: sense ésser vist ni sentit, sentía y veya á tothom.

Anava y passava per tot ahont volía.

Lo primer que vaig fer al trobarme amo de mí mateix, va ésser llegir la prempsa diaria.

MÚSICA BARATA (per *V. Bañuls*)

Concertistas ambulants.

La major part dels periódichs ¡dedicavan á la meva mort un *suelto* tan llarch com la revista que van fer d' un' obra meva que 'l públich m' havía xiulat.

D' altra obra que 'l públich havía aplaudit, ningú 'n va dir res.

Fins en un periódich de palla vaig trobarhi uns versos á la meva *sentida* mort, que acabavan aixís:

Lo teu nom *eternament*
viurá *sempre* en ma
[memoria

Acepto la bona voluntat del *sempre eternament* en pago y compensació de mil ripis meus.

A la tarde vaig al café.

La colladad' amichs parlan de mí.

Tots convenen en que jo era un bon xicot.

Que escribía comedias ab *sombra*.

Que com actor tenía molta conciencia de lo que feya.

Qu' era franch.

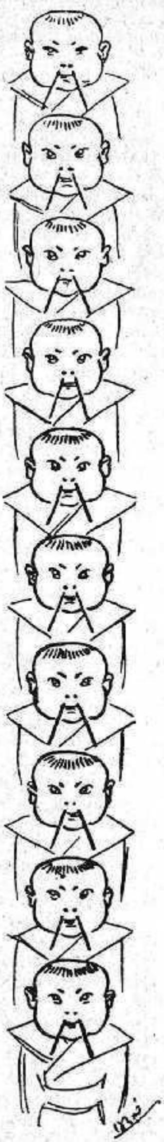
Que tenía frasses justas.

Qu' era molt observador.

Que..... Que..... Que.....

En fí, vaja... pel recreo de las alabansas, fins vaig alegrarme de trobarme mort.

Y no aquells amichs

del café, tots los demés deyan lo mateix en grau aumentatiu.

Se recitavan versos meus, se recordavan mil articles publicats y 's celebravan molts xistes que jo en vida havía fabricat. Fins me 'n regalavan alguns que jo may havía dit.

De tots los amichs sols un mermava y negava moltas alabansas prodigadas al difunt, ridiculisant la *bondat* social de encumbrar al *mort* (perque ja no fa nosa) y atropellar al viu per miserias y vanitats humanas.

¿Saben quí era aquest amich?

¿Un incrédul? ¿Un mal cor? ¿Un envejós?

No.

Aquest amich era jo mateix; jo en persona, que m' havía tornat á dormir tranquilament y ja no somniava que somniés res de particular.

LUIS MILLÁ

ESQUITXOS

—Que teniu llum eléctrica en lo vostre poble?

—Ja ho crech, sempre que llampega.

***

En una oficina de seguros:

—De qué va morí 'l seu pare?

—Oh! el jurat va dir qu' era culpable.

***

En una Exposició de Bellas Arts:

—Home, dígam perque t' agradan tant aquests quadros simbolistas!

—T' seré franch, perque 'ls pots penjar lo mateix cap per avall que cap per amunt.

***

Un botiguer á un aprenent:

—Noy, entra aquests xubasqueros que tením á la porta, que comensa á plourer y no vull que 's fassin malbé.

J. PAGÉS CUBINYÁ

EL DRAPAYRE (per *J. Pellicer Montseny*)

—¿Qui ha draps, y ferro vell, y bitllets de Banch y papers inútils?

Al Plá de la Boquería
(per *Verdugo*)

—Desenganyeuvos, aquí no anirém bé fins que la nació digui: ¡Prou!, y decreti una emblanquinada general.

REALITAT

A mon bon amich y mestre
en Joseph Roca y Roca

¿Qu' es la vida? ¡qui ho pot dir!
¿es el naixe'? ¿es el morir?
¿el sofriment? ¿el gosar?
¿el sentir? ¿el no sentir?
¿es el creure? ¿es el duptar?

¿Es la gloria? ¿es el dolor?
¿es el goig? ¿el ver amor?
¿esclavitut? ¿llibertat?
¿es la llum? ¿es la foscor?
¿la mentida? ¿la vritat?

¿La bondat? ¿la maldat es?
¿es la ciencia? ¿es el progrés?
¿es el passat? ¿el present?
¿es l' infinit? ¿el no res?
¿es l' ignorancia? ¿el talent?

. . . .

La vida es, per pochs, gosar:
pe 'ls mes, sofrir y lluytar
y caurer rendit después,
á la gola del fossar
per no aixecarse may mes!

Emili Coca y Collado

DE LA MEVA GUARDIOLA

I

Faresca

Un frare de cert convent
que ser l' Abad desitjava,
feya una vida exemplar
no mes que per' caure en gracia,
aparentment dejunant
quatre cops cada senmana.
Aixís que l' Abad morí,
el frare ocupá la plassa
y, elegit, no dejuná
com antes cap mes vegada.
Quan li váren preguntar
perqué ja no dejunava,
respongué rihent:—Llavors,
ho feya, germans de l' ánima,
perque quan sigués Abad
tingués ¡ay! molta mes gana.

II

Lo matrimoni

Contemplant un crítich d' art
de manera detinguda
Los Set Sagraments pintats
pe 'l gran Pousino, tot d' una,
trobant un xich defectuós
Lo Matrimoni, asseguran
que exclamá ab tó convensut
y com si li fés angúnia:
—Un bon matrimoni ¡cá!
no pot ferse ni en pintura.

III

Quartelera

—*Mi tiniente;* deya un quinto:
¿Cóm fan els canons? ¿que ho sab?
—¡So animal!, va contestarli:
s' agafa primé un forat
ben rodó y tot desseguida
s' hi posa ferro al voltant.—
Lo caloyo, obrint la boca
mes d' un pam, va exclamar:
—¡Aaaah!

IV

L' usurer

A un usurer molt famós
qu' en son llit de mort finava
li presentá 'l confessor
un preciós Sant Crist de plata.
Obrint els ulls l' usurer
examiná dita alhaja,
y ab una veu sepulcral
va dir aquestas paraulas:
—D' empenyo sols se 'n pot dar
un duret... y encare gracias.

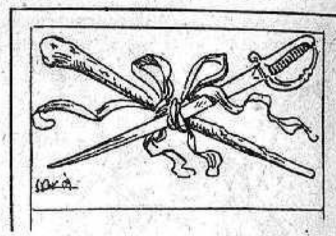
J. Barbany

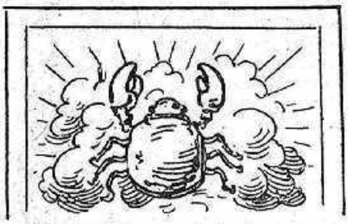
CABECERAS D' ALGUNS PERIÓDICHS PRÓXIMS Á SORTIR (per *R. Miró*)

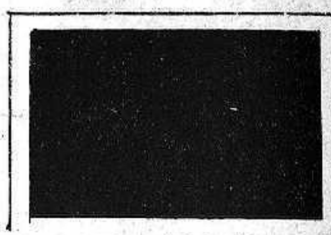
El Ideal religioso.

El Orden.

El Progreso Nacional.

El Porvenir de España.

LO COMTE FÍ
IMITACIÓ

Duas pagesas conversan
al bell recó del jardí;
si l' una es petita y grossa,
l' altre sembla un espasí.
L' una diu:—¡Tinch un fulano
que 'm fá l' os, y es comte, y fí!
Respon l' altra:—¡Quína ganga,
jo tingués un novio així!
Se sent soroll d' espardenyas
que la sorra fan cruixí;
lo comte pica á la porta
ab un roch que hi ha per 'llí.
—Deu te guardi, niña gorda!
—Sempre 'n tens una per dí!
Se donan dos abrassadas
y algun petonet molt fí.
—¿Quin día hem d' aná á la cúria
que tú ets molt espatutxí?...
—Quan tú vulgas, jo t' ho juro,
si á ne 'l pallé vols vení!
Tot plegat un gros escándol
retruny per tot lo jardí.
—No 'l cregas, á la pallissa
també va enganyarme á mí!

. . . .

Ell se n' ha anat al servici
á menjar ranxo del fí
y ellas dos fan de criadas
á casa un tal senyor Pí.

ANGEL DE NEGRE
Y DE FARIGOLA

EPIGRAMAS

El Secretari interí
d' un poblet de vora Olot
en el parte quinzenari
qu' enviá al Gobernador
va consignar:—Naixements,
dos el dotze; *de funcións*,
tan sols una, el día deu,
la del nostre sant patró.

—

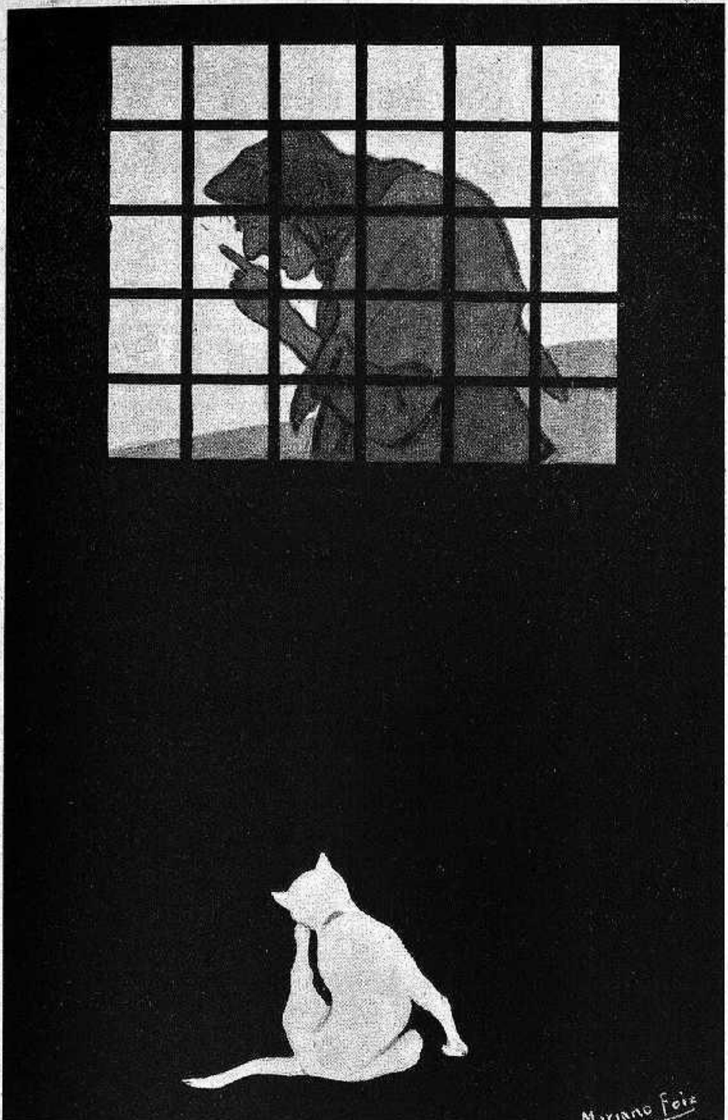
—Foll d' amor y no sé cóm
estich per tú Montserrat;
fins estich enamorat
de la verge del teu nom.
—Perfectament, Pau, pero,
á pesar de ta vehemencia,
hi ha entre abduas gran diferencia
y es qu' ella es *verge* y jo no.

—

Desde que en Patrici Baltas
va celebrar ab en Gual
al jutjat municipal
un llarch judici de faltas,
hi ha moments que 'l bon Patrici
quan no está desesperat
está lelo y capficat...
¡Com que va perdre el *judici!*

AGUILETA

LA CURANDERA DEL POBLE (pér *Mariano Foix*)

—Per mi aixó es mal donat...

COSAS DE L' AMOR

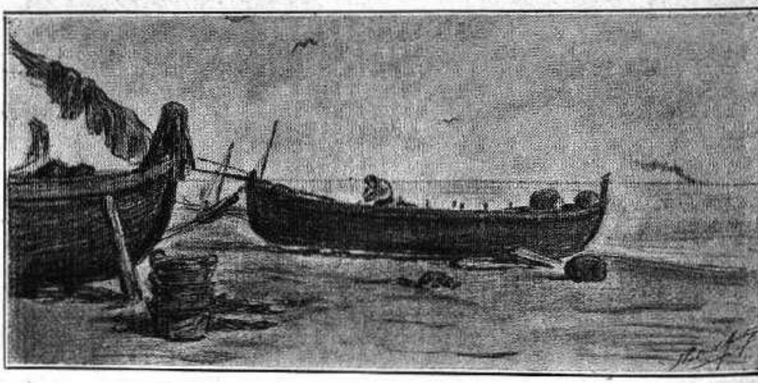
Anys enrera jo coneixía una portereta que, de tan maca qu' era, tot el vehinat li deya *la Pom de flors*. Son pare, qu' era viudo, feya de sastre d' escaleta, y 's passava el sant día ficat al kiosco, girant vestits vells y aprofitantne de personas grans pera posarlos á mida de cossos disminuhits. Sa filla matinejava molt menos qu' ell, y, un cop escombrats portal y acera, y posada l' olla al foch, no feya més qu' empolaynarse: acabat de dinar, enllestidas ab quatre esgarrapadas las feynas de la casa, vinga empolaynarse altre cop, ab forsa gasto de polvos y aygua de Colonia, y cap á trencar nous ab un fadrí adroguer de devant de casa d' ella, un festejador honrat que se la mirava com qui mira *Santa Nomtoquis*, no gosant seguir la costum d' allargar massa las mans per por de que s' enfadés la seva estimada, la seva *reyneta dolsa*, com ell li deya.

Entre traballar de mal grat, ensenyar l' hermosura de la seva cara petonera, y fer glatir á posta á l' adroguerot, que cada día anava amagrintse més dintre la llarga brusa de ratlleta blava ahont estava encabit com un Sant Joseph dintre la túnica,—la Pom de flors arrivava al vespre cansada de no haver fet gayre bé res, y aburrida de donar el *bon día* y el *passiho bé* als estadants de la casa ahont son pare feya de porter. Y quan, prop de las onze, el sastre feya bacaynas dins del kiosco, y l' adroguer ja havía tancat, la portereta eixía al carrer á enrahonar ab un xitxarel-lo de casa bona, barbamech y pentinat ab clenxa, que mitj plorant li jurava que l' estimava molt, y que tot sovint li duya lleminaduras y floretas, polvos y savó d' olor, y el día del sant d' ella li havía regalat unas mitjas de seda y unas lligacamas ab tanca de plata.

***

Aquella portereta tenía un colom negre y una gata blanca que s' estimavan més que l' adroguer á la Pom de flors, més que la Pom de flors al xitxarel-lo de casa bona: jugavan las bestiolas com festejadors entremaliats, fentse un sens fí de

MARINA (per *J. Pellicer Montseny*)

Una de las cosas que avuy no 's poden *tocar*.

UN DEVOT DELS QUE ARA CORRAN (per *G. Cornet*)

«A Dios rogando y con el mazo dando.»

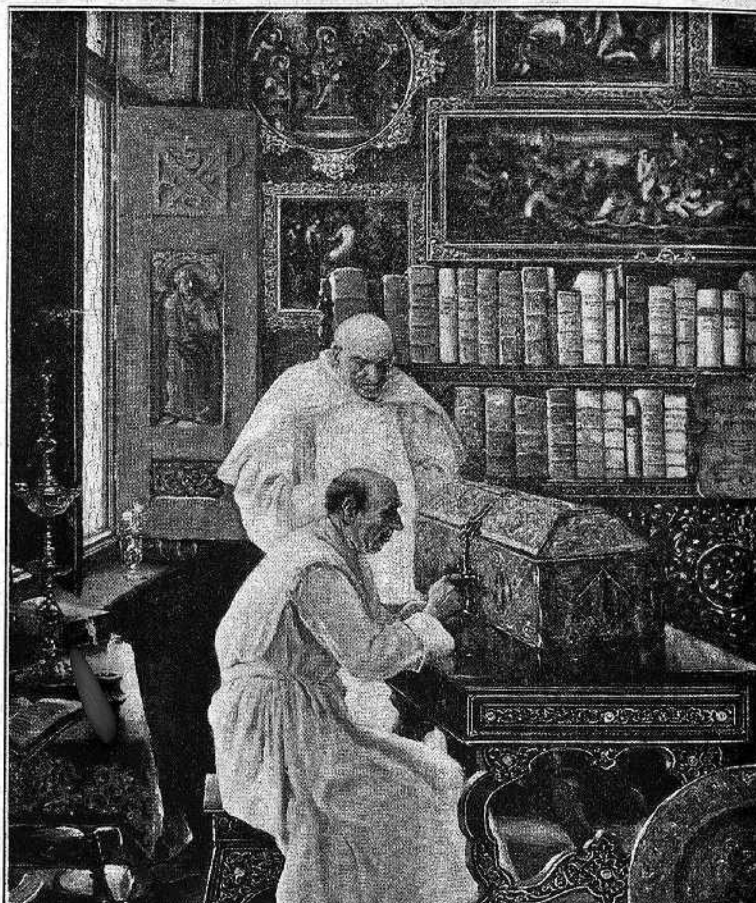
posturetas y empaytantse com nuvis de quinze días; y may al colom se li acudí pegar un cop de bech als ulls de l' enamorada, ni á la gata li vingué l' acudit de treure las urpas. Val á dir que, certa nit, la gata s' havía entaforat Deu sab ahónt, y qu' el colom—tot manso, manso, — un dematí pegá volada terrats amunt: pero á l' endemá de la deserció tornava l' esgarriat trapella, y, al cap d' una estona d' estar serios, els dos enamorats varen ferse unas quantas posturas pera desenfadarse, y tan amichs com avans.

L' enamorament d' aquellas bestiolas servía de distracció á la gent del vehinat: en cambi á mi 'm feya estar sempre ab *l' ay* al cos. Jo no podía veure aquells jochs sense pensar en que, tart ó dejorn, acabarían malament. Trovava qu' un colom negre y una gateta blanca, son massa diferents l' un de l' altra pera que puguin aparellarse.

***

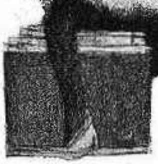
Un vespre la portereta va desapareixer de casa de son pare, y ningú l' ha vista més ni se n' ha tornat á saber res. El pobre sastre segueix cosint dins del kiosco, y ara es ell qui escombra portal y acera y qui posa l' olla al foch. Perduda la filla no li queda al vell porter més familia que la gateta blanca y el colom negre, que segueixen estimantse com avans y com avans empaytantse pel quarto que fou de la Pom de flors y qu' avuy fa de quarto de mals endressos.

L' adrogueret no s' ha mort d' amor: está més trist y menos magre que quan festejava ab la portereta, y el xitxarel·lo, en qui, de primer tothom havía pecat, s' ha fet amich

EL TRESOR (quadro al oli d' *Enrich Serra*)

En una arteria de París (per *J. Cardona*)

Glóbulos de vida.

de l' adroguer y de tant en tant va á preguntar si se 'n sab alguna cosa de l' esgarriada hermosura.

***

Y jo, qu' en cosas de l' amor cada día hi veig menos clar,—potser perque miro massa prim,—m' he quedat sense saber si pot treures alguna experiencia de comparar els amors de la gateta blanca ab els de la Pom de flors.

***

Jo, l' amor, pera que sigui bó, me 'l figuro com... com...—¿cóm ho faré entendre?—com el tenir una unsa d' or, pero no en una sola moneda, no, sino en dugas monedas d' or de mitja unsa cada una: vull dir que l' amor no té de ser un amor, sino dos amors que 'n fan un. Se necessita qu' *ell* estimi á 'n *ella*, y *ella* á 'n *ell*, tots dos á l' hora, perque, sino, alló que la gent ne diu amor no es més qu' una bestiesa ó una putinería. L' amor d' un no es més que la mitja unsa d' or, y, en aquells temps en que n' hi havía, 'n corrían moltas qu' eran curtas de pes. ¡Com hi crech, jo, en l' amor, quan sento á un enamorat dir *l' amor nostre* parlant de l' estimació que l' un á l' altre 's duhen l' home y la dona!

***

L' amor nostre! Pregunteu á las noyas casadoras quan hi han comensat á creure de debó en l' amor que tan temps somniaren: preguntéuloshi si va ser quan ellas se creyan qu' estimavan —per molt qu' estimessin ó 's pensessin estimar—ó si va ser quan se sentiren estimadas.

Quan un estima fa com el pagés que sembra. ¡Y quín bó que fa tenir fé en el fruyt que promet la flor, en l' amor que 's desitja fer neixer en el cor de l' estimat! ¡Qué trist qu' es, pera 'l pagés que sembra, quedarse sense cullita, y, pera l' enamorat que 's sent l' ánima malalta de tant estimar, trobarse sense amor, sense l' amor somniat!

Pera sembrar amor s' ha d' anarhi ab forsa compte: s' ha de cercar un camp ahont lo que 's sembra pugui ferhi arrels; un camp sense las herbotas de l' egoísme, sense la malura de la gelosía, y conrehuarlo ab caricias, ab pluja de bondats, de confiansa: s' ha de cercar un camp *que fassi* á la mena de sentiments que s' hi volen veure neixer, á uns sentiments *que 's diguin* ab els de l' enamorat.

***

Y veusaquí esplicat el perqué 'm feyan estar ab ansia el colom negre y la gateta blanca, y el perqué m' havía fet la ilusió de que 'ls amors de la Pom de flors y 'l fadrí adroguer podían arribar á ser uns amors de tots dos. Pero ara, després del cop de cap de la portereta, no sé que pensarne, y fins tinch por que moltas personas sols son assemblants per fora, y moltas bestiolas sols exteriorment se diferencían las unas de las altras.

Els enamoraments de la Pom de flors, no devían ser més qu' un xich d' agrahiment pel cas que 's feya de la seva hermoura, y un xich de vanitat— alló de poder presumir de tenir xicot, —y un xich de dolentería, de ganas de saber lo que vol dir estimar; pero amor á ben segur que no ho era, que l' amor de debó sempre es honrat.

L' amor del colom negre y la gateta blanca es una caricia sense fí, una confiansa sense límits. Avuy per avuy—y axió que ja fa molts anys que s' estiman—encare jugan com avans, y s' empaytan y no 's deixan, y ni ell se recorda de que té un bech ab que pot fer malesas, ni sembla qu' ella sápiga que té urpas qu' esgarrapan. Prodigis de l' amor!

ENRICH DE FUENTES

LO QUE POT L' AFICIÓ

Hi ha en la familia de la Marquesa
dels Encenalls
un fill que, contan, te afició boja
per els caballs.
Ab el *Garboso* y el *Jovellano*
son tan amichs
que ab ells hi passa dintre l' estable
ratos bonichs.
Ni á n' els seus pares dú tan carinyo,
ja es ben segú:
puig té ab las bestias tanta franquesa
que 'ls diu de tú.
Ell els arregla y ell els ho deixa
tot ben pulit;
pro, no sab treurers la pols que porta
sobre 'l vestit.
Perqué la palla ó las garrofas
no 'ls fassin mal
primé ell las tasta, per si es que estigan
prou be de sal.
Y si sabía que no l' haguessin
de apedregá,
fins la corbata cambiaría
per el collá.
L' olor de rosas y de violas
el troba fals;
tan sols disfruta sentint el flayre
d' un feix d' aufals.
Molts cops el troban *de quatre potas*
á dalt del llit
y si l' avisan ell s' enrabía
y 's torna guit.
Fins ¡vaya uns gustos! no fá molts días
va aná á trobar
á un ferré, á veure si fora fácil
ferse ferrar.
Si axió li dura, no estranyaría
que li agafés
hasta 'l capritxo d' arrastrá un cotxe
per 'quets carrés.
Per 'questa causa dintre sa casa
hi ha un guirigall;
fins ja fan corre que la Marquesa
te un fill caball.

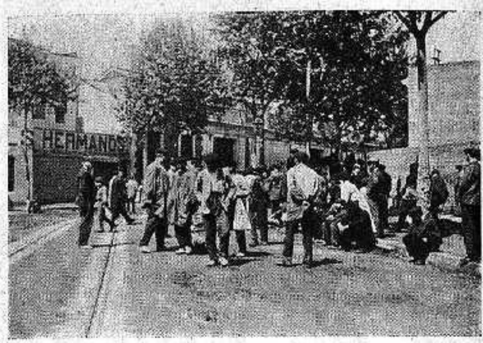
J. STARAMSA

EL QUE PORTA 'LS NEULERS DE LA CASA GRAN (per *J. Llopart*)

—Per haverme embolicat
n' hi sortit ben carregat!

ELS DOS VIUDOS

Davant de las quadras.

Obrers en vaga matant el temps.

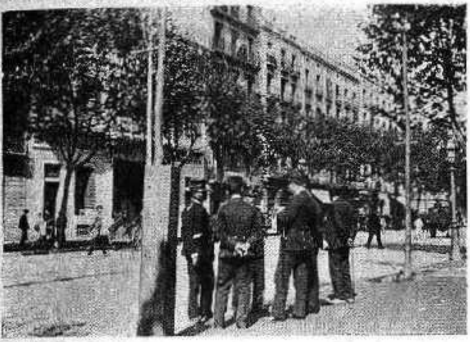
Lo qu' es pe 'l clar, pe 'l clar crech que ni la Mercé ni en Lluis sabían com s' havía originat la agarrada que per ells dos va ésser de tanta trascendencia una vegada que 'ls va separar per sempre més. Va succehir una vetlla d' istiu: potser la calor els havía posat nerviosos, que sé jo, anculo á esbrinar! y sense com vá ni com vé van enredarse l' un y l' altre apreciant distintament un mateix fet; las paraulas van anar pujant de tó degenerant en disputa; ell se va aixecar d' una revolada rebatent la cadira per aquí en enllá; ella 'l despedí ab mals modos y las relacións quedaren trencadas en sech.

L' endemá tots dos s' empenedían, pero el *puntillo* de qui s' abaixaría primer, els va mantenir ferms cada hú al seu lloch y aixís, sense dirse paraula van arribar al diumenje. El diumenje pera ferla rabiar, ell va ballar tota la vetlla ab aquella ximpleta de ca'n Sans, una neurótica que 's passava els días fent labors tenint sempre al devant un llibre obert, d' un romanticisme quintessenciat, de folletí, mantenint oberta la esperansa de que el día menos pensat li compareixería un «Lohengrin», malgrat en lloch del consabut cisne vingués tirat per aquella tunyina que arrossegava la tartanota que anava á rebre viatjers á la estació, y per escut, lluhís un mostruari de viatjant, pera deslliurarla de la vida prosaica del poble casants'hi y anantse'n tots dosets á viure á ciutat, en un piset d' aquells tant rebufóns de l' Ensanxe, que ella adornaría ab aquell bé de Deu de labors en paper brístol y encenalls que durant tants anys anava amagatzemant: heus aquí els seus somnis; pero com «á falta de pan buenas son tortas,» ben bé que 's va agafar ab en Lluis quan la convidá á giravoltar y no 'l deixá fins á derrera hora, contantli els seus sentiments ridículs, que ell poch escoltava observant á la Mercé rescabalarse d' aquella picardía no deixant pérdre tampoch un sol ball.

La renyina va durar, y mentrestant va arribar de Cuba el fill extern de ca'n Cabiró, ahont havía permanescut á la ratlla de setze ó disset anys, retornant carregat de *pesos*, ab un deix insoportable á la parla y ab més pretensións que un potentat. De primer antuvi ja va innovar á quants volgueren escoltarlo que l' *hasienda* mellor d' aquells encontorns, la casa més bonica y la *niña* més guapa de la vila avans d' un any volía que fossin d' ell.

En *Patacones*, com li van retréure després de casat las mateixas noyas que per

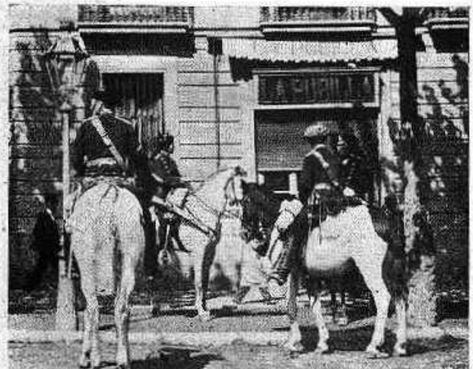
LA HUELGA DELS TRANVÍAS

Grupo d' agents d' ordre públich.

El vehinat comentant els aconteixements.

La guardia-civil estacionada al carrer de Borrell.
Fotografías de LA ESQUELLA

have'l havían fet mil paperots, sortintne xascadas, va cumplir al peu de la lletra el seu programa, puig no havía encare passat l' any de la seva arribada y ja era amo de la hisenda dels Oriols, d' un chalet molt *rococó* en punt céntrich de la vila, y de la Mercé, la xicota que feya més rotllo per sa guapesa á sis horas al voltant.

En Lluis quan hagué esment de que li anavan á pendre la xicota, que las relacións d' ella ab l' americano 's formalisavan cada día y la anava á perdre pera sempre, no 'n volgueu més de gestións y de passos pera retornar las cosas al seu primitiu estat. Va suplicar, exigir, plorar, s' agenollá als peus d' ella implorant perdó, fentli present que 'l desgraciava eternament casantse ab l' altre, arribantla á conmoure fins al punt que ja anava á firmar las paus enviant al cubanito á passeig; pero la oportuna entrada de la mare d' ella, mirantla fit á fit la reacciona y haventhi de per mitj las quantiosas riquesas de 'n *Patacones* y els plahers y benestar que aquestas li oferían, á qui definitivament va donar els passaports fou á en Lluis.

L' americano 's va enterar de la perfidia del seu contrincant perseguint á la Mercé, y quan casualment el trobava pels llochs de la vila, no sabía dissimular el seu odi abrigantlo de cap á peus ab la mirada rencorosa de sos ulls safranosos, ictérichs, estrenyía ab forsa l' inseparable rotten com posantse en guardia per si l' altre 's vejés retat y tractés d' agredirlo.

Encare feu una darrera tentativa en Lluis pochs días avans de casarse la

DURANT LA HUELGA (per *M. Foix*)

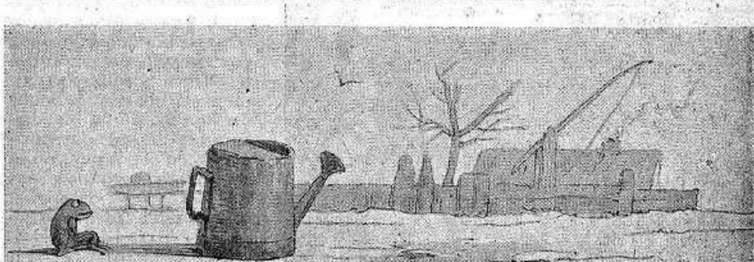

—¿Y donchs en qué 'ns ocupém ara, Jaumet?
—¿En qué m' ocupo? En guanyar la fam de la familia.

Mercé, fent arribar en poder d' ella una missiva capás d' enternir las pedras més duras; á cada ratlla 's desbordava la passió en devassalls de mots dictats per son cor enamorat, pero el d' ella pareixía haverse orificat y no solzament no hi trobá acullida, sino que la tal carta serví encare de riota al vespre durant el festeig.

No per axó se li va escapar al americano que se las havía ab un rival insistent y temible, que malgrat las riallas, observava en la Mercé determinats síntomas que podrían decantarla y ab bon acert precipitá la cerimonia del casament.

El día que aquest se realisá, en Lluis ne volía fer una que fos contada; nada menos que 'ls volía matar á tots dos al peu del altar y suicidarse ell després; pero bons amichs li donaren á entendre que lo mellor era que ab la rendeta que disfrutava, se 'n anés á viure á ciutat; era jove, inteligent, podía empendre algun negoci, 's distrauría de la déria y hasta podría fer fortuna: donas ray! ne trobaría tantas com volgués, fins se 'l disputarían á un moceton com ell! La Mercé no valía la pena de que un home de bé 's perdés per ella; s'

El clam de la granota:—¡Aygua Senyor!

(Capritxo de *M. Urgell*)

havía fet antipática á tota la vila pel seu procedir deslleal sense un motiu seriós, y axís ab arguments per l' istil el persuadiren d' abandonar el poble ahont deixava enterradas tantas ilusións.

***

EL CLOWN (per *L. Alegret*)

—Retre... tre... tre!... Retre... tre... tre!... Vingueu á mi 'ls que volgueu riure una estona, y veureu que casi 'n sé tant com en Romero Robledo!...

Las cosas del mon! Tres anys escassos ha durat el matrimoni de la Mercé y en Patacones; á entrada de primavera d' aquest any, ella va morir d' un mal desconegut que la corsecava paulatinament á despit dels sabis. Be 'n varen consultar de metjes y fins curanderos de fama universal! tot va ésser per demés! Y las fonts d' aquesta enfermetat que 'ls homes de ciencia no atinaren á descubrir, á la vila las endavinavan fins els més llechs.

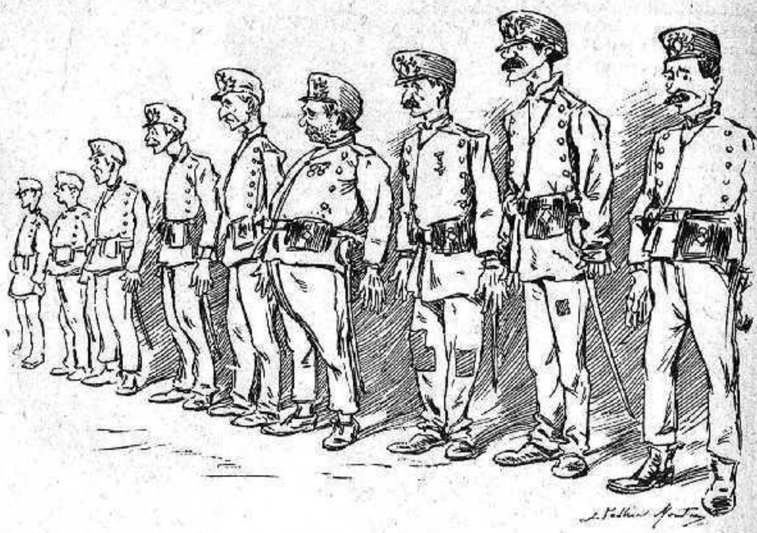
Rieuse'n d' aixó que 'n diuhen fatleras del cor, plá bé ellas matan!

Si la Mercé pogués parlar, com vos esplicaría el suplici d' haverse unit en matrimoni á l' home que no podía estimar y li exigía l' amor per obligació qu' ella pagava com el més onerós dels tributs, silenciosament, encar que protestant ab tota l' ánima d' aquesta prostitució legal á que inconscientment ella mateixa s' havia condemnat. Si els penedits podían tornar á Roma!

El día de l' enterro va succehir un cas molt xocant.

Se veu que algú 's va cuidar de noticiar la desgracia á en Lluis, que desde aquell *entonces* vivía á Barcelona, y aquest comparegué á la vila y figurá en la comitiva que acompanyá á la pobra Mercé á la fossa.

LA REVISTA DELS XANXAS (per *J. Pellicer Montseny*)

—Por marcialidad, disciplina y buenos *modals, semos* la gloria y el honor del *Achuntament* de Barcelona.

Tothom va creurer's que alguna cosa passaría entre l' exnuvi y el viudo que ben trastornat presidía el dol. Qui sab si 's pendría com una burla la presencia de 'n Lluis en aquell trist acte, y ab el génit que gastava l' americano de no enviar á dir las cosas, ja veuria'n!

Al distingi'l, en Patacones cambiá el groch habitual per el lívit més pronunciat, mes s' aguantá y l' enterro prosseguí el seu curs sense altre incident.

Arribats al cementiri la emoció privá de parlar al viudo y un amich oficiós s' encarregá de dirigirse als concurrents ab un discurset buit y cursiló enaltint las virtuts de la finada, agrahint l' assistencia, etc., etc., y seguidament, obehint á una vella costúm, se procedí á la exhibició del cadavre per darrera volta, y tot d' una eixí un crit tan viu, tan apesarat del grupo que enrotllava la caixa, que feu sobresaltar á tots.

—Mercé, Mercé!—repetía en Lluis, com si fins en aquell instant solemne no s' hagués donat ben bé compte de la realitat d' aquella mort y pretengués ferse ohir del cadavre, y junt ab aquell nom, símbol un día de totas sas esperansas, pareixía que sortían de son cor el sens fí d' amargors y gelosías acumuladas durant els tres anys d' ausencia, en els que la imatje de l' aymada no l' havía abandonat un sol moment. Y 's veya tanta sinceritat d' expressió, era tan greu el dolor, tan fondo el desespero del pobre postergat, que tots, olvidant el sentiment del propi viudo, 's dirigían á en Lluis allargantli las mans y prodigantli paraulas de resignació pera encoratja'l; fins el mateix Patacones, que en el fondo no era pas dolent, se sentí contagiat d' aquell dolor tan punyent y s' hi atansá ab els brassos oberts y las llágrimas d' aquells dos homes que tan s' havían odiat, rodolaren confosas regant aquella tomba acabada d' obrir!

Y ¡misteri de las cosas! desde aquella hora l' odi dels dos rivals s' ha transformat en la més viva simpatía; pareix qu' en cada hú d' ells s' ha operat el cambi al impuls d' una forsa instintiva que 'ls atrau mutuament com si l' un estimés en l' altre quelcom que la morta ha deixat repartit entre 'ls dos, y en Lluis torna á viure aquí, á la vila, y ab en Patacones no 's deixan may, parlant sempre

L' ESTIUHEIG Y 'LS CAMBIS (per *G. Cornet*)

— Caratsus! Enguany els Pirineus son un 40 per 100 mes alts que l' any passat. No m' veig pas ab cor d' atravessarlos!

de la Mercé, tranquilament, sense que aixó els desvetlli gelosías póstumas, retrayent els recorts que cada hú guarda d' *ella, reconstituhintla,* fentla resurgir de sas conversas y d' aquest modo els hi sembla que no es pas morta del tot. Viuhen d' una ficció que 's desvaneix quan se separan y allavors cauhen en l' ensopiment y la tristesa fins que 's tornan á ajuntar. Per xó els veureu acoblats sempre.

Aquest istiu, trobantme casualment á la vila, una tarde que retornavam de la mina, me van cridar l' atenció aquells dos homes endolats, mústichs, que avansavan pel camí del cementiri, departint en moviments pausats, com bons camaradas, donantse el bras sovintó, y al preguntar als meus acompanyants qui eran, van respóndrem:

—Son els dos viudos! Aquí ja no 'ls coneixém per altre nom—y seguidament van contarme la historia que deixo escrita.

ANDREU SOLÁ

MISSATJE

Vés, aureneta fidel,
vés y digas á ma aymada
que 'm té la calma robada
qu' ella en el món es mon cel
y que 't digui per pietat
si també s' ha enamorat.

Si al contarli ma passió
te sembla que 's posa trista
mes somriu, baixa la vista
y s' omplena de rojó,
vina, aureneta, ab dalit,
á contarmho tot seguit.

Si al arribarhi plascent
ab neguit, enuig ó pena
te gira al veure 't, la esquena
sens ohir ton dols accent,
no vinguis, aucella mía,
no vinguis que 'm moriría!...

JOSEPH PUJADAS TRUCH

A PARIS (per *S. Aspiazu*)

Aperitiu.

LA GULA

So amich de la bona taula,
ó mellor dit dels bons talls:
la Gula 'm persegueix sempre
y 'm tempta y 'm fá pecar.
Mes, no es pecat que 'm preocupi,
perque es un dels set pecats
que absolt nostra mare Iglesia
ab suma facilitat.
Quan vull fugir de la Gula,
ella 'm segueix per hont vaig
com si fos ma propia sombra,
y no 'm deixa un sol instant.
Y 'm mostra tota riallera
un llus ó bé un calamars,
ó un penjoy de butifarras
ó un cabrit rostit al ast.
Y jo esverat d' ella fujo
y ella 'm persegueix constant
disparantme á cau d' orella,
ampollas de rich xampany.
M' ha fet mudar mes de casas
que no 'n muda un militar,
dihentme que 'n el gust se troba
ó está la varietat.
A las plassa de las *Ollas*
me va fe' establir anys fá,
mes la farum d' escudella
de tal punt me va allunyar.
Vaig trobá al carrer del *Bou*
un pis, y m' hi vaig mudar,
per gosá ab los plats que 'n surten
d' aquest sabrós animal.
¡Quin somniar talls á la doba!
¡quin flayrar sempre estofats!
¡quins biftechs de filet tendre!
¡y, quins talls de bou metxat!
Com la cassa 'm té tarumba,
vaig trasmudarme al de l' *Arch*
de la Perdiu, y als pochs días
al d' *Aucells* me 'n vaig passar.
D' aquest punt al de la *Llebra*,
y després, un xich mes tart,
al de l' *Esquirol*, qu' es bestia
que 'm té de debó engrescat.
Fora carn y bon peix vinga,
vaig dirme, embafat de carn,
y al de la *Pescaderia*
tot de cop vaig ferhi cap.
Llussos, llagostins, llagostas,
tunyinas y calamars
somniava de nit y día,
y fins peixet sense sanch!
Al carrer de la *Petxina*
sols hi vaig serhi de pas,
perque no es marisch que 'm tempti
fent l' arrós tan bó com fá.
Com tot bon ápat vol postres,
tribut vaig volguer pagar
á la fruyta mes sabrosa
y als articles colonials.
Cap al carrer de la *Fruyta*
vaig dirme, que hi va abundant,
al del *Gíngol, Tarongeta,*
Cirera, Pansas y *Aglá*.
Vaig deixá 'l *Pont de la parra*
perque no m' agrada el mam,
y també 'l de l' *Avellana*
perque 'm fan mal de caixal.
Com tot formatge m' agrada,
¿no podía deixar pas
el de la *Formatgeria*?
tal dit tal fet, cap allá.
Al de *Pou dols*, al estiu
era quan hi vaig fer cap

El mestre de ceremonias en plé exercici de sas funcions.

MUNICIPALERÍAS (per *R. Miró*)

—Quan vaig sortir de la Casa Gran, aixis, com aquesta, quedava la Caixa municipal.

En l' Africa pintoresca.—Fabricant de pipas. (Quadro al oli de *J. Echena*)

per tenir aigua ben fresca
á las horas de menjar.
Al del *Pou de la Figuera*,
en Agost t' hi mudarás
vaig pensar, perque á las figas
hi soch molt aficionat.
No deixaré 'ls de las *Cabras*
y *Semoleras*, ¡qu' es cas!
y així tindré llet y sémola
si algun cop estich malalt.
També en el de *Portadoras*
hi he viscut y no 'm sab mal,
ja que son corns d' abundancia
per vinyas, hortas y camps.
Vehí he sigut del de l' *Oli*
puig sens ell no 's pot guisar:
en cambi 'l de las *Freixuras*,
ab casa franca no hi vaig.
Recordar el de 'n *Carbassa*
sense dolor no puch pas!
puig me las van fé indigestas
donas y universitats.
¡Lluny, ben lluny hi fugit sempre
del carrer de *Malcuynat!*
¿viure jo ahont se mal cuyna?
¡ca barret! ¡¡ca barret, cá!!
Avuy que hi perdut la gana
la Gula 'm té abandonat,
y fuig, fuig quan mes la crido,
¡potser may mes tornará!
Fá vía camí de Xauixa
sense per res girá 'l cap,
montada en un velocípedo
molt lleuger y original.
Un pernil li 'n fá d' *assiento*,
de roda un descomunal
formatge dels de Gruyera,
d' aquells que son tant ullats.
Y jo trist, resto sofrintne
torments, com un condemnat,
allá en el *Forn de la Fonda*
infern de tots els gurmants.

L' Hereu d' Horta

PEDRETAS

∴ Quan l' home mira al home com amich, no hi ha remey per ell; quan els homes se miran uns als altres com enemichs, no hi ha remey pera la Societat.

∴ La falta d' ambició es el principi de la desventura.

∴ Quan l' home generós sent l' afany de la possesió, es que ja no posseheix res, ó está próxim á deixar de possehir.

∴ La desventura fa, d' un home de cor, un pensador, y d' un home fret, un malvat.

En el delta del Llobregat.—Estany. (Quadro al oli de *J. M.ª Marquès*)

.·. Els que cridan son els instruments dels que callan.

.·. La necesitat sempre es desarmonía.

.·. Val més no paréixer que desmeréixer.

.·. Por y miseria viuhen amistansadas.

.·. Aprén de la llebra, que tancant els ulls se pert.

.·. De lo bo á lo dolent sols hi ha un *casi*.

.·. L' aburriment es fill de la gandulería.

.·. En lo camp, lo matrimoni no passa d' aparellament: lo marit no es més que mascle, ni la dona rés més que femella, ni 'ls fills més que cría, ni la familia més qu' un remat.

.·. El deber y l' amor s' alimentan mútuament; la mort de l' un implica forsosament la mort del altre.

.·. Els que no tenen criteri propi fan com lo caball, qu' embesteix segons qui 'l monta.

.·. En las tévas paraulas ó actes no donguis lloch á interpretacions, que sempre hi sortirás perdent.

.·. Defénsa't sempre com si ja ho fessis en la última trinxera.

.·. Si cada gota de pluja digués per la séva part: «per gota més ó menos á la terra tant li fará, aquí en las alturas me quedo,» la terra 's moriría de set. Si en las grans calamitats públicas quants possebeixen riquesas opinessin com las gotas, la intranquilitat y la fam ho invadirían tot, sens respectarlos á ells, com als núvols no 'ls respectan els vents de tempestat. La gota caiguda sobre la terra ajuda á fertilisarla; la caritat y 'l desprendiment dels richs robusteixen la vida del poble y sa propia vida.

.·. La ira es foch que tal volta s' apaga; la indiferencia es gel que may se fón.

.·. Observa ab atenció y veurás que no son infelissos tots el que ho semblan, ni ho semblan tots els que ho son.

.·. La persona que 's dóna al luxo, fa lo mateix qu' el que s' acostuma als

Astronomía de Café Concert

Estrella de primera magnitut.

Estrella errant.

Estrella fixa.

menjars especials: cada día ha de carregarlos més pera que 'l paladar hi trobi alicient.

∴ Obehir bé una cosa mal manada, es fer malament duas cosas.

∴ El no poder mudar de cara es lo que més obliga á cumplir sos compromisos al home.

∴ Pot tenir esmena lo malejat, pero no lo dolent.

∴ Posa en mans d' un home un canó de cent toneladas pera que ab ell se defensi tot sol, y 'l tindrás vensut per endavant; colóca'l en una situació superior á sas forsas, y quedará previament rendit.

∴ El mérit es planta que 's desarrolla més ab lo cultiu propi que ab lo cuidado agé.

∴ No hi ha centro sense esfera, ni esfera sense centro, pero la llum may va de la esfera al centro, sino del centro á la esfera.

∴ Lo pa es tant més dur quant més se 'l rega materialment ab la suor del front.

∴ La importunitat del pobre endureix encare més lo cor del que 'l té de pedra.

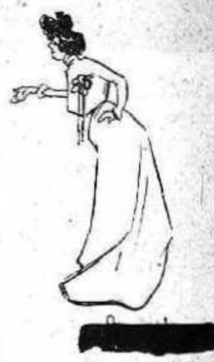
∴ Pera l' home res es fins que ho coneix.

∴ L' amor sense exageracións es com un vestit sense adornos.

∴ La fortuna passa ran de terra, á distancia dels que tenen grapas; la gloria vola per las alturas, y sols poden arribar á ella els que tenen alas.

∴ Conquistar cors pera després qu' hem mort, es mólt més difícil que conquistarlos mentres vivim.

Torquato Tasso Serra

Estrella ab qua.

Bólido.

MIRANT LA PROFESSÓ

—¡Mira 'ls gegants! ¿No t' agrada
la Pubilla?
—Es molt bufona.
—¡Quín vestit! Vaja qu' es mona.
—No tant com tu, Reparada.
—¡Si jo tingués un vestit
igual!
—¡Quin goig que farías!
—¿Vols dir que me 'l pagarías?
—¿Si te 'l pago? Ja está dit.
—Lo vull idéntich.
—Demá
que 'n Casamitjana (*) 'l talli
y que de ferm s' hi traballi
perqué 'l puguis rumbejá.
—¿Tan desprès ets?
—No m' apuro,
gastant per tu.
—¿No m' enganyas?
—¿Qué gasti per tú, t' extranyas?
Si res per tu 'm dol, ho juro.
—¿Y ab que pago l' amor teu?
—Posante 'l vestit, hermosa,
un cop fet.
—Ja es poca cosa.
—¡Ah, y lluhintlo al costat méu!
—¡Quant estimo tal finesa!
—Soch aixís jo, y s' ha acabat.
—Donchs vinga un vestit brodat
com el de la gegantesa.
—Igual que 'l d' ella 't farán
y perqué ab tot ho cumpleixin
fins obligaré qu' hi deixin
la reixeta de 'l davant.

AMADÉU DORIA

(*) Carlos Casamitjana es el modisto que aquest any ha tallat 'l vestit de la gegantesa.

QUADRET

—Escolteu, escolteu pare
qu' us la tinch de dir molt nova...
(No se pas com comensarla
aquesta historia!)
Sabeu com estém á casa...
sabeu qu' ha parit la dona...
y aviat un plat mes á taula
ens fará nosa!
No us cregueu qu' us vulga, treure
sou molt del agrado nostre...
pro soch tot sol que traballo
y som tan pobres!—
La resposta no es pas altra:
las llágrimas que rodolan
per las galtas del pobre avi...
que, callat, plora!
Sense dí un mot á sos gendres
l' hospici li obra las portas.
Hi ha un plat menos á ca' seva
y un mes als pobres.
Poch d' un any, en sas conversas
parlan de l' avi qu' anyoran...
¡Y altre cop está partera
al llit, la dona!

JOAN UMBERT

ELS MATALASSERS DEL ANY (per *J. Llopart*)

Traballant com uns desesperats perque 'l gobern pugui dormir ben tou.

Recort del banquet donat á Paris pel President de la Republica als arcaldes de tots els pobles de Fransa.

(Apuntes rápits de *O. Junyent.*)

SEMPRE HI HA UN MES

Fou presentat en una reunió ahont hi havía varios andalusos, un pagés catalá, ab lo propósit de ferlo quedar malament, es á dir d' avergonyirlo davant de tots els concurrents.

Ab tal propósit, dos dels andalusos d' aquests que 's pensau ser molt corridos li proposaren que cada hú dels tres, demanés una cosa exagerada per veure qui d' ells demanaría més.

Comensá un dels andalusos y digué:

—«Yo quiziera que tóos los granos d' arena que tié el mar se convirtieran en agujas y poseer tóo el oro que cupiese dentro de los sacos que con ellas se pudieran coser.»

—«Yo (digué l' altre andalús) quiziera que el agua del mar se convirtiera en tinta y tener la cantidad que con ella se pudiera escribir en números, poniéndolos, uno detrás del otro.»

Com lo pagés quedá molt pensatiu, tots se posaren á riure y un dels andalusos li digué en tó de guassa:

—Vaya, ya no le queda á V. por pedir náa superior á lo que hemos pedío nozotros.

—«Es veritat que heu demanat molt—(digué 'l pagés)—per lo tant no 'm queda més remey que desitjar que quan tinguéssiu lo qu' heu demanat vos morísseu tots dos y 'm nombrésseu á mí l' hereu de tot. . . . .
. . . .

Els altres dos quedaren ab tres pams de nas cada hú.

CARLOS SOLER

NOCTURN

A la lluna blanca
pregava 'l Pierrot:
«Dona'm blanca lluna,
dolsa inspiració.

»El ví que 'm bevía
no m' alegra 'l cor:
la comedia humana
ara 'm causa dol.

»De las donas joves
la gaya hermosor,
avuy, lluna amiga,
sols tristesa 'm don.

»De la fresca rosa
la divina olor,
no 'm fá sentir l' ánsia
de perfums millors.

»De ta llum somorta
la feble claror,
á ma fantasía
com ants, no conmou.

»Fanal de la terra!
¡Monstre lluminós!

¡Lluna marinera!
¡Amiga del cor!

»¿Vols saber la pena
que mas ilusións
ha deixat marcidas?
Colombina ha mort!

»Ella! Pura aubada
d' un pervindre hermós!
De ma jovenesa
sobirá recort!

»¡Ay! ¿cóm podré viure
sens tení ilusións?
¿y cóm puch tenirne
morta la millor?

»Igual que á n' els astres
els hi passa als cors:
unas lleys mateixas
gobernan á tots.

»Els estels que lluhen
en l' espay ignot,
tots s' apagarían
si 's morís el Sol!»

J. OLIVA BRIDGMAN

LLUNA PLENA (per *J. Pellicer Montseny*)

En mitj de la nit serena
y enfront de la mar y 'l cel
¡qu' hermosa es la *lluna plena*
en plena *lluna de mel!*

PENSAMENTS

Lo no tenir enemichs no consisteix pas especialment en ser bo; lo principal estriba en coneixe 'ls pillos y saberse'n guardar.

—

La virtut, per no resultar sossa, té que ser practicada ab intenció.

—

Per tenir *querida* 's necessita ser rich y tonto.

—

Lo tractar ab una persona que de tot dupta, atipa, y es pesat lo tractar ab una que tot s' ho creu.

—

La mare del vici per l' home es l' ociositat, y per la dona l' afany de lluhir.

—

Qui fá las cosas sense pensar, obté un resultat que no 's pensa.

—

Pot agradarnos que las donas s' adormin pera fer mes goig, pero no 'ls hi podém agrahir perqué no ho fan ab bon fí.

—

En un matrimoni el marit te que ser lo mestre. ¡Llástima que moltas vegadas la muller fassi de contramestre!

—

L' home que sab serne no la té que conéixer la por; lo que ha de conéixer es el perill y sapiguerlo evitar.

—

Quan topis ab una noya que no més pensa en vestits y flochs, deixala estar; lo seu cap es una botiga de robas de qual botiga tú n' haurías de pagar els gastos y además tindrías de serne el dependent.

—

El verdader dolor es mut; planye'l y respecta'l. En quant al dolor baladrer, aquest no més necessita que fassis veure que l' aconsolas.

—

Fes las cosas com si no hi hagués ningú tonto; pensa no més en ser mes espavilat que 'ls altres.

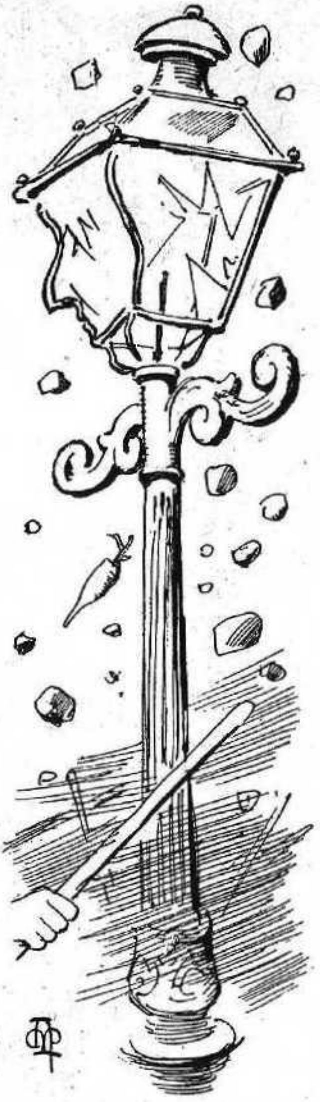
—

El millor pensament es aquest: Observaho tot y no t' amohinis per res.

RAMÓN MASSIP

LA MANIFESTACIÓ ANTI-JESUÍTICA

(per *Apeles Mestres*)

—Qualsevol se pensaria que 'ls jesuitas som nosaltres!...

LA GUITARRA VELLA

Ilustracións de J. Pellicer Montseny

Va neixer en la alegre Andalusía,
lluhenta, enflocada ab llassos virolats,
entre espasmes de llum y de armonía,
en mitj de flors d' aromas regalats.
Mes tart, d' aquella terra assoleyada
ahont tant de temps sas notas feu sentir,
plena d' adobs, aquí fou trasplantada
després de molt rodar y aná y venir.
Aquí va veures entre gent modesta
y pródiga com sempre, ab tó vibrant,
melodías d' amor y sons de festa
á doll aná escampant.

—

Per rondas, caramellas y fontadas,
entre 'ls crits bulliciosos, va portar
l' enjogassat ressó de sas tonadas,
qu' en festosas cansons feya esclatar.
Al sentirse sa veu fresca y sonora
d' aprop seu ne fugía la tristor,
y aixís sempre sigué reina y senyora
d' allá ahont hi havía goig, vida y amor,
cors joves que glatissen, ulls encesos,
brugit de veus alegres á desdí,
francas rialladas, remoreig de besos,
gatzara y gots de ví.

—

Ella alegrá las *juergas* ahont ab donas
d' ulls esllanguits y de trencats colors,
hi veya á senyorets de casas bonas
bevent tots lo mateix que segadors.
Quan ells cansats clohían las parpellas
pels divans ajeguts mandrosament,
semblava que glatís si alguna d' ellas
puntejantla y cantant ab trist accent,
al suau pessigolleig de sas mans finas

y apretántsela al pit com á un fillet,
un devassall de notas argentinas
d' ella 'n treya á raig fet.

—

També un soldat se la endugué á la guerra
y com una estimada, al campament,
al ritme de las coplas de la terra
li endolcía l' amarch anyorament.
Ell dins sa manta amorosit la ajeya
perque á pler reposés donantli abrich,
quan l' espinguet del cornetí li deya
que á la vora tenía l' enemich.
Caigué aquell brau ferit á traidoría:
la guitarra callá desde aquell jorn.
Si la patria deixá plé d' alegría,
que trist fou el retorn!

—

Sa veu va ressonar escardalenca
per negres tabernotas y bordells,
ahont al compás d' una cansó flamenca
ella y el ví escalfavan els cervells.
Voltats d' una fator enervadora,
bevent sempre y cantant ab tó insegur,
allí estavan de nit fins á deshora
Venus y Baco en maridatje impur.
Sols enmudía quan qui la tocava
ab el cap emboyrat, els llabis sechs,
rendit al damunt seu s' endormiscava
barbotejant renechs.

—

Ja era molt vella, qu' una nit riolera,
nit de plaher, cridoria y esvalot,
una colla al voltant d' una foguera
la feya aná en renou com un drapot.
Rodant dels uns als altres en la orgía,
sas cordas van petar ab só estrident,
després un cop de got la mitj-partía
y va caure entre 'ls crits d' aquella gent.
Ja malmesa, una mossa emborratxada
pe 'l ví y per la alegría y pantejant
com una diablesa, despiadada,
la llensá al foch... y va morir cremada,
la nit de sant Joan.

Quimet

EL BON FILL

No l' estimo sols perque es meu y sanch de la meva sanch, sino perque Deu m' ha favorit féntmel bó y s' es enmotllat als meus sentiments y als meus ideals.

L' estimo perque m' ha permés mantenir la esperansa de que si ara qu' es un noy té un cor hermosíssim, quan será gran será un home de bé. Pero no un home de bé com tants n' hi ha de classificats aixís perque no fan mal á ningú, sino un home de bé per amor al bé y á la práctica del bé.

L' estimo per aixó, perque entench que á la societat lo que més falta li fa es lo que ara 'n diuhen altruistas, es á dir, gent qu' estimin al próxim de debó, gent que serveixi pera aixecar y no pera deprimir, gent que avans de consultar á la butxaca y al rellotje prengan consell de la seva conciencia.

Estimo al meu fill perque sab plorar, perque quan llegeix s' emociona, perque quan escolta llástimas s' entristeix, perque quan l' amanyago ab massa fervor se li entelan els ulls y sembla que 'm diga ab l' ánima flamejanta:—¡Pare meu, gracias!

L' estimo perque sab també amoixarme á mí, perque 'm petoneja ab passió, perque se 'm asseu epxontáneament sobre 'ls genolls, y 'm rebrega y m' acaricia ab sinceritat visible y verdadera.

L' estimo perque té delicadesas encisadoras, perque la mellor gardénia del jardí es pera 'l pit de la seva mare, y 'l llessamí y la rosa y totas las flors més guapas que troba, á sa mare las ofereix y sols voldría que sa mare las lluhís.

L' estimo perque es desprès y desinteressat, perque may li ha recat partirse

---

Datos pera la Historia (per *R. Miró*)

¡Qui ho diria que ab aquests elements no mes, se poden guanyar unas eleccións!

y fins donar al seu germá lo que li han regalat á ell, perque may ha fugit dels pobres, ni li ha fet goig lo dels demés, perque s' acontenta ab lo seu y res li fa donarho si ha de servir pera complaure á algú que s' ho mereixi.

L' estimo perque en quant ha d' ésser útil ó profitós pera casa nostra res el cansa ni 'l traball l' amohina. Ell va á cercar farigola pera la sopa, ell m' enllepoleix cada día portantme feixos d' espárrechs quan n' es el temps, ell cerca la ginesta ab qu' encatifém el carrer per Corpus, ell porta la molsa y la mata y las etzevaras pel pessebre... Ell en tot temps pensa en sa casa y per sa casa.

Estimo al meu fill perque discorre dretament y té afició al llibre, perque conversa ab mí com ho faría un home ab el seu advocat, ab el seu confés, ab el seu amich de major confiansa...

Y l' estimo...—¡si l' estimo! —ho he dit ja, perque es bó, y jo he cregut sempre que al mon hi sobran sabis, hi sobran richs, hi sobran valents, hi sóbran enginyosos; lo que no hi sobran son homes bons, de lo que hi ha falta es d' homes bons, y poch vol dir viure ab l' esquena dreta y ab la vanitat de la fama y de la gloria, si l' home es un tros de fusta podrida y viu estéril pera 'l bé.

Quan la Caritat, qu' es l' amor al próxim, l' amor al sacrifici, l' amor al amor dels demés; quan la Caritat sía un sentiment general y un deber comú, alashoras sabrém lo qu' es viure y lo qu' es gosar del mon y de la vida.

Ja que nosaltres no som gran cosa, doném sisquera exemples de bondat als fills, fem fills bons, pera que la societat de demá no sía com la de avuy una pica plena d' aygua beneyta, pero bruta.

El bon fill... ¿No es veritat, fillet meu, que ho serás sempre, tota la vida, y que portant aquest dolcíssim nom m' acompanyarás al cementiri?

Claudi Omar y Barrera

Un mal pas (per *J. Llopart*)

L' arquitecte municipal fent grans esforsos pera sortir del fanch.

ACUDIT

Entre mare y fill:

El fill:—Mamá ¿cóm es que 'l colóm vell es més dur que 'l novell?

La mare:—Perque té mes enteniment.

R. Renom.

ACONTEIXEMENT DEL ANY (per *Apeles Mestres*)

Galdós Sant Jordi ¡mata l' aranya!

PROU

Estimada Concepció.
Si de boca 't vaig dá un sí
ara en carta 't tinch de dí'
qué 'l sí s' ha tornat un no.
T' adorava ab ilusió,
y com lluny de tú patía,
passava la nit y 'l día
desesperat y sens' fré
respirant sempre l' alé
que de ta boca sortía.

—

Pro com que ara hi estudiat
un tractat sobre microbis,
no vull que l' amor renovis
perque estich esparverat.
Com que hi vist en dit tractat
que hasta en la conversació
hi ha uns microbis que fan pó;
y jo á tú sola 't volía,
sabent que tens companyía
presento la dimissió.

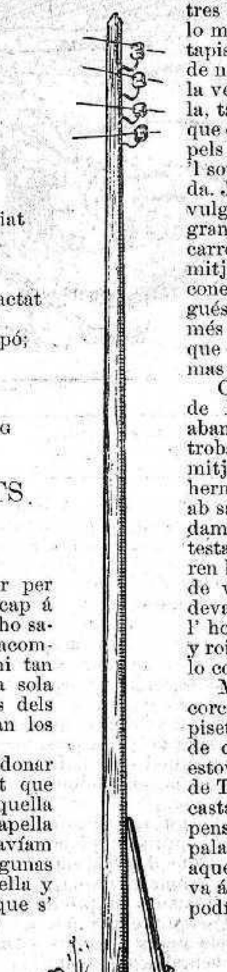
Q. Roig

NIT DELS MORTS.

Á Ángel Guimerá

Si ara 'm fessen explicar per ahont passarem pera fer cap á aquell café cantant, no vos ho sabría dir. Hi anava d' esma acompanyat de mon amich y ni tan sols vaig alsar lo cap una sola volta pera mirar los fanals dels caps de carrer ahont hi han los rótuls.

De lo que vos puch donar compte es de l' aburriment que pesava damunt meu tota aquella diada de Totsants. Ni la capella del Palau Real ahont havíam ohit missa al costat d' algunas vellas de catret sota l' aixella y d' una corrúa d' assilats que s' alsavan y agenollavan ab precisió militar; ni la visita á aquell riquíssim museu de la pintura moderna, anomenat S. Francisco el Grande; ni l' ápat espléndit en la millor fonda; ni 'l passeig per la Castellána desde l' Hipódrom fins á Recoletos, varen lograr distreure mon pensament de la llar que havía deixat en lo meu Barcelona. M' anyorava, no sota d' aquell cel, perque la tardor havía extés damunt nostres caps, en aquella posta de sol lo més fantástich y virolat de sos tapissos, sino que m' anyorava de no trobarme entre 'ls meus en la vetlla de Totsants tan tranquila, tan de casa, tan catalana en que després de las parts de rosari pels difunts estimats, se comensa 'l sopar que té per fí la castanyada. Ja 'm podéu tractar de lo que vulgáu, vos confesso que sentía gran tristor y 'm passejava pels carrers de la gran vila com pel mitj d' un ball de disfressas desconegudas, sense que ningú vingués á escométrem y lo qu' es més trist sense sentir una veu que ressonés dolsament dins de mas orellas.

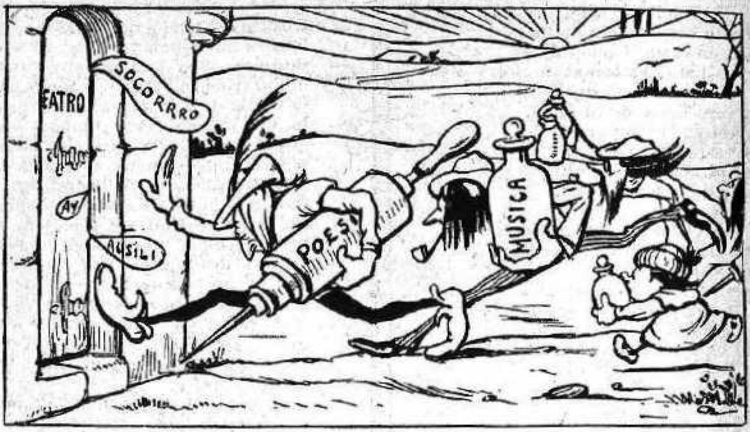

Cap al tart entrarem al Parch de Madrit quan ja tothom l' abandonava per anar á dinar. Lo trobarem gayre bé desert y ab mitja basarda 'n sortirem. ¡Qué hermosa era la silueta de la vila ab sas cúpulas que 's destacavan damunt del cel rogench, com las testas dels grans reys que las feren bastir, damunt de son dosser de vellut y or y arminis! ¡Quín devassall de color escampat per l' horizó, quíns contrasts de blaus y roigs y negres, quín admirar ab lo cor extátich y la boca closa!

Mes per aixó no 'm deixava la corcor de l' anyorament. Aquell piset de Barcelona; aquell esclat de claror damunt de las blancas estovallas, estesas pera lo sopar de Totsants; aquell perfúm de las castanyas quan se torran, que fa pensar en las barracas del bosch, palaus dels pastors y carboners; aquella olor de familia 'm cuydava á capgirar lo cervell y no 'm podía traure del cap lo quadro casulá que 'm faltava aquella nit. Y després lo borboll del Rosari, davant del Sant Patró de la llar, seguit d' aquell ramell d' amoretas á la Mare de Deu, tan tendres y hermosas, mes tan poch entesas perque no 's diuhen gayre bé may en la llengua del cor!...

Soparem ó mellor dit dinarem sens dirnos paraula l' un al altre. Mon

EL TEATRE LÍRICH CATALÁ (per *G. Cornet*)

Molt soroll y gran estrepit
que 'l *Teatre* va de part...

amich no s' anyorava, més respectava mon mutisme. Ja probá duas ó tres voltas de ferme distreure; una observació sobre algun dels concurrents al *restaurant*, una pregunta sobre la llista dels plats, si m' agradava, si sabía lo que era tal menjar... Res, jo ni 'l sentía. Y ni vaig fer esment de que 'm deya 'l mosso al veure que 'm treya un cigarret:—Si 'l senyor fuma, puch oferirli cigarros habanos;—fins que mon amich tocantme ab lo colze 'm feu: —Semblas un mussol, no sents que 't diuhen? —Vaig pendre maquinalment del caixonet un parell de *puros* y allargantne un á en... (mon amich) vaig encendre l' altre tant d' esma y ab tanta poca trassa com quan era xicot fumava 'ls tronchs de vidauba.

Y fou al sortir de dinar que passejarem per la *Puerta del Sol* y 'm vaig deixar portar fins al café de que vos he parlat.

Pel camí en lloch de minvar ma fatlera, prengué nou alé. De totas las iglesias de Madrid se sentían voltejar las campanas tocant á morts. Era un desconcert que treya tot lo carácter á aquell soroll. Tocant á morts en una sola iglesia experimentaréu fonda tristesa, quan son moltas que hi tocan se vos desfá la impresió y vos amohina 'l campaneig.

No 'm recorda com se 'n deya d' aquell café; sé que al entrarhi me n' hauría tornat. Baix de sostre, voltat de miralls que no retratavan cap imatje, pel fum que hi havía sospés pel ayre y que 'ls feya semblar vidres desllustrats, lo café recordava las tabernas ahont se reuneixen los traydors y assessins de las novelas de folletí. Gracias á Deu allí si 'l quadro vos produhía aquest efecte, 'ls personatjes l' esborravan. Los concurrents eran senyors, ó n' anavan vestits: alguna dona ab mantellina, altras ab *gorros* fets á casa y moltas sense res al cap y un gran xavo negre á cada polsera com las ventallas dels caballs de róssech. Fins y tot al cap d' una estona entrá un gomós ab frach y corbata blanca que lluhía en mitj del obert *Macpherland*. ¡Quín tipo! Era d' aquells que lluheixen la casaca perque la gent se cregan que venen del Real y prou servey los faría lo que val una butaca del gran teatre, pera provehir son butxacó!

Al fons y prop d' ahont nos havíam assegut hi havía l' escenari molt ben decorat ab paper de parets y baguetillas dauradas, ab la petxina del consueta y la batería de llums com en los teatres de debó. La orquesta era un piano que tocava 'l mestre ab una má, perque ab l' altra duya una *batuta* ab que hi donava las entradas á la corda (un violí y un contrabaix) y al metall (un cornetí y un clarinet) segons ho requería la partitura.

Llavors cantava una *senyora* ab trajo de societat, que hauría sigut rich si la

EL TEATRE LÍRICH CATALÁ (per *G. Cornet*)

. .Y d' aquell gran rebombori
un ratolí 'n resultá.

miseria no hagués tret lo nas per entre 'ls plechs del setí (de cotó) y 'ls guarnits. Portava la cara pintada ab los mateixos tons de la boca del escenari, igual negre, igual vermell; tenía 'ls cabells rossos y las cellas negras. S' escarrassava á cantar alló de *Las Hijas de Eva:*

Que te quiero arrancar de mi alma
y no puedo ya
y no puedo ya
y no puedo ya

Quíns picaments de mans! A tots corresponía ab acataments; als més propers ab saludos y rialletas; la florista li presentá un ram de part d' uns cadets que hi havía á la primera rengla de taulas.

Ella, per correspondre á tal obsequi, entoná alló tan sabut de
La española infantería, etc., etc.
ab gran disgust de la orquesta que, com no estava avisada, no pogué atényer lo compás sino ben prop de la fí.

Y 'l café s' anava omplint de gent, y jo estava marejat, mes no distret. Com si la fatalitat volgués refrescar mon recort, cada volta que s' obría la ventalla del carrer entravan ab alenadas de vent gelat los sons funerals de las campanas que fins allí dins perseguían als indiferents que 'ns oblidavam de tan sagrada vetlla.

Entenent l' avís, vaig convéncer al amich de que ja era prou hora d' anar al llit, ja que no 'ns divertíam. Semblá que anava á complaurem, quan un fort picament de mans va fernos girar cap al *tablado.*

—Esperemse, -va dirme;—veurás quina andalusa.

—Bé y qué? Me la donch per vista y sentida.

—Bé, calla y espéra't, Sogre!

Acabava de trepitjar l' empostissat una noya d' uns disset anys, vestida á la moda de la seva terra. Un *tocaor* l' acompanyava.

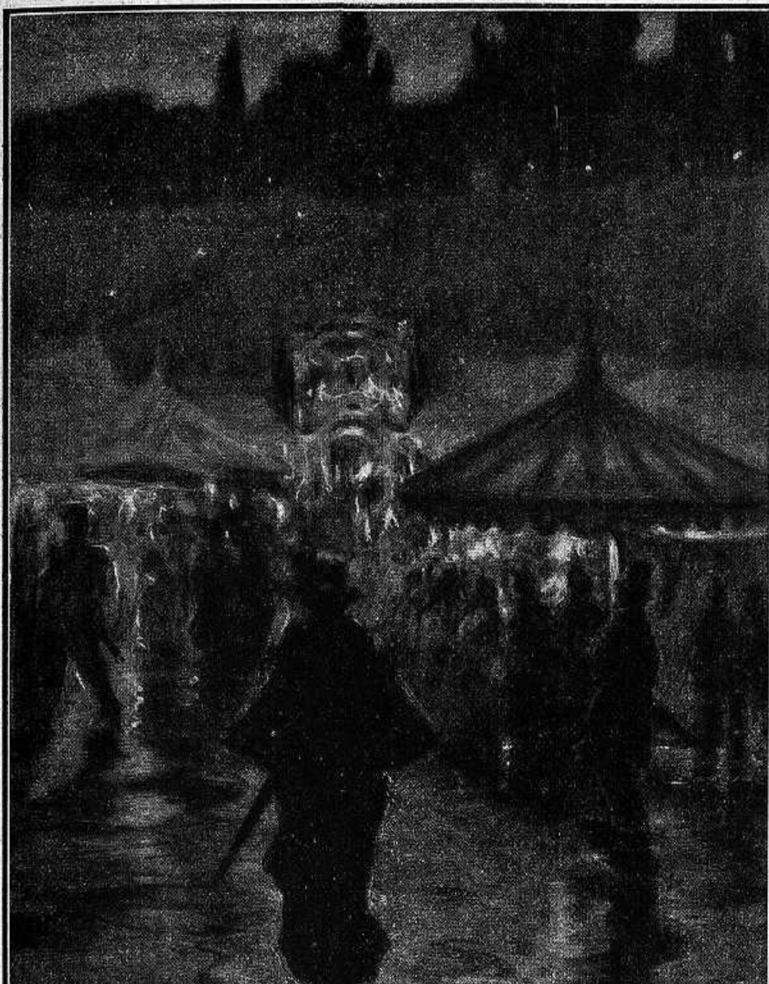
De guapa no ho era, mes la joventut y la ingenuitat la embellían. Disposat á fer un sacrifici per mon amich, vaig resoldre quedarme y escoltar aquells cants que á tanta gent trastocan. No cantava mal, mes sa veu era apagada, y sa cara, sens adobs ni potingas, groga com la cera. Gayre bé no 's podía sentir ab tants bramuls del públich; mes lo *tocaor* s' hi engrescava y apretava de ferm los dits. Ella, com si res, anava cantant la una copla darrera l' altra sens animarse y com

UN HOME PÚBLICH SEMPRE EN FUNCIÓNS (per *J. Llopart*)

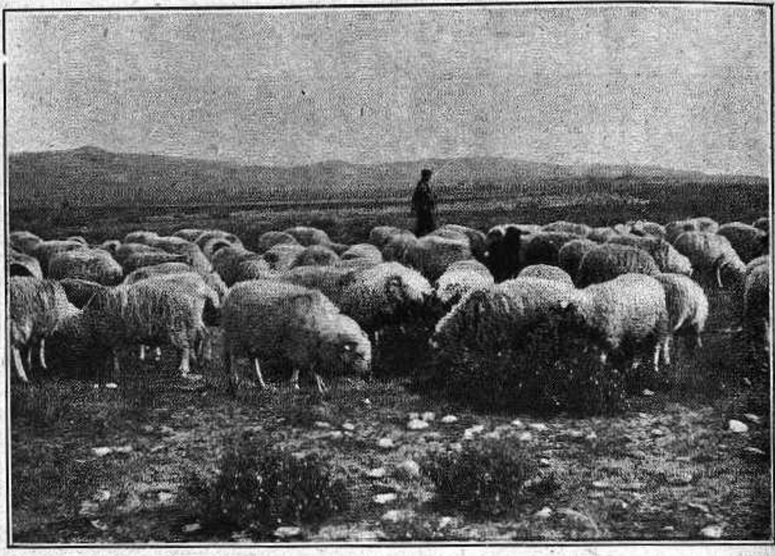

—Ahir arcalde... avuy senador .. En política pera fer carrera s' hi ha de posar el *Coll*

En l' hermosa Provensa (per *N. Raurich*)

Una fira á Nimes.

CAP AL TART.—L' última pastura.

(Fot. de *J. Pagés Cubinyá.*)

distreta per un punt fixo del café, ahont mirava sempre. Al voltant meu se queixavan del poch foch que hi posava aquella nit, ella que una setmana enrera havía fet llensar al escenari á un inglés son barret de palla voltat de gassa blanca! Tal volta esperava á algú.

Los ulls me pesavan y 'ls cants me feyan fástich. Mes tot distrayentme vaig anar pensant y pensant y sens dupte atret per ignota simpatía á aquella noya tractava de cercar motius que 'm fessen agradables sos cants. Ella no 'n tenía culpa de que 'l poble d' Espanya s' hagués apoderat del género y l' hagués prostituhit. Ella cantava lo que havía sentit á la seva avia, lo que sentía á sa mare bressant als germanets, lo que ella cantaría algun día á sos fills, perque cantava los himnes de sa terra, dictats per lo sol d' Andalusía y ella no 'n sabía d' altres y no 'n podía cantar cap més de cor, com no 'n saben cap més los aucells que nían en los vergers de Sevilla y de Granada. ¡Ditxós qui estima las cansons de sa terra!

Tot d' una pará en sech lo cant mitj comensat y girant los ulls en blanch caygué en basca produhint entre-la gentada una remor de sorpresa y d' ansietat. Uns picavan de mans, altres cridavan ab veu ronca. Lo *tocaor* nos digué que dispensessim á la *Nena* y 's retirá

Poch després sortirem del café ben abrigats contra aquell ayret tan fí que mata de traydor, y al girar una cantonada 'ns toparem ab lo *tocaor* que junt ab un altre home duyan pels brassos á la *cantaora*. L' un duya la guitarra ab sa funda verda sota l' aixella y l' altre un devantal blanch caragolat á la cintura, qual blancor no cubría un gech de cotilla.

Me vaig acostar al grupo y esplicant que havía vist caure á la *Nena*, vaig preguntar lo que havía sigut.

—Falta d' aliment y moltas penas,—va dirme 'l de la guitarra.—Sa pobra mare velleta, que es un gos de presa per la honra de sa filla, está malalta de mort. Ella no la volía deixar, mes don Paco, l' amo del café, li ha dit que si avuy faltava no cobraría la quinzena, que ja esperava ab candeletas. Avuy s' ha gastat la darrera pesseta pera remeys y no ha menjat.

—Per qué no prenen un cotxe?—vaig dirli.

Mon amich ne deturá un que passava y jo vaig demanar per acompanyarlos. Lo *tocaor* me mirá de cap á peus, y després de dubtar doná comiat al mosso del gech curt, dihentli que ja l' ajudaría 'l *caballero* (que era jo).

Ab mon amich pujarem á la *Nena* al *simón*, fentli costat lo *tocaor* mentres que nosaltres dos seyam al davant.

Vivían á la fí del mon. Jo prou barrinava per trobar un modo de socorre á aquella infelís. Prou algun sant me doná eloqüencia, perque al cap d' una bella estona poguí convéncer á aquell home sorrut y entestat. Al fí aceptá.

—Ja tinch un medi,—me digué.—Diré que m' ho ha donat don Paco, perque Deu nos guard que la vella sapigués que venía d' un desconegut.

Arribarem á la casa. Ab penas y traballs pujarem á la *Nena*, que encare no s' havía revingut, per la estreta escala de fusta. Al arribar al sisé pis, una vehina que havía tret llum nos feu senyal de callar y al veure que entravam cap al devant,

—No,—'ns digué:—cap al darrera.—Y deixarem á la *Nena* damunt d' un catre.

Després entrarem al davant y vejerem á la pobra vella al llit, á la escassa claror d' una xinxeta. La vehina 'ns digué:

—Fa una hora que ha finat, cridant á sa filla.—Y aixugantse las llágrimas afegí:—¡Pobreta! Demá estará sola en lo mon.

Vaig tenir de girarme per amagar mon plor. Per la finestra oberta en la teulada 's veyan las cubertas de Madrid al clar de lluna. Los campanars no deixavan de tocar á morts y las ólivas anavan y venían sens repós, espantadas per lo brandeig.

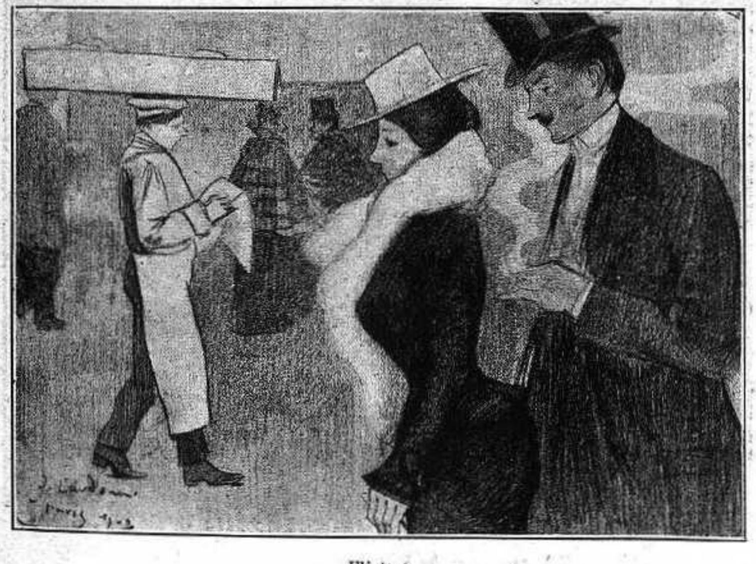
Vaig dir á mon amich:

—¡Pobra dona! Al menys, morintse la nit dels morts, las campanas haurán tocat per ella.

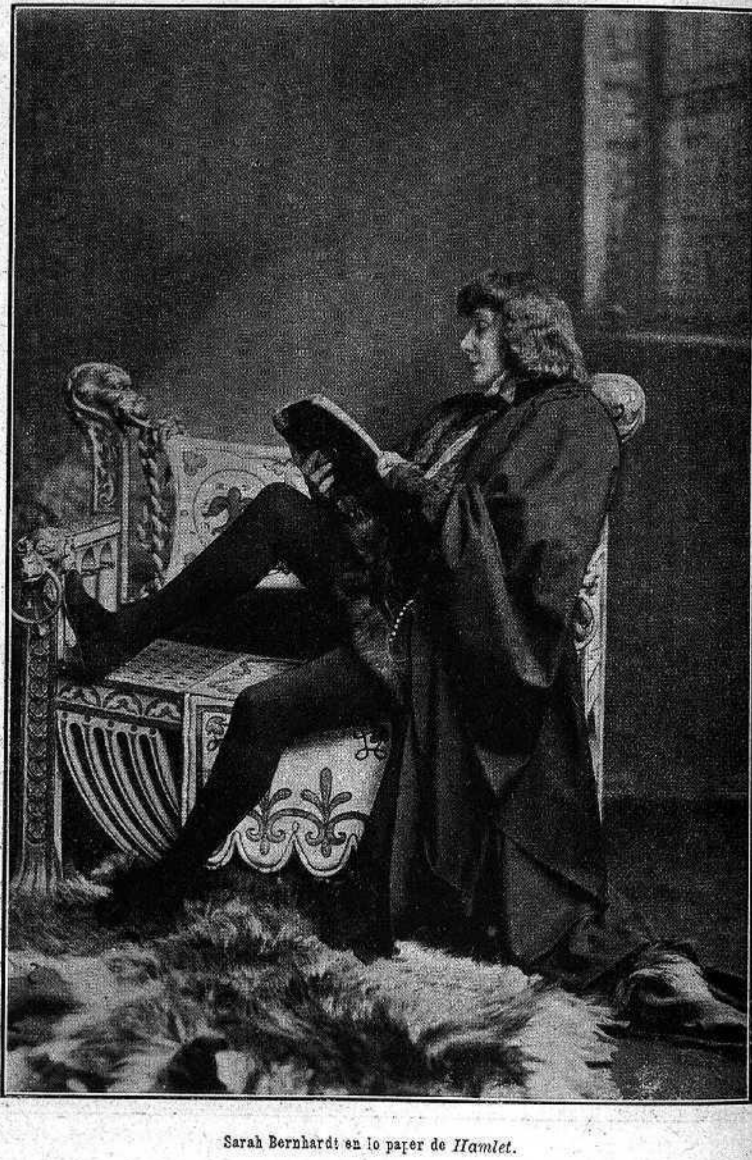
Y 'ns en anarem, dihentli un Pare-nostre.

Bonaventura Bassegoda

A París.—Impresió de carrer (per *J. Cardona*)

Flirtage

Sarah Bernhardt en lo paper de *Hamlet*.

NOTA DEL ANY.—EN EL FIRMAMENT DE LA POLÍTICA (per *Argemí*)

PERFILS DE TEATRO

RECEPTA CRÍTICA.

En la tarjeta que va portarme la minyona vareig llegirhi aquest nom: *Eleuteri Granzález.*

—Granzález... Granzález... Donchs no sé qui es.

Cóm corren per aquests móns de Deu tantas *romagueras,* y en Granzález podía ésser una d' ellas, va semblarme prudent informarme'n.

—¿Quína fatxa té aquest senyor?

—Decent.

—¿Qué porta algún rotllo de papers á la má? Si li porta díguili que no soch may á casa.

D' aixó del rotllo de papers ja n' están al tanto la familia y las criadas, perque 'ls tals paperots á la llegua fan pudó de drama.

—No porta rotllo—contestá la criada.

—Alashoras, que passi.

Y entrá en Granzález, y al veure'l sí que 'm semblá que no m' era enterament desconegut.

—¿Vosté no 'm recorda á mí?—va preguntarme molt obsequiós.

—Sí... 'm sembla que sí... pero...

—Vosté m' ha vist varias vegadas á la botiga de sedas del carrer Ample, entrant á má esquerra. Soch l' Eleuteri, el dependent principal.

Vaig recordarlo llavors, poch, perque, la veritat, no m' hi havía fixat gayre ab en Granzález, pregantli tot seguit que m' exposés l' objecte de la seva visita.

—Ja no m' hi estich á la botiga—'m digué.—He heredat una picossada que 'm permet viure sense traballar y he determinat dedicarme á la literatura per distreure'm.

Vaig guaytar assombrat á n' en Granzález.

—Sí, senyor—prosseguí l' home—á la literatura. Per' aixó crech que no 's necessita títul de cap mena.

—No, senyor; ab quartillas al davant, ploma, tinter y *lo altre* n' hi ha ben bé prou.

—Donchs, *bueno,* jo vinch á que vosté

Eclipse de 'n *Sol.*

IMPRESIÓNS DE CARRER (per *F. Florit*)

—Noyas: ¿voleu que us porti?

'm dongui uns quants concells, perque penso cultivar la crítica dramática.

—¡Ah! La crítica dramática?...

—Sí, senyor. Avuy día está aixó molt descuidat y jo vull ferla ab fé y en sério. Ja m' he empassat totas las críticas de *Figaro*, de 'n *Clarín*, de 'n Bustillo y fins las de don Pelegrín García Cadena, y sé lo qu' es un galán jove, un característich, un barba, un tenor, una tiple, etc.... Sols me resta sapiguer com se fá *aixó* y á vosté acudeixo.

Vareig vacilar un rato avans de contestar; pero, pensant que pitjor hauría sigut que 'n Granzález hagués vingut á llegirme un drama, vaig respondre:

—Pues, miri, jove botiguer de sedas y crítich, lo que vosté pretén fer es cosa senzillíssima. En primer lloch averigua si l' obra que va á jutjar es d' un amich. En cás afirmatiu l' obra es bona, perque si es d' un enemich ha de ser dolenta necessariament. ¿Vosté sab lo qu' es l' argument?

—Sí, senyor; lo que passa á l' obra.

—Aixó mateix; pues si l' obra té assumpto, vosté l' explica de cap á cap y aixís s' estalvía la feyna de fer crítica. Y si no 'n té, digui que l' obra es *tendenciosa* ó de *tesis* y en aquest cás l' assumpto hi sobra y fins hi perjudica.

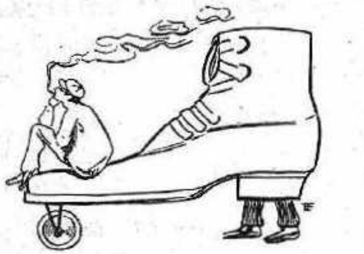
—¿Y si no té cap de las dugas cosas?

—Pot succehir; pero, en aquest cás, digui que l' obra es *endeble* y que, per lo tant, no té crítica possible, y vosté queda mes net qu' una patena.

En quant al *tecnicisme*, ja sab que hi ha paraulas consagradas per l' us, pel sagrat us. Un carácter se *falseja* ó no está *sostingut*, una acció 's *complica* ó *decau*, un final es *ilógich* ó acaba en *punta*. La *tensió* dramática s' usa també molt en crítica, amich Granzález, y vesteix extraordinariament si s' emplea á temps.

—¿Y en las obras cómicas?

—Aixó es bufá y fé ampollas. Al parlar d' aquestas obras no 's desfassi may del *gracioso enredo del asunto* (que 'n dihém *fábula* els mestres de la crítica), de las *toneladas de sal derramadas* per l' autor y del diálech *vivo y chispeante como*—fíxishi bé—*como un ramillete de fuegos artificiales*. Aquest castell de fochs se crema en casi tots els articles de crítica. ¡Ah! Y al parlar del resultat de l' obra fassi constar sempre que l' autor y 'ls cómichs varen *recojer* una gran *cosecha* d' aplausos. Aixó de la *cullita* es inevitable, Granzález,

Un anunci ambulant que dona *peu*, per no tenir que anar á *peu*.

—El mirar certs menjars, cert que no alimenta; pero fá passar la sed: la boca 's *fa aygua*.

perque els llegidors ja hi están acostumats y se la imaginan sense esforsarshi l' actitut dels cómichs, dalt del escenari, com aquell qui arrenca patatas.

—No ho olvidaré. ¿Y dels cómichs?

—Encare es més fácil parlar d' ells que de lo altre.

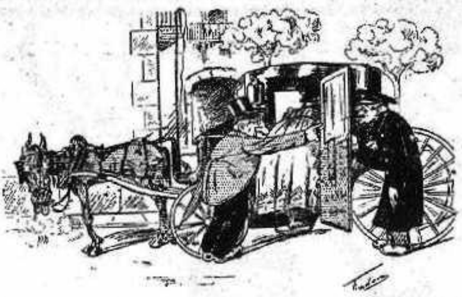
En el génere de *vers* el primer actor es sempre *inspirat*, la primera dama *eminent*, l' actor de carácter *concienzudo* y el galán jove *discret*. En la sarsuela vosté ha de dir á la *tiple* qu' es *distingida* y *graciosa* y fins *guapa*, sense por d' assegurar que canta malament, qu' aixó últim la tindrá sense cuidado sempre qu' afirmi lo primer. En quant al primer actor, ja se sab qu' es *aplaudit*. Al tenor cómich pot calificarse'l de *xistós*, *popular* y hasta *simpátich*. Es el tipo que admet més adjectius. Las segonas tiples son invariablement *estudiosas*, encare que may sápigan el paper tal com Deu mana. Y crech que ab lo que li he dit ne té ben bé prou pera que 'l seu cárrech de crítich li marxi com una seda, cosa més fácil de conseguir per vosté que n' ha venut.

—Moltas gracias. Demá mateix comensaré 'ls meus traballs pera las columnas de *El Látigo melodrámatico* ab la crítica de *El Alfange de Atenodoro ó La maldición de un padre y secretos de Ultra-tumba*.

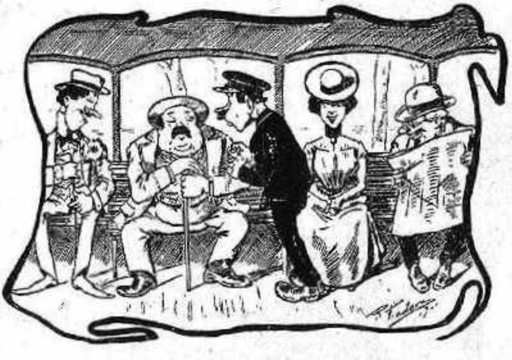
—Donchs, á la tasca, que 'l títul promet. ¡Ah! Per mica que pugui, veji de portar *lentes* ab monturas d' or; aixó sujestiona als cómichs d' un modo prodigiós.

En Granzález s' alsá per anarse'n, y m' apretá

COSAS DE BARCELONA (per *R. Fradera*)

Prenent cotxe de lloguer.—Carrer del Pou-dols, número 14, pis quart. ¡Sobre tot no s' equivoqui de pis!

En el tranvía.—¿Cinch ó deu?

—Cent dotze.

—Ah, te *pase!*

—No, home, no; 'm creya que 'm preguntava lo que peso en kilos.

El carretó.—Proporcións que prenen els gossos de gran talla al ser enllassats.

Coloqui (per *F. S. Covisa*)

—Sab qu' es el matrimoni, hermosa meva?

—Sempre he sentit dir qu' es una creu.

—Just, una creu; pero aixis y tot, ditxós será 'l dia que la porti á coll-y-bé.

la má dreta ab verdaderas mostras d' efusió y agrahiment.

—Ja sab ahont me té á sa disposició—va dirme. Si alguna vegada estrena alguna coseta, *El Látigo melodramático* 's posará al seu costat. *Beso á V. la mano.*

—*Idem*, Granzález.

Y l' home se 'n aná tan satisfet, camí de la redacció de *El Látigo melodramático*, carrer de 'n Perot lo lladre, 140, quart pis, quarta porta.

FREDERICH URRECHA

LA CAPA TOT HO TAPA

Diu lo ditxo que la capa
tot ho tapa y es vritat...
Está clar que tot ho tapa...
Tot ho tapa
si no ho deixa destapat.

—

Veuhen jo?... Donchs certifico
que quan fora 'l meu cos trech,
ab la capa m' embolico
per tapá 'ls forats del gech.
Y dich:—Lo fret no m' atrapa...
Y es vritat
que la capa tot ho tapa...
Tot ho tapa
si no ho deixa destapat.

—

Passarán prompte á la historia
ab tants sets mos pantalóns.
¡Qui pogués ferne memoria
d' aquell temps en que eran bons!...
Y per xó porto la capa
tan trempat...
Que la capa tot ho tapa...
Tot ho tapa
si no ho deixa destapat.

—

Mes no hi valen las brabatas
y creguéu qu' estich inquiet.
Son tronadas mas sabatas
y encar mes el meu barret.
Per xo avuy est plany m' escapa,
puig veig tot desconsolat
que 'l ditxo diu, que: la capa
tot ho tapa...
y axó á fé que no es vritat.

RAMON LLEY

CANTARELLAS

Si tot lo que tens de maca
ho tinguesses de bondat,
faría mes d' un trimestre
que t' hauría demanat.

—

Soch viudo, tinch quinze fills
y un carrer de casas, nina;
ab aixó, si 'm vols á mí
tindrás rals y companyía.

—

Tú ets, videta, 'l camí ral,
jo só 'l carro qu' hi rodola,
y es ta mare un pedregám
que m' hi fá bastanta nosa.

—

Dels molts mils petóns, nineta,
qu' has de darme un cop casats,
¿no me 'n pots dá uns quants á compte
per poder milló esperar?

J. F. GAVIRES

AMOROSA

Quan la freda hivernada de la vida
blanqueji nostres caps,
y als cossos avuy ferms, els fassi tórcer
la pesantor dels anys,
eixirém de brasset, com dos inválits
las glorias esfumadas comentant,
y al evocar las ilusións floridas
dels nostres temps gemats,
una onada de foch tebiosa, estéril
ens remourá la sanch,
ab un formigor dols, darrera espurna
del caliu per la gebra soterrat.
Concentrant en els ulls la escassa vida,
amarántnos de sol, ben apretats,
mirarém destacarse
la silueta negrenca, desigual
de nostras duas ombras
la terra assoleyada amanyagant,
com si ja 'ns ablanessin
el llit d' etern descans.
Vejentnos allavors á la voreta
la blanca Mort, tindrém un fret esglay,
y sentirém minvar las pocas forsas
y que 'ls cossos se 'n van...
Mes, ab sublím afany de resistencia
á la fatalitat,
jo 't diré tremolós:—Reyneta meva:
encar m' estimas tant?
Y tú 'm dirás plorosa:—Oh, sí, ma vida,
ara molt mes que may!—
Y clourá nostras bocas esblaymadas
un petó sens esclat.

A. LLIMONER

DEL PETIT VOCABULARI D' UN ACTOR DRAMÁTICH

¡Ah!—Exclamació modulada: ab goigs de noy, al concebir la obra; ab desficis d' home, al escríurela; ab duptes de vell, al enllestirla; ab... tot plegat, al estrenarla.
Abella.—Crítich que pessiga, pero fa mel.
Avespa.—Crítich que pessiga y enmatzina pel gust de... pessigar y enmatzinar.
Actor.—La major suma possible de mala fe al servey de la major suma possible de bona fe (artísticas, s' entén.) Quan la criada mestresseja... bona nit, actor.
Autor.—Presidari que s' ha condempnat á sí mateix. Rarament indultat, ó indultat per... anyorar el presiri.
Alas.—Lo que més s' ambiciona pera volar ben lluny del mon, quan el mon xiula una comedia propia... y més encare quan n' exalta una d' ajena que triomfa ab malas arts.
Aberració.—Exit d' un enemich.
Acte.—País desconegut fins pels qui més n' han seguit de consemblants. Jornada d' un viatje sempre eventual. Premisa que, per lógica que siga, may implica consecuencia agradable.
En el Teatro,—com en els Jutjats,—per cada acte de conciliació conciliat (entre Autor y Públich) á dotzenas que no hi quedan, ni poden quedarhi may.
Aprenent.—Lo que s' es eternament al Teatro. Aprenents tota la vida, fins els fadríns majors més... majors.

J. Riera y Bertrán

Un municipal de servey
(per *J. Pellicer Montseny*)

—¿Saben per qué la Sra. *Rechidora* me envia á la compra? Porque como yo no tengo ni artilleros ni pistolos con quienes *festechar*, todo lo que compro en el mercado llega íntegro á la *cuyna*.

EPÍGRAMAS

—Ja estich absolta, Pasqual,
(exclamá molt satisfeta
la processada Marieta
sortint del judici oral.)
—No la creguis (digué en Blay
á n' en Pasqual) no pot sé.
—¿Perqué no?
—*¿Ab solta?* Perqué
de *solta* ella no 'n té may.

—

Desde que 's casá l' Isern
ab la Gloria, tant patía,
que 's pot dir que no vivía,
y sa casa era un infern.
Ara, si un li fa memoria
de sa difunta, se 'n riu
(perque está tranquil) y diu
que no té pena ni gloria.

J. Ferrer B.

—

Volguent demostrá 'l vell Diego
qu' era honest y ben parlat,
va dir:—Jo no mes renego
quan estich molt enfadat.

J. Pont y Espasa

DIADA DE CORPUS (Fot. de *J. Serra*)

La professó sortint de la Catedral.

¡SR. PAU, S' HAURA DE COMPRAR UN BURRO!

—Senyor Pau; s' haurá de comprar un burret!... Se troba molt distant lo Mas de la vila per venirhi cada día á peu.

—Ca!... mitja horeta la camina qualsevol sense cansarse.—

Això responía cada día, invariablement, lo senyor Pau, á la invariable interpelació que li feya un vell pagés, que traballotejava un bossinet de terreno, poch més gran qu' un mitj full de mocador, colindant á una dressera que conduhía al Mas propietat del senyor Pau, quan aquest passava en direcció á la seva hisenda.

Y cada día sentía la mateixa cantarella del vell pagés:

—Senyor Pau; s' haurá de comprar un burret!...—

Y 'l senyor Pau, ab tot y ésser rampellut y més tort que las brancas de garrofer, dels que n' hi havía bona plantada á las vessants rocosas de las terras que voltavan la masía, comensá á obsessionarse ab aquella cotidiana cantarella que li feya avinent que tenía de comprarse un burro.

—Crech que tindrá rahó; ara trobo que 'm canso... la veritat, es un bon tros lluny lo Mas. —Aixís anava dihentse lo senyor Pau, en veu alta, un día cap al tart tornant de l' hisenda, al deixar la dressera pera pendre 'l camí ral que á la vila conduhía.

Y com si 'l seu soliloqui hagués sigut una evocació de desesperat cridant al diable, ¡plaf!... se trobá de sopte, á la carretera, ab en Xicot, lo gitano més ben enrahonat y més trapella de la comarca, que anava també en direcció á la vila, montant un caball que res tenía qu' envejar al célebre *Rocinante* de Don Quijote, y fermats á la qúa d' aquell esqueleto ab vida, seguían dos burros y una somera tordilla, fermats també l' un ab l' altre de la manera dita.

—¡Bonas tardes tingui, Sr. Pauhet!...—digué 'l gitano saludant, y continuá: —Pero, ¡ay sant cristiá!... ¡Ahont va á peu per aquests mons de Deu haventhi tants animalóns á las estables de casa, que reposan endropintse y que se 'm menjan de viu en viu?... Qué no se 'n dona vergonya, un senyor tan principal com vosté, que fins ha sigut de justicia, de no disposar, may siga sino d' una somereta per no tenir d' anar al Mas á peu?

—Voléu dir, Xicot, que 'm convé una somereta?

—¿Qué si li convé, díu?... Com lo pá que menja, home, com lo pá que menja; la vri!... Miris aquesta tordilla que va al darrera; es un animaló dócil com un xay, ab més noblesa que 'ls marquesos que 's tractan de tú ab las personas de sanch reyal, y que té tan bona criansa que fins podría menjar á la taula d' una casa de senyor.

—Ja, ja, ja!...—contestá rihent lo senyor Pau—No fa pas per mí tanta finura, perque á casa hauría de menjar á l' estable y potser la seva noblesa se 'n ressentiría y 'n vindría á menos.

—Home, senyor Pauhet! lo que li he dit de las qualitats de la somereta no son més que comparansas... Y tornant al cas, l' animaló faría tant per vosté, que ni fet fer expressament.

UN CARICATURISTA DURANT

Quina idea!... Quina idea!

Meditemla! Si! Ja está.

LA PREVIA CENSURA (per *G. Cornet*)

Mes de sopte surt un sabre,

y ab l' idea, perts la má.

—La veritat, no 'm desagrada la seva estampa.

—Diría una heretjía si digués lo contrari... Ja se la pot mirar, ja, que sembla feta ab motllo.—

Y 'l Xicot tot alabant la somera, y 'l senyor Pau tot fent lo desmenjat, pero donant á compendre que no li desagradava, arribaren á la vila discutint ja 'l preu de la mateixa, y al ésser davant de casa 'l senyor Pau, lo gitano, saltant de caball, digué:

—Ni la seva ni la meva; partím los quatre duros y la somera queda per vosté per una unsa y mitja, y cregui qu' es un regalo que li faig.

—Es que...

—¡No digui res, no digui res!... no vulgui perdre la ganga.—

Y desfermant la somera, y tot tapant la boca al senyor Pau ab son, ¡No digui res, no digui res!... entrá la tordilla á l' estable, ahont la deixá fermada, y tornant á montar á caball, continuá sa marxa dihent:

—No pateixi pel pago!... Ja me la pagará quan vulgui!... Ja te crédit, home!... ¡Estiga bonet!...

⁂

Y 'l senyor Pau, se trobá de cop y volta, y casi com qui diu per forsa y sense ganas, propietari d' una somera tordilla, ab més noblesa, segóns lo gitano, que 'ls marquesos que 's tractan de tú ab las personas de sanch real.

Li comprá una aubarda, una bona pell per anar ben tou á caball, unas bridas y tots los demés armetjos corresponents, que tot plegat li costá altre tant com lo que valía l' animaló, y á la tarde del día següent, montant á caball, al pas, bastant seguidet, de la tordilla, se dirigí envers lo Mas.

—Bravo!...—anava dihent lo senyor Pau —marxa!... marxa com un cícero!... Quan lo vell Ritu 'm vegi!... Ja 'l sento que 'm diu:—¡Ay, gracias á Deu!... al últim ha escoltat lo meu concell!...—¡Ja, ja, ja!... ¡Quína sorpresa que tindrá quan me vegi á caball de la somereta!... Será capás de ferme homenatje extenent la manta al mitj del camí perque hi passi per sobre... ¡Ja, ja, ja!... Semblaría que fessim la entrada á Jerusalém de *La Passió!*...—

Y tras, tras, tras!... tot seguint lo senyor Pau lo soliloqui, la somera anava atansantse al mitj full de mocador que 'l vell Ritu traballotejava.

—Ja m' ha vist!...—digué 'l senyor Pau al veure al pagés que aixecava 'l cap y guaytava posantse la má esquerra sobre 'ls ulls fentla servir de pantalla, mentres que ab la dreta s' apoyava ab l' aixada.—Veyám, veyám que dirá!...—

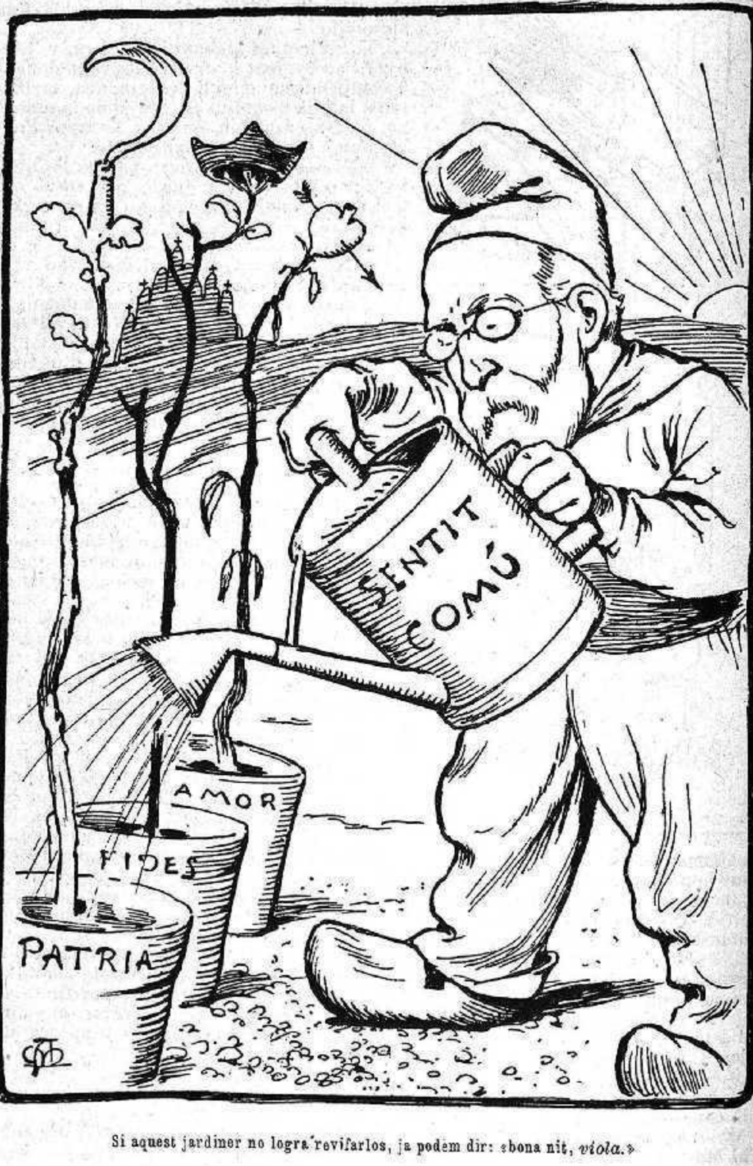
Lo pagés se quedá encantat, la boca oberta, mostrant gran sorpresa, al veure á caball al senyor Pau, y aquest, satisfet del efecte que havía produhit, saludá joyós, tot parant la somera:

—¡Bonas tardes!... ¿Qué hi dihéu ara?...

Lo vell estigué encare una estona á contestar, y després digué, tot manejant lo cap, ab tó de llástima:

—¡Ay, senyor Pau!... ¡y que 'ns fem vells, que necessita un *arri* per anar al Mas!...

ELS JOCHS FLORALS D' ENGUANY (per *Apeles Mestres*)

Si aquest jardiner no logra revifarlos, ja podem dir: «bona nit, *viola*.»

TEMPTACIÓ. (Quadro al oli de 'n *Mateu Balasch*)

La desilució y sorpresa del senyor Pau sigueren tan grans al sentir lo plany de llástima del vell pagés, que quedá fet un estaquirot al mitj del camí sense saber que contestar; sort que la entenimentada somereta, que devía compendre la desairada situació de son nou amo, tras, tras, tras!... emprengué altra volta la marxa sense que ningú la incités á ferho.

Y 'l senyor Pau tingué de deixar días després la dressera pera anar al Mas, per no sentir la nova y també cotidiana cantarella del vell pagés, que deya:

—¡Ay, senyor Pau!... ¡Y que 'ns fem vells!...

RAMÓN RAMÓN Y VIDALES

FANTÁSTICA

Una d' allá, altra d' açí,
ben plantadas y bufonas,
se trobaren duas donas
en un punt de llur camí.
L' una, d' encisos lluhents,
la vista baixa tenía
y ab sa hermosura encenía
en els cors mals sentiments.
L' altra, mes noble, portava
en sa mirada capdalt
un no sé qué d' ideal
que al véurela enamorava.
La primera, com sorpresa,
digué:—¡Ay, ay, no 't coneixía!
¿Quí ets?—Me 'n diuhen *Poesia*.
¿Y tú?—Jo soch la *Riquesa*.
—¡Cóm brillas!—Mes que un estel.
—¿Ahont t' encaminas, ahont?
—¡Ahont haig d' anar sino al mon!
¿Y tú?—Jo me 'n pujo al cel.
—¡Al cel! ¿Y t' agrada?—Sí.
¿Vols que, lluny d' humana guerra,
aném, fugint de la terra,
al cel pel mateix camí?
—Es impossible.—¿Per qué?
—¿Per qué? ¡Qué n' ets de pavana!
Al mon tothom me demana
y al cel no hi haig de fer ré.
—Donchs perts la gloria.— Aixó ray!
—La vida sens ella es trista.
¿Vens?—¡Cá!—¡Adeu!—Fins á la vista
—¡No 'ns hem de veure jamay!
Despedintse fredament,
¡ay! s' anaren allunyant,
l' una de pena plorant,
l' altra com boja rihent.
Per aixó desde aquell día,
en nostra terra malmesa,
el poeta no té riquesa
y el rich no té poësía.

JOAN TOMÁS SALVANY

Un Missatje (per *Mariano Foix*)

—Ja li pot dir de part meva que lo que ha fet ab mi, no ho fa cap home que tingui... nás á la cara.

PENSAMENTS

Del mal que reben els nuvis
quan els tiran trona avall,
may ne senten els efectes
fins després d' ésser casats.

—

¡Qui no té ben sapigut
qu' en lo mon es mes felís
el qu' es pobre y té salut
que 'l qu' es rich y malaltís!

—

Mes de plányer son las penas
que no 's mouhen may del cor,
qu' aquellas que pels ulls surten
barrejadas ab lo plor.

—

Si preguntas á una dona
quants anys té, pensa á sumar
ab els anys qu' ella 't declari
els anys que s' ha rebaixat.

J. F. Gervasi

CANTARELLAS

Si algún día 't torno á veure
vull fixarme bé ab tos peus:
fent tant temps que vaig *plantarte*
de segur qu' hi tens arrels.

—

¿Diuhen qu' ell es curt de vista,
d' estatura y de magí?
¡Ja te massas cosas curtas
per admétrel per marit!

—

O al donarme tú 'l carinyo
te 'n guardavas una part,
ó 'l que donas ara á un' altra
es ton carinyo *passat*.

—

Re 'm faría 'l tornarme home
mentras tú al mateix instant
te tornessis una dona
com jo guapa y elegant.

Pepeta Forgeron B.

Xafarderías de vehinat
(per *Mariano Foix*)

—Jo no 'm fixo may ab ningú; pero aqueixa noya que viu sola al pis del costat, á mi 'm sembla que ha de tenir mes enredos que una troca embullada.

ANÍS DE PUSSA

La pitjor ofensa que pot ferse á una dona, es dirli vella, y á un home, pobre.

—

Avans d' enredarte ab plets,
dona fins los calsotets.

—

Los vestits de gran preu, moltas vegadas no son altra cosa que cortinas pera tapar els quartos de mals-endressos.

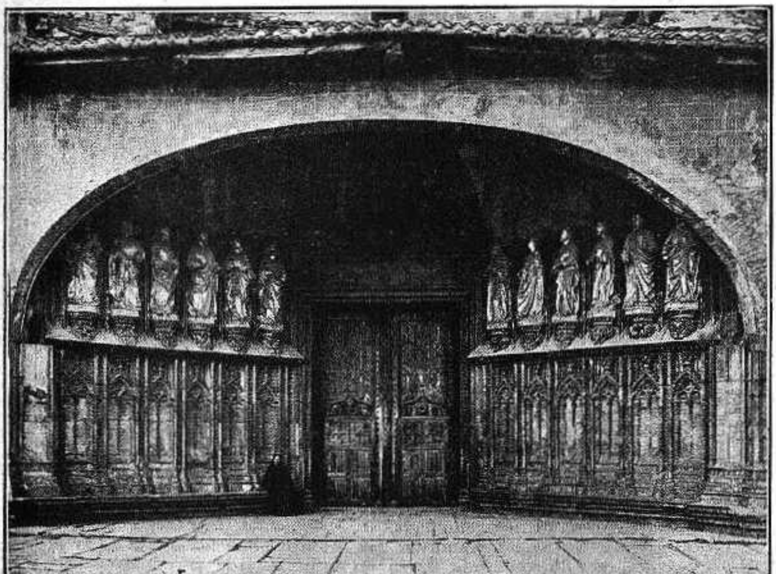
—

En tota contrarietat
lograrás sortir de apuros
si contas ab l' amistat...
d' un bitllet de dos cents durosl.

—

Avuy els homes ja no 's mideixen pel front, sino per la butxaca; aixís com antiguament deyan:—Dintre del cap de fulano no hi ha res, avuy diuhen:—Deixéulo estar qu' es un butxacas-buydas.

P. A. Moreno.

Porta lateral de la Seu de Girona. (Fot. de *J. Serra.*)

ETERNAL

L' enterra-morts va fent son ofici:
voltat de morts, traballa ab desfici.
L' enterra-morts s' hi guanya 'l pá:
d' enterrar morts no parará.

La fossa espera com gola oberta:
sempre 'n demána y n' está rublerta,
y va engolintne de sol á sol:
con més li 'n donan, mes ne vol.

La terra, en pols, remou la ventada;
feta terrós, la gira l' arada:
en pols, s' escampa, volant arreu;
girada, resta sota peu.

Sobre las flors, en pols cau la terra;
cau sobre 'ls pins de dalt de la serra:
ve d' entre 'ls morts y cau entre vius;
feta terrós, se 'n va ab els rius.

L' aygua dels rius la torna á fer viure
quan per la gleba s' escampa lliure;
y altra vegada la pols dels morts
torna á fer vida sobre 'ls horts.

Dintre la terra, nou mon germina;
á sobre seu, la forsa s' inclina
pera arrencarne 'l fruit preuhat;
y de la mort ne surt el blat.

E. Guanyabéns.

MONTSENYENCA

Ja regna la tardó ab sas fullas mortas;
bufa 'l tramontanal;
dels masos alegroys barran las portas
y la terra 's vesteix de funeral.

—

Corpresos los aucells plegan las alas
dessota 'l groch tendol;
ja no frisan ni cantan las cigalas
lo cant ardent del sol.

—

Moriren las violas; la orenella
marxá de bon matí;
pels pradells ja no esclata la poncella
ni l' abelló volteja al romaní.

—

Tot viu en l' agonía, esposa aymada;
l' hivern se va atansant;
ja no sento 'l belar de la ramada
ni 'l pastor malmirrós cansonejant.

—

Acostémse á la llar; la ardencia forta
dels encesos tions cerquém á pler,
rodejémnos dels fills, barrém la porta
y que vingan las neus sobre 'l terrer.

J. Novellas de Molins

ANAR PER LLANA...

La familia Miserachs viu en un quart pis del carrer de Copons, á Barcelona, pero axó no es obstacle pera que, al llensarse al carrer, ho fassi ab tot l' aparato d' un propietari del *Ensanche*.

La familia 's compon de quatre individuos: pare, mare y dos fillas primas como un secall y lletjas com la culpa. Ell defensa 25 duros en la conserjería d' una oficina del Estat, y donya Sinforosa, qu' aixís s' anomena la senyora, 'n portará á casa uns deu ó dotze que 'n guanya mensualment planxant albas de capellá y surgint mitjas de familias acomodadas.

Las fillas, ab diferencia d' un any l' una del altra, han arribat ja á la edat de *colocarse*, y á aquest objecte cada día á las sis de la tarde surten de casa ab sa amantísima mamá per anar á donar quatre voltas per la Rambla y carrer de Fernando, llochs per ahont, com tothom sab, trascorre en aquella hora lo millor de l' *ayga cuyt* barceloní.

Fa ja alguns mesos que la familia Miserachs se dedica á la pesca, pero ab tan mala sombra, que la canya s' ha quedat sempre sense peix, ab gran sentiment de mamá y fillas.

Mes, ja ho diu el ditxo, may es tart quan la ditxa es bona; y en efecte, la familia Miserachs tingué l' altre día la inmensa satisfacció d' arrastrar darrera séu dos elegants *pollós*, per sas apariencias, *flor* y *nata* de nostra aristocracia.

—Mamá—deya una d' aquellas *girafas*,—miri, miri qui ve per aquella acera. ¿Ha vist cóm me mira?

—Y aquest que vé á la esquerra ¿qué li sembla mamá? ¿veritat qu' es guapo? ¡Quínas miradas més dolsas!

La nit se 'n vingué á sobre y donya Sinforosa no tingué més remey que deixar la Rambla per anarse'n á preparar las *secas*, puig son espós sortía de l' oficina á las set de la tarde, y, pel regular, ab una carpanta que no hi veya.

Mare y fillas prengueren la direcció de sa casa y 'ls enamorats joves las seguían ab afany, guardant las naturals distancias.

—¡Y 'm segueix!—deya l' una, boja d' alegría.

—¡Y 'm ve al darrera!—afegía l' altra, de goig plena.

Per fi arriban al peu de la escaleta que devía conduhirlas á l' antesala del cel. Pujan al pis y 's cambían la roba. Mentres estavan en aquesta operació ocupadas, se sent un truch á la porta.

Donya Sinforosa 's posa á corre cuyta una bata y se 'n va á obrir. Eran aquells dos joves.

—Oh, passin, passin,—els hi digué ab gran complacencia.—No fassin cumpliments de cap mena, qu' aquesta es la séva casa.

—No 's molesti, senyora,—contestá un d' ells.—Jo vinch perque, com vostés no van deixar el domicili á casa, fassin el favor de pagar aquesta factura de la roba que van venir á comprar l' altre día.

—Y jo,—contesta l' altre,—venía á cobrar aquells sombreros de las senyoretas, puig com ens van donar unas senyas equivocadas, no he tingut més remey que seguirlas.

(!!!)

ENRICH CASELLAS

ENNOBLIMENT DE UNA FAMILIA POBRA, PERO HONRADA (per *J. Llopart*)

Sa Majestat la Patata.

BELLESAS DE ITALIA (per *O. Junyent*)

Tivoli (Roma).

ESTUDIS INFANTILS (per *R. Miró*)

Geografia: l' esfera terrestre.

JA PLOU

Van transcorrent els días y 'l sol per l' ampla esfera
segueix son curs impávit llensant sos raigs de foch
damunt la terra aixuta, que assedegada espera
la pluja benfactora que no s' ovira en lloch.
Natura tota 's migra per la calitja ardenta
y com congestionada per fort ensopiment,
sembla que mortal febre, que grau á grau li aumenta,
la vagi á descompondre, sos átomos desfent.
L' escás oreig que corra baf es que tot ho crema
com cálida alenada de la regió infernal:
¡potser ha llensat sobre la terra un anatema
de destrucció 'l que guía la forsa universal!
Los matorrals dels marges, las fullas de l' arbreda,
los fruyts dels horts y vinyas, las rosas del jardí,
tot se marceix y sense sos bells matisos queda...
¡el bes d' un sol espléndit la terra du al seu fí!
Bes d' un amor sens límits que enerva y congestiona
ab sas voluptuösas y fortas sensacións,
que essent qui 'l reb la terra y 'l sol d' estiu qui 'l dona,
xuclant sas dolsas llágrimas li asseca rius y fonts.
Las cuaretas moren pels raigs de sol feridas:
los papallons com fullas cremadas van cayent:
las sargantanas paran de moures, arraulidas:
ni 's senten las cigalas cantar mandrosament.
Y 'l sol segueix impávit per las regións blavosas
fent el seu curs de sempre, brillant y magestuós,
sembrant, en lloch de vida, sas flamas xardorosas,
la combustió asfixianta d' un incendi monstruós.

Y l' home que 'ls mars creuha ab naus mes grans que pobles,
y ab máquinas potentas fá curs per tot arreu,
y al llamp, com nin, subjecta y sos pensaments nobles
du ahont vol y estampa y inventa tant, que fins Deu se creu,
sens l' ayre que reanima assedegat panteja,
los polsos rebotentli febrosos dintre 'l front
y esparverat la vista per l' infinit passeja
y 's sent mes pobre y feble que 'l ser mes ruhí del mon.
Y tant com n' es de trista la vida que s' acaba
dintre un estiu espléndit com no s' ha vist jamay,
es gran pensar que feta la terra inmensa lava,
será de nostra rassa la tomba en mitj l' espay.
Fins ara tothom creya que 'l sol era la vida,
la forsa, la bellesa, la joya y 'l consol:
avuy sa exhuberancia porta la mort unida.
¡Tan gran es com horrible la tempestat de sol!
La fé dels que confían en Deu, minva y flaqueja
y egoístas de la vida renegan ja del cel:
los que en res creuhen, duptan y agenollats rastrejan
la terra, y al cel alsan l' esguart ple de rezel.
Ben bé demostra l' home sa trista insuficiencia
davant del cataclisme que abat sas conviccións:
no atina que 'l misteri podría bé la ciencia
desferli desseguida ab sas revelacións.
Pero ¡infelís! doblega's mes que indomable fera
que per l' instint se guía y viu sols per morir:
creyent, tremola sempre davant del cel que espera:
escéptich, dupta hipócrita á l' hora de finir.
Mes com desequilibri no hi ha en res de 'l que 'ns volta
y tot es vida y forsa y atómica atracció,
ni l' home ha d' extingirse, ni 'l llum en la gran volta;
que essent la vida eterna, eterna es la Creació!
Per xó en l' hora precisa la combustió asfixianta
condensa el vapor simple en que s' ha convertit
y al prompte, imperceptible, com ilusió que encanta,
un punt obscur destaca's al lluny en lo zenit.
Ansiós algú l' observa tement ab descofiansa
que 'l disoldrá la forsa del foch que llensa 'l sol,
y 's resisteix encare á creure en la esperansa,
que mira mes perduda quan mes tenirla vol.
Lo punt obscur s' aixampla y 's va engruixint á l' hora
cubrint mes, cada volta, l' ilimitat espay,
y l' home ab la mirada segueixlo y 'l devora
y esperansat s' anima y surt del seu desmay.
Los núvols van inflantse prenent formas extranyas
com de gegants monstruosos que la imaginació
inventa, y sembla surtin darrera las montanyas
pera invadir, tot d' una, terribles l' horitzó.
Al sol aconsegueixen en desbocada fuyta
y entre ell y l' astre terra s' extent un vel tupit
de boyras tempestuosas, que ab l' astre rey en lluyta,
lo voltan extenentse las ombras de la nit.
Conflagració may vista, temible y espantosa
pressagia 'l tro que esclata darrera 'l llamp candent,
y com de la ferida, brolla la sanch furiosa,
de la esquinsada boyra va l' aygua á mars cayent.
¡Ja plou! Ja ve altra volta la vida, y la esperansa
renaix, y 's consolida la atómica atracció,
y desdenyós mirantse tot quant la vista alcansa
l' home, de nou, titulas el rey de la Creació.

Simon Alsina y Clos

LA FANTASMA

Ilustracións de J. Pellicer Montseny

Com cada nit en Jep, á las deu tocadas, eixí de la masovería ahont vivía la Pauleta, la seva promesa, y després de l' última despedida al peu de la porta, l' emprengué carretera avall cap á casa seva.

Trencá per la dressera, y atravessant las hortas negras y quietas en aquella hora de la nit freda y plujosa, tirá cap al torrent de las canyas. Allá sota la volta dels canyars que sumsava 'l vent de la nit, la fresca era més intensa, si ho podía ser, y ni 's veyan els dits de las mans ni ahont se posava els peus.

De prompte una blancor de llum irissá entre las canyas. En Jep era valent; pero de primer, en aquell camí trist y poch freqüentat sentí certa esgarrifansa, mes posantse sobre sí tirá endavant.

La claror se feya més viva de mica en mica y semblava acostarse bellugosa per entremitj dels tanys de canya que la barravan de sombras.

Erta, plantada y sens mohiment una inmensa fantasma blanca y trasparent, sense que 's vejés cap llum, aparagué en mitj del camí.

En Jep tingué un sobresalt; pero prenent mitja dotzena de códols l' emprengué de dret.

A una trentena de passas se deturá.

—Sigas qui sigas, digué ab veu vibrant; apárta't que ab fantasmas no hi crech y en aquesta hora no estich per bromas.

Cap resposta.

—¡Per segona vegada 't dich que vull passar! ¡Fesme lloch!

Igual silenci.

—Fes lloch, ó las culpas del mal que 't fassi las tindrás tú.

Res.

Llavors en Jep, amparantse dels códols, se defensá de l' estranya aparició. N' hi llensá dos ó tres que de tan lluny y á las foscas tirá á la ventura.

A la tercera la fantasma se ficá entre las canyas y 's perdé en la foscor.

. . . .

Aquella nit lo germá gran del Jep, que no volía que aquest se casés ab la Pauleta, no torná á casa. L' endemá tampoch. La familia alarmada lo cercá per tot arreu, y al cap de dos días el trobaren mort d' un cop als polsos en un conreu de la vora del torrent de las canyas. Li servía de coixí un llensol tacat de fanch, y volcat per terra hi havía el fanal de l' estable.

F. Figueras y Ribot

MITJ-DIADA (per *V. Buil*)

UNA MARE

Encare que á las darrerías del mes de setembre, 'l sol entre deu y onze del matí picava de valent, ab l' amich, lo malaguanyat Ixart, nos trobavam al cap del pont de Balaguer contemplant aquell ayrós portal que tant l' embellía, casi oblidant lo propósit de nostra sortida que no era altre que visitar lo santuari del renomenat Sant Crist y la Iglesia abandonada de Santa María que també 's troba dalt del turó. La contemplació d' aquella bonica mostra del nostre art ogival, s' anava prolongant, tal volta no sols per lo goig del artista, sino potser, més que tot, per la peresa d' empendre una ascenció ab la calor que feya. Lo pobre Ixart estava aixafat per la ruta feta en tres días seguits, sacsejantnos los matxos y tartanas desde que eixirem de la Vall

MONTANYENCA (per *V. Buil*)

d' Arán, com sols ne pot tenir idea qui hagi seguit tal camí, y fou precís un esfors, un sacrifici, lo fer vía cap amunt.

Cal dirho; 'l sacrifici fou ben recompensat al anar veyent á mida que pujavam la tortuosa faixa relluenta del Segre, vorejada per la exhuberant y rica horta á que donan vida sas ayguas, extenentse tant com la vista alcansava, perfilantse cap á un cantó las llunyanas montanyas y cap al altre la plana, tot inundat de llum vivíssima, explendent, que feya més negras y foscas las ratllas d' obscuritat ab que s' anavan dibuixant los carrers estrets, irregulars de la població, voltant l' espay grandiós de la plassa, ahont, per esser día de mercat, s' ovirava gran bellugadissa, un formigueig de sérs vivents de totas menas, racionals més ó menys ó gens.

Havíam comensat lo camí ab molta lentitut, mes á las duas ó tres voltas del viarany ja la mandra havía del tot desaparegut y l' espectacle sempre nou, sempre com cap hermós y encisador de la naturalesa, havía acabat ab nostras divagacións y teorías. Observavam silenciosos l' Art de tots temps y de totas las escolas; l' Art etern que ja may morirá, per brétols é imbécils que 'ls homes siguin: lo mateix sol ab sos raigs de foch y la fadiga per la pujada produhida 'ns

enfortían donantnos á cada pas més dalit y alé pera pujar, y, en lloch de cansament, nos sentíam cada vegada més lleugers y reconfortats, al sentirnos anulats per complert, com si un se fongués en una totalitat gran que l' absorbís del tot, com lo que éram, insignificants figuretas en un espectacle grandiós. Sols l' anar y venir de gent per lo camí que seguíam pogué distréurens de nostre gojós ensopiment, obligantnos á compartir la nostra observació entre 'ls homes y lo demés, entre lo gran y lo petit. De la munió de pagesos dels encontorns, uns, aragonesos, altres que pujavan ó baixavan, nos atragué de particular manera una dona agenollada al mitj del camí tenint en sos brassos una criatureta, fortament abrassada. Manía del artista, del *intel·lectual,* sols vejérem en ella una figura de la terra, típica á més no poder; una pagesa de la ribera de Sió ab lo cap envoltat per lo gran mocador blanch anusat dalt, sobre las espatllas un de llana ab sarrell ramejat y ab colors virolats, gipó negre y ab faldillas d' aqueixas indianas vermellas ab pichs grochs que ja no 's troban enlloch: un home semblava acompanyarla; jove, ab lo jech al coll, espitragat y ab barretina.

L' agrupament d' aquellas tres figuras, al plé del sol, per dessobre 'l terrer groguisch y 'l pedregám, destacant en part sobre 'l fondo boyrós de la horta y del cel blau trasparent clapat á trossos per arrodonidas y claras nuvoladas, no hi ha cap dupte que 'ns captivá bona estona. Mes nostra observació fou purament superficial; sols hi vejerem la nota de color, lo carácter típich, lo quadro; res més que lo exterior, y continuarem fent vía cap amunt.

Un revolt del camí 'ns feu perdre de vista escena tan pintoresca, y de nou nostras miradas convergiren al poble que comensavam á veure com un plano, y al riu, esllanguintse avall avall, fins á perdres en un polsim misteriós de llum entre 'l cel y la terra.

Fidels en nostra muda observació, seguirem pausadament ascendint fins á arribar á dalt del Santuari. Tot aixugantnos la suhor, reposant ja, ab la fruició del que ha cumplert un deber, delectarem complertament nostres ulls ab lo panorama que 'ns havíam guanyat y entrarem després á la iglesia.

Si á tom vingués y jo sapigués ferho, ab quin gust reproduhiría las impresións del Ixart al trobarse casi soptadament d' aquella disbauixa lluminosa del defora á la se-

CUALQUIERA TIEMPO PASADO FUÉ MEJOR (per *P. Roig*)

—No se 'n veuhen avuy de donas guapas com ho eram nosaltras en els nostres temps.

mi obscuritat del temple, que del sol que poch avans nos encegava ne veyam no més que unas ratlletas que feyan, ab tot, més rojas y esmortuhidas las llumanetas de las llántias y dels ciris, posant de relleu ab formas estranyas los daurats d' algun altar, la corona d' alguna imatje.

Desprès, ja en lo camaril prop de la venerada efigie, que te 'l prestigi del art, de la relligió y de la llegenda, embadalits admirarem aquella testa prodigiosa que te 'l sagell que sols pot donar l' artista mogut d' un sentiment de debó, fent una esculptura ple de fervor, pera arribar á un ideal gran, generós, logrant encarnar en un cap humá una expressió, una vida ahont hi transpira tota la humilitat, tota la conciencia y bondat d' un gran sacrifici, d' un martiri exemplar; una cara humana exempta de tot quant pugui á l' home manifestar sa miseria y petitesa. Efecte maravellós del art verdader, que 'ls cristians d' altres temps, com los grechs que transformaren la expressió humana en sos deus fentla dura, impenetrable, la transformaren en lo crucificat en un conjunt de dolcesa d' íntim sentiment de bondat, en símbol de pau y de germanor pera 'ls homes.

Tal es la impresió d' una d' aqueixas imatjes, com la de Balaguer, que un ni 's dona compte tan sols dels adefessis y ornaments ridículs impropis de la serietat y grandesa de que 'n son símbols y del art que 'ls ha creat, que ab profusió s' acostuma rodejarlas en lo lloch respectuós del altar. Desprès del deliqui ab la visió extraordinaria del Sant Cristo, la observació del art ignocent y groller de las presentallas, ahont per això hi constan més d' un document curiós per l' investigador.

LE NOM FAIT LA CHOSSE (per *P. Roig*)

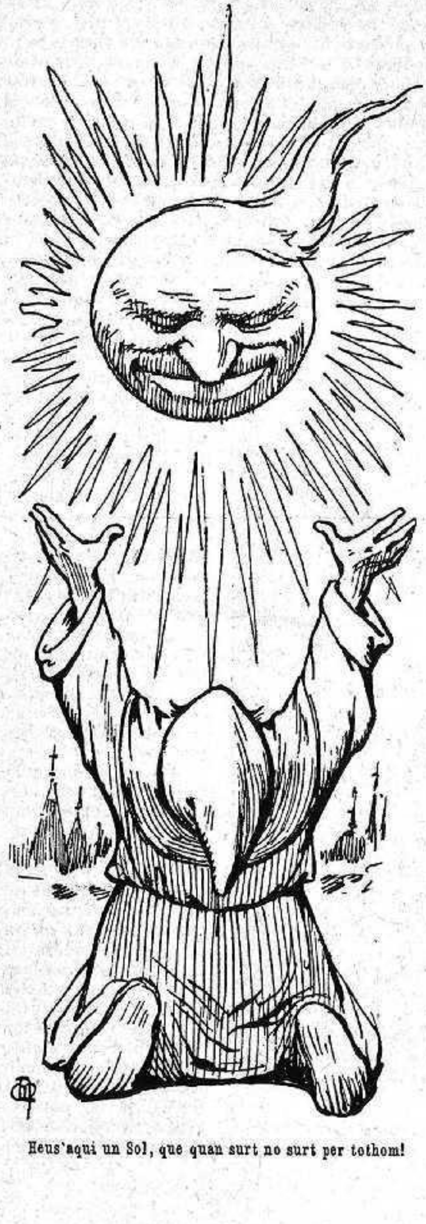
—Com heu dit que 'us diheu?
—Jo *Socorro* y la meva amiga *Asistencia*.
—Que matan á algú?

Visitada y recorreguda detingudament la iglesia, anavam en direcció á la porta pera sortirne, quan soptadament se 'ns presentá als nostres ulls lo grupo entrevist al pujar pel camí, de la dona ab la criatureta als brassos, l' home darrera ab lo gech posat y cordada la camisa, ab la barretina á las mans.

De genollóns anava avansant ella, estrenyent contra son pit, més que aguantant, á la nina, de quin cap per sota la gorreta n' eixían uns rulls de cabell d' or. Lo sol, per un moment, ab un de sos raigs rodejá d' una inimaginable aureola 'l cap d' aquella pobra mare, daurant més encare las puntas del cabell al infant, mentres ella ab lo cap acotat, menjantse á son fillet á petóns, avansava poch á poquet, de genollóns per

El Sol de la Llibertat

(per *Apeles Mestres*)

Heus'aquí un Sol, que quan surt no surt per tothom!

sobre las toscas llosas del temple.

Allavors comprenguerem lo quadro d' avans; alashoras la vejerem ab tot l' explendor aquella escena lluminosa, colorida, plena de carácter de la nostra terra y vessant de sentiment, del més gros y respectable que en la familia humana hi hagi, del que redimeix á la dona de tots sos defectes, del amor de mare.

No hi havía que preguntar res.

Aquella mare, en greu perill de mort la seva criatura, havía promés pujar de genollóns la costa del Sant Cristo, fins á dalt, fins al peu de la Imatge, y la cumplía: per lo llarch caminal plé de códols y de sots, ab son fill als brassos havía pujat aquell calvari dolorós ensemps que plé de consol y d' alegría.

Lentament anava avansant pel mitj de la iglesia, acabant ja 'l cumpliment de la prometensa, sentint en mitj de son defalliment novas forsas pera termenarla. Mirá á la criatura amorosament, y aixecá 'l cap contemplant ja prop del altar á la Imatge, los brassos estesos en una creu invisible com si la esperés pera ampararla, y aquella dona tingué en sa fesomía, en sos ulls dilatats y en sa boca entreoberta una espressió tan extraordinaria y sobrehumana, que 'ns emocioná d' una manera potent. Tombá 'l cap mirant al seu home, qui, tot amoixat, per sa cara colrada li regalimavan llágrimas á raig fet, mentres á nosaltres los ulls també 'ns espurnejavan.

Sols ella no plorava: la dona, lo ser débil, se mantenía en una serenitat y fermesa que no més la passió d' una mare pot produhir.

Ja al terme de sa prometensa cumplerta, sols en lo darrer moment se significá la sensibilitat y la exaltació de son sexe: aixecá tant com va poguer la criatureta enlayre y llensá un crit inarticulat, barreja de congoixa y d' alegría...

Tothom, tots quants nos trobavam á la iglesia, havíam anat seguint aquella familia, plens de respecte tots, acompassats á las genolladas de la pobra mare; to-

thom l' havía anada acompanyant, expontáneament, sens dir un mot ningú. Escena verament plena de solemnitat.

Quan eixirem, tant l' Ixart com jo teníam los ulls entelats. Estavam tan conmoguts que fins á trobarnos á baix, al mitj de la plassa del poble, no 'ns diguerem res.

J. Ll. Pellicer †

ESTIUHEIG

Qu' es bonich anar á fora
quan apreta la caló,
mes ananthi ab la *senyora*,
com acostumo á fer jo.
Tots els anys nostra alegría
es anar á una masía
de montanya.—Allá entre pins
respirém sempre bon ayre,
y aspirém ab gust el flaire
que llensan els romanins.

—

Passém tres senmanas bonas
que ni 'ns recordém del mon,
sense veure mes personas
que la Laya y en Ramón,
els amos de la masía,
que 'ns obséquian tot lo día
fentnos menjar de sos fruits:
menjém guixas, farinetas,
pá moreno, unas monjetas
y uns fabóns que may son cuits.

—

Pro ¡renoys! y quína gana
ens sol vindre allá á pagés!
Un menja per la senmana,
y com si no tastés res;
y es que l' aigua n' es tan bona,
que us trobéu en poca estona
que 'l menjar ja l' heu pahit,
y si l' aigua es saludable
hi ha un vinet molt agradable
que deixa rejovenit.

—

Allá 'ns llevém sempre d' hora;
ens amaním l' esmorzar,
y cistell y jo y *senyora*
las fonts 'nèm á visitar.
Ja hem tastat l' aigua gelada,
y tením taula parada
á terra ab lo mes precís,
donchs mentres va fent foch ella,
y rondina la paella
jo m' ajech y soch felís.

—

Havent esmorzat de prompte
per la brolla ens endinzém
y sense dárnosen compte
mil posturetas ens fem.
Allí gosém de la vida,
que á fruirla ab goig convida
contemplá el fullám verdós
assentats sobre la brosta;
y quan l' hora ja s' acosta
de dinar... toquém el dos.

—

Quan arribem á la casa,
ja sentím als porchs grunyir,
ens festeja 'l gos, y l' ase
fá uns brams que fan enternir.
¡Pobret! Lluny d' esporuguirnos
fins sembla que vulga dirnos:
«Quedeuvos al meu costat,»
lo qual no 'ns causa molestias,
que aquí 's viu milló entre bestias
que entre sabis á ciutat.

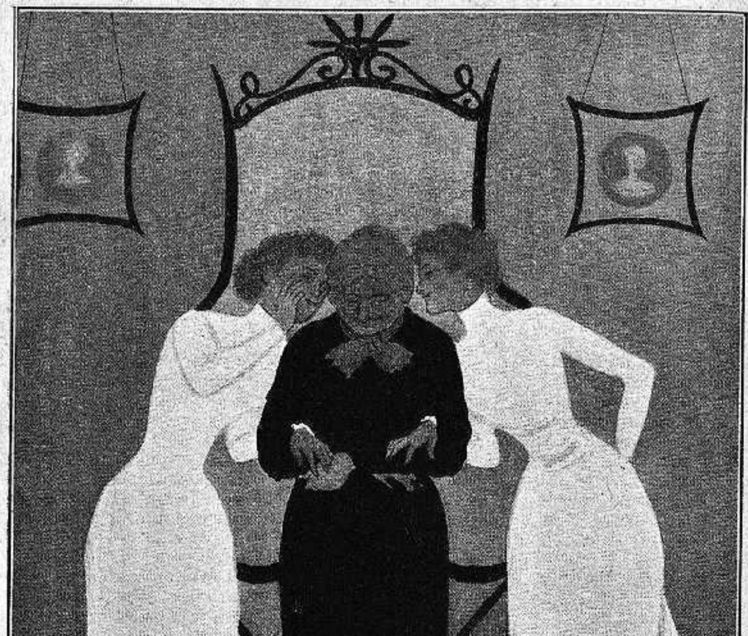
L' avi Riera

EPIGRAMA

Entrá á una perfumería
un pagés y aixís digué:
—Deume una capsa...
—¿De qué?
—De alló de la *vidriería*.
—Aquí la té: val dos rals.
—¡Tafoy, si qu' es curiós!
no 'n diheu *polvos de arros?*
donchs perque tinch de paga'ls?

Gonnella poétich

CONQUISTA (per *Mariano Foix*)

—Ay, Avia, que 'n seria de maca si conseguis que 'ls papás els convidessin á esmorzar á casa, demá qu' es el seu sant.

CANTARS

INTERROMPUTS

Es en va que de mí 't burlis,
en va que 'm plantis en sech;
es en va que no m' escoltis,
es en va...
—¡No, qu' es paret!

—

Si tens cor y tens entranyas,
y tens de mi compassió,
y tens un xich d' amor propi,
y tens mes...
—¡Sopa dos cops!

—

Admiro jo ta hermosura;
admiro 'ls teus sentiments;
admiro ta inteligencia,
y admiro en fi...
—¡Pro no 't veig!

—

Tocan á morts las campanas;
toca un rellotje las horas;
tocan pitos els serenos;
toca...
—¡'L dos que 'l tres ja es fora!

—

Mal que 'ls pesi á n' els teus pares,
mal que tú 'm guardis rencor,
mal que tot el mon s' hi oposi,
mal...
—¡Com no 't trencas el coll!

—

Esperant el temps transcorra,
esperant perdo la vida,
esperant me desespero,
esperant...
—¿Qué ploguin figas?

—

Tas mans tan blancas y finas,
tas galtas frescas com rosas,
tas dents, que son mes bé perlas,
tas...
—Tallat ¡perque ella es fora!

NARCÍS COLL FOSSER

ESPLAY ÍNTIM

Tant t' estimo, vida meva,
es tan gran el meu amor,
tan gran, que quan mes t' estimo,
penso que t' estimo poch.
Tant t' estimo, vida meva,
que crech que després de mort
haig de sentir la recansa
de no haverte estimat prou.
Tant t' estimo, vida meva,
que per tú, y per tú tan sols,
comenso á péndrem en sério
las miserias d' aquest mon.

MAYET

—

EPIGRAMAS

Que un *cert favor* sols li fes,
va dí en Quiquet á la Quima,
y aquesta, ab veu dolsa y prima,
li va dir:—¡Si 'm dons dinés!...
Pero en Quiquet, que no es sort,
—Noya,—al punt va contestar:—
favor que 's té de pagar,
ja deixa de ser *favor*.

—

—¿Quin negoci fer podría?—
Me va dí' un xiulat cantant,
y jo al punt vaig contestarli:
—¡Pot fé' un bon negoci ab *galls*!

—

Diuhen que forsa no té
lo germá gran de l' Artigas,
y jo, per part certa, sé...
que sovint *tregina vigas*.

FRANCISCO LLENAS

* * *

(Escarnint á l' Apeles)

El papa no hi papa
y palpa la popa á la Pepa,
y Pepa á n' el papa
li arrapa la pipa.
La Pepa té pupa si 'l papa la palpa
mes cap d' ells s' atipa,
si 'l papa li toca la popa
la Pepa, la pipa.

—

Atrapant una trepa de trápalas, la tropa fent trip-trap movía las tripas.

—

El Roch li diu:—Roca, no 't requi la ruca qu' es molt carraca—y á la rica Roca la ruca li reca pel raca.

—

El rós del rús que té 'l rís rós
li tapa 'l rís si resa al rás;
y el rós d' un rís d' un rús no es rés
si el rós del rís es d' un rús rás.

—

Qui apega una piga ab la pega no paga la pega que puga apegarhi.

—

La nena fa nona ab la nina; la nina no es nena ni la nena es nina, pro es nana la nena fent nona ab la nina.

—

L' Apeles apila las pelas á pilas,
y pilas de pelas qu' Apeles apila
no solen ser pilas
que sempre son pelas.

Ego Sum y Bonavía

A MADRIT Y Á BARCELONA (per *J. Pellicer Montseny*)

—¿Quien mata hoy en la plaza de Vallecas?

—¿A quant se fan avuy els cotons?

BONA COMPOSTA

I

Ab nou anys seguits d' una vida exemplar y metódica, dins de las més grossas privacións, conquistá la Nila aqueixa aureola popular que 's toca sense veurers, y que obliga al respecte y á la consideració de tothom. Y á fé que aquella escaleta del carrer de Ponent hont vivía rellogada, plena de xafarderas y rodasocas, era terreno ben poch apte pera grillarhi la santa llevor de la benedicencia. Pero la Nila era tan bona, tan falaguera, tan carinyosa ab tots, qu' arribá á domar á la caterva de feras ab faldillas que poblavan aquells replans hont s' obrían negras com golas de llop las quatre portas dels pisos corresponents.

La Nila sabía repartir á quiscuna ja una mirada, ja una paraula, ja un somrís, esqué barato y poch comú pera pescar voluntats. Y al véurela jova, guapa, endolada com una viuda, sense fer cas de cap home, sempre atrafegada buscant y tornant feyna y cusint de blanch desde punta de día fins á mitja nit, eran moltas las que li deyan:

—Vaja, Nila, qu' aixó dura massa. Ha de fer un cop de cap; busquis un jove que fassi per vosté, y al menos tindrá una companyía que l' ajudi.—A lo que ella contestava alegrement:

—Ara com ara, traballant me la campo y no soch esclava de ningú. ¡Quántas n' hi ha que ho esguerran!

II

Quan va corre la veu de que la Nila era fora; que després de rebre una carta de molt lluny, d' allá á las Castillas, prengué 'l tren sense despedirse del vehinat, la tafanería general va pujar molts graus. Alló era un misteri gros que ningú podía aclarir.

¿Qué era la Nila? ¿era soltera de debó? ¿Era órfana ó era borda? ¿D' hont havía vingut? Y á tals preguntas, el matrimoni que li tenía rellogada la sala y arcoba del darrera sols contestava el poch que sabía.

Ells la creyan soltera, pobra, ab els pares morts y ben escassa familia. Si algun parent li quedava viuría á fora. May ningú pujá al pis á preguntar per ella. De segur y de positiu no ho sabían pas per dita d' ella. Si li ficavan els dits á la

boca perque parlés sobre la vida passada, desviava la conversa y distreya al curiós ab alguna sortida xamosa ó ab algun acudit picant, dels que fan riure.

Lo únich cert fou que al despedirse de la mestressa del pis, mentres l' abrassava al peu mateix de la porta, li deya jovial y á cau d' orella:

—Sumpta, si no 'm matan allí hont vaig y puch tornar, vos donaré una gran sorpresa.

III

¡Y tal sorpresa! Una semmana y mitja després retornava la coloma al niu, acompanyada d' un senyor gros, ben plantat, ab bigoti, mosca y cabells blanchs, vestit com un marqués (segons parer de las vehinas) grans anells y brillants enlluhernadors per tot arreu, á la corbata, als dits, al *medallón*. Ben conservat ho era; el color vermell y sanitós de la cara ja deya prou que s' atipava més de pollastres y de carn que d' arengadas y de monjetas.

¡Oh! ¡Y quín rebombori va armarse per la ditxosa escala! Els primers moments foren d' admiració, dich poch, d' aturdiment. Tothom estava aplanat, entontit. Després comensaren els rumors y els esbufechs de la revifalla. Més tart la murmuració, el xiu-xiu de pis á pis, de porta en porta. Al últim, la maledicencia general, las sospitas més ó menos fundadas prenent peu d' una manera alarmant, l' escándol de las batxilleras no satisfetas, las mossegadas á la honra del próxim, sempre dolsas y refrescants pels paladars pochs delicats.

Y quan vejeren que vuyt ó deu días seguits un cotxe de dos caballs s' aturava al carrer enfront de la esquifida escala; y que 'l senyor panxut tenía entrevistas curtas ó llargas, que per ellas tot era hú, ab aquella xicota; y que al fí la Nila 's trasladava á un segon pis del *Ensanche*, llavors era ocasió de sentirla la cridoria y butzineig d' aquell axám de vespas enverinadas:

—Mira, mira la mosca balba.—Feya mals averanys dels joves y s' ha triat un vellot que li pot ser avi perque té quatre quartos.—Fíat d' aquestas gatas moixas que acaban sent unas barjaulas.—Ja no caldrá que fassi repunt la mitja senyora.—Pots figurarte que deu ser el seu passat que ho porti ab tanta reserva.—Vet' aquí que tením á Donya Nyeu-nyeu casada ab capítols de gos, y cap á l' *Anxanxa* faltan romansos.

TORNANT D' EXAMINARSE (per *G. Cornet*).

—Ja tinch sopas de rabaquet per tot l' estiu.

IV

May s' ha calumniat á un ignocent ab menos rahó y justicia; pero cal confessar que pocas vegadas han sigut las apariencias tan enganyadoras com en la ocasió de que 's tracta.

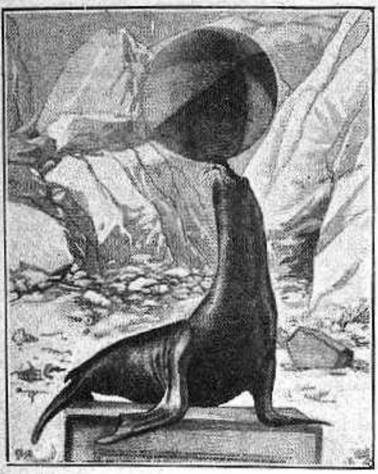
¡La pobra Nila! ¡La pobra mártir! Es una historia la seva, de las que assadollan de tristesa el cor dels qui saben compadir las penas del prohisme.

Se li moren els pares essent petita, y queda sola y sense una malla. Dormiría al mitj del carrer, si no fos la pietat de la senyora del primer pis que se la queda á casa. La puja y li dona ensenyansa, encare que lleugera, la suficient pe 'l cárrech que desempenya. La Nila, la criadeta de preferencia, pert á la protectora aixís que cumpleix els quinze anys, al esclat de la joventut y de la hermosura.

A tal edat y en tals condicións els protectors may faltan. Pero aqueixas proteccións son tan baladís, de tan poca durada, que bé pot dirse que s' aguantan per un fil.

A la Nila, dotada de talent natural, li faltava mon. Careixía de relacións,

RECORTS DEL ANY

Las Focas del Tivoli.

li mancavan amistats, directors, consells, algú de més seny qu' ella pera encarrilarli la corrent de las ideas y regularisarli els embats de son cor virginal.

El senyoret, el fill de la mestressa, el noy únich de la morta, intenta protegirla. Li insinua 'l pensament, li parla, li prega. La Nila dupta; may se li havía acudit tal cosa. Troba massa gran la realitat en comparació de lo humil y reduhit de las sevas esperansas. En Xaconet es rich, molt rich; es jove, molt jove... ¿qué fa? En mitj d' aqueix trasbals de l' ánima, el dupte, la reflexió, un desconegut impuls que surt del fons del propi sér li enterboleix las tintas suaus d' aquells celatjes de color de rosa, y sent com veus que li diuhen á ran mateix del cervell: «enganys, il·lusións, falsedat, mentida.»

Pero en Xaconet no 's dona. No es cap miserable, no es cap criminal. Es un jove de la primera volada qu' estima bojament, sense fré, sense cálcul, sense contemplacións ni miraments. Un día parla clar:

—Nila, t' estimo. Vull que sigas meva, pero meva per sempre. ¿Vols ser la meva esposa?

Y la Nila s' abandona á la il·lusió superba realisada; aixampla son cor al pas de la ditxa desconeguda y reb en son sí l' alenada divina del amor.

V

Dos anys van de matrimoni. ¡Quín cambi! Ell, embafat; ella, arrepentida. No han nascut l' un per l' altre. La Lley y la Iglesia els han ben servit; una cadena pesada, dura, llarga, ab totas las horribles qualitats que 's condensan en l' adjetiu *eterna*, els nua l' un al altre y els aclapara en lo físich y en lo moral. Son com dos gossos de diferenta casta, de diferenta mida, de diferent sexo, de diferentas costums, de diferent origen, lligats pel coll ab una corda de pochs pams.

Passada la flama dels primers días, en Xacó veu els defectes, avans tapats per las boyras misteriosas del desitj. La Nila pert las quimeras somniadas. Ella l' estima encare, pero 'l veu neguitós, trist, pensatiu, li parla poch, may riu, contesta ab des-

RECORTS DEL ANY

La nevada.

(Fot. de *Pagés Cubinyá.*)

deny quan no ab rudesa; y ella afligida, apesarada, murmura á solas:—¿Qué té en Xaconet?

¿Qué ha de tenir? ¡Que está saciat, tip y cuyt de la vida matrimonial! Bona proba n' es, qu' ell també rondina pel seu costat:—¿Y això ha de durar sempre, sempre? ¡Es molt llarch això de sempre!

Morros y malas caras son senyals, tot sovint, de tempestat doméstica, y als paíssos hont ab freqüencia hi pedrega ó hi han ciclons y terratrémols no s' hi viu gayre de gust, per més que molts s' hi acostuman.

A cala Nila hi sovintejava ja tant el temporal, qu' era cosa prevista la desfeta.

Y un día vingueren els trons y llamps, las imprecacións, els insults grollers, las injurias sagnantas, paraulas groixudas d' un costat, epítetos repugnants del altre cantó, y després la fí, l' acabament, la disolució, la creu.

L' un per Llevant, l' altra per Ponent. Allí si que hi esqueya aquell terme: *si te he visto, no me acuerdo.*

VI

La Nila visqué prop d' un mes ab una familia coneguda. Creya qu' en Xaconet s' humiliaría; ella, per dignitat, no volía atansars'hi. Seguía volguentlo, estimantlo ab tota la fidelitat d' un gos á qui l' amo baqueteja. Tot sigué en vá. Un dematí li donaren el trago:—En Xaconet s' ha venut els mobles y ha fugit. —¿Abónt?—Ningú ho sabía.

—Don Francisco no té avuy residencia fixa - deya 'l seu apoderat.—Tinch ordre de vendre depressa las fincas y colocarli 'l capital al extranger.

—Això es una infamia—pensava la Nila.—Me planta y 'm deixa sense un xavo. ¿De qué viuré?

La familia ab qui estava recullida li parlaren del Dret y de la Lley. Y quan sentí qu' era cosa hont devían intervenirhi advocats, notaris, procuradors, escribans, criminalistas, jutjes, testimonis, passants, actuaris, civilistas, agutzils, magistrats, fiscals, relators y defensors, perque entre tots plegats logressin que 'l Tribunal y l' Audiencia y la Justicia y el Gobern fessin per manera que 'ls de dalt, els que manan, li dessin la rahó á n' ella, li van caure las alas del cor y exclamá ab inspiració profética, més propia de l' intuició que de l' experiencia:

—¡Ajudeume y deume forsas, Deu meu! Ja traballaré per viure. Senyors, gracias pels seus consells, mes no tinch un xavo, y si prou feyna tindré per mantenirme tota sola, figuris com podria ferho per mantenir tanta gent que m' han de fer justicia.

El mateix vespre vá trasladarse al carrer de Ponent.

VII

La sola familia ab qui s' havía sempre relacionat, la única que sabía la seva historia, era aquella, la que vá recullirla el día en que fugí del costat del home. El fill de la casa era viatjant, y ell fou qui per etzar trobá el rastre del marit fugitiu.

Instat pels seus pares, prosseguí la tasca, sense que s' enterés de res la Nila. Aixís sapigueren qu' en Francisco Veciana, marit de la Petronila Pradell, havía contret matrimoni á Pontevedra ab Donya Emilia Belmonte de Hermosilla, establintse á Vigo y comprant possessións per Asturias y per Galicia.

Ab la discreció deguda ho referiren á la Nila, pero ni aixís lograren que 'l calíu de son cor no espurnejés ab furia. Volía veure novament al Xaconet, y no sabía com fers'ho. Ella desitjava córrehi, insultarlo davant de tothom, escupirli á la cara, pegarli. Altres cops prefería anarhi y demanarli perdó, abrassarlo, arrebatarlo dels brassos d' aquella dona que 'l retenía. ¡Que sabía ella lo que volía! Tot això era possible, practicable, pero lo més impolítich. Y per crudel que siga, en moltas ocasións el cor ha de subjectarse á las lleys estoicas de la Prudencia.

Se arreplegaren els documents necessaris, y un advocat de Vigo, persona honrada, discreta y conciensuda, vá encarregarse del assunto. Quan vá escriure á la Nila que pujés á Galicia, s' efectuá l' inesperat eclipse de la cusidora del carrer de Ponent.

MOSQUETER. (Quadro al oli de *A. Fabrés*)

VIII

Hostatjada en la propia casa del seu defensor D. Domingo Almenara, y explicadas al detall totas las sevas penas, l' advocat vá aconsellarli un arreglo.

—No parla ara l' home de lleys,—li deya—parla l' home de cor. Parla l' amich de vosté y d' ell; l' amich del decoro públich y de la tranquilitat doméstica. Vosté reconeix que no fá per ell, ni ell per vosté; donchs, déixil estar tranquil, senyora. Si ho vol, la Lley la portará altra vegada al seu costat; pero ¿perqué? ¿Per passarhi més flagells y més angunias? ¿No 'n té prou ab haver pujat un cop al Calvari?... Ara, qu' ell que té medis li asseguri la vida, que vosté visca ab desahogo á costas d' ell, aixó es molt just, senyora, aixó es lo lógich. Pero entaular un procés per bigamia, apart de la pena, hi ha l' escándol, que á vosté mateixa danyaría y que matará segurament á la infelissa muller actual y als pobres fills que cap culpa hi tenen. Si vol, tirarém endavant, mes jo li prego que ho reflexioni be. Pensi que no sols tira la poma de la discordia, sino que exprém el verí de la deshonra, de la infamia, del mal nom, sobre una colla d' ignocents, tan ignocents com vosté. Ells son més, vosté es única: del mal, el menos. Si pot viure bé y regalada sense fer desgraciats ¿perqué vol portar á terme un acte impropi de la bondat del seu cor?—

La Nila impassible, venjativa, movía el cap: «que no, que no.»

Y Don Domingo, després d' una respiració molt fonda ab la que disfressava un suspir d' angoixa, vá posar fí á la prédica, tocantla suaument per la espatlla y dihentli:

—Aquesta tarde l' acompanyaré á casa d' una familia amiga. Desitjo vinga, perque parlarém d' assumptos interessants y tal volta profitosos per vosté.

—Ab molt gust. Al costat seu aniré ab tota confiansa

IX

Desde 'ls balcóns del segón pis hont l' advocat y la Nila parlavan de cosas indiferents, esperant á aquella familia qu' havía de donar noticias interessants relativas al seu assumpto, se dominava la espayosa terrassa del pis de sota. Dos criaturas, nen y nena, de tres y quatre anys respectivament, blancas y frescas com una satalía, corrían y saltavan boy jugant com uns dimoniets. Havían plantejat una competencia d' entremaliaduras, y reyan y xisclavan ab aquella alegría infantil, encomanadissa, xamosa, que sempre plau á l' ánima. Una senyora jove, seguda prop d' ell, s' entretenia ab una labor de ganxet y seguía tots aquells jochs de criaturas menjántselas ab la vista, satisfeta y ab el somrís als llabis.

¡Quín quadro per la muller abandonada! Alló, alló era lo que ella havía somiat algún día. Desde que baixá 'ls ulls á contemplar tan bell panorama, que sentía com si 'l cor se n' hi anés darrera de la canalleta, y veyent que aquella senyora, (la mare, sens dupte) els petonejava ab passió, glatía la pobra, glatía com glatiría el famolench trinxerayre davant del ápat d' un monarca.

Don Domingo esperava aquell moment psicológich; no cap noticia, ni 'l veure á cap familia més ó menos interessada.

—¿Qué me 'n diu, Nila, d' aquests vehins?

—Que semblan del tot felissos.

—Y ho son. Pero, desgraciadament, no 'ls durará gayre. Ignoran encare las tribulacións que están á punt d' aclapararlos, y 'ls menuts riuhen y jugan y corren tranquils sens tenir coneixement de que van á quedarse sense pare; y aqueixa pobre mare tampoch sab que dintre de pochs días perdrá 'l marit, quedant desolada, ferida en lo més fondo del cor.

—¿Está molt mal el seu senyor?—preguntá la Nila interessantse per la desconeguda.

—Molt mal... molt mal... Y que sols vosté pot salvarlo, tornant la ditxa á la seva familia.

—¿Jo?—manifestá plena d' estranyesa la protagonista.

—Vosté. El marit de aquesta infelís se diu Francisco Veciana. Ara que s' ha fet cárrech de la ventura que regna en aquesta casa, atreveixis á desbaratarla.. Jo, com advocat, estich á las ordres de vosté.

Lo que passá pe'l cap de la Nila en aquells moments, la opressió mortal de son cor no pot descriurers. Li espurnejaren els ulls, baixá 'l cap confosa y estrenyent la má del seu defensor sanglotá ab prou feynas:

—¡El perdono! Arrégliho com vulga.

X

Y la composta fou feta en un dir Jesús.

Unicament hi intervingueren el marit y el sogre: aquell, mort de vergonya no vá atrevirse á veure á la séva víctima; aqueix, encés d' indignació per la mala jugada del gendre, procurá ab tota dignitat apellar las feridas d' aquella ignocenta, llatzerada de l' ánima. Banquer, senador vitalici, home conegut y d' influencia li convenía pe'l prestigi del seu bon nom ofegar desseguida la veu de la lley ultratjada; pare y avi amantíssim, subjecte de bons sentiments y de sa casa, no podía permetre ni que la séva filla s' enterés del assumpto, ni que la infelís barcelonina quedés sense amparo.

Ell sol s' encarregá del arreglo. Junt ab la Nila vingué de dret á Barcelona hont hi tenía fincas. En nom d' ella n' hipotecá una del *Ensanche* assegurantli un bon passament y concedintli estada franca.

Y el bon senyor se 'n torná ben complascut de la séva obra. Obra de caritat y de rehabilitació per la abandonada, obra de pau y d' honra pera sa casa y sa familia.

. . . .

Pero, las vehinas maliciosas del carrer de Ponent persisteixen encare en son taran-ná; y ningú 'ls podrá treure de la barretina que un vellot vá endursen á la Nila per menjar carn fresca, y qu' en aquest mon hi han molts romansos.

Xavier Alemany

¿CÓM SE SAB?

Vaig entrá ahir á la nit á casa teva,
no 'm va veure ningú,
y avuy ja sab tothom, nena garrida,
que 'ns estimém jo y tú.
¿Quí haurá sigut el que ha escampat la nova?
¿Ta mare ó nostres ulls?

Pau Llavería

En la patria del Cid y de Pelayo (per *G. Cornet*)

La realitat s' imposa
y no hi ha que darhi volts:
aquesta es l' única cosa
que apassiona als espanyols.

EN EL TALLER DE UN TALLISTA
(per *F. Florit*)

Els sayóns moderns.

LA MUSA POPULAR

—Mariner, bon mariner,
¿per qué alegre la nau menas?
—Puig á la costa me 'n vaig
hont las onadas s' estrellan,
hont entre espuma d' argent
se gronxolan las sirenas,
las sirenas que ab llurs cants
del cor em llevan la pena.
—Pageset, bon pageset,
tan joliu ¿qu' es lo que cercas?
—Cerco 'l niu de mos amors,
la mes bella de las terras,
hont las gojas dels avenchs
y las ninfas de l' arbreda
l' aire omplenan de cansons
dolsas més que pas las brescas.
—Pastoret, bon pastoret,
tan joyós ¿dret hont t' enmenas?
—Dret las tossas que de neus
y cascadas se guarneixen;
dret als placévols estanys
hont las fadas se rabejan
tot cantant unas cansons
mes que pas la molsa tendras

—

A tots tres els he seguit
del mar al plá y á la serra:
he sentit els mágichs cants
de qu' ells anavan en cerca,
y com ells els trobo bons
que del cor llevan la pena
y mes dolsos que la mel
y mes que la molsa tendres.
Pro no entonan eixos cants
de las costas las sirenas,
ni las gojas dels avenchs,
ni las ninfas de l' arbreda,
ni las fadas dels estanys,
dels estanys hont se rabejan
Son els cants dels jovincels,
son els suspirs de las verges,
la non-non dels infantons,
dels bells amors els poemas...
Son els cants del fons del cor
dels que estiman, dels que creuhen;
es l' esperit catalá
que sura y arreu batega;
es el nostre sentiment;
es la bauma de la terra...
Es la Musa popular
que ab las remors de l' arbreda,
y ab el ritme de las fonts,
y del mar ab la cadencia,
y l' olor dels romanins,
y l' encant de plans y serras,
y l' oreig del Pirineu,
y la bellor de las perlas
ha fet el bálsam sublím
que del cor lleva la pena,
qu' es mes dols que pas la mel
y mes que la molsa tendre

CLAUDI MAS Y JORNET

LA LLIBERTAT DE AVUY
(per *R. Latorre*)

¡Pobre poble! Lligat de mans y sense camisa!.

PER SANT JAUME (de *R. Fradera*)

—Ventatja de comprarme 'ls melons jo mateix; qu' encara que 'm surtin dolents, penso que son bons.

L' ANTON DE GUIMERÁ

Tradició de la Segarra.

Ab un feix d' anys y de cástichs,
decrépit, mal humorat,
feya l' Antón mes que nosa
als vehins de Guimerá.
May eixía de sa boca
paraula que no fes mal:
ara bestreya calumnias,
ara enganyava als companys,
tractes ab vils sols tenía,
testimoniejava en fals,
y, descregut com ell era,
de tot fent mals averanys,
l' escorpinot de sa llengua
fería á Deu y á n' els Sants.
—Deu té un bastó, Antón, li deyan,
y 'ns en hem de recordar;
Deu té un bastó que castiga
á qui com vos fa tant mal...—
Com mes de Deu li parlavan,
mes ne gitava de llamps,
de llamps per aquella boca
qu' era un infern esguerrat.
Sa muller en va nous cástichs
li retreya á cada pas;
tenía un fill boig, un altre
li tirava per mal cap;
mes, l' infern de casa seva
que l' Antón purgava ja,
talment semblava que als altres
lo volgués abraholar.
Aixís, l' amich l' aborría,
l' escarnían los infants,
joves y vells s' allunyavan
d' hont l' Antón solía anar;
y al véures sol y decrépit,
sense fé ni caritat,
lo tresor que Deu li dava
ab la vida 's va llevar.
Impenitent com moría,
terra santa nó hagué pas;
en la pedra de sa fossa
hi fan niu los rats-penats,
aucells d' infern qu' esvalotan,
de nit y entorn del fossar
á l' ombra ó ánima en pena
de l' Antón de Guimerá.

A. BORI Y FONTESTÁ

*
* *

Obriu els llabis, verges,
y beveu el dols néctar del meu cant,
perque 'l cant del poeta
té mes perfúm que 'ls lliris de las valls...
Perque 'l cant del poeta
no 's marceix en el pit, qu' es inmortal!...
Obriu els llabis, verges,
que desplegantlos, junts, farém el cant!

ALFONS MASERAS

SEGUIDORS (per *Verdugo*)

¡Quántas y quántas se 'n veuhen,
tant de dia com de nit,
que pel carrer portan rossech
ab tot y alsarse 'l vestit!

Els dos viudos (per *Andreu Solá*) (*)

EL NAIXEMENT DE LA MODA

Pues senyor, succehí que un día, per causas que á nosaltres no 'ns importan, ni, d' importarnos, ens sería possible averiguarlas, l' Art va trobarse sense tenir qué menjar.

—Véte'm aquí convertit en mestre d' escola—pensá 'l desventurat vejentse el rebost buyt, la bossa exhausta y 'l fogó sense foch.—¿Y ara, cóm me las arreglo?

Esperonat per la necessitat, va llansarse al carrer y trucá á la porta del Home.

—¿Quí hi ha?

—Obra. Soch l' Art, l' Art sublím que transforma la materia, modifica la Naturalesa y embelleix la realitat.

—Vesten al diable. No 't necessito per res.

—No tinch ni un bossí de pa que portarme á la boca.

—¡Y qué! ¿Tant costa morirse de fam?

—Es que ni sisquera tinch sobre qué caure mort.

—No hi fa res. Tú more't, y de lo demés no te 'n preocupis: sobre una cosa ó altra caurás.

Sospitant que perfidiar era perdre 'l temps, l' Art girá las espatllas á l' Home y trucá á la porta de la Dona.

—Socorreume, senyora: soch l' Art.

—¿Art de qué? Perque hi ha 'l de cuyna, el de tocar la guitarra, el de viure sense traballar...

—Soch l' Art en la séva acepció més noble y més ample; l' Art *per se*, el que

(*) Vegis l' article del mateix autor, insert en las páginas 36 y següents del present *Almanach*.

pinta, el qu' esculpeix, el que arranca á la Forma sos secrets y sa llum á la Inspiració...

—Tant gust en conerxe't; pero... avuy tinch bugada y no estich per tonterías.

—Miréu, senyora, que si no m' ampareu vaig á morirme sense remissió.

—Aixó, al gobern: la meva feyna no es amparar á ningú.

Desalentat l' Art davant de tan cruel negativa, sortí de la ciutat, y al passar la porta 's topá ab la Frivolitat, que cabalment estava entrant.

—¿Ahónt vas, noya?—li preguntá l' afamat, per dirli alguna cosa.

—A veure si l' Home ó la Dona m' allargan sa má protectora: estich morintme de fam.

—¿De veras?—exclamá l' Art, sorprés:—Pues, amiga, ja som dos: també jo 'm trobo en el mateix cas. Y t' aconsello que no 't molestis entrant aquí á demanar res, perque l' Home t' enviará á passeig y la Dona á la quinta forca.

—¿Cóm ho sabs tú aixó?

—¿Cóm? He fet la proba.

ENTRE FAMILIA (per *Mariano Foix*)

—¿Qué vols ser, noy?
—Millonari.

Y de pé á pá explicá á la Frivolitat lo que acabava de succehirli.

La pobreta va plorar, l' Art li prodigá 'ls seus consols, els dos se confiaren sas penas, se contaren sas historias, fongueren els seus dolors y al cap de vall, no sabent qué fer,... van casarse.

L' amor fa miracles. Si l' Art, sol no havía pogut viure y la Frivolitat, abandonada á sas forsas, estava á punt de morir, units se salvaren, triunfaren y tingueren una filla, que 's va dir la Moda.

¡Qué n' era d' hermosa y gentil! ¡Quína onada d' alegría invadí la ciutat al presentarshi la nena per primera vegada!

L' Home la festejava y omplía de caricias, la Dona 's tornava boja de contenta al véurela passejar.

—¡Es la Moda! —deyan:—la encisera Moda, la fada del bon gust, la reyneta de la elegancia.

En una parau-

AUCELL DE CAMP.—COTOLIU

(per *J. Gómez Soler*)

la: la filla del Art y de la Frivolitat, la espiritual Moda, s' havía fet senyora del món. Com Céssar, arribá, vejé y vencé, sense altre exércit que l seu somrís, ni més armas que 'ls seus encants.

Pero ¡ay! havía sufert tant l' Art en sos temps de miseria, que sense haver pogut acabar de formar el cor y la inteligencia de sa filla, 's va morir.

La Frivolitat derramá llágrimas abundants, pero 's consolá ben prompte, y als pochs mesos, olvidant la memoria del mort, sustituhí 'l dol de viuda per novas galas nupcials y 's casá ab el Capritxo.

¡Quín contrast entre aquest y 'l primer marit! Tot lo que l' Art havía tingut de serio é inspirat ho tenía 'l Capritxo de vanitós y superficial. Concebir un pensament elevat li era molt difícil; trobar una forma nova y correcta, impossible.

Naturalment, sa mare lleugera, son padrastre desequilibrat ¿qué havía de succehir? La graciosa Moda sufrí ben prompte las conseqüencias de tan perniciosos exemples.

Falsejada sa educació, desviat el seu enginy, bastardejada la seva elegancia, la hermosa nena fou degenerant, degenerant, fins que al cap de temps acabá per ser... lo qu' es avuy: una tirana sense gota de sentit comú, coqueta, inconstant, de gustos estragats y ocurrencias inverossímils.

¡Pobra Moda! ¡Si l' Art alsés el cap y vejés lo que de sa filla han fet el Capritxo y la Frivolitat!...

La que fou reyna del món ¡convertida en grotesch arlequí!...

A. MARCH.

GITANESCA

DIÁLECH

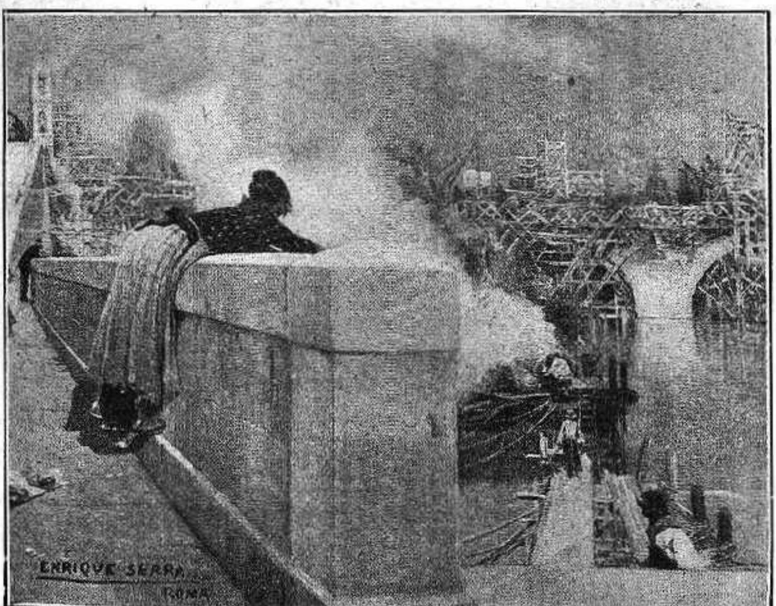
Benehit el sacerdot
que la ditxa gran tingué
de tirarte l' aygua al cap.
Benehit l' escolanet
que posat com de repuesto
sostenía 'l llum...
—Payet
qué m' ho dius á mí?
—Sí, hermosa,
y que feya ja algun temps
que desitjava *garlárteho,*
perque tens de sapiguer

que estich per tú *espatarritis,*
que no puch aguantar mes.
—Per mí ja pots desbordarte.
—Y al *filustrá* aquests ullets
que com si fossin *diamantes,*
posats com adorno tens
á la cara, no sé... 't trobo
mes hermosa... que diré...
qu' una dobleta de quatre.
—¡Qué refilat avuy vens!
—Tú ja sabs que á mí á la *bay*
no m' hi falta may *parné,*
per lo tant un bon arreglo,
si t' agrada, 'ls dos farém.
—Això necessita calma.
—Jo no puch esperar més
que 'ls estribillos em mancan
y si no m' estimas...
—Qué?
—Que de 'n Curro 'n *garlarán*
fins els romansos...
—Donchs bé:
jo per ara ab en Bufanda...
—Déixa l estar aquell *blet;*
que no veus que está de *finis*
y á *mangá* á cada moment
perras á tú, sa *xabeya,*
té de vení... ¿Qué no ho veus?
—Pero tant no me 'l desbanquis
que si acás te sentís...
—Qué?...
Si 'ls homes del seu calibre
no m' arriban á las dents.
¡Que no 'n tinch per un pá y trago!
Ja pots dirli així mateix.
—*Guipa;* aquí veig que s' acosta.
—Donchs me 'n vaig á fé 'l *calé.*
—¿*Guillas?*
—Sí, perque no vull
que 's gasti l' or ab ungüents
al desferli la *fatxada.*
Me fá llástima, pobret.
Per aquest cop el perdono.
—No deyas tú...
—Pro no veus
que no es digne de que 'l miri?
Ja tornaré, ja, després.
Pensa bé ab lo que t' hi dit.
—Apa buenas, Curro.
—Adeu.

. . . .

—Cinch de la que mata 'ls cuchs
per desembussá 'ls budells.

MARIANO MATABROCA

ROMA.—OBRAS SOBRE EL TÍBER. (Quadro al oli d' *Enrich Serra*)

ODISSEA

(DE LLAFRANCH AL MONTSENY)

Tantas vegadas havía sentit parlar de la cinglera de montanyas que separan la provincia de Barcelona de la de Girona, cantadas y descritas per l' inmortal Balaguer y altres distingits escriptors, y tant me pregaren els companys de la capital, qu' al rebre, á primer d' agost, la següent missiva: ...«dilluns t' esperém en el tren correu de las set...» vaig deixar els malalts y la barraqueta de Llafranch, ahont me dono 'l luxo d' estiuhejar las horas que 'm deixan lliure las mevas ocupacións, y cap al Montseny faltan excursionistas.

A las quatre de la matinada embárca't en el T. B. A. (aquestas abreviaturas no volen dir, com algú podría figurarse, *Tranvía del Bajo Ampurdán,* sino Tranvía de la Bruticia Acumulada, puig al estiu 'l viatjer ne surt fet un *Ecce-Homo)* fins á Flassá. Allí vinga pendre 'l tren correu de Barcelona y al cap de mitja hora á Gi-

RETIRANTSE DE LA FESTA (per *J. Gómez Soler*)

Dos adornos menos.

rona. Estreta de má als amichs y companys, y entre párrafo y párrafo á lo millor sentím:

—*¡Hostalrich un minuto!*

A la cantina de l' estació l' amich Formosa, ilustrat metje d' aquella vila, ens tenía preparat un esmorzar. Fou servit per la minyona del establiment, una noya, que per haverli dit un *reporter* de *El Liberal* de Barcelona, que tenía cert deixo andalús, ella s' ho ha cregut, tant que no deixa may el pentinat ab xavos y las flors al cap. Els cotxeros y matalots que fan la vía á S. Hilari y Arbucias me li clavan cada pich de: —*Olé! salerosa!* y *Viva tu mare!* que n' hi ha per llogarhi cadiras,

D' Hostalrich á Arbucias 12 kilometres de carretera vorejada d' arbres y engarlandada de riallers prats y montanyas exhuberants de vegetació. ¡Llástima qu' estigui tan plena de pols! Se 'n surt com del T. B. A. fet una llástima.

ARBUCIAS. Bonica població; pero desde que la carretera arriba á S. Hilari ha perdut molt. Avuy los estiuhejadors passan de llarch.

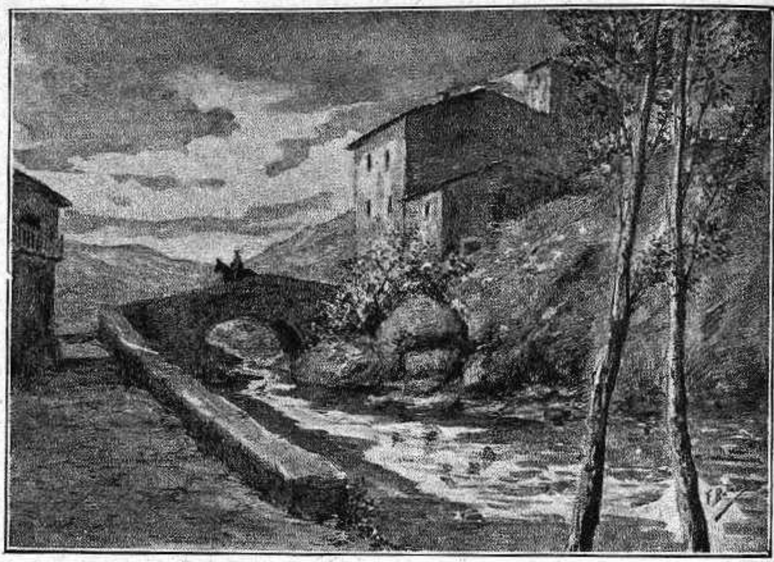
Després d' un bon dinar y de molts obsequis per part dels colegas d' aquella vila, á las tres, pujant sempre per una magnífica

---

A COMENS DE SIGLE (per *J. Cardona*)

París.—Tipos de Montmartre.

Encontorns de Sant Juliá de Vilatorta.

(Dibuix al llapis de *M. Balasch*)

carretera qu' ostenta grandiosas obras de fábrica tan atrevidas que talment fan basarda, cap á S. Hilari. ¡Quíns penya-cegats! quínas curvas! quíns ponts! quíns precipicis!

***

S. HILARI SACALM. *S. Hilari prop d' Arbucias*
dotze donas tretze bruixas.

Axó resa un ditxo de nostra terra. Per més que vaig mirar y buscar, de bruixa no 'n vaig veure cap; lo que sí vejerem per tot moltas fondas, molts hotels y molts forasters. El noranta per cent barcelonins: tenders, fabricantets, petits burgesos, tipos d' aquells que tan bé sabían retratar en Pitarra y l' Arnau en sas comedias de costums.

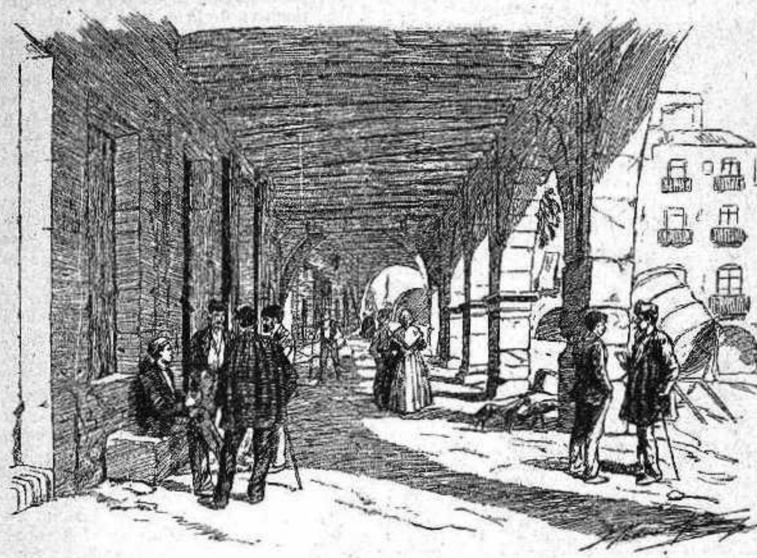
De cada deu, nou hi van per... anar á fora, com ells diuhen (una céva com qualsevol altre). Barceloní que disposi de tres pessetas y no va á fora es una raresa.

El litisíach, el que pateix la diátesis úrica, 'l que hi va per pendre l' aygua, aquell ja ho porta pintat á la cara. Generalment els litisíachs son botaruts com una tunyina. Dos ne vaig veure á la plassa que, segons confessió propia, pesavan (entre 'ls dos s' entén) 249 kilos ¡una friolera!

Allotjament: Hôtel suís. Bona taula y bona cara per part del senyor Poudevida; en cambi matracas fenomenals: una per part d' una senyora (la Pona de «La mitja taronja») més xarrameca qu' una cotorra, empenyada en que á l' endemá tots los del *Suis* havían d' acompanyarla á buscar bolets; l' altra per part de las noyas, joves y criaturas que no paravan ni un moment de fer grinyolar el piano. ¿Per qué n' hi ha de pianos als hotels?

***

PERSPECTIVAS CATALANAS

Porxos del mercadal de Balaguer.

(Dibuix á la ploma de *J. Pellicer Montseny*)

L 'establiment termal de S. Hilari, tant per l' eficacia de las sevas ayguas en varias enfermetats, particularment en las corresponents al aparat urinari, quant per el luxo y *confort* ab qu' está montat, pot posarse al costat dels millors del extranger. Aquells rierals, aquellas montanyas feréstegas sempre verdas, aquells jardins y parchs al natural esplayan l' ánima y aixamplan el cor. Quatre ó cinch kilómetres de magnífica carretera separan el poble de las TERMAS. L' hotel de primera; allí s' hi veu la má de 'n Martín.

Reconegudas totas las dependencias y visitadas totas las fonts (número hú ó Font Picant, número dos, número tres, font de santa Modesta y font de sant Joan) servintnos de cicerone el distingit company, l' inteligent metje, en Mas de Xaxars, tornarem al poble á esperar l' hora de dinar. Al arribar al *Suis* la senyora dels bolets (gracias á Deu!) sortía cap á la montanya. No havía fet prossélits, l' acompanyavan tan sols dos criaturas y un' altra dona.

A las tres de la tarde, després d' havernos obsequiat en Mas y l' altre metje del poble ab un suculent esmorzar y un aromátich café, y després d' havernos despedit dels companys que per las sévas ocupacións no pogueren ser de la partida, montats en matxos, cap á la montanya, *Via crucis* ahont Cristo comensá á exhalar las tres veus.

***

Sistema de locomoció dels primitius es el viatjar en matxo. Encare menos mal si 's troba un d' aquests animalets de pas segur y lleuger; desgraciadament, de quatre (un per cada company d' excursió) á mí me 'n tocá en sort un de vellaruch, coix y nafrat.

—Noys, jo 'm quedo—vaig dir als companys al arribar davant per davant de la *font vella*.

Gracias á las sévas súplicas, gracias á que l' amo del matxo 'm jurá y rejurá per tots los sants que, una vegada calent, l' animal marxaría com una seda y

DESPRÉS DE UN SIGLE (per *J. Passos*)

De 1801 á 1901, segons l' aritmética dels frares, vá zero.

gracias, més qu' á tot, á sentir el xarroteig de la senyora Pona que tornava de la montanya, vaig decidirme á continuar la marxa.

Tres horas mortals de S. Hilari á Viladrau, temps y distancia més que suficients pera sortirne cruixit y capolat de cap á peus. ¿Y d' aixó se 'n diu anar *á echar una cana al aire*? ¡A posar cabells blanchs, diría jo!

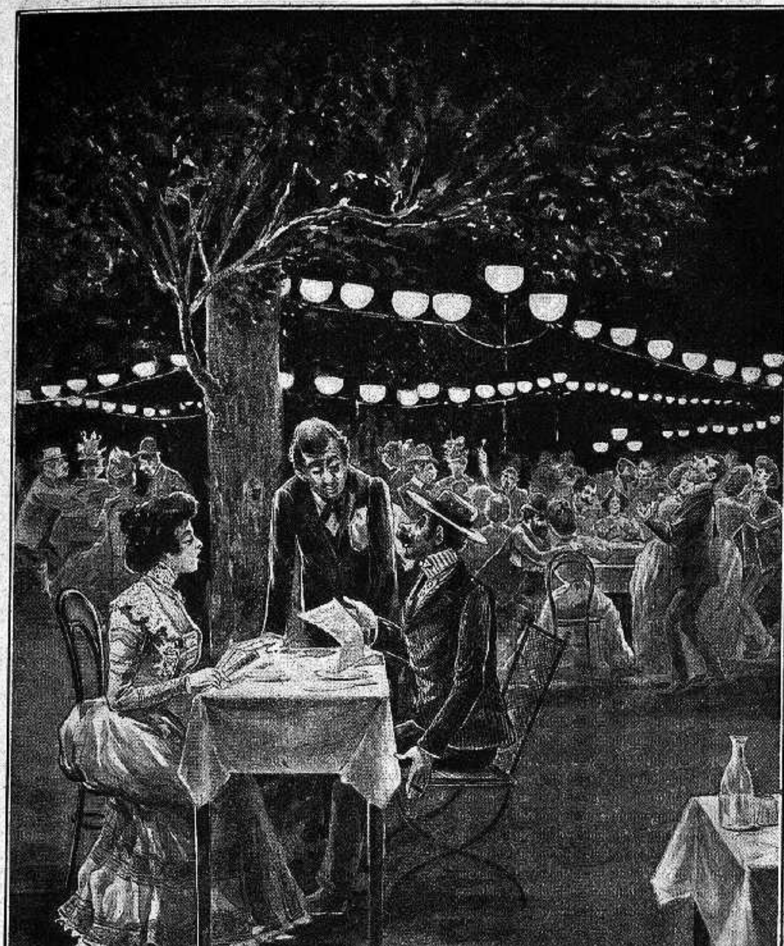
— Mira, noy, el *Plá de las arenas*, eh ¿qué 't sembla? quín panorama més bonich, veritat? Veus allí la cinglera de montanyas de *las Guillerias*, allá la...

Tot aixó ho anava dihent el company que davant meu cabalgava. Sí, sí, per panoramas, Plans de las arenas y Guillerías estava; altra feyna tenía: aguantarme fort ab las duas mans al damunt d' aquella albarda alta com la torre Eiffel. Ja 'm veya estimbat per aquells precipicis. ¡Comdemnat de matxo! per més que tirava de la brida, com si li digués Llucia, ell empenyat sempre en passar arrán, ben arrán del corriol. Un pas en fals, una relliscada, y... bona nit, dotze horas cap á sopar ab sant Pere. Deu no ho volgué y á la vesprada desmontarem sans y sencers en la plassa de Viladrau; es dir, sans no pas del tot: me sentía cruixit, no podía donar un pas, semblava que 'm clavessin ganivetadas en els muscles de las pantorrillas.

***

VILADRAU. Un poblet petit y arreconat; no obstant, un grandiós hotel nou de trinca, la fonda, alguns *chalets* escampats sá y enllá entre la boscuria,

NIT DE VERBENA (per *J. Llopart*)

En las alegres verbenas,
ab tanta llum, sol passar
que l' Amor, tingut per cego,
hi veu molt clar.

casas de lloguer y fins las particulars estavan plenas de gom á gom de forasters, barcelonins tots.

Com els metjes fem com els gitanos y els capellans (valgui la comparació), la primera visita fou pel metje: un jove llest y molt simpátich, ¡Llástima que vegeti en aquell recó de mon!

A la taula de la fonda 'ls mateixos tipos de 'n Pitarra trobats á S. Hilari, corretjits y esmenats ab la céva ó fal·lera del catalanisme ó separatisme. Menjarem bases de Manresa, assambleas de Tarrassa, Roberts, Russinyols. *Veus de Catalunya* y pestes contra 'l *tirano* á tot pasto. Un *segador* esplicava qu' ell sol havía presentat tres esmenas á las célebres bases. No 'ns digué si era á la base de l' as d' oros ó á la de la manilla de copas.

Nit toledana la passada á Viladrau; allotjat en una habitació del segon pis, ab una finestra sense vidres que donava á l' escala, vaig tenir d' aguantar quatre horas mortals els plors d' una criatura y 'ls cants d' una dona que bressava. Quan las parpellas comensavan á tancarse'm, sento la veu del *chef* d' excursió cridant:

—Au! noys, son las cinch; á vestirse qu' anirém á la fresca.

Y á la fresca altre cop damunt dels malehits matxos y cap al Montseny. Per sort aquell día 'm tocá un animalet ni coix ni nafrat. Com no soch molt fort en Historia natural, creya que també era un matxo: resultá ser un burro; pero ¡quín burro més alt y gros! Lo cert fou que sigués burro, sigués matxo, me portava admirablement. Ni vaig adonarme d' aquell corriol estret, plé de pedruscalls, ab esglahons oberts en las rocas de llicorella, que, passant sempre sobre espantosos precipicis, conduheix á l' ermita de S. Segimón, caminal qu' aquells animalets enfilan com si fossin cabras.

***

S. Segimón. Avuy ja s' hi pot anar; aquell rector vell que, segons contan las crónicas, per un tres y no res apuntava 'l trabuch ó 'l revólver als romeus, ja es mort. Un capellanet jove, denarit y malaltís, reb als visitants ab molta cortesía.

¡Quína cosa més rónega l' ermita de S. Segimón! Iglesia, salas, cuyna, menjadors y habitacións tot es vell, de fusta bruta y corcada; las parets plenas de ninots, noms y inscripcións. Poca estada hi ferem. Mitja hora per desajunarnos: un parell d' ous ferrats cuyts ab un oli pudent, remullats ab un ví groch com aixarop, que de tot devía tenir menos such de rahims, y á caball altra vegada. Amunt, amunt sempre fins á la

font de *Matagalls*, ahont nos traguerem el malgust del esmorzar ab un tall de llangonissa y un parell de gots d' aygua fresca y regalada.

—En aquesta font - digué l' amo del burro - S. Segimón demaná perdó al seu pare rey de Borgonya per haverlo abandonat, venintse'n á aquestas montanyas á fer vida de salvatje.

—¿Y vos hi erau?

—¡Qué vol, home! Si aixó va passar no sé quants cents anys atrás. Al menos els goigs axís ho diuhen.

Vinga montar de nou y calvari amunt altra vegada fins á *Matagalls*: turó que no recordo quants cents metres té sobre 'l nivell del mar. L' extensió de terreno que desde allí 's divisa es grandiosa: montanyas, frondosas valls, vilas, pobles per tots costats. Al cim mateix del turó s' aixeca una creu alta de fusta rústica plena tota ella de noms, inscripcións y fins de... sellos catalanistas.

A propósit dels sellos catalanistas ó segells de propaganda com ells n' anomenan, en nostra excursió no visitarem iglesia ni ermita 'hont en retaules, exvotos y altars; no freqüentarem fonda ni café 'hont en taulas, cadiras, llits y finestrals; no seguirem montanya ni vall ahont en fonts, rocas, faigs y castanyers no hi trobessim estampat l' indispensable segell. ¡Deu 'ls fassi bons!

De *Matagalls* ara á peu, ara á caball, aquí caich, allí m' aixeco, sempre entre espessos boscos de faigs, camina que caminarás fins á

S. Marsal. Un' altra ermita en mitj d' aquellas montanyas. Tres horetas de descans. Mentres esperavam el dinar visitarem la pedra dels tres bisbes, nomenada aixís perque allí confrontan els tres bisbats: Girona, Barcelona y Vich.

—Mirin—ens digué 'l guía—no fa pas molts anys qu' aquí prengueren xocolate, assentats cada hú dintre casa seva, en Sivilla, en Catalá y en Morgades.

Tipos y colors

Negre marfil.
(Estudi de *J. Blanquet.*)

Terra d' escudellas.
(Cap d' estudi de *G. Cornet.*)

—Donchs diguéu que ja podían cantar el coro de l' Africana.

—Allavors jo era ermitá de Sant Marsal y en paga d' haverlos tractat á cos de rey, el Dr. Morgades una vegada fou bisbe de Barcelona 'm va donar las dimissorias. ¡Tan bé que hi estava jo aquí á l' ermita! Pro Deu y en Pey y Ordeix li donaren la paga.

El traginer exermitá continuá un rato murmurant y recargolant uns quants renechs y malediccións contra 'l pobre bisbe mort.

***

A S. Marsal també hi estiuhejavan els seus barcelonins corresponents. Esperant que l' arrós estés á punt, vaig dirigirme á l' atri de l' iglesia ahont dos ó tres senyoretas acompanyadas d' altres tants jovincels y una mamá, matavan el temps brodant y fent ganxet las donas y llegint poesías els joves.

—¿ Vostés també han vingut avuy?—vaig preguntárlashi.

Las devanadoras.
(Grupo escultórich de *R. Atché*.)

La guitarra (per *R. Riera Moliné*)

Bona es per tot la guitarra:
per las penas... pels amors...
fins per dar gust á las unglas
quan un se posa nerviós.

—No, senyor, nosaltres passém aquí l' estiu.

¡Ave María puríssima, estiuhejar á S. Marsal! ¡Aixó ja es el colmo!

—Escolti, Quimet—digué la mamá á un dels joves—ja que veig qu' está tan atrafegat llegint, reciti aquella poesía que li premiaren en...

No vaig poder entendre 'l nom del poble ó vila. ¡Son tantas las poblacións de Catalunya qu' omplenan el programa de festeigs ab un número tan aygualit, com son els certámens literaris!

En Quimet no 's feu pregar y comensá aixís:

«Xafegor

Sigu, sigu, sigu canten les çigales
de les oliveres en los branquillóns,
sigu, sigu, sigu canten les çigales
sigu, sigu, sigu, sigu, sigu, só...»

En aquell moment un dels companys vingué á avisarme que l' arrós estava á punt. ¡Santa paraula! Ni un quan treu la rifa reb ab més satis-

facció la noticia. Vaig plantar en sech á aquella gent á qui, de segur, no veuré may més, y xafegor per xafegor vaig preferir la de la cuyna, 'hont la dona del ermitá y sa germana que resultaren ser dos aixeridas ampurdanesas, trasplantadas per un atzar en aquell recó de mon, en mitj de plats, fogons y cacerolas anavan per la minestra de romeus, estiuhejadors y excursionistas.

—¿Ahónt van ara, vostés?—ens preguntá una de las duas germanas, després d' haver dinat.

—A Santa Fé.

—¡A Santa Fé! Oh! desgraciats de vostés! ¿Qué no saben que tot alló está plé de tísichs?

—Bah! no tingui por, noya, á nosaltres els microbis ja 'ns coneixen.

Altra vegada á caball y boscos á través. ¡Bona manera de fer la digestió!

***

SANTA FÉ. Un' altra ermita, casot rónech y vell en una petita vall tancada pel *Turó del home, las Agudas* y altras montanyas.

Cert era lo que 'ns digueren las ermitanas de S. Marsal: mitja dotzena de tuberculosos, febrosenchs, esgroguehits, estavan instalats allí en plé tractament oxigenoterápich. ¡Deu me valga! ¡Santa Fé convertit en sanatori! Que 'n diguessin un *spoliarium* se compendría millor. ¡Sanatori una antigua casa de pagés rodejada de corts, terreno fértil y abonat per la cría y desarrollo de tota classe de bitxos microscópichs y no microscópichs, d' ahont els fems y demés excreta de l' ermita rajan á doll per tot arreu, escampantse en *fragants* regaralls pel carrer y plassa ó era del edifici! A primera vista 's comprén que si cap plan curatiu volgués ensajarse allí, ab probabilitats d' éxit, fora la *bruticioterapia*.

¡Quína vetllada! A la cuyna un foch com un infern; l' ermitá, un subjecte adipós, cardíach, probablement alcohólich, d' ulls llagrimosos efecte d' una conjuntivitis crónica, allargassat á l' escorn, bufant com un dufí contava á un dels

LA PESADILLA DEL ESTRUCH
(per *G. Cornet*)

—¿Qué n' has fet, ¡miseraaable! de nostre antich casal?...

APUNTES (per *N. Vázquez*)

L' encetall de un capdell.

El fil de la... *subsistencia*.

meus companys qu' ell ab metjes no hi creya; això datava desde un día que havent-li receptat un metje de S. Celoni una medicina, tirada per vía d' ensaig á una planta, aquesta morí á las pocas horas.

Mentres tant al peu dels fogons la cuynera, una celebritat en el género que tots los estius ve á l' ermita desde S. Celoni llogada per l' ermitá, 's cuydava més de xarrotejar ab las estiuhejadoras que per allí manifassejavan, que no dels plats.

Per no sentir més las bestiesas del primer y el xarroteig sense solta de l' altra, vaig entrar al menjador.

Fou anar de Scila á Caribdis. Allí un dels allotjats (un barceloní dels que van á fora un mes) rodejat d' una dotzena y mitja entre donas, criaturas y... tuberculosos, ens obsequiá ab un excelent aperitiu: una sessió de fonógrafo. ¡Si l' Edisón arriba á traslluhir un día que 'l seu invent serviría per donar *matracas* y entretenir criaturas, prou de segur que n' hauría fet trossos!

Per fí serviren el sopar ¡quín sopar! Dihent que 'l millor plat fou un guisat de carn de moltó més dur qu' un cuyro y couhent com un mal esperit, está dit tot. No era estrany; aquella xarrameca en compte de pebrot hi havía tirat bitxo. Oh! y la brometa qu' ella hi feya després y 'ls dixaratxos de color vert, capassos de ruborisar un carreter que hi etziva-va...

* * *

Un' altra nit toledana com la de Viladrau passada

El Maniquí (per *J. Cardona*)

A Paris—ho fan aixis:
A las noyas seductoras
las hi emproban un sombrero
que 'ls hi caygui ab molt salero;
¡y, alsa, al carre à fer senyoras!

en vilo y *de claro en claro*, com diuhen en llengua del *tirano*. ¡Quí dorm en aquells llits, que si molt convé estavan plens de *baccilus* de Koch!

Comensava á llustrejar quan *pedibus andando*, cap á Arbucias. No tinguerem prou paciencia per esperar als companys d' Arbucias, Hostalrich, Breda y Sant Celoni, á quins colegas havíam citat per un dinar. ¡Permaneixer dotze horas més en aquell *paraís terrenal*, tenint per tota distracció las audicións de *fonomatraca*, las sortidas sense solta de la cuynera ó la contemplació del *Turó del home* y de *las Agudas* embolcallats continuament ab una espessa capa de boyra, volía molta forsa de voluntat!

Baixant del Montseny, camí d' Arbucias, m' esplicava jo perfectament perque 'l distingit escriptor, fervent republicá y aplaudit comediógrafo, D. Conrat Roure, 'ns deya en l' Almanach del any passat: «*...quan ratllant en els seixanta—pel Montseny me troba y 'm planta—que dirian...? la verola...*» Sí, home, sí; la verola, 'l sarampió, l' escarlatina, 'l tifus, qualsevol cosa.

AVANTS DE LA INAUGURACIÓ (per *Argemí*)

—Barcelonins: una gracia de caritat per poder desestorar el monument!

***

Son las vuit del vespre ¡¡aaaay!! respiro; ja som á casa, ben convensut que no hi ha més Mont... seny, que 'l poch que tenen aquells que podent estiuhejar en siti vora la mar remorosa, alfombrat, en compte de pedruscalls, de llimpia arena; orejat pel garbí, 'l lleveig y la tramontana; engarlandat per rehinosos y sanitosos boscos de pins; ab punts tan pintoreschs y fresquívols com els de montanya, se 'n van per aquests mons que Deu un día va fer y deixá estar, exposats á que la llevor de céva sembrada á dojo pels *segadors*, grilli en son cervell.

ROMUALDO VIDAL

EL TAPER

¡No hi ha ofici mes divertit!

Jo crech que ni onze anys tenía
quan vaig posarme á escayrar;
als catorze enrodonía,
y als quinze ¡ves qui ho diría!
ja fadrí 'm varen passar.

D' allavors que m' envaneixo
ab l' ofici de taper;
traballant me diverteixo,
y fent taps ¡crech que m' engreixo!...
¡mes felís no ho puch pas ser!

—

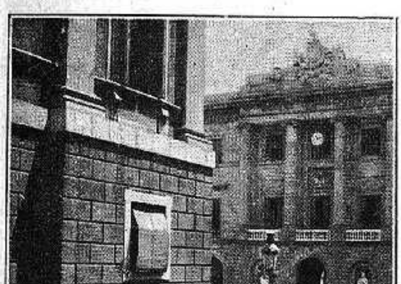
Si algun dupte hi ha qui abriga
ó 'n té 'l mes petit recel,

LA VIDA MILITAR (per *R. Fradera*)

—Como *guervas* á *fartar* á la *lizta*, te voy á *yenar er buche* de *patáas!*

RECORT DEL ANY. (Fot. de *J. Pagés Cubinyá*)

El poble de Barcelona acudint á la Casa de la Ciutat, á presenciar l' escrutini de las eleccions á Diputats á Corts.

que 'm permeti que li diga
que jo, estant á la botiga,
m' apar talment que so al cel.

—

Allí 's parla de política,
de dret, de sentit comú,
d' ideals, de gent raquítica;
¡de tot allí 's fá la crítica...
sens bescantar á ningú!

—

¡Si 'n fem de broma y gatzara
ab mos companys de taulell!
pro en mitj de tal gara-gara,
de traballar ningú para...
¡fins que 'l cove es plé á cimbell!

—

No sabém lo qu' es enveja
com tampoch gandulejar,
¡ja us dich jo que 's matineja!
¡encare 'l jorn dormiteja
que ja som á traballar!

—

¡Y, sentíssiu ab quin ayre
brodém cansóns del terrer!...
perque allí es tan bon cantayre
el petit baylet qu' escayra
com el mes destre taper!

—

¡Això sí! ¡també ens agrada
ferne *cinch* de 'n tant en tant!...
¡que després de la cantada
ve molt bé aquella tirada
que un s' empassa xarricant!

—

Y quan el dissapte arriba
cap allí entre cinch y sis,
¡no us penséu pas que me 'n riga!
pro alló, mes que una botiga
sembla qu' es el paradís.

—

Que 'l traball de la senmana
en tal hora ja hem cobrat,
y tothom ab goig s' afana
d' eixa industria catalana
proclamarse ferm soldat.

—

Lo que jo us ben asseguro
que 'n seré fins á morir;
puig per res del mon ¡ho juro!
deixaría 'ls taps de suro.
Y ab franquesa ho tinch de dir:

—

Si vingués y m' ofería
el Rey lo seu ceptre d' or,
¡creguéu que 'l rebujaría!
puig segur que 'm moriría
d' anyoransa y mal humor
al pensar ab l' alegría
del taper traballador.

F. CARRERAS P.

EL NOU SIGLE (per *Apeles Mestres*)

—Vaja, que per deixarme aquesta herencia, mes valia que 'l pare se 'n ho hagués emportat tot á la sepultura.

A dalt de la montanya que domina
l' hermosura dels termes lleydatans,
s' aixeca un campanar fet per gegants
ó al menys per una rassa gegantina.
Quan guayta cap-a-vall, l' aygua vehina
del riu li dona espill y l' horta encants;
y guaytant cap-a-amunt, toca ab las mans
y conversa ab la lluna y la boirina.
Pujemhi, donchs; l' escala cargolada,
qu' als ulls dona mareig y al cor neguit,
sembla qu' estiga desde 'l cel penjada;
y amunt, amunt... ja ets dalt: ara, esperit,
si 't sents d' áliga 'l cor, pren revolada...
que ja ets á mitj camí del infinit!

MAGÍ MORERA

---

*
* *

¡Anima!

Com un jegant ferit, pro encare fort,
s' aixeca 'l roure vell en mitj la plana.
Els aucells, al passar, creyentlo mort,
ja no s' aturan may sobre sas brancas.

Apar fruheixi un somni negre, etern...
sa gran ferida á mitja soca mostra.
El fatal llamp d' aquella nit d' hivern
li arribá al cor, pro no á l' ánima forta.

Eternament impávit mira al cel,
—la copa, allavors negre, avuy es blava—
y aguanta sempre enérgica sa arrel
com si á la terra demanés venjansa.

Y al véurel vell al monstruós malalt,
el llenyatayre ab gran respecte 'l mira.
Rompre sa dignitat ab la destral
fora una imperdonable cobardía.

Quan fuig l' estiu, cad' any, li diu:—Ets mort.
Adeu, que ja ha arribat ta última hora.—
Y el rondinayre vent de la tardor
talment sembla li canti las absoltas.

Pro 'l roure vell ho escolta indiferent,
hermós en son dolor y sa grandesa,
y espera, sempre impávit, l' any vinent
y reb el primer bes de Primavera.

R. SURIÑACH SENTIES

Á UN REDIMIT

Solter de quarta volada,
ta decisió val un premi:
sé qu' has ingressat al gremi
de la gent equilibrada.
Per ta determinació
dos cosas hi han ajudat:
l' estómach desbaratat
y 'l desitj de successió.
Aquell menjá estrafalari
que 't plantan al restaurant,
que per ferlo anar passant
hi tens de llegí 'l diari;
lo menjar desordenat
ni nutritiu ni de gust
qu' á ton pahidor robust
sach de gemechs ha tornat,
qu' al fí la gana t' ha tret
y 'l paladar t' ha ensopit
y 't portava decidit
á la dieta de llet...
Parlante ab tó ben formal,
si ara hagués finit ta vida,
de l' ápat primer... la dida
fins al darrer... lo cardial,
sens saber qu' es un bon tech
haurías fugit del mon
com tal fuig tot solterón
abandonat, trist y sech.

—

¡Qu' es trist haver de menjar
sempre en taulas diferents
plats per lo comú dolents
que per bons els fan pagar!
Alguns cops fas un excés
qu' en perill la vida 't posa
ó 't clavan qualsevol cosa
que no ho paheixes may mes.
De las deixallas que sobran
te 'n fan quatre porquerías,
te portan peix de deu días
y com si fos fresch te 'l cobran.
Te donan tall de culata
y 'l fan passar per filet,
si vols de llebra un civet
t' exposas á menjar gata.
Y si no tens precaucións
y método ab lo menjar
segur que no has de guanyar
prou per las indigestións...
Aquella aversió profonda
al casament s' ha acabat:
veig qu' al últim t' has casat
cansat de menjá á la fonda.

—

Reb ma felicitació;
has fet bé, qu' al cap de vall
te curarás del pahidó,
y al doná 'l darrer badall
podrás deixar successió
que se 't semblará ab tú... ó no.

VICTOR RAHOLA

EPÍGRAMAS

Digué un día en Pau Martí
á n' el taberné Joseph:
—¿No estaría mes bé un cep
que no pas un ram de pí
per senyal de vendre ví?
Y al moment li contestá
tot fent broma 'l taberné:
—No, 'l ram de *pí*, está mes bé,
perque 'l ví, tú veus ben clá
que la *pinya* fa agafá.

—

Ab el meu company Sevé
varem anar l' altre día
á casa d' un adrogué
preguntantli si tenía
figas ben bonas de Fraga,
y l' adrogué á la carrera
va contestar fent el plaga:
—No senyors, son de figuera.

PERE CARRERAS

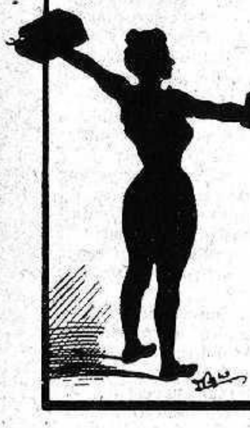
—

A dintre de una taberna
dos borratxos qüestionavan
arribant fins al extrém
de amenassarse ab las armas;
y en aquell precís moment
un que per allí passava,
al veure qu' estavan monas
digué molt tranquil y ab cal-
ma:
—No hi ha pas perill de res:
gats ab *gats* no s' esgarrapan.

—

—Detesto las avellanas—
deya un día un tal Torrents.
Y no es per falta de ganas,
sino per falta de dents.

BIANCHI

LA PRIMERA AURENETA

Jo la hi vista passar, xisclant airosa
per davant mon balcó,
com cor enamorat que canta y glosa
el temps bonich y hermós.

Jo la he vista passar, y en ma fal·lera
vejentla tan bonica y encisera
li he tirat ardent bes surtit del cor...
Si acás á la Tardor—la veig fugir lleugera
li donaré un «adeu» plé de tristor!...

JOSEPH PUJADAS TRUCH

PLANY DE LA SELVA

. . . .

Tot el bosch se condol...
Els moixons piulan
ab dolsa veu qu' amaga sospirs fondos,
com ritme funeral...
La marinada
besa las tendras fullas tremolosas
ab uns petons suaus...
El riu no canta
l' armoniosa cansó de primavera
que porta l' anyoransa y melangía;
canta un idili trist...

. . . .

Dessota un roure
un frondós roure negre y centenari,
hi jau el cos inert d' una donzella
mes blanca que la llum...
Sa boca oberta
té un somrís virginal...
Sos llabis flonjos
son mes frets que un fossar...
Sa blanca esquena,
sobre l' herbey ben vert jau reposada;
ab el repós etern...
Sos vestits mostran
el seu cos voluptuós de curvas verges.
El cabells rossos, ben rissats, s' escampan
per son pit blanch com neu...

. . . .

...Dorm sota 'l roure
el somni de la mort...
¡Cándida verge!
avans l' adeu etern an á la vida,
que un dormir luxuriant de vil deshonra!
Tot el bosch se condol..
Els moixons piulan
ab dolsa veu qu' amaga sospirs fondos...

. . . .

PERE PRAT JABAL-LI

DAVANT DEL TRIBUNAL (per *R. Figuier*)

—Ja veuhen que vinch tot sovint: per lo tant, tráctinme de parroquiá.

UNA VISITA LÚGUBRE

L' impresió estranya que vaig rebre aquella tarde no la oblidaré may més. A l' altre amich, també invitat, li mancá pit pera acompanyarnos, y recordo qu' en Casas, al veurem sol al cotxe, encare riu ara.

—Ja m' ho vaig pensar que no vindría — va dirme. Y tan curiós que 'm sembla aquell home. Ja 'l veurás.

El cotxe, mentres tant, las va enfilar Gracia amunt, fins arribar á una d' aquellas plassas espayosas y solitarias de la part més alta del barri que tants barcelonins no han atravessat may. Allí, el cotxer va parar, pregantnos que fessim á peu el tros de carrer que mancava, á fí de no trencar alguna molla del carruatje. Y tenía rahó, perque 'l tal carrer era costarut com pochs y obert á la penya viva sense 'l més petit puliment, com un camí provisional de pedrera ahont fins els carros se veuhen ab feynas pera anar endavant. Sort que las aceras, encare qu' estretas y d' humils cayrons, eran novas y escalonadas, de manera qu' un hi anava pujant sens gran esfors. Aixís, atret per l' ilusió estranya que m' ofería la visita y bon xich distret també per la perspectiva alegre que presentava aquell carrer de casetas bonicoyas, novas y amaradas de sol, me vaig tenir d' aturar molt avans de lo que jo esperava.

—Calla, que 'm sembla qu' es aquí—va dirme en Casas.—Es una casa que encare no té número, pero ja la coneixeré.

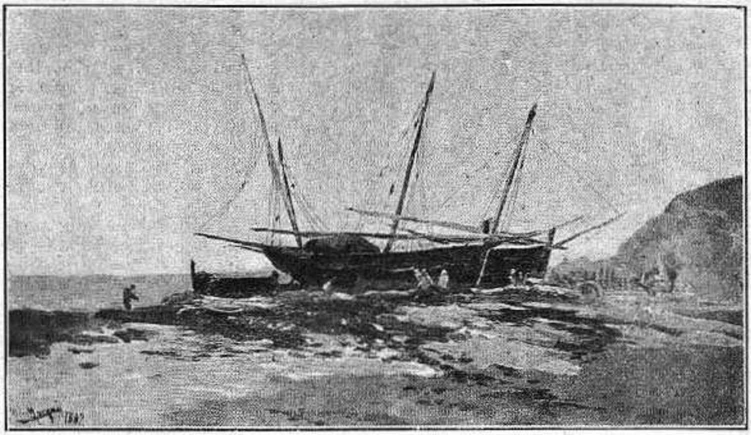
Y saltant de l' acera, se 'n va anar fins á la del davant pera millor comprobar las senyas que retenía de memoria. Tot anant y venint de gayrell y ab els ulls en l' ayre per l' altra acera, va topar ab la cama estirada d' un coix que s' estava asssegut al brancal d' un portal tancat.

—*¡Eh!*—va fer el coix refunfunyant.—*¡Que no soy de madera!*

Y prou que 's veya que no era de fusta en la mala mirada que 'ns va donar á tots dos. Pero en Casas no li va fer cas, y, tornant cap á mí, va estirar resoltament la cadeneta que, al meu costat, penjava de la pilastra d' un reixat tapat ab planxa de ferro fins á un poch més amunt de la nostra vista. Enlloch com allí, va semblarme tan encertada aquesta precaució que, davant dels bons jardins, sol dóldrem sempre pel plaher que 'm roba. No trigá á sentirse 'l trepitj d' una persona qu' anava baixant, tau-tau, escalas y més escalas, ab la calma mandrosa que dona l' estiu. Y quan jo pensava que el qui venía á obrir pendría al menos la precaució de guaytar per la reixeta de prop del pany, tota una fulla de la porta cedí de repent, fins á deixarnos el pas ben franch.

Qui l' havía oberta aquella fulla de porta era un home d' estatura mitjana, rodanxó, blanch de pell, bigoti gris, cara rodona y de fisonomía vulgar, pero d' expressió simpática, per lo oberta y franca y per una certa dolsor que despedían sos ulls verdosos. Un barret de palla, casi nou, cobría son cap; anava en cos de camisa, lluhintne una color de rosa molt planxadeta y abotonada, y, en tot son conjunt, respirava la més suma pulcritut. «¿Quí deu ser?» pensava jo, sorprés

FULLS D' ÁLBUM (per *J. M.ª Marqués*)

Barca de pesca.

Un' altra barca... y també de pesca.

de trobar allí un home d' aspecte tan bondadós y inofensiu. El meu amich Casas s' anunciá, y l' home li allargá la má—una má de dits roms y groixuts, grassona y curta per l' estil de l' urpa del lleó—y, alegrántseli molt la cara, exclamá en castellá:

—*Ah! usted viene por mi retrato. Gracias, gracias; tengan ustedes la bondad de subir.*

Teníam davant nostre tota una escalinata de trenta ó quaranta grahons oprimits per grans parets de contensió qu' aguantavan sengles paradas de jardí, escalonadas com els amples replans que dividían en tres trams la susdita gradería. Per allí las varem empendre en quant aquell tancá 'l reixat fins arribar al capdemunt ahont s' aixecava la casa; una caseta d' un sol pis ab cómoda galería davant, tot ella

blanca, fresca, nova y endressada com el qui 'ns havía obert la porta, com las plantas, com las escalas, com tot lo qu' anavan descobrint els meus ulls á cada pas més espalmats, d' ensá que havía sentit parlar del seu retrato á n' aquell home que jo no 'm podía avenir de que fos l' amo de la casa. Pero per si un dupte 'm quedés sobre aixó últim, ja 's cuydá de desvanéixemel el meu amich dantme dos copets de colze y dihentme á cau d' orella: «aquest es, aquest.»

L' home llegendari, aquella fera á qui tothom nega 'l foch y l' aygua y que jo no 'm sabía imaginar sino com un fascinerós repugnant, me resultava, com ja l' amich Casas m' havía apuntat, un ser interessant per lley d' inversió, en quant tenía tot l' aspecte del home més pacífich, més inofensiu, més senzill y casulá que puga trobarse entre 'ls menestrals que saben regalarse 'ls diumenjes dalt d' una torreta del Putxet ó de Vallcarca. Pera completar millòr aquest tipo, el de qui parlo, tenía allí, al voltant de la casa, el seu corralet de gallinas y un colomar; la seva dona estava entretinguda en plegar un gran feix de roba blanquíssima que havía extés al sol. Y tampoch aquesta dona tenía res de repulsiu ni sospitós; era dintre 'ls seus anys, que passarían ja dels cinquanta com els del seu marit, ben passadora á n' el ram de bugadera ó cosa aixís á que semblava pertányer.

El meu amich alabá intencionalment tot aquell reconet de vida que la senzilla parella havía sabut criar dalt del montícul potser més rocallós y escarpat del terme de Gracia, y l' home, ab la major sinceritat, nos declará que, sols en terras baratas aixís, hauría pogut ferse propietari.

—De modo que no la té á lloguer aquesta casa?—vaig exclamar jo, indiscretament.

L' home somrigué ab amargura. «A lloguer?» Ell li pogués tenir! Quí 'l voldría d' estadant á n' ell? Las penas, els disgustos, els gastos impossibles que l' ignorancia del poble li havía ocasionat avans de ferse aquesta ba

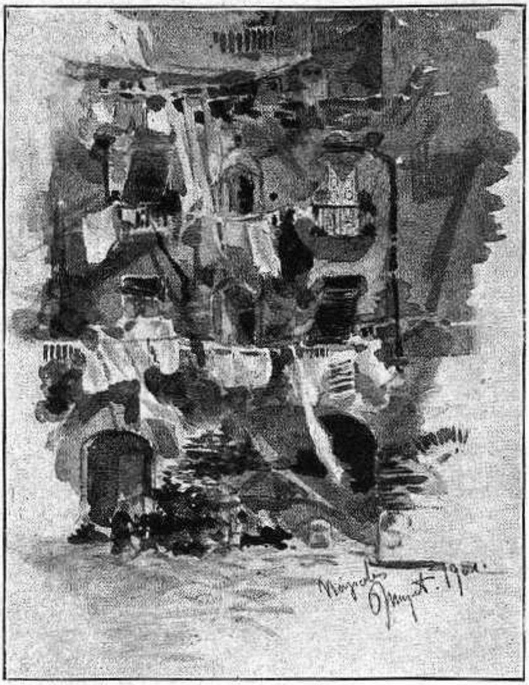

rraqueta! Quan els vehins flayravan qui era, ja 'ls amos el treyan del pis. O ell, ó nosaltres, deyan tots, y ell, sempre ell, era qui havía d' arriar els mobles, corriola avall. Y aixís, tota una vida, saltant d' extrém á extrém de població, amagant el nom, fingint oficis, bellugantse lo menos possible, escorrentse de las miradas tafaneras, com si fos un malvat, un criminal! Y tot aixó, ab un sou tan exíguo, tan mesquí, que fa casi impossible la materialitat de la vida y arbora de vergonya á qui, com ell, sab per l' historia (aquesta «historia» era una novelota qu' ell llegía), que, avans, en els sigles que no presumían d' ilustrats com aquest ne presúm injustament, els seus colegas eran per tot el primer personatje del Estat després del Rey y habitavan palaus y tenían més privilegis que 'ls privats mateixos. Ah! y que n' es d' injust el mon, que n' es! ¡Que n' está de perduda y endarrerida la terra que deixa desamparat el bras de la justicia y aboga més ó menys directament per l' impunitat del criminal que l' assetja sempre ab sos ullals de llop ben esmolats pera clavarli dentada y sadollarse arreu ab la sanch obtinguda! Y aixó es lo que passa, y aquest es el premi que ara 's dona al home de cor y bona voluntat que, posantse als peus de la Lley, li diu ab tot fervor: «Aquí 'm tens, Senyora, mana!»

Y l' home aná exposant aquests conceptes ab un dolor tan sincer, ab una indignació tan honrada y una convicció tan gran, qu' arribá á posarnos serios á n' en Casas y á mí, mal que ns hi resistissem.

Més, soltada l' elegía, l' home s' adoná de que ja feya estona que 'ns tenía drets sota aquell porxo y 'ns invitá cortesment á entrar, acostantnos tot seguit cadiras al entorn de la taula de marbre que hi havía al mitj de l' entrada, ó menjador, qu' ell ne deya. Anava á parlar del retrato en projecte; pero, veyent damunt la taula un vas brut de ví, com home ordenat qu' era, cuytá á tréurens el dels ulls, y, al tornar de la cuyna, no sapigué prescindir

FULLA DE CARTERA (per *O. Junyent*)

Un recó de Nápols.

de disculparse: —*Han visto ustedes un cojo, sentado en la acera de enfrente? Pues el vaso que acabo de retirar ha servido á ese majadero.*

Y com si ell no hi vejés cap malicia, ab la més gran tranquilitat, va contarnos que aquell coix se li havía presentat dihent qu' era cusí del darrer home que 'l seu anfitrió havía despatxat y qu' ell, mort de miseria, havía vingut d' Aragó á peu, pera fer el mateix ofici.—*No seas majadero, hombre. ¿Crees acaso que para ello serviría un cojo y enclenque como tú?—le he dicho.—Y viendo que realmente traía hambre, aquella* (volía dir la dona) *le ha servido las sobras de la comida, y aquí nos hemos estao hasta haber conseguido que se marchara, que no ha costao poco hacerle entender que yo tengo costumbre de dormir la siesta. El muy posma me ha quitao así por lo menos media hora de dormir. Pero diga usted señor: ¿Quiere usted empezarme el retrato? En un abrir y cerrar de ojos me visto.*

El meu amich va excusarse en l' hora, prometentli tornar un altre día.

—Encare 'm recordo—va cuytar á afegir, á fí de mudar de conversa—d' aquell Cristo que vosté té dins de l' escaparata que 's veu desde aquí. Es molt notable.

L' home, que guardava aquesta imatje com una joya de gran preu, va contarnos tot joyós com havía sigut extreta de las runas d' un convent de Palencia, y aixecantse tot seguit, ens va fer entrar al dormitori pera que poguessim admirarlo. ¡Quín disbarat! Era un Sant Cristo de fusta vella, mitj corcat y petitet, com tants se 'n troban de venturers en las botigas d' anticuari. Lo que sí 'm cridá l' atenció fins al punt de no podermho callar, fou el véurel voltat d' una munió de creuhetas desiguals y toscas que penjavan de l' escaparata entre las flors de paper apomadas en dos cetrots de pisa de colors. L' home somrigué y, ab mirada sornaguera, va dirme, que, aquellas creuhetas no corresponían sino als *dotze primers*, pero que, dintre de la calaixera, ne tenía encare una trentena més.

—*No; un capricho! me gusta guardarlas.*

Estirá un calaix gran, y entre la roba molt ben endressada que hi tenía, n' hi vaig veure realment un munt esgarrifós; un munt esgarrifós qu' estava damunt d' una pila, més esgarrifosa encare, de mocadors negres, plegats al llarch en

¡LLADRES! (per *J. Cuchy*)

Molts anys avants de J. C. ja un conspicuo senador romá tronava en el Cenácul: —*«Iberi, latroni sunt!»*

(Históricn.)

«Aqui, yo no he querido ofender á nadie; todos entran y... salga el que pueda.

(*Rodrigo Soriano,* en el Congrés espanyol.)

---

molts dobles y matxucats per las puntas com els qu' han servit pera tapar els ulls d' algú y han estat fortament lligats al cap. Hi ficá l' home aquella urpa de lleó y, remenant un xich, va treure d' entremitj d' aquell garbuix sinistre un mitj pam de cordeta, afegint:

—*¿Vé usted? También una vez tuve el capricho de guardarme este cacho de cordel, que lo corté de uno que me hizo sudar mucho. Ahí debe estar su nombre*—seguí dihent al obrir una llibreteta de cobertas d' hule negre, y resseguint una pila de

---

La inmunda charca municipal.

Amat:—No veig sortir res á la superficie, Sr. Plaza.

Plaza:—Fiquihi la vara... y remeni.

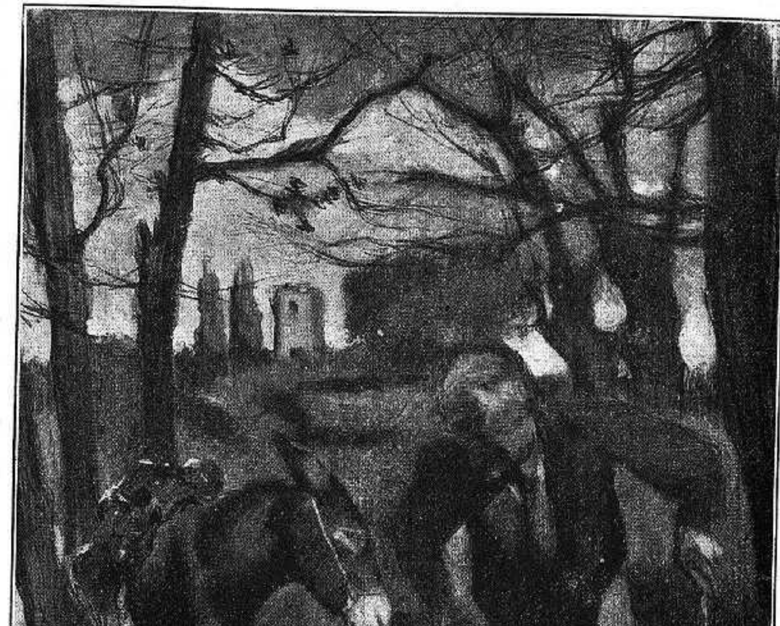
(A la Casa Gran.)

«Sr. Alcalde Mayor,
no prenda usted á los ladrones.»

(Copla popular.)

A MONTANYA (per *J. Mir*)

Dos bons companys: l Avi y 'l Ruch.

planas de noms esgarrapats per la ploma més matussera del mon.—*Mire usted: «Gatuellas (a) Guineu, 5 de febrero del 79.»*

—*Sí, el Guineu, el Guineu era. Qué rebelde y qué forzudo, y cuánto me hizo sudar, señor!*

—*Ya lleva usted lista*—vaig fer jo.

—*Pus aún creo que no están toos. Oh, y es verdaz, por lo menos ha de faltar el que llamo «de la coincidencia.»*

—*¿Qué es esto?* —va preguntar en Casas.

—*Na, que el día que yo le despachaba, y á la hora mesma, menuto por menuto, nacía esa pobre hija mía, que el año pasao me dió el mal trago de matarse por ese perdío que la dejó al descubrir mi oficio.*

—*¿Y ese pañuelo manchado en sangre que tiene usted ahí?*—s' atreví á preguntar l' amich Casas.

Al home se li van entelar els ulls y, tot empenyent endins el calaix pera treures de la vista aquella prenda, va respondre ab expressió bon xich reconcentrada, qu' allò era un recort del noy que li van matar. La situació anava prenent un to tan lúgubre, que jo 'm vaig tombar ab intenció d' entornarme'n al menjador; pero no vaig poder menos de dar una llambregada al fons de l' alcoba, y al reparar que, desde 'l llit, el matrimoni podía contemplar cada día aquella calaixera, qu' era tot un fossar de recorts espantosos, m' anavan á entrar esgarrifansas, quan me soptá en Casas, dihent:

—Mira, quin retrato.

Se refería al d' un home xato y guerxo, malíssimament pintat en una tauleta que penjava de la paret ahont estava oberta la finestra, y queya davant per davant del llit.

—*Ah, este es el de Pastetas* —exclamá l' home, despenjantlo ab la major serenitat.—*Un buen pintor de Gerona lo hizo, lo tuvo expuesto en el escaparate de una tienda y viendo que, ya listo too, naide se lo compraba, me lo regaló á mí. Vean ustedes ahí al dorso las gacetillas de los periódicos que yo le pegué pa que siempre se pueda juzgar de su mérito. Y que no es poco, crean ustedes; que el parecido no puee ser mejor. En cá mañana, cuando abro el ojo, se lo digo á mi mujer: Ni pintao. Es el Pastetas en carne y hueso. Con esos ojos atravesaos que me mira!... Ni más ni menos que cuando le dí los despachos.*

Llavors sí que las esgarrifansas se m' extengueren fins á posarme pell de gallina. El plaga de 'n Casas que 's reya per dintre del malestar que 'm llegía á la cara, tractá á posta d' explotar encare més la situació, sortint á parlar de la máquina. Per sort meva la máquina no era allí; pero no 'm vaig poder escabullir de veure'n el dibuix geométrich que l' home 'n guardava, ni de sentir la descripció esgarrifosa que 'ns va fer de cada una de sas pessas y funcións. Lo qu' es el llarch caragol sens fí, que va de darrera en davant, no se 'm despintará may de la memoria!

—*Vaya, muchas gracias*—vaig fer jo en quant vaig poder.

Y á la fí, vam anárnose'n, no sense estrényer ab una repugnancia invencible la má d' aquell home tan estrafalariament honrat y campetxano. Al treure 'l peu damunt l' acera del carrer, de poch que m' entrebanco ab una crossa. Aquell coix estava allavors assegut al costat mateix de la portella d' ahont eixíam, y polsós, pelut, despentinat, tot tort, xato y guerxo, ens va dar una mirada que semblava de hiena.

Qué devía esperar allí, no ho sé. Semblava que res de bó; pero al amo de la casa no 'l devía encaparrar gayre, quan vam veure que, lluny de tancarse á dins, sortí á fora y 's quedá parlant ab ell tranquilament. Pero qué havía de témer el lleó de la hiena?

NARCÍS OLLER

EPIGRAMA

Estant un cómich malalt,
un amich va dirli ab pena:
—¿Cóm te trobas, Jan?
—¡Molt mal;
estich fent l' última escena!

CARLOS D' ALFONSO

ACUDITS

Entre pare y fill al Parch.

—¿Pare, per qué la girafa té 'l coll tan llarch?

—Perque puga menjar las fullas de las palmeras, que son molt altas.

—¿Y, per qué las palmeras son tan altas?

—Perque las girafas que s' han de menjar las fullas, tenen el coll llarch.

—

Un senyor molt tímit, se presenta á la ribera de un riu pera passarlo sobre una barca, y pregunta al barquer:

—¿S' hi pert molta gent en aquest riu?

—Oh, no senyor, no 's pert may ningú; molts se negan, pero al cap de dos ó tres días els trobém.

—

Entre dugas amigas:

—El meu marit s' excita molt quan llegeix.

—El meu també... pero, quan llegeix las notas de la modista.

E. Zola y B

ENGRUNA

No la he compresa may á ma estimada;
es mon problema etern.
Ho es avuy en la terra y quan me mori
ho será allá en lo cel.

Ho será allá en lo cel. Jo he de arribarmhi
en que siga un moment.
Encare que ja sé que de mos duptes
no me 'n treurá pas Deu

A. Juliá Pous

Cadaqués.—*Sardanas en sa Plaja de sas Herbas.* (Fot. instantánea de *J. Comas*)

ELS NOSTRES MORTS

¡Quí ho havía de dir l' any passat quan els teníam encare al costat nostre, cooperant plens de dalé com de costum ab els seus traballs meritíssims al felís éxit de L' ALMANACH DE LA ESQUELLA DE LA TORRATXA; quí ho havía de dir que tan prompte 'ls ploraríam, y que al preparar l' edició del ALMANACH següent ens trobaríam en la trista obligació de tributar, á tots dos, aquest petit recort funerari!

Manel Moliné y Muns y *Joseph Lluis Pellicer* eran nostres y ben nostres, tenint en la familia literaria y artística de LA ESQUELLA lo lloch de distinció de que 'ls feyan mereixedors son talent y las nobles qualitats personals que 'ls adornavan. Lo siti que tan dignament ocuparen l' un y l' altre, en la materialitat del espay ha quedat buyt per desgracia nostra; pero no en lo que atany al ordre espiritual, puig sempre, mentres visquém, ens semblará tenirlos encarnats en nostra mateixa naturalesa, plens de aquella vida superior davant de la qual retrocedeix impotent la mort renovadora, puig las bonas recordansas arreladas en l' afecte fraternal, ningú, ni la mort, pot arrebassarlas.

Manel Moliné † 26 de Abril de 1901

Que 'l públich que tant els admirá, no 'ls olvidi tampoch: es tot lo que li demaném.

***

Aquella gracia ingénita que distingía á n' en Moliné, guiant sempre son llapis felís, al comentar satíricament ab inagotable facundia y ab un humorisme genuinament barceloní, las costums de la terra, els homes que 's desviuhen per alcansar una notorietat no sempre merescuda y 'ls fets diversos de mes palpitant actualitat, feren d' ell, durant una llarga série d' anys, el caricaturista per excelencia, pródich sembrador de riallas, pero qu' entre rialla

Joseph Lluis Pellicer † 15 de Juny de 1901

y rialla, mes de una volta sabía sembrar també ideas intencionadas y pensaments ben fondos, que anavan á germinar en lo terrer fecondant de la conciencia pública.

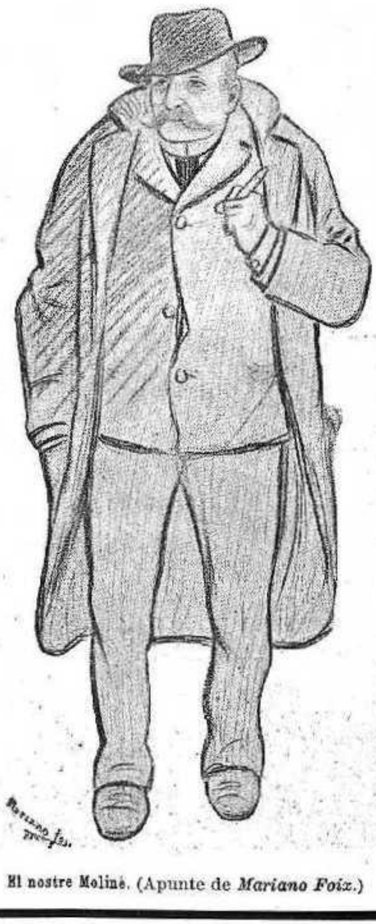
Son talent artístich, de un art que podríam dirne improvisat, com cal á tota creació periodística, el posá sempre á nostre exclussiu servey, desde 'l día que deixant el negoci fotográfich que havía contribuhit á desviarlo, allá en sa joventut, de sa ben encaminada vocació pictórica, se resolgué á ser caricaturista y res més que caricaturista, ab una modestia tan sincera y una ausencia de pretensións tan palmaria, qu' ellas solas pintan el seu carácter. Pero aixís y tot trobá sempre 'l premi en l' admiració y l' aplauso ab que 'l públich acullía 'ls seus traballs.

En Pellicer volava mes alt. Pintor de gran mérit, que feu allá en los primers anys de la seva joventut una verdadera revolució ab sos quadros impresionistas de marcada tendencia política y social; corresponsal de Ilustracións, que reproduhint ab mes exactitut que la fotografía instantánea el perillós garbuix de la guerra ab tots els seus horrors, se creá en breu una reputació europea; ilustrador conciensut de obras de tota mena, que lográ que 'ls editors francesos y espanyols se disputessin els fruyts primorosos de son llápis, avalorats per un poderós segell de personalitat y assahonats per una erudició vastíssima; organisador incansable de lluhidas solemnitats artísticas y de associacións que havían de contribuhir poderosament á aixamplar la cultura de sa estimada Barcelona, may, en mitj de sas glorias y de sos éxits, s' olvidá de nosaltres; y aquell *Nyapus* que, quan encare era noy, se doná á conéixer al públich per primera volta, per intermediació de la Casa López, ilustrant els *Singlots poétichs* de Serafí Pitarra, sempre més ens honrá ab la seva cooperació, donantnos ab sos admirables dibuixos probas admirables també de un agrahiment superior á lo que 'ns mereixíam y de un carinyo al qual procuravam correspondre ab tota l' ánima.

Avuy, donchs, hem procurat realsar aquesta recordansa, buscant en las carteras de 'n Moliné y en Pellicer algunas notas en sa major part inéditas, que publiquém junt ab las presents ratllas. Ab ellas desitjém que 'l lector combregui en las mateixas efusións que sentim nosaltres, figurantse que 'ls nostres artistas morts, á qui tant y tan justament estimava, li parlan encare, ab els seus dibuixos.

Per mes que ¡ay! tal volta li parlin per última vegada!

P. DEL O.

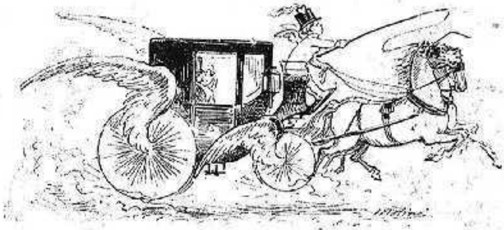
El nostre Moliné. (Apunte de *Mariano Foix.*)

El Temps y l' Any nou enterrant al sigle XIX. (Caricatura inédita de *M. Moliné.*)

El Porrer de la Seu. (Dibuix á la ploma de *M. Moliné.*)

Venint de casarse. — El cotxe dels nuvis. (Dibuix de *M. Moliné.*)

A pagès. — Interior. (Apunte de *M. Moliné.*)

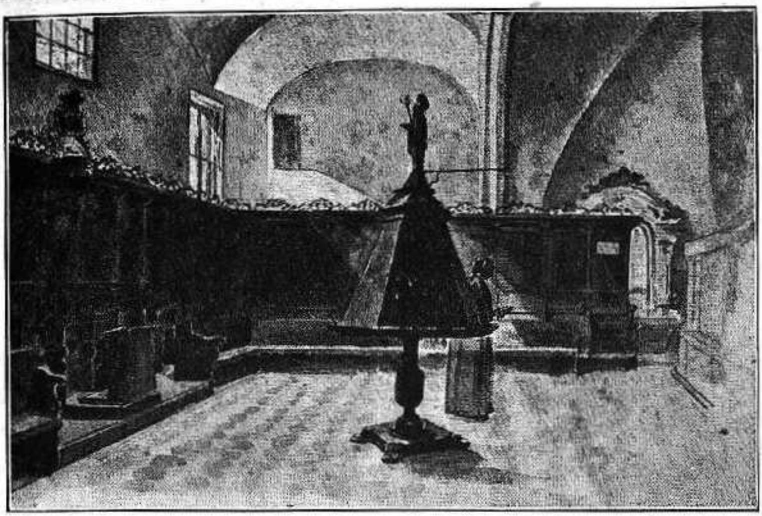

Un tipo popular barceloní.

(Dibuix instantani de *M. Moliné.*)

Pobresa y fecunditat. (Nota de *M. Moliné.*)

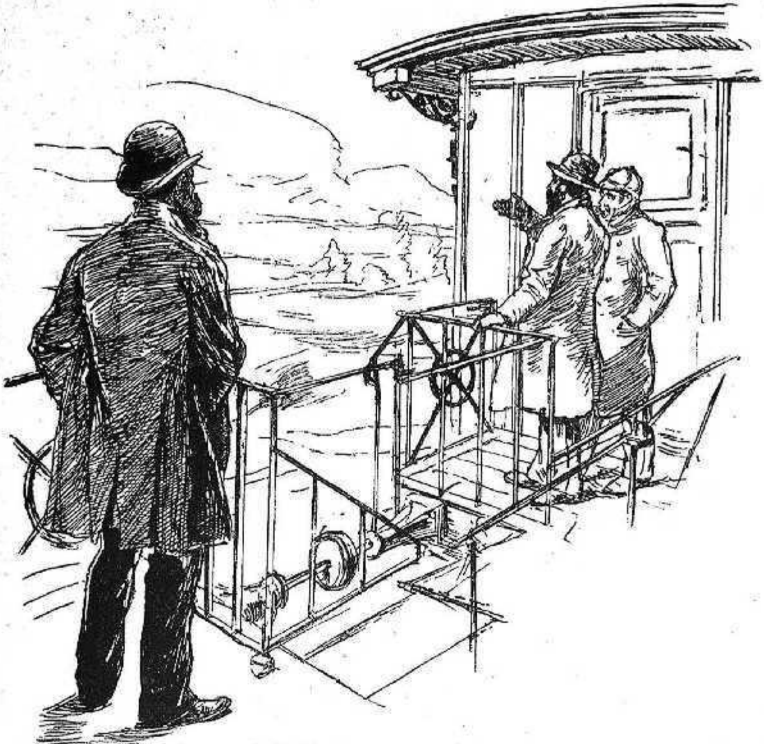
El Chor de un convent. (Estudi per' un quadro de *M. Moliné.*)

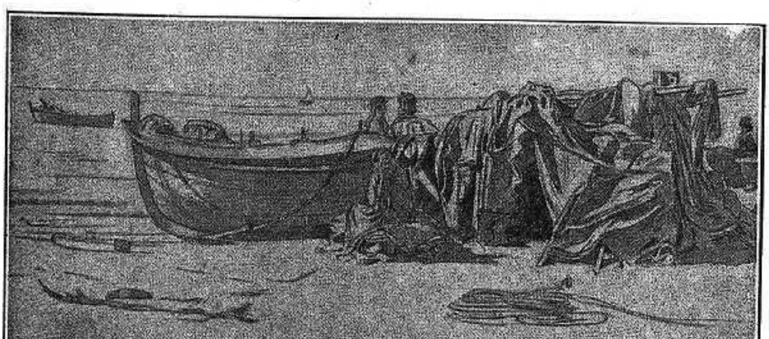
Un defensor del Deu de bondat y misericordia. (Dibuix de *M. Moliné.*)

El Moro de las pantuflas (portada inédita de *M. Moliné* per' una obra de 'n Serafí Pitarra).

Viatjant en tren express. (Dibuix inèdit de *J. Lluis Pellicer.*)

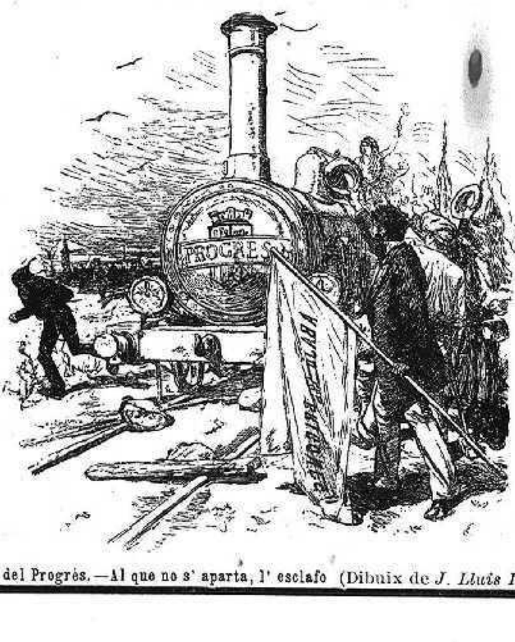
Ran de mar. (Apunte per un quadre de *J. Lluis Pellicer.*)

Apunte de cartera (de *J. Lluis Pellicer.*)

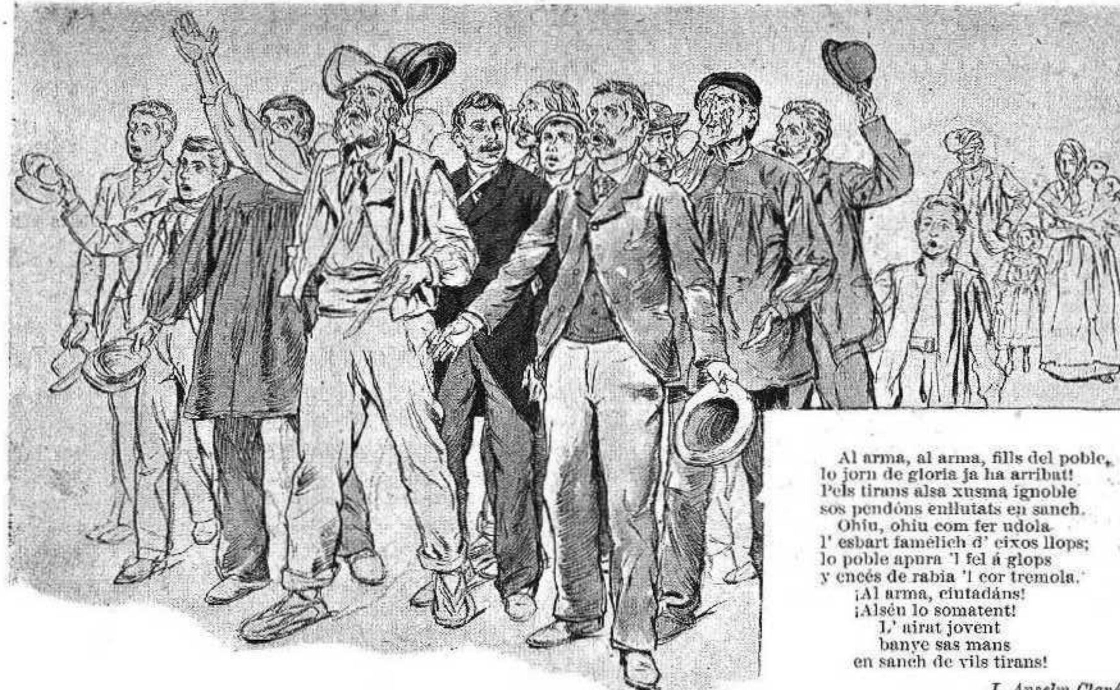

Tipo oriental.-Recort de la guerra turco-russa
(Apunte de *J. Lluis Pellicer.*)

La forsa del Progrés.—Al que no s' aparta, l' esclafo (Dibuix de *J. Lluis Pellicer.*)

LA MARSELLESA Á CASA NOSTRA. (Dibuix inédit de *J. Lluis Pellicer*)

Al arma, al arma, fills del poble,
lo jorn de gloria ja ha arribat!
Pels tirans alsa xusma ignoble
sos pendóns enllutats en sanch.
Ohíu, ohíu com fer udola
l' esbart famélich d' eixos llops;
lo poble apura 'l fel á glops
y encés de rabia 'l cor tremola.
¡Al arma, ciutadáns!
¡Alséu lo somatent!
L' airat jovent
banye sas mans
en sanch de vils tirans!

J. Anselm Clavé.

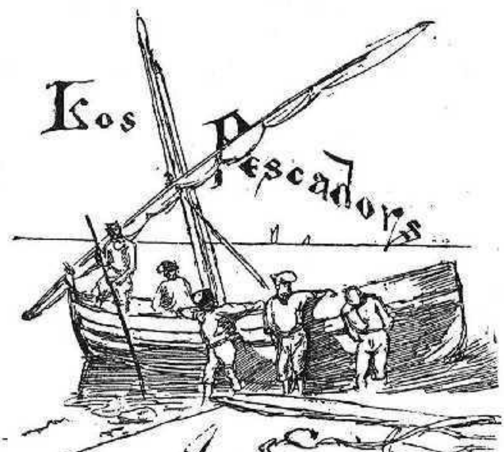
BOSQUEIGS PERA LA ILUSTRACIÓ DELS „COROS DE CLAVÉ" (per *J. Lluis Pellicer*)

BOSQUEIGS PERA LA ILUSTRACIÓ DELS COROS DE CLAVÉ (per *J. Lluis Pellicer*)

EL SENYOR RÁFOLS

Que 'l senyor Ráfols es una bella persona, no hi haurá ningú que ho negui. Amable, bondadós, servicial... No té més que un defecte: el de volguer *parlar fi*.

Y com—dit sigui sense ánim d' ofendre'l—coneix tant ell las sutilesas del llenguatje com jo la flora del planeta Júpiter, al bon senyor li passa ab las paraulas lo que á las criaturas ab els ganivets: molt sovint se talla.

Prou devegadas els que 'l coneixém l' advertím carinyosament, pera evitar que 'ls que no 'l coneixen se n' hi riguin.—«Senyor Ráfols, això no vol dir això... Senyor Ráfols, aquesta paraula no té 'l significat que vosté sembla atribuhirli...» Es inútil; l' home 's pensa que li dihém en broma, y segueix *parlant fi* á pesar dels pesars.

Per ell, una senyora molt guapa es una dona *opípara*, y aixís li diu ingénuament á la cara, figurantse tributarli un gran elogi.

Referintse á la salut d' un parent seu, que viu sempre malaltís, assegura qu' está molt *alicaído y corniveleto*.

De la cría de bestiar, ne diu industria *pecuniaria*.

De l' or, *metal olorífero*.

Las lámparas eléctricas son d' arch *volcánich*.

Els homes agegantats, *golosos*.

Un inglés, un fill de la *rubia almidón*.

Un succés raro y afortunat, un fet *presidencial*.

Y mil cosas per l' istil.

—Per Deu, senyor Ráfols—li dihém y li torném á dir nosaltres:—aixo no es aixó, vosté agafa 'l rave per las fullas...

—¡Just!—ens respón ell, somrihent ab la major tranquilitat:—ara, ara voldrán venir vostés á ensenyarme d' enrahonar. «A la vejez, *ciruelas*.»

Com ja 's pot suposar, els compromisos y papers ridículs que aquesta manía de *parlar fi* li ha ocasionat, forman una llista *inquebrantable*, com sol dir ell, referintse á una cosa molt llarga.

Permetin que per mostra 'ls conti el darrer.

Fa quatre ó cinch senmanas, com sentís dir el senyor Ráfols que aquella nit al terrat de casa seva hi havían anat lladres, s' apressurá á pujarhi, tant per tafanería com per veure si al petit colomar que l' home té allí instalat pel seu recreo li havía succehit res.

—Aném—va dir, enfilantse escalas amunt:—á veure qué haurán fet els «discípulos de *Baco*.»

El terrat era ple de vehins que armavan una algarabía espantosa; aquest queixantse de que li havían desembrassat el quarto dels mals endressos: aquell fent sapiguer que li faltava un cubell de zinc; aquell altre lamentant la desaparició d' un sach ple de roba usada...

De prompte aparegué l' arcalde del barri, quí, avisat per la portera, anava á enterarse del fet. Y veyent al senyor Ráfols, de qui era conegut, á ell va dirigirse ab preferencia.

—Y á vosté... ¿qué li ha passat al seu colomar?

—Allí 'l té—respongué l' interpelat:—ha quedat *incólume*.

—Home, el felicito.

—¿Pero no li dich que me l' han deixat *incólume*?

—Per'xó mateix.

—¡Vaji en nom de Deu á divertirse!—exclamá 'l pobre senyor, visiblement sulfurat.

Y á la seva manera, tenía rahó d' enfadarse.

Perque hi ha que advertir que al dir que havía quedat *incólume*, 'l senyor Ráfols volía dir que l' havían deixat sense coloms.

MATÍAS BONAFÉ

En Sadurní y la seva banda (per *R. Miró*)

—Desde qu' hem deixat el casco prussiá per la gorra, estém mes en armonia ab el publich barceloni, que 'ns sent *de gorra*.

PELS ALTS (per *V. Buil*)

—Es ben cert allò que diuhen: quant mes alt un está, mes petita veu la gent.

que ab veu dolsa, enamorada,
ella li fá ab foll anhel;
jurantli per l' estelada
que ja parpalleja al cel.

A. DEU

CANTARELLAS

Quan passas pel meu costat
y 'm miras de qúa d' ull,
tú prou vols dissimularho,
pro conech que 'l cor te bull.

—

Sé que vas aná á la font,
que 'l promés va acompanyarte,
y que haventhi poca gent
prompte 't va tocar... la tanda,

—

Dius, hermosa, que m' estimas
y tal volta dius vritat;
mes no dius y, pot sé ho fassis,
que mes tart m' oblidarás.

—

Del rahím ne surt lo ví,
del blat ne surt la farina,
y de ta boqueta 'n surten
carretadas de mentidas.

J. F. BUSQUÉ

CARRERA D' OBSTACLES

Desde casa sa estimada
mentres tant que 'l sol sé pon,
van á passar la vesprada
al peu d' una fresca font.
Hi ha un camí per fer dressera
que pels dos es massa estret.
Ell per no aná á son darrera
va ab ella boy fent brasset.
El camí per sa ventura
s' enxiqueix, de poch en poch;
cenyeix d' ella la cintura
y així ocupan menos lloch.
A voltas, el camí 'ls manca
perque alguna espina hi ha;
ab goig li estreny sa má blanca
per ajudarla á saltá.
Avallet hi ha una riera
que 'l terreno sempre es moll,
com que no té cap passera
sa estimada passa á coll.

. . . .

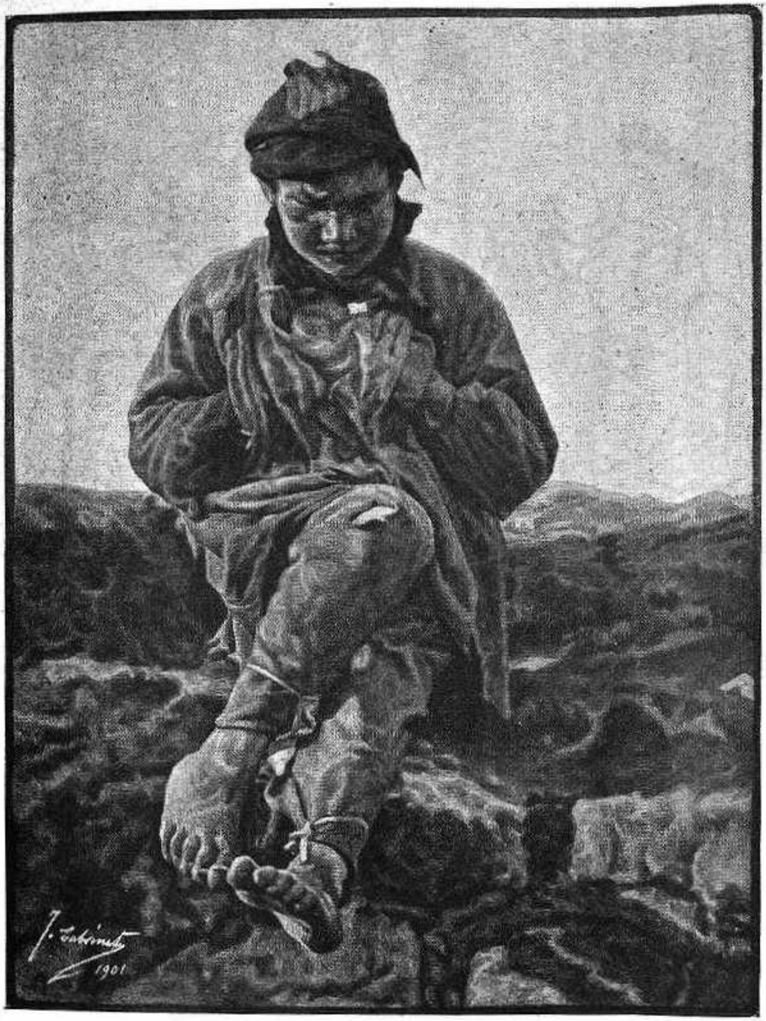
Y el premi á tan peregrina
carrera es, á la remor
que fá l' aygua cristallina,
sentir protestas d' amor

EN EL PASSEIG DE GRACIA (per *V. Buil*)

—Crèguinme senyoretas, no donguin mes voltas: aquí, al meu costat, es ahont estarán millor!

TRINXERAIRE (per *J. Cabrinety*)

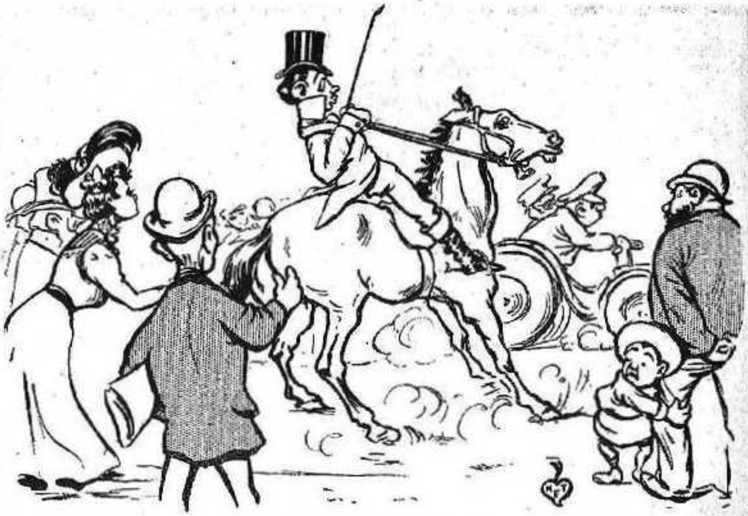
Pardal sense alas.

FOCH FOLLET

Tenía un mal día. Sense motiu de cap mena 'm sentía murriós, malhumorat, aclofat de fástich.

Venía del despaig, eran las vuyt del vespre y pujava Ramblas amunt per l'

TORNANT DEL SPORT EL POLO (per *G. Cornet*)

La bellesa dominant á la forsa

acera de la dreta, mirant sense veure res els aparadors lluhents de las botigas, abstret, els brassos cayguts, caminant poch á poch y parantme molt sovint davant dels aparadors que menos podían interessarme.

Passada la Boquería y una mica més enllá de ca 'n Bruno Cuadros, va treurem del ensopiment ab que caminava una parella qu' anava davant meu xiuxiuhejant á cau d' orella y apretantse de costats á cada dos ó tres passas.

Va interessarme aquell idili y vareig acompassar el meu pas al seu, sentint no sé quina mena de benestar, barrejat ab quelcom d' enveja, al seguir tan de prop aquella felicitat de carrer.

Perque la parella no oferia res de particular. Ell tenía trajos de forner y ella tot l' aspecte d' una criada; pero eran joves tots dos y, comparantla ab el meu fástich, aquella felicitat vulgar me semblava una cosa del altre mon.

Al travessar la Portaferrisa vaig adonarme de que no era sol en la contemplació d' aquell prosaich idili. Al meu aprop y marxant cosa d' un pas ó dos endarrera, anava una xicota hermosíssima, vestida ab senzilla elegancia, alta, airosa y com d' una vintena d' anys.

Vaig mirarla, y admirantla vareig olvidar la parella que 'ns precedía; pero ella va semblar no adonarse de mí, abstreta com estava, igual que jo poch avans, en la contemplació del *forner* y la *criadeta*.

Va semblarme qu' en aquella contemplació hi havía alguna cosa més que senzilla curiositat. Mirantlos, somreya ab certa amargor que 'm va conmoure, y ab ganas d' entaular conversa ab una xicota tan preciosa vareig dirli:

—Això fa salivera ¿oy?

Ella va mirarme un moment d' una manera tan estranya, que jo crech que vareig tornarme roig, y abaixant després els ulls va respóndrem ab veu apenas perceptible:

—A mí, sí.

—¿A vosté, justament? Permetim que no la cregui. Una noya jove, hermosa y simpática com vosté, ha de tenir per forsa qui bé l' estimi y no ha d' estar en el cas d' envejar aquesta mena de felicitat.

—Donchs, miri, s' equivoca. No sé encare lo qu' es estimar y ésser estimada.

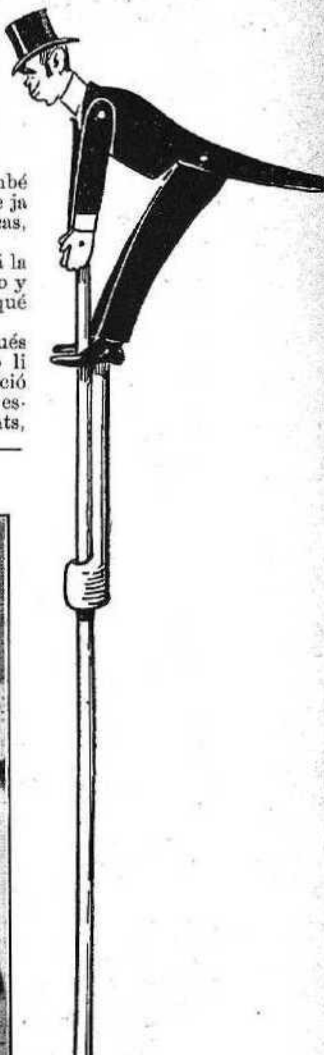
—Permetim que no la cregui. Fora precís que s' hagués acabat el bon gust á Barcelona y que s' haguessin insensibilisat tots els cors, si no li hagués jurat encare ningú estimació eterna.

—Mentiría si li digués que no m' han dit may tal cosa, pero hi tingut sempre la desgracia de conéixer que m' ho deyan d' esma.

Llensat ja en lo camí de las vulgaritats com un saltataulells qualsevol, vaig pararme de repent, aturantse també maquinalment ella, y mirantla d' una manera especial que ja havía ensajat ab éxit altras vegadas ab modistetas románticas, vareig dirli:

—Y escolti: si jo li deya ara qu' endavinant en vosté á la xicota que havía somiat ma fantasía, sento que jo l' estimo y que xifro en la possessió de vosté tota la meva felicitat ¿qué 'm respondría?

Ella va mirarme fit á fit, d' una manera com si volgués filtrársem fins á l' ánima. Aquella mirada *especial* méva no li havía produhit gens d' efecte y vaig sentir certa mortificació en mon amor propi. Va durar bastant rato aquella ullada escrutadora; 'm va semblar que 'm feya examen de pensaments,

BOSQUEIG PARISIENCH (per *Pau Roig*)

La carrera del biciclista.—Parada y corteig.

pero vareig aguantar ferm aquella mirada, perque, dech confesarho, estava ja segur de que efectivament l' estimava.

Per fí, y com qui pren de sopte una resolució, 'm diu:

—Ni jo 'l conech á vosté ni vosté á mí, ni cap necessitat hi ha de que sapiguém qui som pera estimarnos. Vosté 'm simpatisa y jo prometo ésser de vosté, si accepta unas quantas condicións.

—Aceptadas.

—Aquí á la plassa de Catalunya 'ns despedirém y vosté ha de prometre seguir son camí pel carrer de Fontanella sense tombar la cara. Si pot més la batxillería que l' amor y 'm segueix, ho perdrá tot.

—Li prometo, encare que 'm será violent obehirla, no girantme ni pera admirar la gracia de son caminar de deesa.

L' amor comensava á ferme tornar cursi. Ella continuá:

—No vull sapiguer qui es vosté ni com se díu. Jo li diré á vosté, *vida*.

—¡Y jo, *estrella!*

—M' es igual. Vosté no ha de voler sapiguer tampoch ni qui soch, ni com me dich, ni ahont visch. Ja 'n té prou sapiguent que l' estimo, y pot estar content de que 'm cregui que m' estima. No tardaré en ferli avinent ahont me pot trobar de nou y llavoras podrém assegurarnos de si efectivament es algo envejable la felicitat que 'ns semblava endavinar en aquella desconeguda parella.

Vam donarnos una estreta de mans que per mí duraría encare, y varem despedirnos trencant jo pel carrer de Fontanella sense girar ni un moment el cap cumplint fidelment la meva promesa.

Aquella nit no vaig dormir ni un moment. En la foscor veya aquells ulls negres, grossos, expressius, mirantme apassionats y prometentme tota mena de sensualismes. Si un moment m' embaltía, sentía sobre 'ls meus llabis l' escalfor de aquells llabis rojos, molsuts y somrihents. A las set del dematí estava ja vestit, y á dos quarts de vuit passava Rambla amunt per l' acera dreta ab la boja esperansa de tornarla á trobar.

Als sis ó set días, l' alegría d' aquella troballa va comensar á pendre un deix amarch. Va semblarme qu' havía sigut objecte d' una broma y 'm vaig reprotxar la meva candidés de no seguirla. A estonas me sentía optimista y esperava; á estonas m' invadía un negre pessimisme y 'm desesperava.

Motiu decoratiu (per *L. Escaler*)

Als onze días ¡prou els portava ben contats! vaig toparla, ó va toparme, al cantó mateix del *Continental* ahont ens havíam despedit aquell primer día y 'm digué:

—Estich ja segura de que vosté m' estima. Demá á la tarde, á las quatre, 'm trobará aquí mateix y disposta á seguirlo ahont vosté vulgui. Disposaré de quatre horas durant las quals seré complertament seva.

A las tres del día següent ja era jo al lloch senyalat; ella va ésser puntual.

A las cinch, en un elegant salonet coquetament moblat gosava jo las primicias del amor d' una dona espléndida d' hermosura, apassionadament sensual y possehidora d' un goig que may havía pogut trobar en cap dona.

Al mateix cantó de la plassa de Catalunya 'ns despedíam á las vuit del vespre, apretantnos las mans, jo ab el goig als ulls y ab ánima apassionada, y ella mirantme d' una manera indefinible que 'm va fer més mal que bé.

No l' he vista may més.

Jeph de Jespus

Projecte de regeneració (per *N. Navarrete*)

—España no se regenera hazta tanto que ze suerten zeis toroz cada tarde en er redondel der Congreso.

L' oncle Sam (per *J. Cuchy*)

—Bonich negoci. Lo poch que 'm costan las Filipinas, ja m' ho tinch cobrat ab *castanyas*.

Reflexió de fumador (per *R. Camins*)

—La pipa es un' *arma de foch* per *matá* 'l temps.

L' AMOR

¿Preguntas «qué es l' amor?» Deixant de banda
retóricas que aquí no son del cas,
procuraré respondre't ab un símil,
y si meditas bé ja ho entendrás.
Imagína't qu' estás davant d' un' ostra,
menjar molt delicat, molt bó, molt fí;
es teva, mes si vols saborejarla
es precís traballar: te l' has de obrí.
Prens un ganivetet, clavas la punta
en el lloch que tú creus mes convenient;
dos vegadas ó tres l' eyna t rellisca,
te fas sanch, t' impacientas... ¡Quin torment!
Per fí, tras un bon rato d' esforsarte
probant si donará per 'quí ó per 'llá,
cedeix del rich marisch la resistencia
y s' obra de repent. ¡Ja 's pot menjá!
Ho fas, atacas l' ostra, la devoras...
y al torná á mirá al plat veus ab dolor
que ¡ay! sols hi quedan dos petxinas, ¡buydas!
Aixó es l' amor.

C. Gumá

DESEMBRE

Ja han tornat els pinsáns... som al desembre,
el fret també ha tornat,
s' enlayran totas grogas las montanyas
teixidas de claps blanchs...

Els días son ben curts... neixen y moren
sense una flor tan sols... sense cap cant;
els días son bens curts... dona estimada,
son grisos... ¡no son blaus!...

La neu ja torna á caure espessehida
y 's glassan els estanys;
som al desembre, amor... els días passan
deserts y sense llum... deserts y blanchs...

Un vent tot llis ens besa al mitj del rostre,
y al tocarnos, ma vida,... ens fá plorar,
y ensemps que 'ns besa, amorosit ens canta
las cansóns de Nadal!...

Ja han tornat els pinsáns... som al desembre,
fem foch y aném cantant;
anyorém á l' estiu sempre estimantnos,
pensém ab ell guaytant la neu que cau...

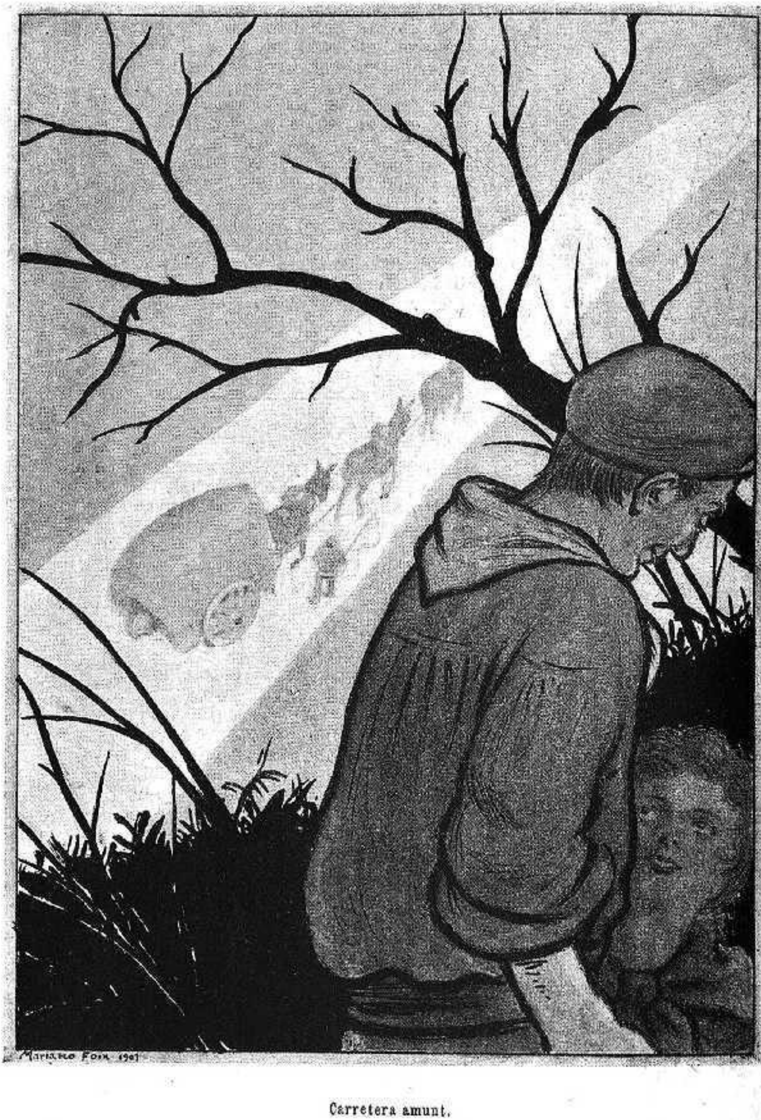
Pensém ab ell... que quan alegre torni,
á dintre aquest bressol hi haurá un infant;
de cara al cel el gronxarém... ma vida,
omplintli de petóns el seu front blanch...

. . . .

...Escolta 'l vent... aprén una per una
las cansóns de Nadal!...

J. M. Castellet y Pont

PLANAS MODERNAS (per *Mariano Foix*)

Carretera amunt.

ENREDOS DE FAMILIA

Monólech extravagant.

UN TIPO CAPFICAT

Estich desesperat! . desesperat!.. desesperat!..

Lo que 'm passa es horrible!.. espantós!.. monstruós!..

La Naturalesa está destarotada, l' Univers se 'n vé daltabaix, totas las lleys naturals se 'n han anat á rodar; aixó no té solució, ni adob, ni nom, ni res!

Es el Caos! (*Pausa.*)

Veyám, recapitulém... Es dir, no, cá! es inútil; ja ho he dit en una paraula: es el Caos! Pero un Caos tan embolicat, que lo qu' es aquesta vegada ni 'l Pare Creador ni 'l *sursum corda* fora capás de desembolicarho ni de treuren res, á menos que fos una bona migranya y qu' ho tirés tot á las trampas.

Y sino, vejin vostés mateixos.

Jo feya l' ós á una viudeta jove, fresca, guapa y alegre ¡oh, al costat d' ella no hi ha manera d' estarhi trist! Aquesta viudeta té una filla molt quieta, molt seria, molt entenimentada, molt bona per casa; una verdadera alhaja.

UN RUSIÑOL QUE TÉ LA PAPIDA
(per *R. Miró*)

— Jo tambe ho he sigut de cacich; pero ara que m' heu fet diputat, consti que me 'n arrepenteixo.

El meu pare, qu' es un vell vert—més vert que jo, mal m' está 'l dirho, pero la veritat en son lloch—va comensar á analisar y sospesar las qualitats de la filla, fins que trobantla al seu gust va dirme un día: «A tú t' agrada la mare, á mí m' agrada la filla; ni tú desagradas á l' una ni jo desagrado á l' altra, fem, donchs, casament doble y tot se queda á casa.»

La proposició va semblarme molt acertada, y ab el beneplácit de tots va durse á cap com la cosa més natural del món... ¡pero quí podía pesar las conseqüencias!

Desde 'l moment que jo 'm casava ab la mare y el meu pare ab la filla, el meu pare passava á ser fill meu y, naturalment, jo passava á ser pare del meu pare. ¿Qué resulta d' aquí? que com el pare del nostre pare es el nostre avi, 'm trobo ara en que jo soch avi de mí mateix. Més encare: sent jo 'l meu avi y per lo tant besavi del meu pare, 'l meu pare á més de ser el meu fill es el meu besnét.

Ara bé: 'l meu pare ha tingut un fill. Aquest fill, sent fill del meu pare, es germá meu; pero com el meu pare á més de fill m' es besnét, resulta qu' á n' el meu germá jo li soch rebesavi.

Al mateix temps jo he tingut un altre fill. La meva dona li es mare; donchs, es germá de la seva filla ó siga la dona del meu pare, y de passada es germá del meu pare. Y com el germá del pare es oncle, resulta que 'l meu fill es el meu oncle y per lo tant jo soch nebot del meu fill y cusí germá de mí mateix.

Encare hi ha més. Jo soch sogre del meu pare—ja qu' es casat ab la filla de la meva dona—pero com la meva dona es casada ab el fill del meu pare, 'l meu pare es el sogre de la meva dona y, naturalment, es el meu sogre tot sent el meu gendre.

De modo que 'm trobo qu' á forsa de serho tot ja no sé que soch ni que deixo de ser, y lo mateix ens passa á tots els de casa. Per exemple: al llevarme, co

rro á fer l' amistat al pare... ¡pero no! es ell qui té de venir á férmela á mí ja qu' á més de pare li soch besavi. Quedém, donchs, en qu' es ell qui té de ferme l' amistat... pero ¡tampoch estaría bé, que diable! perque al cap-de-vall tot sent el meu fill no deixa de ser el meu pare, y además qu' encare que siga el meu gendre no dech olvidar qu' es el meu sogre... ¡No hi ha amistat; es impossible!

Surtím al carrer. ¿Tinch de donar la dreta al meu pare, qu' es el meu fill, ó 'l meu fill, qu' es el meu pare, té de donármela á mí?.. ¿A quína dona tinch de donar la preferencia? ¿á la meva filla, que com á dona del meu pare es la meva mare, ó á la meva dona, que com á mare del meu pare es la meva avia?.. ¡Bah, no surtím! ¡es preferible quedarse á casa.

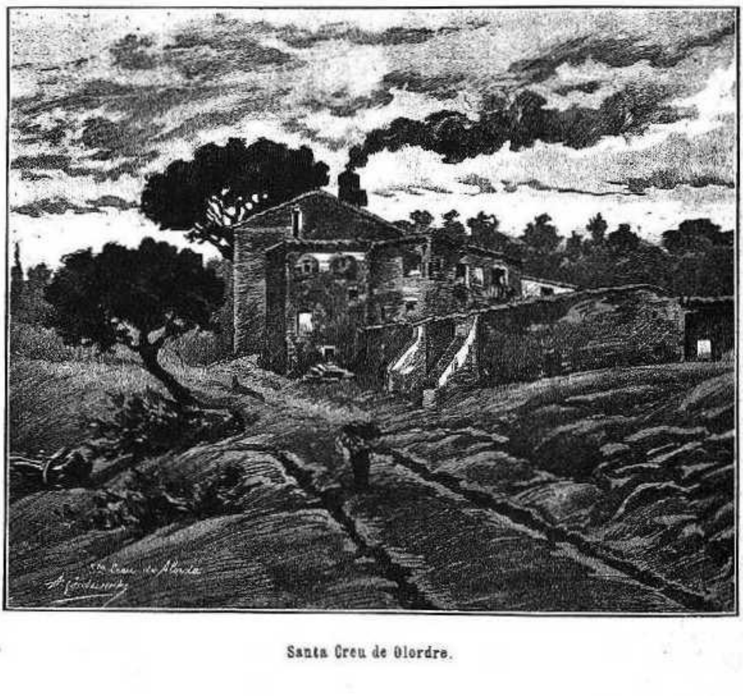
Y tot això encare no es res. El meu fill fa una rebequería, lo primer que se 'm ocorre es donarli una surra; pero com sent fill de la mare del meu pare, es germá del meu pare y per lo tant oncle meu ¿hont s' es vist may qu' un nebot pegui una surra al seu oncle?.. ¡Impossible!

Pero no s' acaba tot aquí. Sent la meva dona mare del meu pare, resulta que jo m' he casat ab la meva avia; al mateix temps que jo, sent com soch pare del meu pare, soch avi de la meva dona, pare de la meva mare, fill de la meva filla, sogre de la meva sogra, gendre de la meva nora, germá del meu nebot, nebot del meu fill, rebesavi del meu germá... ¡en fí, senyors, no puch més! Que baixi Deu del cel y que desfassi aquest embolich avans no vagi á parar á un manicomi.

¡Oh, la familia, la familia!.. ¡Benaveturats els borts del Hospici que no saben que cosa es familia! *(Fuig desesperat.)*

APELES MESTRES

ENCONTORNS DE BARCELONA (per *A. Cardunets*)

Santa Creu de Olordre.

L' EX-COMANDANT (per *R. Miró*)

Qui no té res que fer, el gat pentina

JORN DE FESTA

(VALENCIÁ)

(RECORTS DE LA INFANTESA)

Oh, bé que m' enrecorde
dels temps del avior,
y dels de ma infantesa
venturosísims jorns!
Recorde qu' el poétich
día de l' Ascenció,
mes pronte que altres voltes
deixaba els blanchs llansols.
Ma mare 'm pentinaba
y em llavaba ab sabó,
y de la calaixera
traent lo vestit nou,
la gorra y les sabates
de relluent jarol,
me deixaba al vestirme
lo mateix que un pimpoll.
Ella també es posaba
lo mes polit y bó;
lo blau vestit de seda,
lo costós mocador,
la negra mantellina,
les halaixetes d' or;
y aviats d' eixe modo
de misa al segon toch,
estabem en la iglesia
junt al altar major.
Lo mes triat del poble
acudía al sant lloch,
donantli ab sa presencia
aspecte esplendorós,
y quan el *ite, missa,*
cantant dia el retor,
de la iglesia á la porta
posanse de plantó,
per vore á les devotes
se paraba tot hom.
¡Oh, bé que m' enrecorde
dels temps del avior
y dels de ma infantesa
venturosísims jorns!
Al vindre la vesprada
ma mare 'm duya al hort,
y allí ab los gichs corría
del vell arrendador.
En la catifa verda
jugabem com á folls;
collíem les floretes,
botabem els cequiols,
s' empujabem als arbres
reblits de fruts y flors,
omplíem les cistelles,
pera regal de tots,
de cireres y pomes
de prunes y albercochs.
Mentres tant baix la parra
del antich caseró,
de la que verts penjaben
los primerenchs janglots,
jugaben á les cartes
les persones majors,
defeses per los pámpols
dels brusents raigs de sol.
Y mes tart quan finaba
tranquilament el jorn,

LA MITJ-DIADA
(per *J. Pellicer Montseny*)

Gronxathi d' assi,
grónxathi d' allá.
¡Y qu' es dols dormir,
després de diná!

grans y gichs berenabem
en santa pau y amor,
y ple de ví corría
d' una má en altra el got.
Demprés la fadrinalla
ballaba á nostre entorn,
mentres qu' un gich de l' horta
rascant un guitarró
placívol entonaba
festívoles cansóns.
¡Oh, bé que m' enrecorde
dels temps del avior
y dels de ma infantesa
venturosísims jorns!

J. F. SANMARTIN Y AGUIRRE

LA DARRERA PARTIDA

Cada día y á quarts de nou del vespre, de tots los vespres del any, llevadas raríssimas escepcións, en Salvi, lo calsinayre del carrer d en Mónach y l' Iscle, lo manyá del d' en Serra-Xich, s' esquitllan de sas rónegas cofurnas, deixant la taula á mitj desparar encare, per arribarse al «Porvenir» á pendre 'l *calent* y á distréures una estona ab lo *dómino*.

Rumiant en Salvi sobre las jugadas de la passada vetllá y entabanat l' Iscle en empescarsen de novas, abdós á truco de sorpéndres, giravoltan xano-xano pels carrerons fins que, fent un *bisbe,* com solen dir, entran ensemps al café, pel cancell dels billars lo calsinayre y per la porta gran lo manyá.

Buyda en aquella hora la sala, 'ls mots de «Bonanit, Salvi» y «Bonanit, Iscle,» bescambiats á mitja veu, hi ressonan com si s' escarnissen.

S' apropan un xich, s' encaminan plegats cap á *sa taula,* la taula de sempre, ab aquell andar mandrós dels bous quan á la estable tornan, entabanats encare ab la traydoría que pel camí s' empescan, y 'l més jove dels mossos y 'l més dit-xero dels bordegassos, un xicotás que no sab fer res que no 'n taral·leji d' alegres y que no 'n taral·leja més que una en tot lo día, 'ls acosta tan amatent lo servey y etjega 'l «¡bóquen!...» tan á bell punt, que ni 'l temps los dona de re-paparse.

—Y ara la capseta de las rahons, oy?...—los diu tot confegintlos:

Senyora María
pórtim lo tinté...

L' Iscle y en Salvi, per dissimular que s' hi fonen y en tant l' abocador los mesura las tassas á la mida y ab la barreja de costum, se las euhen indiferentment sobre las feynas de llurs oficis ó las fetas del día, fins que, á l' arribada del jove ab la capseta dels *ossos* y 'ls platets ab los llubins, se preguntan, tot reprenentse un murriesch somriure: «Apa, donchs, somhi?...»

L' un aboca la capsa, l' altre remena las fitxas; lo mosso de las cantarellas los aixuga 'l mármol, tot aplegant lo servey, llevat de las copas y de l' ampolla del *rom,* y mentres s' allunya, repetint per centéssima volta:

Que si no hi ha tinta
jo n' hi posaré.»

L' Iscle y en Salvi donan comens á sa brega.

—¿Lo doble sis?...

—¿Lo doble quatre?

—¿Tampoch?... Donchs, dos tresos,

—Blanca la *nyinya.*

—Un *quinqué* (1).

—Doblo.

—Un *cuadro* (2).

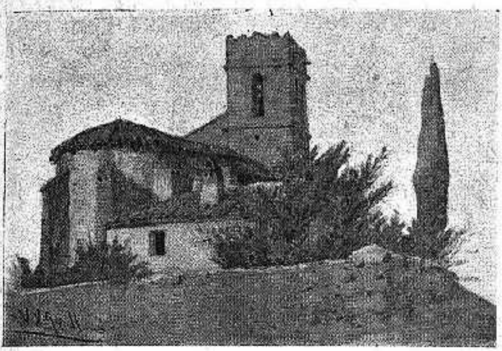
—Un *murri* (3).

—¡No m' hi faig ab murris!

—Be n' hi ha prous á la *colla!...*—

En Salvi vejent la *pega* del Iscle al anar al *robo* per primera volta, procura

(1) Un cinch.
(2) Un quatre.
(3) Un as.

Silenci que parla (per *Modest Urgell*)

mantenirse sério, com respectant la dissort del contrari.,. Fins hi aventura condolent-se'n: «Se veu que van fondos, noy...»

—Ah... ara!... Una *trescta!*... — reprén 'l Iscle.—Nova, perque feu á *pillus*. ¡A mí si que may m' hi venen tan á dret fil... Arrepleguéu uns jochs que sembla que ja us hi portin lo dibuix fet, com aquells que enrajolan ab llosetas.

—Qüestió de sort, Iscle.

—A *sis* va 'l peix!...

—Un *cap de mort* (1)

—Tant per tant, á *murris*.

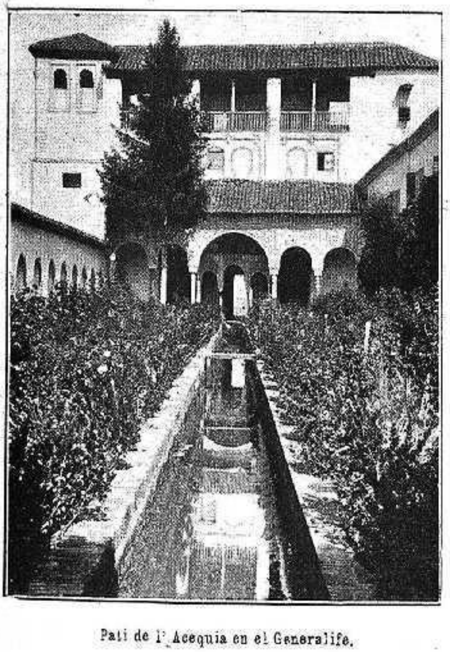
—Y ara, totas, eh?... Natural. ¡Com no més me quedo ab la *tarregada!*... (2).

—¡Encare hi ha un Deu, Iscle!

—Doblo.

—Una *cinquena*.

L' HERMOSA GRANADA. (Fot. de *Garzón*)

Pati de l' Acequia en el Generalife.

—¿Es aquesta?... No; no. Si no m' heu de dir res. De tres sorts una y... com que sempre estéu de tan mala data, no cal dirho!... La vostra!... Be: 'n teniu prous ab vuyt?...—

En Salvi, que recompta 'ls tantos acomodántsels per desenas mentres pessiga 'l platet dels llubins, notant que las vuyt hi venen justas, exclama, ajeyent los daus y recantli: «Sense *propina!*»

L' Iscle no li respón; pero ab lo desgayre ab que rebat las fitxas s' entén ben clar que remuga «¡Quina barra!...»

***

Al comensar la revenja la natural animació del café 'ls convida á ferhi un cigarro. En Salvi s' hi decanta. L' Iscle s' hi coll-gira. Sorpresos per la espessó de la gent y enlluhernats pels rahims de las llums van llambregant la sala, curiosos, com si 's deixondissen d' un somni. L' Iscle repara 'ls tráfechs dels del taulell en restellerar platets, amanir culleretas y buydar y

(1) Un cinch.
(2) Las més grossas.

omplir ampollas; en Salvi, desde 'l fons del trémol del seu davant, observa á la gent resseguint las taulas per rigorós ordre! ¡Al arribar á las del dómino, extesas al altra pany de sala, fiblantlo 'l desitj de véncer, diu á n' el Iscle ab amorosida veu:

—Be; qué hem de tornarhi? Farém *soldats* si vos sembla!...—

L' Iscle, assentinthi, remena las fitxas, pren las set que li tocan y arrenglera las sobreras,

—¿Quí la treu?

—Dos *quintos*.

—Una *sisena*.

—Una *dulce mirada*. (1)

—Un *cuadro*.

—A cuadros!

—Un *ase*, pare.

—¡Si teniu més sort!...—

«Posto per en Salvi!...»—crida 'l minyó de las cansons mentres retira 'l servey d' una taula propera. L' Iscle l' amenassa ab lo grapat de las fitxas. En Salvi hi somriu. «No baixarán de nou, Salvi»—aventura 'l de las cansons tot repetintli á cau d' orella:

Senyora María
pórtim lo tinté
que si no hi ha tinta...

—¿Qué t' hi vols posar tú aquí, noy maco, que 'l farém de pesseta?...—li etjega l' Iscle, espurnantli 'ls ulls.

—Si que ho feu fort!—respón lo mosso, tot botzinantli:

«Que si no hi ha tinta
jo n' hi posaré.»

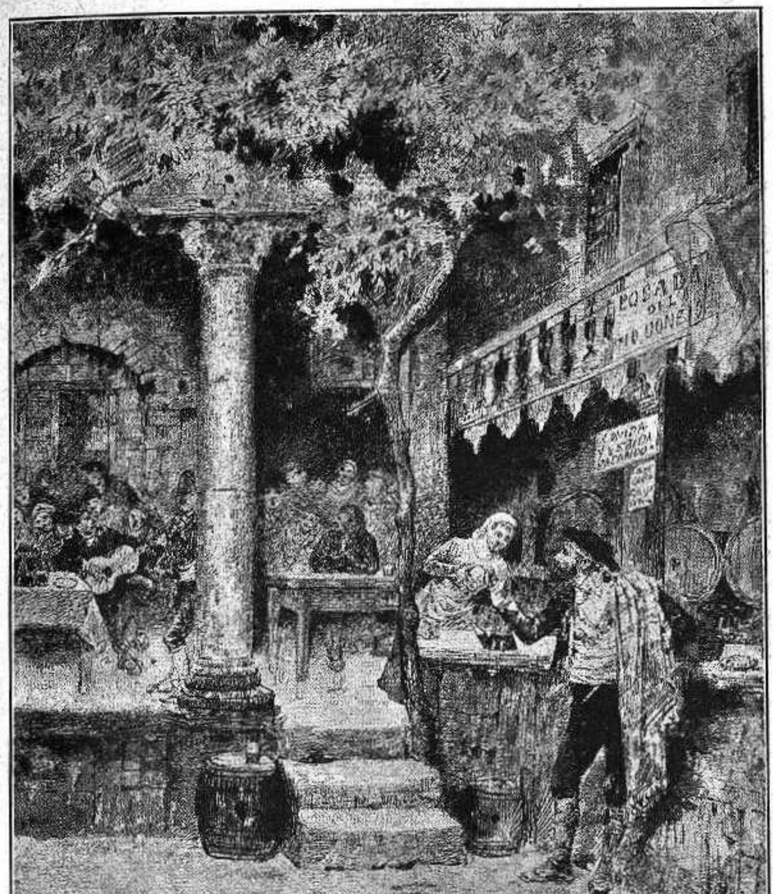
En Salvi se 'n apunta nou, l' Iscle arreplega las fitxas d' una revolada, escampantlas ab fúria, com si 'l girament de la sort depengués d' aquella remena-

(1) Un dos

DAVANT LA HUELGA DE PICADORS (per *G. Cornet*)

—Haga ozte er favó de cerrá er eztablecimiento, que aquí no pica ya ni Dióz.

En la Tierra de María Zantízima. (per *J. Juliana.*)

menta de daus, y la partida continúa. «Potser ho fa que no fumo»—'s diu, caragolanthi un cigarro.

Y vinga rumiar, y vinga disputar, y vinga enrajolar ab daus y més daus y ab las més raras formas geométricas aquella taula de marbre entelada per ells, descrostada per ells, malmesa per ells, tornada, als seus cops de fitxas repetits un quart de centuria de vetlla en vetlla, més aspra y agranallada que si hagués sofert una verola.

En el jardí de la vida (per *M. Foix*)

Una flor y un borinot.

De retorn del estiuheig (per *M. Foix*)

—Sab Pilar, que 'm sembla que la trobo mes magra?
—Donchs, miri, Pepito, jo volia dirli que 'm sembla que s' ha engreixat un bon xich.

Aixís, ab los ulls als *cartróns* y en constant ebullició 'l cervell, van proseguint aquell joch partida darrera partida y hora darrera hora.

A n' en Salvi, home gras y de carns fofas, se li posa una cara més encesa qu' una síndria del bon temps; fins l' escás pèl del bigoti, ros, muixí, esblaymat, socarrat per la cals al assentárseli en son tráfech, desapareix, se fon, eclipsat per aquell foch, inundat per aquella roja onada: l' Iscle, en cambi, nerviós y secardí de mena, 's manté en son esgroguehiment apesar de la temperatura del lloch, accentuántseli pels reflexos de la llum, un xich més encare que de día, aquellas ratllas de sas arrugas, enmascaradas pel polsim del carbó, que may, ni fentshi ab terra d' escudellas, s' ha pogut treure de sobre.

Y es que l' afany de la competencia més que la miseria dels vint céntims, l' empenyo en sostenir lo renom de *primers espasas*, ab lo quin los aficionats al dómino han vingut distingintlos, més que l' estalvi ó pérdua dels *cafés*, los gira 'l cervell, los encén la sanch, los treu de pollaguera.

Tocan las deu, comensan á desfilar alguns anyorant la *nona;* mes l' Iscle y en Salvi encare *passan*, encare *tancan*, encare *dominan*.

Cauhen las onze, ja s' ha buydat lo café, ja no 's ouhen més remors que la fressas dels de la cuyna, 'l soroll de daus d' alguna taula de *passó* ó 'ls espetechs de las bolas de dintre, y l' Iscle y en Salvi, encare mormolan:

—La *clau*.
—M' hi *gronxo* (1).
—*Tereseta posat be* (2).
—*Cap y qua*.
—*Puja, verdum*.—

Lo bordegás de las corrandas, armat del apaga-llums, va sortejant las aixetas al tó de:

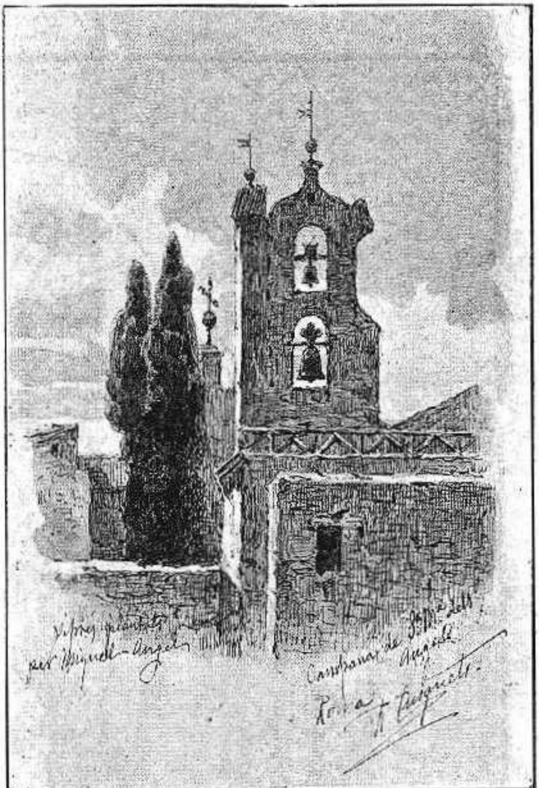
«Senyora María
pórtim lo tinter
que si no hi ha tinta...»

y 'ls dos atletas, que 's troban *cama á cama* de la *bona*, encare bregan, encare 's barallan, encare disputan.

Joch d' estratégia 'l dels dos *espasas*, de táctica, de picardía, en quins atzars més hi juga la intuició, la cá-

(1) Doblo.
(2) Un tres.

CURIOSITAT ITALIANA (per *R. Tusquets*)

Campanar de Santa Maria dels Angels, ab els xiprers plantats per Miquel Angel.

bala, que no pas lo rutinari engalsament de fitxas; joch murriesch, agitanat, d' engany, en lo quin se malmeten seguras jugadas á darrera d' *escanyar* un *doble*, y que per combinar un *tanch*, *perden* y fins sacrifican una munió de *tantos*, no cal dir si l' Iscle y en Salvi hi posarán lo cor, lo seny, tota la seva ánima.

Cal véurels quan son á la última. Ab quanta atenció y ab quin reparo van desfentse de cada una de las fitxas!... Com si brodessen or, com si combinessen un mosaich, com si surgisen delicada tela!... Y ab quina inflexió de veu, ab quina prossopopeya al adonarse d' un doble en mútuo perill, se diuhen, recordantse del Odeón, y ab tó d' amenassa:

—*Ella por el, Don Enrique!...*

—*Vida por vida, D. Juan!...*—

S' acabava la *bona*, la darrera de las *bonas*, á la mateixa hora de cada día, enconnats més sos ánims per las parauladas dels *mirons;* avuy l' Iscle y demá en Salvi pagan los céntims dels dos *cafés*, y aquells homes que s' havían esbroncat y adhuch amenassat durant lo transcurs del joch com á irreconciliables enemichs, caps-de-casa, pares de familia y companys d' un quart de centúria á la fí, 's despedeixen fins al endemá, net de prevencións lo cor, franch y obert lo parlar, seria y amistosa la encaixada.

***

Un día, *barallantse* per la *darrera*, en Salvi, 'l de las carns flonjas, se sentí acomés d' un malestar tan neguitós y raro, que l' Iscle, donant per sospesa la *partida* volgué acompanyarlo fins á casa. Arribaren á casa, caygué en Salvi á terra totduna, un glop de sanch se n' hi pujá á la boca, y dihent: «¡Ay, mare meva... no sé que tinch!...» se despedí d' aquest mon.

Al cap de tres días l' Iscle tornava al café prenent siti en lo seu lloch, en lo lloch de sempre de la mateixa taula. Apurá 'l *lleixiu*, s' engolí la *copeta*, hi encengué 'l cigarret, y allí, ab las mans dessota las barras, aná comptant las horas.

Los del dómino de las altras taulas prou lo convidavan pera distréurel, pera

UNA ESTAMPA NOVA (per *G. Cornet*)

—Sant Joan Amat, Arcalde de Barcelona, Mártir y Confessor del caciquisme.

desensopirlo; mes, no hi vá valguer res. «Que 'ns falta un *quart*... Que farém lo *passo*... Que á tres las dugas el puro...» Res li venía de gust... S' hi encaparraría massa... Que alló de rumiar al vespre li enterbolía 'l cervell... En fí, que ningú l' arrencá del siti. Y cada día lo mateix: quiet, mut, ab las mans dessota la barba y 'l cigarret á la boca, com si anyorés, com si esperés á n' en Salvi, com si hagués fet la prometensa de no jugar ab ningú més que ab en Salvi.

Un día, ja al cap d' alguns mesos, l' Iscle no comparegué al café. «Quína 'n fora!...» 's digué 'l de las cansons signantse 'l cap com si se li acudís una lluminosa idea. Y al mateix endemá, mentres los uns ho atribuhían á *aixó* y 'ls altres á *alló*, aprengueren per boca del de las cantéulas y entre

Un canti sens aygua;
y un porró sense ví,

que 'l malhaurat del manyá, 'l solitari del recó de la esquerra, víctima d' una pulmonía, se 'n havía anat amunt, en busca segurament d' en Salvi y, segons parer del de las cansons, á fí d' acabarhi la *darrera partida*.

JOAN PONS Y MASSAVEU

LA MALALTA ENAMORADA

El metje que 'm visita
es jove y ben plantat,
de tant y tant mirarlo
me 'n soch enamorat,
ves qui ho diría,
me 'n soch enamorat
y ningú ho sab.

—

Tot just la ma m' agafa
que 'l pols mes fort me bat,
me porta lo desfici
y no se 'n ha adonat,
ves qui ho diría,
ell no se 'n ha adonat
y ningú ho sab.

—

Aixís que 'l pit m' escolta
belluga enjogassat
mon cor com pidolayre
pollet amanyagat,
ves qui ho diría,
belluga enjogassat
y ningú ho sab.

—

Dos cops al día puja,
creu que m' he pitjorat,
es clar, com mes me polsa
el pols mes desbocat
ves qui ho diría,
el pols mes desbocat
y ningú ho sab.

—

Me sembla de vegadas
que 'm mira capficat,
se veu que 'l mal mes fondo
encare no ha trobat,
ves qui ho diría,
encare no ha trobat
y ningú ho sab.

—

Els seus remeys son dolsos
com si 'ls hagués triat;
si m' ha posat manxiulas
manyagas m' han semblat,
ves qui ho diría,
manyagas m' han semblat
y ningú ho sab.

—

Quan ab el dits m' aixeca
el llabi assedegat,
un bes li donaría
y cent, si hagués gosat,
ves qui ho diría,
y cent, si hagués gosat
y ningú ho sab.

—

Jo vull estar malalta
tenirlo al meu costat,
si arribo á estar ben bona
me moriré aviat,
ves qui ho diría,
me moriré aviat
y ningú ho sab.

—

Jo si que puch dir trista
bon metje m' heu portat,
que si mals vells me lleva
nou mal m' ha encomanat,
ves qui ho diría,
nou mal m' ha encomanat
y ningú ho sab.

—

Me diuhen qu' es un sabi,
jo no me n' he adonat;
haurá llegit molts llibres,
de cors no n' ha passat:
ab dos paraulas
m' hauría ben curat
y aixó... no ho sab

FREDERICH RAHOLA

(Ilustració de G. Cornet).

L' insigne filósof, coneixedor de las costums occidentals, va presentarse en aquesta ciutat de rigorós incógnit, pera evitar las indispensables ovacións que en aquests cassos se tributan á qualseyol nulitat de més ó menos anomenada.

Y vingué tot sol, caminant llargas horas, deixant endarrera las montanyas de l' Assia, hont hi tenía una vinya predicanthi l' esdevenir del Súper-Home.

En Zarathustra feu tot el camí sense trobar un' ánima que li digués ni ase ni bestia fins que posá 'ls peus á Vallvidrera, que 's topá ab un individuo que menava la tartana de can Baldiró. El filósof, embabiecat ab l' espectacle de la Naturalesa, no mirava hont posava 'ls peus. Això y la seva extranya figura van despertar l' atenció del tartaner, que va cridarli: —¡Ep, mestre! ¡No val á badar!

Agrahit en Zarathustra, 's dirigí al desconegut y va donarli moltas gracias per l' avís. Y fent vía envers la ciutat s' anava dihent entre ell: «Verdaderament entro en un poble culte. Vet'aquí un home á qui no li deya res, que no 'ns coneixém de res, y s' interessa per mí donantme un consell aforístich que per sí sol tanca tot un sistema de filosofía práctica.»

Y insistint sobre la profonditat del *no val á badar* del tartaner, va arribar á Gracia. Baixava pel Carrer Gran de la patria den Llenas encantantse en els aparadors dels establiments, quan al arribar al davant del de la fonda den Barrillón, llensá una exclamació d' entussiasme que feu sortir á alguns vehins al brancal de la porta: «Magnífich! Sorprenent! -digué en Zarathustra contemplant una escena del *Tenorio* representada per monjetas rénegas, pebrots, tomáquets y demés plantas decorativas.—¡L' art, la sublim exteriorisació del Súper-Home, agermanat íntimament ab la culinaria! ¡Oh! De segur que no me 'n penediré d' haver vingut á Barcelona.

«Quan un poble dóna semblants mostras de filosofía y art, no hi ha dupte que está regit per esperits superiors. ¿Será cert, donchs, lo que 'm deya en Pompeyus en las sevas cartas? ¡Y jo que 'l tenía per un *tabero!*» (*)

(*) Es un mot arí que en catalá no té traducció exacta. Podria dirse que vol expressar un que acostuma á comptar bolas.

Y al recordar el nom den Pompeyus Gener es com va atinar que ningú com ell podría servirli de *cicerone*, y al objecte va buscar la direcció d' aquest, que tenía apuntada en el marge d' un periódich, quina direcció havía demanat últimament á n' en Max Nordau.

¡Y que difícil va serli á n' el pobre Zarathustra lograr la companyía de 'n Peyo! Després de recórre la meytat de l' esquerra de l' Ensanxe va trobar el domicili de l' amich, pero aquest, naturalment, no era á casa.

En Zarathustra comensava ja á fastiguejarse. A pesar de tot, tingué una idea lluminosa, es á dir, zarathustral. Va preguntar á n' el sereno del barri si sabría dirli per quins indrets tenía de dirigirse pera trobar á don Pompeyo.

L' home del xuixo, avans de contestar á lo que á n' en Zarathustra l' interessava, va desferse en mil detalls de la vida de l' escriptor trilingüe:

—Miris si 'l conech bé—deya l' aucell de nit,—que á n' á mí cada any em fa la décima que dono per Nadal. Si vol, li diré de cor la que va ferme l' any passat.

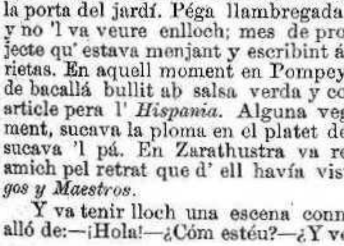
—No us molesteu,—digué en Zarathustra, impacient—lo que 'm convé saber es el lloch hont podría trobarlo á n' aquest senyor...

—Donchs miris: lo millor que pot fer es anar corrent á la cervesería de can Morriz, qu' es hont acostuma anar á sopar, y jo li asseguro que si no 'l troba allá es que haurá anat á un altre puesto.

—Soch del mateix parer,—digué en Zarathustra despedintse del sereno; y 's posá á *gambar* en direcció á la cervesería.

Aquella nit, com moltas d' altras, en Pompeyus es trobava en l' establiment. En Zarathustra va entrarhi esbufegant, per la porta del jardí. Péga llambregada á las tauletas de marbre y no 'l va veure enlloch; mes de prompte s' adoná d' un subjecte qu' estava menjant y escribint á l' hora en una de las glorietas. En aquell moment en Pompeyus devorava una racció de bacallá bullit ab salsa verda y corretgía las probas d' un article pera l' *Hispania*. Alguna vegada que altra, distretament, sucava la ploma en el platet de la salsa y en el tinter hi sucava 'l pá. En Zarathustra va reconéixer desseguida á l' amich pel retrat que d' ell havía vist en la coberta dels *Amigos y Maestros*.

Y va tenir lloch una escena conmovedora. Va haverhi tot alló de:—¡Hola!—¿Cóm estéu?—¿Y vos?—¿Y la familia?—¡Ditxosos ulls!—Y varen quedar fortament abrassats, fent recordar aquells finals de drama passat de moda.

POMPEYUS.—Ja sabéu ¡oh, Zarathustra! que jo he donát á conéixer la vostra personalitat á Catalunya; perque us admiro profondament. Em feu l' efecte d' un Sinahí plé de llampechs y mistos de Garibaldi. ¡Y quina llum més ben factora! ¡Y quins espeternechs més insinuadors de cosas ja pahidas! «Sou l' escriptor més franch y més directe que may hagi existit.» Ningú com vos ha lograt ésser un poeta més intens y un pensador més profón tot á l' hora. !Oh, Zarathustra!

ZARATHUSTRA.—Prou d' aquest color. Això crech que m' ho havéu dit cinchcentas vegadas en lletras de motllo. Espero de la vostra súper amabilitat que 'm presentaréu lo més prompte possible á las llumaneras del Cel de l' Art catalá.

POMPEYUS.—Ab moltíssim gust, ¡oh, Zarathustra! Precisament avuy ens reunim els que á la nostra vellesa fem la *Joventut*, que, com ja devéu saber, es la revista dels súper-nacionals, dels in-actuals y dels ultra-intelectuals.

ZARATHUSTRA.—Sí, ja ho sé; y dels Trinitats Monegals, qu' es tot lo que 's pot arribar á dir.

Y aixís dialogant varen arribar al piset de la Rambla de Santa Mónica, ahont s' hi trobava ja reunida la redacció en pés de la *Joventut*. La presencia de 'n Zarathustra entre aquella gent va fer l' efecte d' una bomba. Un ¡ah! general, unánim d' admiració va escaparse de totas aquellas bocas. Passats els primers instants d' estupefacció casi tots els redactors varen dirli alguna cosa.

En Pena va ser el més atrevit, rompent aquell silenci ridícul, dihent:—Vos y en Wagner sou els genis més genials de l' época contemporania.

A n' en Vía no se li va ocórre res més que convidarlo á pendre cervesa en un *English Bar* de per allí á la vora.

L' Oriol Martí va preguntarli quants anys comptava y si tenía alguna finca en la Montanya Sagrada.

En Tintoré va oferírseli pera la traducció d' un drama, si es que 'n tenía algún, prometent retirar el de 'n Gual y donar el seu de folletí.

En Zanné Rodríguez li va anomenar totas las obras que havía escrit (que havía escrit en Zarathustra), senyalant las que més l' havían *afectat;* y després va cantarli aquella cansó que diu:

Que viene Rodriguez—Re-que-te-et-chech.
Que Paris se enciende—Re-que-te-et-chech.

En Sebastiá Junyent va oferirse á ferli 'l retrat; pero en Zarathustra que havía vist el de l' Ibsen, fet pel mateix dibuixant, va excusarse dihent que 'ls aris no toleravan que ningú 'ls *fés una cara nova.*

Després del *flirt* (del qual lo més substanciós es lo que acabém de reproduhir) van baixar tots els escriptors y dibuixants de la casa á donar un vol per la Rambla, pera deixarse cáure á última hora en l' hostal dels *Quatre Gats*.

En la gótica cervesería s' hi trobavan reunidas las eminencias següents: en Pitchot, Fuentes, Rusiñol, Casas, l' Utrillo (M.), Marquina, Niubó, Morera, y per una rara casualitat, en Massó Torrents, Pompeu Fabra y l' Iglesias.

En Pompeyus feu la presentació del gran Zarathustra en la sala dels putxinel-lis, que es ahont se trobavan (y era 'l seu verdader puesto) de tertulia las personalitats ja citadas.

En Pere Romeu, ab tal motiu, va fer un discurs que estigué á l' altura de l' orador, dihent, entre altras bestiesas, que... ja n' havía sentit á parlar d' un tal Zarathustra, *pero que* 's creya que ja era mort y enterrat, *pero que* per xó l' admirava igualment, y podía beure tanta cervesa com volgués, anyadint que, si l' interessat no hi tenía cap inconvenient, posaría un anunci en els diaris que diría, poch més ó menos: «Avuy dijous: gran funció de putxinel-lis ab l' assistencia del sabi Zarathustra. Bou á la dóba. Conill ab pésols. *Venid y os convenceréis..*»

L' orador fou saludat ab un fort picament de mans. En Zarathustra, aixecantse de puntetas, va abrassarlo ab entussiasme, y li va dir que li agrahía molt las probas d' amistat que acabava de donarli.

Ab l' arribada del célebre filósof, la conversa dels contertulis se va animar per moments, fentse de poch en poch més viva, més interessant. Tothom procurava que no 's fastiguejés, ja alabantli la profonditat dels seus sermons y l' art sugestiu de que 's valía, ja contantli cada un las sevas aspiracións y els plans que 's proposava realisar.

En Massó Torrents, parlant dels llibres de 'n Zarathustra, va manifestar á n' aquest que lo que més li havía agradat eran els frisos y els culs de llantia.

L' Iglesias va explicarli set arguments de set dramas que tenía en projecte.

En Rusiñol, ab la seva veu de mandra, va parlarli del Teatre Lírich Catalá

dihent que si no arriba á ser ell ab la seva *Alegría que passa*, l' empresa hauría quebrat als quatre días.

En Niubó, que feya rato que dormía, 's despertá en aquest moment, repetint qu' era de la mateixa opinió.

En Pompeu Fabra va exposarli las últimas innovacións ortográficas, que no entén sino ell. Va fer notar que l' ortopedia no tenía res que veure ab l' ortografía, y viceversa. Y finalment va dir que 'l catalá que ara 's parla era *efectivament* dialecte del castellá.

Y l' Utrillo va respondre:—En cambi 'l catalá que tú escrius es dialecte del francés.

A pesar de l' amenitat de la conversació, en Zarathustra semblava aburrirse de valent.

Notantho en Pompeyus, va pendre la paraula y va exposar una gran idea:—He pensat, caballers,—digué aquest—en obsequiar al Mestre Zarathustra ab un banquet que podríam celebrar el día de la seva despedida. ¿S' aproba l' idea?

—Sí! Sí!—Molt ben pensat!—Un banquet!—Un banquet!

—Donchs bé—va afegir en Pompeyus—jo me 'n encarrego. L' amo de la Puda Seca es molt amich meu y ens ho fará baratet. En sortint podrém visitar totas aquellas barracas del *Paralelo* que no dupto han d' agradar moltíssim á l' obsequiat.

—¡*Bravo!*—¡Aceptat!—¡Visca en Zarathustra! —¡Visca en Pompeyus!

Y aixís s' acabá la festa dels *Quatre Gats*.

Durant els cinch días qu' en Zarathustra permanesqué entre nosaltres per ferse cárrech del nivell intelectual de Catalunya, va visitar, entre altres puestos públichs, el Círcol de Sant Lluch, L' Edén Concert, las Arenas, L' Ateneu y varias redaccións.

El banquet celebrat á la Puda Seca fou un dels actes més expléndits en que prengué part en Zarathustra. L' alegría dels comensals fou extraordinaria. Els brindis, plens d' *sprit* y eloqüentíssims.

Per mostra, aquí va 'l de 'n Marquina, que 'l feu en castellá y va ser, ab tot, molt aplaudit.

Salud, gigantesca aparición demoledora,
Faro de Tenerife del Pensamiento Humano,
y escucha al Poeta de los sagrados cantos
entumecidos.
El roble secular de entendimiento pródigo
llamado Zarathustra
se enderece sin vacilar, y surje y hiende
los espacios azules de la Guasa
inquietante y grave.
Vedle:
y abrid los ojos y cerrad la boca y entusiasmaos.
Grande como el mismo Sol se nos presenta
con toda sencillez y con sandalias
(las de la Duda quizá no serán éstas),
sucios los pies como pensador profundo
y más feo que Pichot comiendo ostras.
Este es el Zarathustra;
aquel que *hablaba así*... de cualquier modo,
á juzgar por los fragmentos
del grave Maragall y *de 'n* Pompeyo.
Por la figura colosal del Súper-Hombre
bebámonos un *bock* y saludémosle!

Quan tothom hagué *xerrat* prou van comensar els crits de::—¡Que parli en Zarathustra!—¡Sí, que parli!—¡Que parli!—*¡¡¡C-able!!!*

En ZARATHUSTRA (aixecantse).—Parlaré.

No será 'l meu discurs xáfech d' elogis, sino la Veritat Pura rajant á doll.

Obriu bé las finestras de l' inteligencia y apreteuvos els polsos ab las mans y meditéu lo que vos digui. Perque tot lo que jo dich cal meditarho.

Per primera volta sentiréu ¡oh, Súper-Ollas! el dols escalf del Sol de la Rahó. Escoltéu:

Jo soch un Home-Llum tot transparencia.

Vosaltres sou uns Llums senzillament, sense ser Homes.

Jo soch la Veritat que devalla per la Terra.

Vosaltres la terra que colga la Veritat.

¡Oh, rassa d' impotents, me feu mitj-riure!

D' artistas del Pensament tots voléu serne y masteguéu ideals que no pahíu. ¡Jo us dich *poseurs!*

¡Oh, no, no 'ls puch sofrir als que s' insinúan per camins ondulats y mitjas tintas!

Detesto fondament á las tortugas perque amagan el cap á la més débil amenassa.

Y vosaltres sou com las tortugas ¡oh, artistas complascents del qui més paga!

Remat d' estúpits, cantors de l' Idea Morta,
cobarts continuadors de la Mentida,
sou dignes Arlequíns de qui us explota.

A la Vida ascendet, feconda y sana, cántichs de mort li dediquéu tot fentne befa.

Us falta el convenciment pera ser Artistas y us sobra l' enamorament de tot lo vostre.

Perque en el fons no hi ha més que això: Vanitat y narcisisme.

Per xó no compreneu la cópula sublim de l' Art ab la Justicia.

Per xó cantéu una vida falsa, plena de lligams y geómetrica.

Per xó son falsas las obras vostras.

¿No teniu prou valor pera enderrocar ídols? ¿Perqué heu d' ajupirvos y recular davant dels Lladres disfressats de cosas útils? ¿No us sentíu ab prou forsas per esclafar al monstre fret y pudent que viu dels poruchs de l' ultra-tomba?

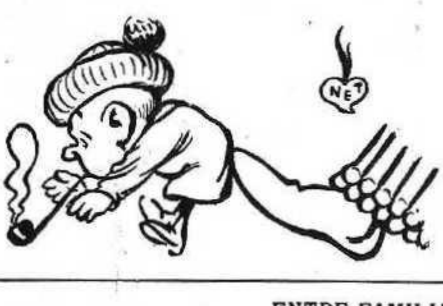
Si això tant se us ne dóna, no diguéu que feu obras d' art, sino lleminaduras pels ulls. Y no us diguéu may més artistas: digueuvos *pasteleros* pels goluts, pels ignocents y pels burgesos.

Y en veritat vos dich aquesta cosa: Sou uns cobarts y uns vanitosos.

Y ara, si voléu, podéu repetir lo que us hi dit, posanthi alló de:

Aixis parlá Zarathustra.

ROSSENDO PONS

ENTRE FAMILIA

Una senyora en estat interessant, pregunta al seu fill, nen de sis anys:

—¿Qué t' estimarías més que 't portessin els papás, un nen ó una nena?

El baylet tot gratantse el cap, respón:

—Jo, més m' estimaría un caball de máquina.

A. GIBERT

MAL COMENSAMENT (per *Apeles Mestres*)

—La reyna Victoria.., en Campoamor... en Balaguer... en Verdi .. Desengánya't, Poneta: 'm temo que aquest sigle ha de ser funest per las personas d' edat.

DE CAMÍ

(FRAGMENT)

Ilustració de M. Urgell

. . . .

El fret apreta de debó; tota la sotalada de Sant Salvi es una llenca de gel. Arribém á Can Mataró á entrellusca; la llar abrandada del tot ens retorna y en Lari no para de afegirhi llenya.

—Deu vos guard, gent de Deu!

—Deu vos guard. ¿Qué portéu gayre fret?

—Y que apreta de valent... Poséumosen un mitjot al foch.

—¿Qué rosegaréu quelcom?

—¿Qué teníu?

—Si voléu un parell d' arengadas y un bitxo encare las trobarém; no s' ho han pas acabat tot els mercaders.

—Apa donchs *matarona;* y sobre tot la torrada que sigui ben rosseta.—

Ens encabim al escó y ens retorném del tot. El méu company ja mes animat del aclaparament de la pujada, garleja de debó ab *la gran* quina apar talment sugestionada per l' atractiu de la conversa. Es ja una mossassa feta; alta y sapada, vistosa de cara, ab una rosa ben esbadellada á cada galta y ab el somriure ignoscent sempre als llabis. Quan el Mingo n' hi etziva alguna de virada á cau d' orella, la cull coronantla ab una rialla que ressona per tota la cuynassa

—Reíra de neu de mossa! ¿passas á cercar una cistella de naps?

—*Matarona,* no 'us enfadéu.—

—Quína déria te ab els homenots; encare no véu unas calsas ja s' exalta y no pensa ab la feyna.

—¡Es el seu temps! ¿Altrement que devíau fer vos?

—¿Qué feya, diheu? trescá com una arrastrada tot el día, del contrari ja sabía 'l que 'm tocava.

—Be, pro quan en Lari venía á veure'us, l' ase'm fum si estavau per altras orgas.

—¡Ay, ay que aném lluny!... y endemés que alló es molt diferent; quan vindrá 'l seu galindoy, alashoras será altra cosa.

—¿Y quí 'us assegura que no será 'l Mingo?

En aquest moment una seguida de traginers cercan l' escalf de la llar, y com es natural la *matarona* va tota atrafegada sapiguentli prou greu d' haver fet marxar *la gran.*

Nosaltres surtím y ab un griso ben viu arrisquém la pitrada ferma que 'ns manca pera guanyar la Roca d' en Plá. Vespreja y 'ns cal vigilar molt per no enxargayarnos.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET

CONSULTA MACABRA

Ni temps va tenir de tancarse del tot la mampara del gabinet del senyor doctor pera donar eixida á una pobra mare ab el séu fillet malalt als brassos y ab una recepta á la má, quan se va escorre á dintre 'l pacient de tanda, qu' era un home de uns cinquanta anys, secardí, de cara afeytada, pómuls arrodonits y expressió falaguera. Fins no rihent semblava que reya.

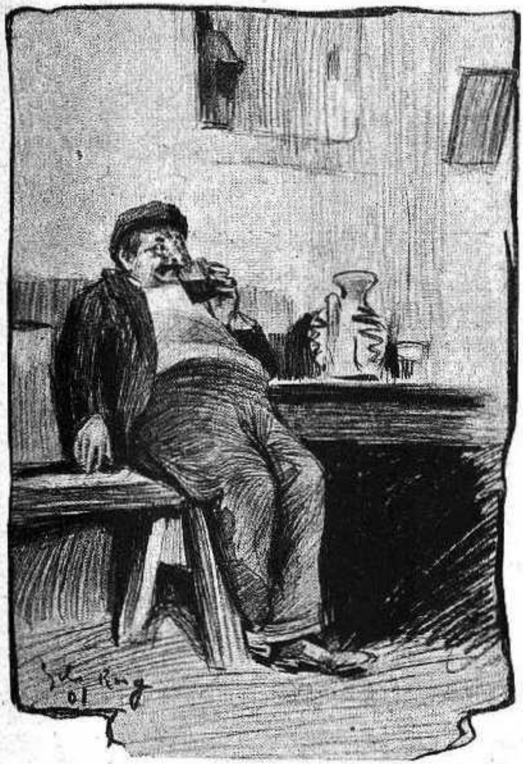
Plantat davant del metje y cambiats els saludos de rúbrica:

—¿Qué va—digué, y al dirho s' accentuá encare més la riatlleta en son semblant estereotipada—qué va que no endavina lo que tinch?—Y 's quedá rihent, esperant que li endavinés.

El doctor el contemplá una estona á través dels lentes, y no notant en ell cap síntoma extern que pogués revelar la seva malaltía,—Si no s' explica més clar —li digué—no es fácil descubrirho.

—Donchs ara ho veurá—afegí l' home, rihent sempre, mentres s' anava trayent l' americana y l' hermilla, y per fí s' arrebussava la camisa per darrera pera millor facilitar l' inspecció facultativa.

UN CASSADOR SEDENTARI (per *B. Gili Roig*)

Las monas mes grossas - se cassan aixi:
sense fatigarse—y ab bons gots de vi.

Damunt de la seva esquena posada al desnú aplicá 'l metje la vista y 'l tacte, parant en sech, al palpar una de las vértebras de l' espinada.

—Veig que ja ho ha trobat—digué l' home no deixant de riure.

En efecte, el metje havía trobat la caries rosegant aquella vértebra; el terrible mal vertebral de Pott, en un estat d' avens verdaderament alarmant. Y 'l pacient seguía rihent, rihent sempre, com si ab la rialleta volgués ofegar sos horrendos sufriments. Reya de dolor.

—¿Aixó es grave, veritat?—afegí.—Donchs miri una mica més avall y ja 'm sabrá dir lo que hi troba.

Aná recorrent el doctor ab els dits aquell trist rosari d' ossets, descubrint la caries en dos, en tres vértebras més; la caries molt més rosegadora y que havía fet encare estragos més terribles que 'ls que havía notat en la primera.

L' home rihent, se li girá de cara, y 'l sor prengué dihentli:

NOTAS

PERIODÍSTICAS

(per *R. Miró*)

El Bombo *universal.*

La *Perdiu* á la paella.

—No necessito remey perque no n' hi ha pera mí: tots els metjes m' han dit lo mateix, quan estava menos grave que ara.

—Llavors ¿per qué ha vingut?—li preguntá 'l doctor.

Y tornantse á posar la roba, barrejant ab una rialla cada un dels ays que aqueixa operació per ell un tant molesta li arrancava, digué:

—Coneixent l' acert dels seus pronóstichs, necessito que 'm digui per quant temps ne tinch, senmana més, senmana menos... Això es lo únich que m' interessa sapiguer, això y res més.

Y aquell home condemnat á mort, que veya venir, acostarse cada día més la séva última hora tranquil, seré y somrient sempre, aná descapdellant impassiblement y sense deixar de riure, els motius, las causas, las rahons poderosas que 'l movían á volguer averiguar l' hora lo més exacta possible en que havía de cumplirse la fatal sentencia.

Perque, segons digué, ell era sol al mon: no tenía familia; á ningú deixava al seu darrera. Lo poch que possehía no s' ho podría pas emportar: deixarho li dolía; gastars'ho tot avants de que sigués arribada la seva última hora no li convenía de cap manera, puig llavoras tindría de anar á morir en un llit d' hospital, y això li feya basarda y repugnancia. No es que sigués rich: possehía un miler de duros á tot estirar, y volía fer ab ells com una candela que s' anés consumint lentament, al mateix temps que 's consumís l' altra candela de la seva mortal existencia. Que totas duas cremessin per un igual: que al acabarse l' una s' acabés puntualment l' altra, á l' hora justa de quedarse á las foscas per sempre més; tal era la seva deria, la seva aspiració suprema.

—¿No veu? si jo sapigués pel fixo quants días me restan de vida—deya ab riolera tranquilitat—agafaría els diners que 'm quedan y 'n faria tantas parts com días. Que son vuit, nou, deu pessetas lo que diariament pogués gastar, no 'm mouría de aquesta xifra... Jo soch un home ordenat: he sapigut sempre acostumarme á tot, y més he de saberne ara qu' estich á punt de guillármelas... ¿Qué li sembla, donchs, senyor doctor? Vaja, una bona dita! ¿per quánt temps calcula que n' hi ha?

El doctor esborronat davant de aquell refinament de cálcul, extranya barreja de comedia y tragedia, producte de una naturalesa impávida y serena fins á un grau inverossímil, y de una ment que de tant equilibrada semblava boja, no va poder donarli la satisfacció què ab tanta ansietat estava esperant l' home de l' eterna riatlleta.

—Nosaltres—li digué—som metjes; no som jutjes. Tant sols als jutjes els es permés marcar ab precissió y exactitut els últims instants dels reos condemnats á mort. Per lo tant, perdoni si no puch satisfer la seva pretensió.

—Tots me diuhen lo mateix!—exclamá l' home ab accent de desconsol; pero sense que ni per això 's desvanesqués l' expressió de hilaritat estampada en el seu semblant.—¿De qué serveix la seva ciencia, si un no se 'n pot valer ni per una cosa tan senzilla? ¿Quánt li tinch de donar?—afegí butxaquejant.

—No res—respongué 'l doctor.—No haventli pogut prescriure remey, no haig de cobrar.

—Llavors mil gracias... y dissimuli.

Y 's dirigí á la porta de sortida, y al esquitllarse per l' obertura de la mampara li dirigí ab el saludo l' última rialla, una rialla no ja tranquila, sino sarcástica; una rialla de crani desossat, de cap de mort.

—¡Pobre home! —exclamá 'l metje deixantse caure al silló, á punt de rebre al nou malalt de tanda.

J. Roca y Roca

LLAGRIMOSA

Tot resta en silenci.
Darrera la reixa
cuberta de flors y entre ciris
está la donzella:
las mans encreuhadas,
la cara com cera
y 'ls llabis com fullas de rosa
marcidas y secas.

—

¡Tothom diu qu' es morta!
Mes jo no ho vull creure
que ahir va jurar estimarme...
Dormida á mi 'm sembla.

—

¡Desperta ma vida!
¡Amor meu, desperta!
. . . .
. . . .
¡Felís qui del mon se 'n allunya!
¡Y, ay, pobre qui 's queda!

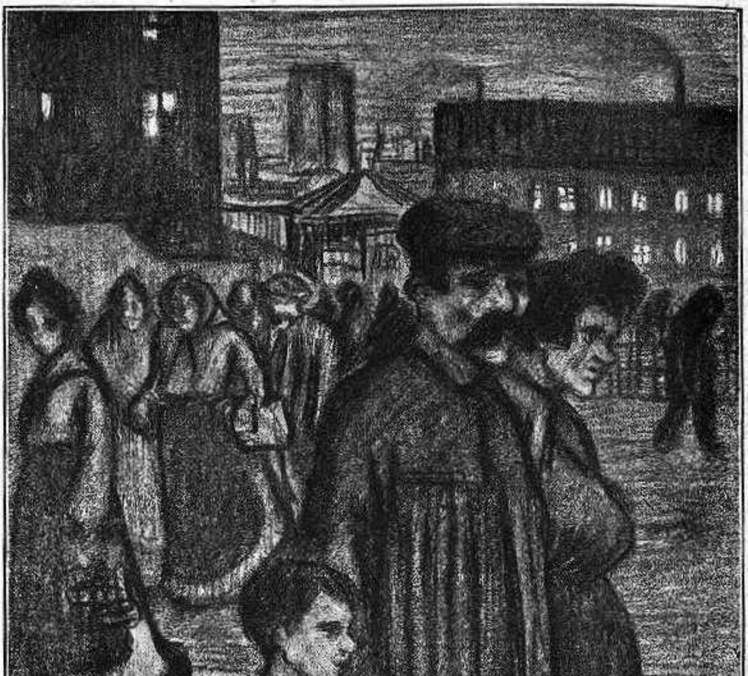
Ll. Salvador

Alló de las rondallas (per *J. Pellicer Montseny*)

«Camina, camina, que caminarás ..»

L' HORA DE PLEGAR (per *E. Torent*)

Decasa á la fàbrica, de la fàbrica á casa, y tot l' any lo mateix ..

UN MAL PENSAT

Se troban dos amichs á la Rambla de las Flors.
—¿Qué tal Pep, 'hont vas tan depressa?
—Vaig á veure *La Dolores;* y tú?
—Jo, á veure *La cosina de la Lola*. Avant...
—Adeu.
Un de la *Fulla* qu' ha sentit la conversa:
—¡Quins dos sátiros!

R. HOMEDES MUNDO

DE HEINE

Ell y ella s' estimavan
sens volguersho confessar;
més: volían aborrirse,
y axó no ho logravan pas.
Crexía l' amor dels dos
á passos ajegantats,
y pera vence'l pensaren
ausentarse com ho fan.
Separats no 's poden veure,
sols s' oviran somniant:
axís, en sense adonarsen,
passan y repassan anys.
¡Tal volta, sense saberho,
y sense haverse olvidat,
los dos, pobrets, ja son morts
y cap d' ells de l' altre ho sab!

E. Vilaret

EPIGRAMAS

—Per fé á ta sogra callar
la llengua li hi has de tallar
ben arrán, puig jo ho faría.
— Puig home! no siguis dur
si tal fes estich segur
que després li crexería.

—

— Qué busca, senyora Gloria?
—Vol que li digui? no ho sé;
per res perdo la memoria.
- Axó ray, búsquila bé.

—

— Parlo ab el cor á la má.
— digué la dona d' en Pol.
—Si qu' es vert—vaig observá—
(á la má hi duya una col).

Antón del Singlot

Serrano andalus. (Dibuix al llápis de *J. Benlliure.*)

UN FILL MODELO

Parla un subjecte dels disgustos que li está donant el seu fill, y un seu oyent li diu:

—Donchs miri, jo del meu n' estich contentíssim.

—¿Qué fuma?

—Ca: no ha tocat may un cigarro.

—Y al café hi vá?

—No hi ha posat may els peus.

—Retira tart?

—Al contrari: després de sopar á la nona.

—¿Y de companys?

—No 's fá mes que ab els de casa.

—¡Si qu' es una sòrt! ¿Y quína edat li té 'l seu fill?

—Ans d' ahir va cumplir tres mesos.

R. A. Orriols

COMPARANSA

A un jove qu' estava ilusionat ab el pamet d' una nena, un company seu, per cert mes reflexiu y positivista, li deya:

—No cal que 't formis ilusións que la guapesa es una cosa passatjera ó sino compara sempre á la teva enamorada ab la que t' haja d' ésser sogra y pensa que temps á venir s' ha de tornar un esperpento com ella; de modo que entre una y altra no hi ha mes diferencia qu' aquella del xocolate de 'n Matías López: la una es *antes de tomar el chocolate*, y l' altra *después de haberlo tomado.*

C. de B.

MALARIA

No sé quins efluvis portan,
quin baf de malavolensa,
las ratxadas d' ayre
de la meva terra.
No sé de quin cantó bufan,
pero son ratxas perversas,
que 'ls cervells embotan
y 'ls cors envenenan.
Duhen els microrganismes
del despit y de la enveja,
que inflan lo ridícul
y lo noble ofegan.
Fan giravoltar ab forsa
las més rovelladas fletxas
y fan caure torres
y alsan grans d' arena.
No sé quins efluvis portan,
quin baf de malavolensa,
las ratxadas d' ayre
de la nostra terra!

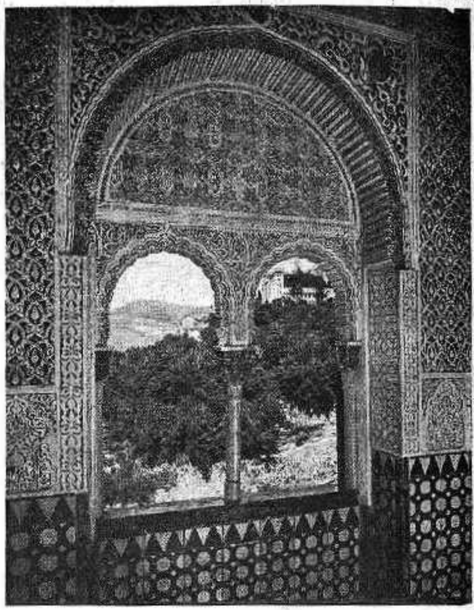
Apeles Mestres

ESPURNA

Del mes de juliol son nats
els amors de 'n Pere Poch;
han crescut á prop del foch
y 'm sembla que son gelats.

J. Costa Pomés

Maravellas granadinas

L' Alhambra —Ajimes de la Mesquita. (Fot. de *Garzon.*)

¿Á QUI CREURÉ?

Un company de tú 'm comptá
que un jorn teninte en sos brassos,
va darte un sens fí de abrassos
y fins ton rostre besá.
Y al dirtho á tú, Margarida,
(si es que no vaig mal fixat)
tos ulls van dirme: —¡Es vritat!
pero ta boca: - Es mentida.

C. G. Redembach

ACUDITS ESTUDIANTILS

Ab tó satisfet diu un estudiant á un altre:

—¡Jo t' asseguro que de mestres d' estudi que fassin lo que fá 'l meu, potser no se 'n trobaría un altre!

—¿Que fá?

—Menja.

—

—Veus, aquest es el retrato del meu mestre.

—Noy, ningú ho diría. Tan magre qu' está sempre y á n' aquí tan gras?

—Es un gras d' ocasió.

—¿Qué vols dir?

—Sempre 's fá retratar quan té mal de caixal.

Anton Portabella

CURIOSITATS LLINGÜÍSTICAS

ELS APELLIDOS CATALANS

¿S' ha fixat alguna vegada el lector en la forsa d' expressió dels nostres apellidos y la freqüencia ab que molts d' ells sugereixen ideas que res tenen que veure ab l' individuo que 'ls porta?

Per si un día surt un aficionat que vulgui fer sobre la materia un traball complert, traball que hauría de resultar interessant per molts conceptes y probaría la portentosa riquesa de color de la llengua catalana, aquí van alguns datos que sobre tan curiós tema portém recullits:

Apellidos aristocrátichs: Marqués, Conde, Baró, Rey.
Laboriosos: Ferrer, Fuster, Sabater, Sastre.
Agradables: Rich, Alegre, Company.
Combustibles: Cock, Carbó.
Vegetals: Oms, Pí, Alsina, Figueras, Roure.
Habitables: Casas, Quadras, Palau, Sala.
Fondos: Clot, Pou.
Útils: Ribot, Parpal, Serra.
Comestibles: Bou, Cunill, Coca.
Insignificants: Mitjá, Poch, Petit.
Humits: Font, Riu, Estany, Llacuna.
Salvatjes: Lleó, Llop.
Verts: Camps, Horta, Prats, Bosch, Selva.
Geométrichs: Pla, Rodó, Quadros.
Els mes durs: Montanya, Roca, Palet.
Els mes clericals: Sans, Iglesias, Capella, Sagristá.
Els mes cantadors: Rossinyol, Passarell.
Aplicables á la pintura: Roig, Blanch.
Els que han sortit de nosaltres mateixos: Mans, Coll, Canyellas.
Bons pera la construcció: Portas, Escalas, Sostres, Bigas, Llatas.
El menos espés: Claret.
El menos dols: Salat.
El mes lluminós: Sol.
El mes tauròfil: Picas.
El mes retingut: Guardiola.
El mes empipador: Tós.
El mes refrescant: Llimona.
El mes cremador: Forn.
El mes bufó: Boniquet.
El mes consumit: Cendra.
El mes escurat: Pinyol.
El que té mes prima: Franch.
El mes buscat: Turró.
El mes espinós: Argelaga.
El mes venerable: Antich.
El mes temible: Inglés.

FANTÁSTICH

PARÍS.—EN LA CERVESERÍA (per *Pau Roig*)

¿Qui vol encendre?

LO DESERTOR

Fa 'l corn á la campana
y la campana al vent:
—Traydors petjan la terra...
¡A l' arma!... ¡Somatent!...
Com un reguer de sofre
que 'l llamp hi posés foch,
arreu lo crit s' escampa
d' un lloch al altre lloch.
No hi ha ciutat ni vila
ni casalot ni mas,
que de l' host forastera
no vulgan eixí al pas.
Qui lo trabuch despenja,
qui empunya la destral;
la gent va á corrioladas
avall pel camí ral.
Com mes avall s' arriscan
l' estol se fá mes gros;
l' un escomet al altre
parlantli coratjós.
Ja una bandera enlayran,
ja s' han sagramentats:
—¡Morir avans que 'ns robin
las patrias llibertats!...
Y els corns sona que sona
la nova trametent,
y vinga las campanas
tocar á somatent!...

—

D' aquellas veus al eco,
lo capitá Borrell
sent una idea horrible
passarli pel cervell.
Un jurament lo lliga
del Rey com á soldat,
y 'l Rey, de Catalunya
als furs ara ha mancat.
Ben prompte me l' envían
las armas á esgrimir,
del Comte-Duch al carro
la patria per junyir.
La febre 'l cap li arbola,
la sanch li esbotza 'l cor;
butxí ó traidor té d' ésser
¡oh Deu!... ¡Butxí ó traidor!
La veu de la campana
li diu:—¿No ets catalá?
contra lley de natura
com pots, esquerp, aná!
Sentint plányer sa mare,
mal fill es qui no 's mou:
un monstre qui la escolta
del enemich á sou.
Rebuig de sa nissaga,
escarni farán d' ell!...
¿No 't mous?.. ¿Encare dupta,
lo capitá Borrell?...

—

Ja no! Trenca la espasa,
salta á caball, parteix...
Ja no es soldat d' Espanya:
lo catalá reneix.
Per bé de Catalunya
presenta's á 'n Clarís:
—Mon bras prenéu per ella
ma vida, si es precís!
Y dels marjals de Xerta
al pont de Martorell
ben prompte tothom parla
del Capitá Borrell.
Com un lleó barreja
del enemich lo camp;
son bras un martell sembla,
sa espasa sembla un llamp.
Y encalsa, fereix, mata
cridant:—¡A mí, á mí!
si avans era dels vostres,
avuy no us puch sufrí.
Al Rey la fé he trencada
com ell la trencá als furs;
si jo he comés perjuri,
abdos serém perjurs.
Mes ell per traidoría,
jo per sagrada lley:
¡la Patria es mes que 'l trono
¡la mare avans que 'l Rey!

—

En lo Portell un día
ja 'l voltan de traydor:
—Lo desertor es nostre,
¡que muyra 'l desertor!
—De desertor ne fora
contra los meus lluytant:
vora la llar dels pares
sempre 'ls bons fills caurán!
Y al dir aixó, embestía
contra tothom frisós;
ja 'n tomba un de cadavre,
ben prompte 'n cauhen dos.
Li diuhen que 's rendeixi,
ell los respón:—¡Feriu!...
La sanch un toll formava,
lo toll se torna un riu.
Mes, tantas son las armas
brandidas contra d' ell,
que cau plé de feridas
lo capitá Borrell.
De son caball, qu' espira,
ténse derrera fort,
encare 'l bras aixeca;
mes li deté la Mort.
Lo darrer mot que deya
jamay s' ha d' extinjir:
—Primer que 'l Rey, la patria!
Primer qu' esclau, morir!

F. Ubach y Vinyeta

La Exposició del carbó (per *Apeles Mestres*)

—Vaya una gracia! Com si tot l' any no la tinguessim oberta!...

DEU LOS CRÍA...

¡Central!... ¡¡Central!!... Fa tres [horas
que m' estich truca que truca,
pero 'n fan tan cas al centro
com si 'ls hi diguessin Llucia.
L' aparato aquest temps há
que va de capa cayguda.
Té mala pessa al teler.
Cada senmana 'l visuran,
l' examinan, l' inspeccionan,
hi passan un' hora ó dugas,
se trauhen el botiquí,
ab un xich de sal el purgan,
y, com si tingués dolor,
li fan fregas ab unturas;
mes no crech que se n' aixequi:
es un mort que no té cura.
Pero entretant me 'l carregan
y ves pagant las consultas.
Y d' aquest trastocament,
¿no saben quí 'n té la culpa?...
L' engraellat telefónich.
Sí, senyors: els fils que 's burlan
del centro y dels abonats.
Tal com sona. En temps de plujas
y de temporals de vent,
cauhen pals, la red s' afluixa,
els filferros s' aproximan
lentament fins que s' ajuntan,
y llavors se petonejan,
s' afalagan ó 's batussan.
¿Vostés no han sentit cap diálech
de fils al moment que 's crusan?
¿No? Donchs acostin l' orella
á un pal qu' ara se sent una
conversa...—«Salve, Filip.
—Deu te guard, Filis perduda.
¡Ay cóm me fa electrisar
ton contacte! ¿No disfrutas
als meus brassos?—Tot me vibra
y al timbre la veu se 'm núa.
La campaneta del cor
me palpita ab una furia...
—¡Qué 'n tens de sal á las pilas!
—¡Prou! Estava molt robusta
y ara semblo un fil de seda.
De tant plorar fins tinch buydas
las xicretas.—Jo també
m' hi tornat com una agulla.
Tú? Si encare ets mes hermosa.
¿M' estimas?—¿Y m' ho preguntas?
Si fins la planxeta 'm cau
contemplante.—Fil de sucre.
¡Qué soch felís aprop teu!
—Sí; pro la ditxa no dura.
¡Té! ¿Veus? ¡Bona nit, gresol!
—¿Qué tens?—Que 'l celador puja.
—Donchs aprofitém el temps...
¡Un' altra abrassada!... ¡¡L' última!!
¡Ay, que 'm raca 'l separarme!
—No m' olvidis.—Adeu, curra!»
¿No 'ls agrada aquest idili?
Ara 's sent una disputa.
—«¿Sabs que per ser tan vellot,
tens las clavillas molt fluixas?
—¡Hola, ingrata! ¿Encare gosas?...
—¡T' haig d' alsá 'l coure!—Si 'm [buscas,
me trobarás.—Si ho sé tot.
—¿Qué sabs?—Que corres la tuna,
pro ja ni se 't mou el timbre.
—Y ¿qué n' has de fer, llenguda?
soch ben diferent de tu
que á cada instant tens un *cruse*.
—¿Jo *cruses*? ¡Mal llamp te fonga
els receptors! ¡Quína injuria!
¡Tens la bocina molt llarga!
—¡Y tu, podrida carmuixa!
—¡Feste arreglar, tastaolletas!
—¡Alsa allá, vella xaruga!»
¿Qué tal? ¿No son els filferros
els qui las conversas truncan?
Pro posém las mans al pit.
Si 'm trobés jo á tals alturas
comdemnat, com altre Tántalo,
á veure 'ls fils que 's bellugan,
sens poderne tocar ni un,
y 'm sentís las sanchs que 'm bullen
y 'm trobés electrisat,
sempre estaría fent súplicas
als elements, demanantlos
ratxadas de vent y plujas,
perque es alló que dihém:
«Deu los cría y ells s' ajuntan.»

M. Badía

UN MÚSICH CARREGAT (per *R. Miró*)

—Si á Barcelona hi haguès justicia, cobraría dos sous: un com á professor de la banda, y un altre com á camálich.

En el Liceo

per

G. Cornet

Un entussiasta de 'n Wagner.

QUADRET

Se 'ls moría la nena... En quatre mesos
la petita y la gran! La séva mare
ja no podía més: son pare, 'l pobre,
tremolant li somreya y la besava...
A las dotze va entrar en l' agonía,
y 's va morir qu' encare no s' hi veya.
Quina albada tant trista! Clarejava
y se sentía ploure pel defora,
y 'l vent que feya gotejava 'ls vidres.
Perque pujés lo metje, cap al poble
se 'n va aná 'l masové á las tres tocadas,
y eran las sis y encare no venía.
Vora la cénia 'l rabadá cantava,
que ja duya la cabra de la nena;
y sols, tots sols, á dintre de l' alcova
se desfeyan en llágrimas sos pares.
La pobra mare, pel doló' abatuda.
va aná' á obrir, tremolant, lo vell armari
que guardava la roba de la nena...
«—Ja no 't veuré may més, la meva filla!»
deya plorant, tornant cap á la morta,
besant sa cara del color del lliri.
Lo pare vora 'l llit, callat, inmóvil,
lo colze en lo coixí, la má en la cara,
quins pensaments! quin dol! quina amargura!
Y la campana al lluny tocant á missa,
y espessintse la pluja, y creixent l' ombra.

F. Bartrina

RESPECTE Á LAS MAMÁS POLÍTICAS

Urbanitat

Sempre que jo parlo de
la sogra y un servidó',
nombro á n' ella de primé,
ó per dirho encar mes bé
sempre dich: - La sogra y jo.—
Y el motiu de obrar així
quan d' ella jo estich parlant,
es tan sols pera seguir
l' adagi aquell que sol dir:
—La bestia sempre al davant.

Proposició

Sempre que 's ve d' enterrar
á una sogra, jo no sé
perque 'l pésam han de dar
á n' el gendre, si 's veu clar
qu' el gendre cap pena té.
Ja qu' ell no té sentiment
per la mort de tal persona,
y sols alegría sent,
millor fora que la gent
li dongués la enhorabona.

Joan Via

DE LA MEVA CARTERA

Un senyor, á un cotxero de punt:

—¿Quant me 'n contarás pera portarme á Sarriá?

—L' últim sis pessetas.

—¿Y ara? Veurás, fica't al cotxe tú y jo t' hi porto per una.

—

Un pare de familia á un viatjant de comers:

—Home, tú que viatjas tant, ves si 'm trobas un marit per la noya.

El viatjant:

—Ho miraré; pero ha de fer una cosa.

—Qué?

—Donarme'n un retall per mostra.

—

Un arcalde, home ja entrat en anys, se vejé obsequiat ab un banquet en tota regla, pels seus compinxes del poble, en agrahiment als favors de tota mena que com á cacich qu' era tenía ocasió de ferlos.

Al arribar l' hora dels brindis, els iniciá desde la presidencia de la taula ab un discurs que comensava aixís:

—«Señores: jamás olvidaré el honor que habeis hecho á mis canas colocándolas á vuestra cabeza...»

Y pel mateix tenor aná seguint.

***

El mateix arcalde trobantse un día en presencia del gobernador civil, á qui servía á ulls cluchs, rebé ab tal satisfacció un puro de l' Habana de mans de l' autoritat, que en un rapte de sentida efusió exclamá accionant ab el puro:

—Gracias Sr. Gobernador: el fumaré toda la vida!

—

Cassat al vol en un carrer de Barcelona:

Passa un carruatje volant y frega al passar á una parella de municipals distrets.

Un d' ells, á penas recobrat del susto, li diu al altre:

—¿Has visto tú? Per poco nos aixafa, como si fuésemos simples transeunts!...

—

A través de l' historia 's caracterisan las edats denominadas de la pedra, del bronzo, del ferro, etc., etc.

¿Saben com s' haurá de designar l' época present?

¡L' edat del paper imprés!

P. K.

Á UN LLUMET D' OLI

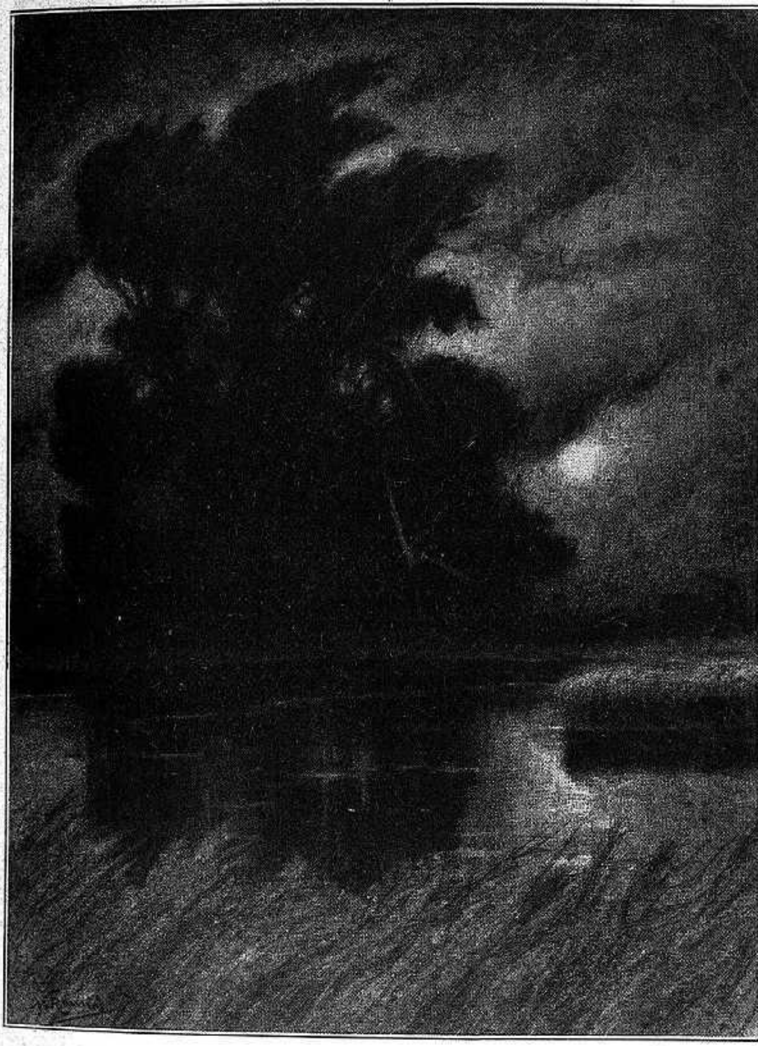
Quin cambi ¡oh llum! mes terrible.
Fá dos anys que vius ab mí
y creu que 'm sembla impossible
que t' hagis tornat aixi.
Cada cop que 't miro 't planyo.
Plé de bonys, sense oli y blé
y per altra part extranyo
qu encare sigas sancé.
Com á regalo de boda
á casa 't va dú un amich,
y ara 'm dol y m' incomoda
que 'm serveixis d' enemich.
Al principi prou ma esposa
tenía en tú un mirament
y aquella má cuydadosa
te deixava net y lluhent.
D' arreglarte ara se 'n safa,
y quan renyím, ja se sab,
si alguna volta t' agafa
es per tirarte al meu cap.
Avants ma muller solía
tractarte com á un fillet
y aná' á dormir no sabía
sense el marit y el llumet.
Ara en cambi aném lluny d' oscas,
no 's recorda del espós,
va sempre al llit á las foscas
y 'ns deixa sols á tots dos.
Recordo com si fos ara
que 'l día que 'm vaig casar
tú no havent servit encare
tota la nit vas vetllar.
Ningú va volguer apagarte
per no morirse primer
y á la sala vas quedarte
iluminant nostre plér.
Restant alguna estoneta
desperta, com es costúm,
te veya ella á la tauleta
sempre impertérrit, fent llum.
Gosant de dolsos efluvis
jo també 't veya allí encés.
Lo d' aquella nit de nuvis
ves si ho has sentit may més.
Poch temps després del casori
ma casa 's tornà en infern:
sempre crits, sempre desori,
y á tú 't guarda un odi etern.
Per mes qu' ella no 'm disculpa
com á causant dels seus dols
mes de la meytat de culpa
te la dona á tú tan sols.
Tot ve d' aquella vegada
que creyentme en lloch segú
va trobarme á mí ab la criada
tots dos apagante á tú.
A la raspa ab desespero
de casa la feu sortí.
Ab tú y ab mí no va ferho
pro 'ns fá passa 'l pelegrí.
Per' xó avuy, llum, al mirarte
tan odiat y fet malbé,
perque pugas consolarte
vull que sápigas també
que jo igual que tú pateixo,
que aquesta pena 'm consúm
y, la vritat, m' aburreixo
puig també estich fet un *llum*.

MARTÍ REVOLTÓS

CONSELL

Si tens fret y no sabs ab que abrigarte
no tremolis ni 't donguis desespero,
y espera que l' estiu vinga á escalfarte
¡que jo també l' espero!

J. PUIG CASSANYAS

Nit de vent. (Dibuix al carbó de *N. Raurich.*)

EN LA MORT D' UN EMINENT CARICATURISTA

Ja has vist lo que t' han dit; lo que 's diu sempre
en semblants ocasións:
«Ha mort pero... no ha mort, puig ha de viure
eternament son nom.»
Pero els que á un temps perderem l' amich íntim
y l' artista enginyós,
vam conveni ab doló en que home y artista
fatalment han ben mort.
Pels ignorats admiradors que 't veyan
intencionats *ninots*
y 'ls celebravan, somrisents els llabis,
per aquests ets ben mort.
Pels que una má y un cor en tú admiravan,
pels íntims de debó,
pels que reyan ab tú y ab tú sofrían
per desgracia has ben mort.
Y fins pels qu' han rebut del teu ingeni
els punxants esperóns,
per 'quests qu' avuy ab llibertat respiran
ets mort com tots els morts.

. . . .

Mes en mitj del dolor que 'ns aclapara
sentím un gran consol,
al pensar, convensuts, qu' ara es quan gosas
d' un dolcíssim repós.
Que qui com tú ha pintat ab humor trágich
el miserable mon,
al deixar d' existir, may ha de témer
la transfiguració.
Que qui ha tingut el dó de vessá á dojo
l' alegría á n' els cors,
está molt per damunt d' aquests misteris
de la Vida y la Mort.

J. Burgas

LA RESURRECCIÓ DELS MORTS (1)

Qüento simbólich-estrambótich

...y camina que caminarás, pero com que 'l minyó volía arribar á casa á l' hora de sopar, buscant la dressera, perque pobret no sabía que

sempre la millor dressera
es seguir la carretera,

bona nit y bona hora, el jove 's va perdre. Se va fer de nit, y com que 'l día *d' autos* la lluna feya campana, camina que caminarás, pero sense saber cap ahont.

---

(1) Traducció *fent* y *desfent* de *La resurrección de los muertos* qu' hem publicat en castellá y que han reproduhit, mal ens está 'l dirho, un grapat de periódichs y revistas.

Y tot d' un plegat el minyó va sentir uns crits de ¡socorro! ¡socorro! d' aquells que trencan el cor, á n' els que 'n tenen.

Y la que cridava era una pobra vella de dos cents y pico d' abrils que á la qüenta s' havía estimbat en un precipici d' aquells que un n' ha d' apartar la vista, perque fan rodá 'l cap.

Y com qu' ell era bon xicot de naixensa, enternit pels crits desgarradors de la vella, 's va ficar l' *instint de conservació* á la butxaca, y tira per amunt, tira per amunt: es á dir: tira per avall, tira per avall, fins que va poder trobar á la pobra vella que no mes hauría viscut cosa d' una hora y mitja, perque la sanch del seu cos se 'n hauría anat tota per l' esboranch que ab la cayguda s' havía fet la pobra dona al mitj del front.

Ab un tros de faldilla el jove va improvisar una vena, va lligar el cap tan fort com va poder, y carregantse á la pobra dona á coll, ensopegant, cayent y suhant, la va treure del precipici y varen poder arribar tots al hostalot de mala mort que hi havía á tiro de fusell, dels d' avuy en día.

La vella 's va quedar á l' hostal y 'l jove se 'n va anar depressa y corrents cap á casa á tranquilisar á la familia.

Pero avans de despedirse, la vella va fer un petó al front del jove valerós y li va regalar un tros de canya d' uns cinchs pams, que á *la qüenta no tenía preu.*

Va arribar el jove á casa seva á mitja nit, pero encare ningú de la familia havía sopat perque l' ánsia per lo que hagués pogut succehir al noy, els havía tret la gana.

En aquells temps era aixís la gent. Parlo de tres cents anys endarrera.

Ab claror de día, el jove y els de casa seva varen poder llegir las inscripcións que fetas ab una punta d' etzavara hi havía de dalt á baix de la canya, que deyan en castellá «*ganarás con mi ausilio todo cuanto quieras ganar*» y que lo que hi havía de dalt á baix de la canya era una pomada pera resucitar tota classe d' animals desde l' home fins al microbi, y que pera obtenir la resurrecció, posantne una mica mica al clatell, fins se podían ressucitar gegants per passats qu' estesssin.

Ni 'l jove ni la familia varen saltar ni ballar d' alegría; no 'n varen fer cap cas del gran regalo de la vella.

No 'n feyan cap cas allavoras dels diners que no 's guanyavan per medi del traball. ¡Ximples mes que ximples!

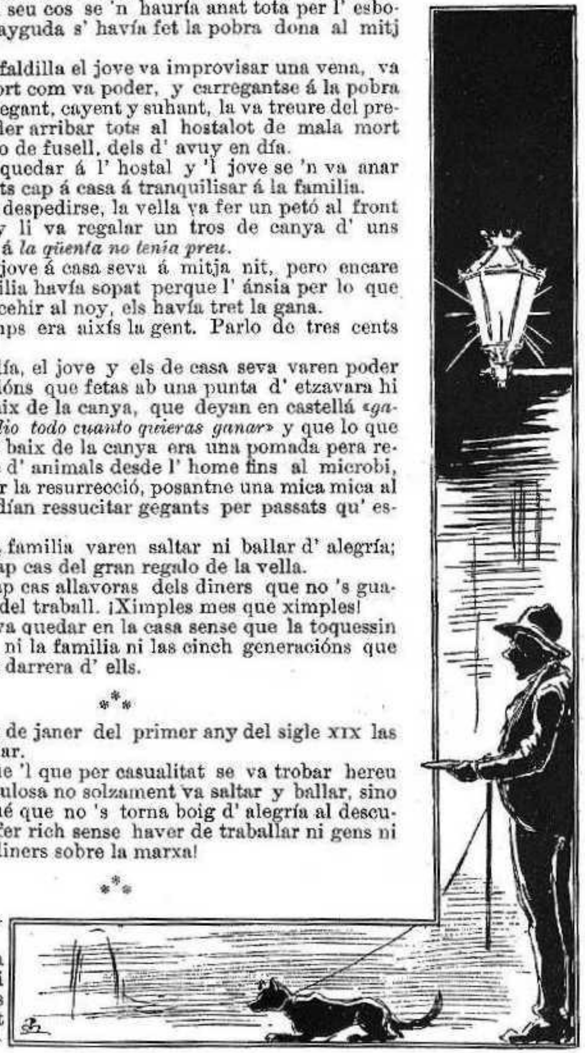
Y la canya 's va quedar en la casa sense que la toquessin per res ni el jove, ni la familia ni las cinch generacións que varen anar venint darrera d' ells.

***

Pero el primer de janer del primer any del sigle XIX las cosas varen cambiar.

Ja ho crech que 'l que per casualitat se va trobar hereu de la canya miraculosa no solzament va saltar y ballar, sino que fins que de qué que no 's torna boig d' alegría al descubrir que 's podía fer rich sense haver de traballar ni gens ni mica. ¡Cap á fer diners sobre la marxa!

***

Ja som al cementiri.

Al costat de la porta d' entrada hi havía dos panteóns qu' estavan molt millor que 'l mo-

UN MUNICIPAL EN CLAU DE SOL
(per *J. Llopart*)

—¡Porra! Y aun dirán que al *istiu toda cuca viu!...*

nument á n' en Rius y Taulet, y qu' havían costat molts mes quartos.

En l' un hi havía una gran planxa de plata que deya: «Al mes carinyós dels marits.»

La planxa de plata daurada de l' altre panteón deya: «Al més bó dels pares.»

—Y que me 'n donarán de moneda, María Santíssima, la viuda y 'l fill per la resurrecció dels dos difunts!

Ja som á casa de la viuda del *més carinyós dels marits*.

—¡Ave María! Vosté es la viuda del senyor qu' está enterrat en el panteón que hi ha á la dreta de l' entrada del cementiri?

—¡Per servirlo! Quin home, mare de Deu, quin home! No ho era pas un home qu' era un ángel. (Ara la pobra viuda plora que plorarás).

—No plori, senyora, no plori, que no hi ha de qué. Vosté deixim fer á mí, donguím cinch mil pessetas, vagi á arreglarse una mica y prepari forsas caricias pera rebre al difunt.

—¿Qué diu qué?

—Que 'm dongui la clau del panteón, jo li resucitaré l' home y li portaré á casa bó y sá.

—¿Al meu marit?

—No vull cap diner fins que tingui 'l difunt á casa, pero vull que 'm firmi un compromís per aixó qu' hem dit de las cinch mil pessetas. Un cop ressucitat si vosté no 'm pagava, cregui que no 'l tornaría pas á matar perque un servidor no més resucita y no mata. ¡No s' hi pensi, senyora, no s' hi pensi! ¿No diu que l' estimava tant?

—Si senyor que l' estimava, pero...

—¿Pero qué?

—Que vaig ser tan felís casada ab ell, que no m' hi podía resignar á viure tota sola, y veliaquí que la semana entrant una servidora 's casa ab un amich del pobre Tomás, qu' eran carn y ungla.

—¡Als peus de vosté senyora!

(Se cubreix y surt, precipitadament, pe 'l forò.)

* * *

Ja som á casa del fill del *més bó dels pares*.

Pero va resultar que 'l fill ja havía perdut, convidant amichs y amigas y tafanejant si sortiría primer la sota que 'l caball, tota la fortuna que ab tants suhors havía arreplegat el *més bó dels pares*.

* * *

En els prats xamosos (Apunte de *S. Haitoy*.)

L' endemá va sortir en la primera plana de tots els periódichs de la localitat un anunci que deya:

NO MÁS DIFUNTOS

Se resucitan instantáneamente cadáveres de ambos sexos á los precios siguientes:

Novios y novias.	6,000 Ptas.
Padres, hijos y hermanos.	5,000 »
Abuelos y nietos.	3,000 »
Primos carnales.	1,000 »
Suegros y suegras.	2'50 »

Amigos y conocidos á precios convencionales.

A los que encarguen resurrecciones por la cantidad de 5,000 pesetas se les resucitará un primo gratis.

Se resucitan tambien toda clase de animales domésticos á precios baratisimos.

L' endemá mateix de la publicació del anunci ja 's va presentar á cal ressucita-morts una senyora d' edat, ab un gat negre mort del día avans y com que la senyora 's creya que 'l gat negre li portava sort, per la resurrecció va pagar vint duros bitllo bitllo.

Y cada día, cada día hi queyan vuit duros, deu duros, y un día n' hi varen caure un centenar, que va donar de molt bona gana un senyor rich perque li ressucités un caball cordobés de pura rassa que havía mort de feridura y que ja feya vuit días qu' estava enterrat al Canyet.

Ressucitant caballs, gats y gossos, lloros y cotorras, canaris, russinyols, verdums, passarells, gafarrons, etc., etc., l' home en cosa de quinze días va guanyar quatre cents vuitanta tres duros y dugas pessetas. Tothom encarregava ressurreccións de bestias, pero de personas ningú.

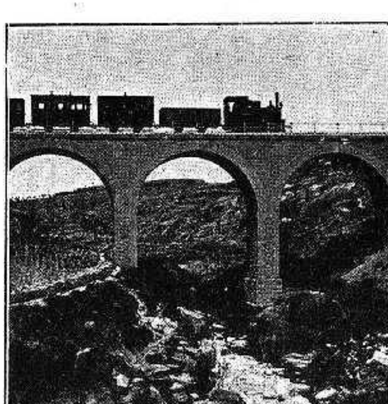
Guanyava diners, pero no tots els qu' ell volía; de modo que alló d' aquella inscripció de la canya «*Ganarás con mi auxilio todo el dinero que quieras ganar*» no resultava veritat.

***

Pero vels'hi aquí que 'l mateix día que l' home ja havía decidit publicar cartells y prospectes *con gran rebaja de precios sólo por ocho días*, s' hi va presentar una senyora molt guapa vestida de dol d' aquell tan rigurós, ab la cara tapada ab vel dels més atapahits, d' aquells que 's posan pel carrer las senyoras capverts quan van á fer mal y encare 's donan vergonya de ser vistas.

Entra la viuda en el despaig, pregunta al ressucita-morts si estavan ben sols, y un cop ja sab de cert que ningú 'ls pot sentir, se tira 'l vel endarrera y la dona explica qu' ella era la viuda del marqués de X, qu' havía mort aquella mateixa matinada.

LLOBREGAT AMUNT. (Fot. de *J. Serra*)

Viaducte de Puigreig, en el F. C. de Manresa á Berga.

—No s' espanti, senyora marquesa, qu' en cinch minuts jo ressucitaré al senyor marqués.

—¡No 's tracta de res d' aixó! ¡Fassim l' obsequi de deixarme explicar!

—Dispensi la interrupció, senyora marquesa.

—Pues vel'hi aquí que pocas horas avans de morir el meu espós, ha fet testament deixantme á mí hereva de tota la seva inmensa fortuna.

—¡Sigui enhorabona!

—Pero la veritat del fet es que 'l testament no l' ha fet el meu marit, sino 'l notari y una servidora, y á n' ell que ja *no hi era tot* li hem fet firmar á la forsa ab la senyal de la creu. El difunt á mí no més m' hauría deixat lo que per forsa mana la lley, perque, es un dirli á vosté, ell no 'm podía veure ni sofrir, ni jo tampoch á n' ell.

—¡Ara vegi! Vagi dihent, vagi dihent, senyora marquesa.

—¡Aném al grá! Vol dir que com que jo tinch pòr de que quan el meu sogre y las mevas cunyadas s' enterin d' aixó del testament, vinguin á trobarlo á vosté perque ressuciti al difunt...

—No passi cap ansia. Pot estar ben tranquila, senyora marquesa; que jo li asseguro que 'l senyor marqués, si vosté y jo 'ns arreglém, no ressucitará de cap de las maneras.

—¡Deu nos en guard y María Santíssima de que ressucités!

—¿Vosté crech que per la resurrecció d' un fill fa pagarne 5,000 pessetas?

—Aixó mateix: 5,000 pessetas.

—Jo n' hi donaré deu mil ara desseguida, si vosté 'm firma un paper comprometentse á no ressucitar al meu marit.

—Vingan las deu mil pessetas, jo firmaré 'l compromís y el senyor marqués no ressucitará fins el día del Judici.

Y aixís va quedar arreglat.

***

Y la senyora marquesa va explicar el fet als amichs y á las amigas de la seva confiansa. Y aquesta gent á altra gent, també de la seva confiansa.

Y vels'hi aquí que desde allavoras la casa del ressucita-morts era un continuo de parroquians, que *pagant doble,* anavan á comprar compromisos de *no* ressucitar.

¡Y vels'hi aquí qu' en aquestas horas el bálsam ressucita morts no més s' ha empleat pera ressucitar bestias!

ALBERT LLANAS

LA DONA PERILLOSA

Alerta, ab tota noya, pobra ó rica
si 't causa, sent solter, antipatía,
puig veyentla ab freqüencia, no es [manía,
mudarás d' impresió de mica en mica.

Després, disfrutarás de sa palica,
al véurela, sentint vaga alegría,
y creixent ton afecte, cada día
la veurás mes simpática y bonica.

En tal situació, per sa hermosura
sentirás la passió mes poderosa:
no amor tan sols, deliri... fins locura...
y al fí la voldrás fer la teva esposa.

La noya que de cop mal s' inaugura
resulta sé una dona perillosa.

P. TALLADAS

IMITACIÓNS DE HEINE

Jo he endavinat en tú
lo mateix qu' endavino en las estrellas
que 's parlan y s' estiman en el cel
y no 's comprenen.

***

Aixís, el teu y el meu cor,
com dos estels errants d' alas magnéticas,
s' han vist, s' han estimat y s' han parlat,
y no 's comprenen!

—

La palmera del desert
tot lo día que s' esglaya,
que l' ha besada una duna
empesa per la ventada.

Quan la duna será lluny,
la palmera, redressantse,
la copa alta, alatejant,
á n' al vent dará las gracias.

M. GALTÉS

A CA 'L METJE (per *Mariano Foix*)

Esperant torn

VULGARITAT

Mentres entre mos brassos
ton cos tenía estret,
y, ja cansats, ballavam
sens esma 'l walz darrer,
me deyas temps enrera
ab conmogut accent:
—Tant sols el teu amor pot ferm' [ditxosa:
ó teva ó de cap més!—

—

Parlar desde á lashoras
ja no hem pogut may més,
y á un altre sé ab certesa
que fas tos juraments.
Menos mal si sabs dirli
ab conmogut accent:
—Ab tú sols en lo mon puch ser [ditxosa...—
y... ¡menos mal si 't creu!

***

Se van topar nostras miradas
fentnos pujá al rostre 'l rubor
y llargament seguiren fixas
permaneixent parats els dos.
Els ulls parlaren. Jo vaig dirte:
—El teu mirar promet amor...—
Ves á saber si tú dirías:
—Que mirará aquest fastigós!—

TELESFORO PEGADELLA

Á LA BARCELONETA

Sentada prop del mar bella y graciosa
semblas la Deva del amor constant,
que espera ansiosa que de llunyas terras
al Port retorni son volgut aymant.

—

Del barri renombrat de la Ribera
ets digne hereva y en fermesa igual,
y massa que 's coneix ab tos usatjes
que tens per mare la ciutat comtal.

—

En tos casals modestos sa llar troban
calafats, mariners y pescadors,
y á las onas humils que tos peus besan
gayas ninas confessan sos amors.

—

Barceloneta 't dius y á Barcelona
contemplas nit y día ab tendre anhel,
respirant de la mar las aspres brisas
posada la esperansa en Sant Miquel.

—

Jo t' admir com esqueix de noble planta,
lliri d' aigua plantat al peu del Port,
jo t' admir y t saludo, y lo meu cántich
ara y sempre servésca't de recort.

JOSEPH M.ª POUS

LO COTXE BLANCH

(RONDALLA ORIGINAL)

Era un jorn d' hivern.
La neu embolcallava la terra com una inmensa mortalla.

LA POR DE UNA MAMÁ (per *Glandario*)

— Cuidado, fillas, no 'us fiquen massa endintre, que diu que hi ha peixos gurmants!...

Las aus no revolotejavan per l' espay; ni brunzían els insectes, ni resplandía 'l sol, ni las flors embaumavan.

Era un jorn d' hivern.

—

Enllá d' enllá, esfumat entre la broma, s' alsa magestuós el gótich castell dels Comtes de Junglar, dominant desde l' altura als poblets y masías que l' envoltan, arrupits á sas plantas.

La broma 's va espessint.

Abaix, en els poblets y masías que 'l castell envoltan, una munió d' homens y donas, vells els uns, joves els altres, tots senzills y pobres tots, dirigeixen sas miradas esmortuhidas envers lo castell.

En sos amples finestrals flotan endolats tapissos que forman un contrast esferehidor ab lo blanch mantell que embolcalla á la terra.

Aquella munió de fills del treball y la miseria, encreuhan els brassos sobre 'l pit, cauhen de genolls, resan y sanglotan.

Las campanas de la capella del Comte brandan ab só feréstech.

Un cotxe mortuori s' ovira en l' esplanada.

Neva.

Y aquells mártirs enfonzan en la neu sos caps d' idiota.

. . . .

. . . .

Lo cotxe camina vers al cementir.

La Comtesa y sa filleta guaytan desde 'l finestral de la comtal cambra.

DURANT LA TOILETTE (per *V. Buil*)

—¿Qué diuhen per Barcelona?
—¡Qué vol que diguin! Que s' ha apujat la carn

La Comtesa petoneja, febrosa, las xamosas galtonas de sa filleta Blanca. Está abatuda, plorosa, esgroguehida.

Blanca, sa filla, sempre riallera, diuli á la Comtesa: «Lo meu pare va sota dosser perque es el Comte, y si l' han ficat dintre de la caixa negra ab borlas d' or es perque neva ¿oy, mareta mía?»

Y la Comtesa continua plorant ab els ulls fits en terra; abismada en un feréstech presentiment...

De sopte alsa 'l cap, y ovira, lluny del lluny, lo cotxe mortuori que conduheix al Comte.

Mes ja no 'l veu negre, sino blanch, molt blanch, tot blanch.

Llavors esclata en una riallada y un altra riallada, en tant que sa filla sens sospitar qu' ella haja sigut la causa d' aquell *riure*, salta y cantá tot dihent: «Veus, mareta del meu cor, com no estás trista?»

—

La neu que devallava ab lleujeresa, lo mateix que si un vol de gavinas y colomas, un vol inmens, de pol á pol, fassés la muda, deixá l' ataut del Comte blanch, tot blanch.

La Comtesa ho vegé y en sa ment un vol d' ideas s' agloparen. Cregué veure l' ataut blanch y 'l cotxe blanch que s' enduya á sa filleta Blanca.

—

Desde aquest jorn, quan las aus revolotejan per l' espay y els insectes bruncejan y las flors embauman, la gran porta del castell gira ab majestat y don' pas al soberch carruatje que tirat per un tronch magnífich conduheix á la Comtesa vers las frescas platjas del Mitj día.

—

Pero arriba la tardor, l' hivern arriba y s' estremeixen els murs del castell, com presos de una nerviositat cataléptica.
Es el carruatje de la Comtesa que passa 'l llindar de la gran portalada per esperar l' estiu próxim.

—

Els caminants contan que de día als raigs del sol, y de nit al clar de la lluna, han vist á la Comtesa, en lo finestral de la comtal cambra, guaytant, ab mirada freda y extática, la terra enllá d' enllá... la mare terra...

***

Y quan neva, qu' es tot sovint, la Comtesa pren l' aspecte d' un ser de l' altre mon; sos ulls de mirada inmóvil s' il-luminan ab fosforescencias de sepulcre; sas mans primas y afiladas arpejan ab crispaments de neurótich; sa veu per tant temps adormida deixa sentir son timbre funerari.
Y la neu te la culpa de que la Comtesa cridi ab veu cavernosa, tant de día com de nit, en un excés de boig deliri: «*Lo cotxe blanch*, filla... Blanca... filla...
Y en la conca retruny son crit de folla.

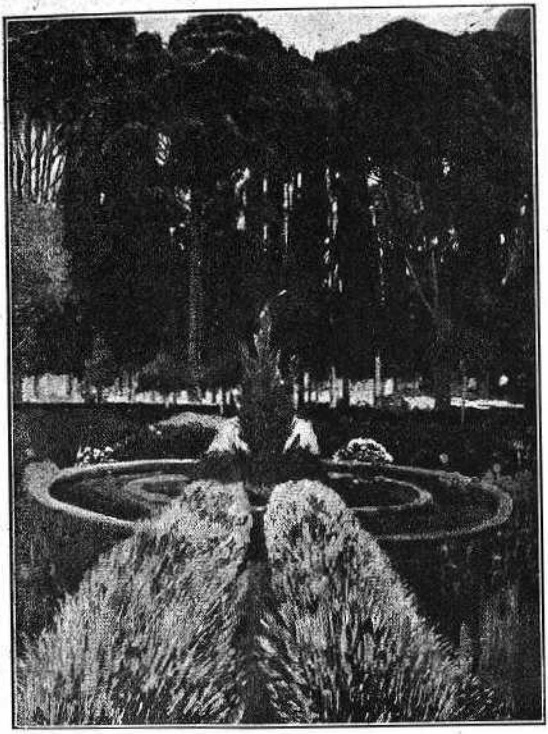
AGUSTÍ MUNDET ALVAREZ

NENA BALCONERA (per *V. Buil*)

—No 'm sé moure del balcó perque al passá aquell baboya veji que soch una noya d' *elevada posició*.

JARDINS D' ESPANYA (per *S. Russinyol*)

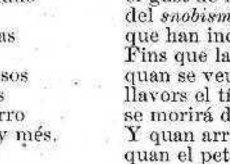
Aranjuez

ELS PIGMEUS

Ja fá alguns anys, quatre *pequeños*
ab més pessetas que talent
van importar l' *art modernista*
qu' ha trastocat nostre jovent.
Éran petits y no eran gayres,
mes per l' objecte ja eran prous,
que cada un d' ells feya més fressa
que no faría un sach de nous.
Com els microbis de las pestes
van propagarse tot seguit,
y al cap de mesos el seu número
casi arribava á lo infinit.
Els vells gegants eran á terra
tots aclofats pel pés dels anys
y la brivalla va engrehirse
sense cap lluyta y sense afanys.
Precocitats d' última hora,
els desmamats antes de temps
encare verges ja parían
ab els esforsos més suprems.
No era del seus qui no portava
barrets petits, llassets morats,
pipas de guix, bastóns de crossa
ó 'ls pantalóns arremangats.
Quan d' art ó lletras discutían
tot ho agafavan pels cabells;
com bugaderas á la grenya
els ulls se treyan ells ab ells.
Deyan els uns que tot es vida,
tot plena llum y tot color;
mentres els altres, tot misteri,
tot vaguetat y tot tristor.
Els uns van ferse partidaris
de no tallarse may el pel,
mentres els altres preferían
anar pelats com Sant Miquel.
Y van sortí els impresionistas,
místichs, sensuals y aclaparats
y van sortí hasta els putxinel-lis
al saló gran dels Quatre Gats.

Davant dels quadros dels grans mestres
tot era crits y imprecacións,
pero davant dels seus pastitxos
tot era incens y admiracións.
Van presumí d' *ultra-simbólichs*
y d' anarquistas ideals;
volían ser tots super-homes
y han resultat super-ficials.
A la butxaca sempre hi duyan
posat de modo que 's vejés
un llibre extrany, una revista,
ó uns quants catálechs extrangers.
Per mes que un cop eran á casa
tenían gust especial
en llegí *«Andrés el saboyano»*
ó bé *«En el lecho conyugal.»*
Parlavan molt de bona música
y á fruí anavan constantment
las *melopeas* qu' acompanyan
las pantomimas de l' Edén.
Van llegir Rúskin y Stechetti
y varen ferne un gran reclam
ab traduccións de quarto el rengle
y en edicións de xavo el pam.
Enamorats de la bellesa,
era la estética el goig seu
y homes ab homes celebravan
grans bacanals á can Romeu.
Bó y escudantse ab l' Unamuno
y en Santiago Valentí,
tots feyan gala de demócratas
y de altruïstas á desdí.
Pero eran tots fills de burgesos
que rumbejavan molts dinés
y se 'ls hi va descubrí 'l marro
y no 's va creure ab ells may més.
Ab una mica axís d' ingeni
y ab un no res d' intuició
passava el bou per bestia grossa
y el xay mes totxo per moltó.
Per donar pas á las ideas
del seu cervell migrat y estret
van fomentá el *separatisme*
qu' es una especie de bolet.
Ab una fals y ab uns rosaris
acompanyavan el seu cant
¡pobres hereus de la Edat-Mitja
qu' á Mitja-Edat ja no hi veurán!
Xiprers y llirs y crissantemas
anomenavan constantment
y no badavan may la boca
que no parlessin del *ambent*.
Naturalistas, describían
fins de la pluja el suau xim-xim;
's cartejavan ab en Nieszke
y ab en D'Annunzio y ab en Prim.
Son amor propi era ab aixamples;
per satisfé 'l seu ideal
tant era un qüento de 'n Domínguez
com un poema de 'n Mistral.
Van trepitjar mes tart l' escena
ab una horrible *sans façon;*
desde llavors, l' Hauptman y l' Ibsen
son postergats al Odeón.
S' han atrevit fins ab la crítica;
(¡si 'l pobre Ixart fos ara aquí!)
menos criteri, tots ells tenen
lo que un bon crítich deu tení.
Saben que 'l Greco es Theotocópuli
y que un *couteau* es un ganivet;
saben també que Göethe y Heine
's pronuncían *Jain* y *Guet*.
Van á la cassa de la Gloria
perque la Historia 'ls grabi el nom
y perque hi van en automóvil
hi volen sé avans que tothom.
Y d' aquest modo viurán mentres
el gust de l' Art estigui en mans
del *snobisme* poca-solta
que han incensat els ignorants.
Fins que la gent ja no se 'ls cregui;
quan se veurá el groch del llautó,
llavors el tísich *modernisme*
se morirá de consunció.
Y quan arribi aquest sant día,
quan el petardo estigui á punt
¿quí té de ser que 'l mort carregui?
¿Y quí 'l voldrá enterrá al difunt?
¿Quins sufrirán el desprestigi
d' haver sigut uns infecónds?
¿Quí 's cuidará de fer la tría
de las carbassas y els melóns?
¿Quí sembrará la llevor sana?
¿Quins han de sé 'ls únichs hereus?
¿D' hont surtirá 'l colós qu' esclafi
aquesta trepa de pigmeus?

Fra Noi

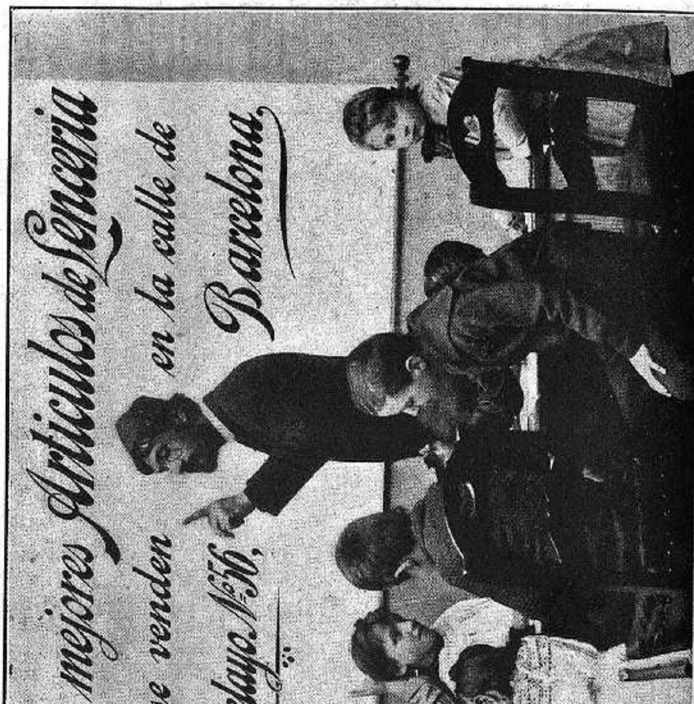

ANUNCIS

'S recomana eficasment al benévol lector que, després d' haver tingut la complacencia y la amabilitat d' arribar al fí del **ALMANACH**, no deixi de fixar sa estimable atenció en las planas que segueixen, per lo que rebrá la mes alta consideració per part dels senyors anunciants y l' agrahiment mes sincer de

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

Los mejores Articulos de Lenceria
se venden en la calle de
Pelayo N.º 56, Barcelona.

J. C. PUNDSACK

Plaza Buensuceso, 3, bajos — BARCELONA

Teléfono n.º 553

ALMACÉN DE MAQUINARIA ALEMANA

y toda clase de materiales para

IMPRENTA, LITOGRAFÍA, ENCUADERNACIÓN,

Talleres de fototipia, fotograbado, dorados, relieves, cajas de cartón y estuchería, fábricas completas de papel mate, charolado y pintado, etc.

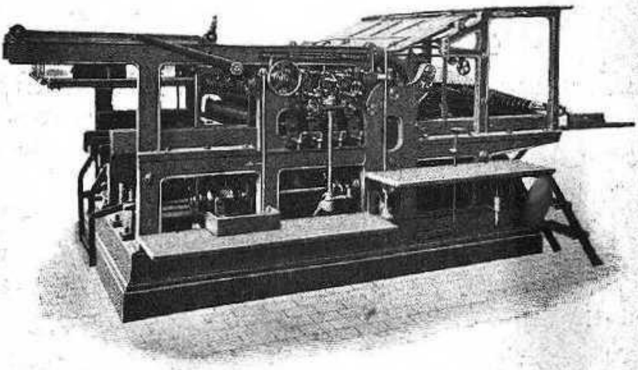
Tintas y Barnices tipolitográficos.—Caracteres de imprenta de fundiciones alemanas

ALMACÉN DE PAPELES ESPECIALES

PARA

LAS ARTES GRÁFICAS

ENCUADERNACIONES Y CAJAS DE CARTÓN

Máquina cromotípica de la «Maschinenfabrik Augsburg»

Representante exclusivo en España de la casa constructora

VEREINIGTE MASCHINENFABRIK AUGSBURG UND MASCHINENBAUGESELLSCHAFT NURNBERG A. G.

(Antes MASCHINENFABRIK AUGSBURG)

Representación exclusiva para España de

Max Levy, Filadelfia *fabricante de Cuadriculados para fotograbado.*

Gran Fábrica
de Billars
Única en sa classe en Espanya
Fundada en 1833
Vda. y fillas de A. Amorós
Premiada ab 20 medallas
—¿Fém partit?
—¡Ja está dit!
—Qui pert paga...
—¡Pastanaga!
Tú perdrás.
—¡Calla, nás!
¿Qué enrahonas?
—¿Quants me 'n do-
[nas?
—Vinticinch.
—Ja m' hi avinch.
—Si ets tan maco..
—¡Vinga 'l taco!
—Hola, hola!
—¡Carambola!
—Té, y un' atre;
ja 'n van quatre.
—Set... vuyt... nou...
—¡Oh prou, prou!
Bon billar
per jugar.
—Excelent.
¿Cóm no, sent
dels millós
de «Amorós»?
A. Cardunets 99
1 2
DESPAIG: Conde del Asalto-26
FÁBRICA: Blasco de Garay-53
BARCELONA

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, carrer del Olm, número 8
Tricromía P. Bonet